

جمهوری اسلامی ایران

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

شورای عالی برنامه ریزی آموزشی

برنامه درسی رشته

تاریخ

History

مقطع کارشناسی پیوسته

گروه علوم اجتماعی

پیشنهادی کارگروه تخصصی علوم تاریخی

بازنگری

نام رشته: تاریخ	عنوان گرایش‌ها: -
گروه تحصیلی: علوم اجتماعی	دوره تحصیلی: کارشناسی پیوسته
زیر گروه تحصیلی: علوم تاریخی	نوع مصوبه: بازنگری
پیشنهادی: کارگروه تخصصی علوم تاریخی	تاریخ تصویب: ۱۴۰۱/۱۱/۰۸

برنامه درسی بازنگری شده دوره کارشناسی پیوسته رشته تاریخ، در جلسه شماره ۲۱۷ تاریخ ۱۴۰۱/۰۹/۲۸ شورای تحول و ارتقای علوم انسانی و در جلسه شماره ۹۵۶ تاریخ ۱۴۰۱/۱۱/۰۸ شورای عالی برنامه‌ریزی آموزشی به شرح زیر تصویب شد:

ماده یک- این برنامه درسی برای دانشجویانی که پس از تصویب این برنامه درسی در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی پذیرفته می‌شوند، قابل اجرا است.

ماده دو- این برنامه درسی، جایگزین برنامه درسی دوره کارشناسی پیوسته رشته تاریخ مصوب جلسه ۳۳۳ تاریخ ۱۳۷۵/۱۰/۲۳ شورای عالی برنامه‌ریزی می‌شود. بر این اساس برنامه درسی دوره کارشناسی پیوسته رشته تاریخ تمدن مصوب جلسه ۱۳۹۶/۰۳/۰۱ کارگروه علوم تاریخی نیز منسوخ می‌شود.

ماده سه- این برنامه درسی در سه فصل: مشخصات کلی، جدول‌های واحدهای درسی و سرفصل دروس تنظیم شده است و برای اجرا در دانشگاه‌ها و موسسات آموزش عالی پس از اخذ مجوز پذیرش دانشجو از شورای گسترش آموزش عالی و سایر ضوابط و مقررات مصوب وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، ابلاغ می‌شود.

ماده چهار- این برنامه درسی از شروع سال تحصیلی ۱۴۰۲-۱۴۰۳ به مدت ۵ سال قابل اجرا است و پس از آن، در صورت تشخیص کارگروه تخصصی مربوطه، نیاز به بازنگری دارد.

دکتر قاسم عموعابدینی

معاون آموزشی

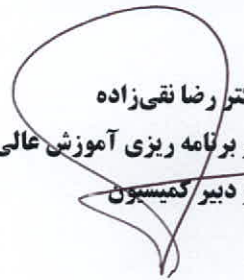
و دبیر شورای عالی برنامه‌ریزی آموزشی

دکتر رضا نقی‌زاده

مدیر کل دفتر برنامه‌ریزی آموزش عالی

و دبیر کمیسیون

جمهوری اسلامی ایران
وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
شورای گسترش و برنامه ریزی آموزش عالی

برنامه درسی رشته

تاریخ

HISTORY

مقطع کارشناسی

مصوب جلسه شماره ۲۱۷ شورای تحول و ارتقاء علوم انسانی به تاریخ ۱۴۰۱/۰۹/۲۸

برنامه درسی رشته

تاریخ

HISTORY

مقطع کارشناسی

تهیه کنندگان برنامه:

عضو هیئت علمی دانشگاه باقرالعلوم (ع)	دکتر محسن الویری
عضو هیئت علمی دانشگاه تربیت مدرس	دکتر عباس برومند اعلم
عضو هیئت علمی دانشگاه شهید چمران اهواز	دکتر شهرام جلیلیان
عضو هیئت علمی دانشگاه تهران	دکتر حسن حضرتی
عضو هیئت علمی دانشگاه پیام نور	دکتر هوشنگ خسروییگی
عضو هیئت علمی دانشگاه شهید بهشتی	دکتر زهیر صیامیان گرجی
عضو هیئت علمی دانشگاه فردوسی مشهد	دکتر جواد عباسی
عضو هیئت علمی دانشگاه تبریز	دکتر عباس قدیمی قیداری
عضو هیئت علمی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی	دکتر علیرضا ملایی توانی

نوع برنامه: بازنگری تحولی
گروه تحصیلی: علوم اجتماعی
زیرگروه تحصیلی: علوم تاریخی

کارگروه علوم تاریخی

دی ۱۴۰۱

مجموعه

مشارکت کنندگان در بازنگری برنامه:

اسامی استادان و کارشناسان دست اندرکار تدوین سرفصل‌ها و حاضران جلسه بررسی برنامه و سرفصل‌ها

۱. جناب آقای دکتر جعفر آقازاده؛ عضو هیئت علمی دانشگاه محقق اردبیلی
۲. سرکار خانم دکتر سیده فهیمه ابراهیمی؛ عضو هیئت علمی دانشگاه علامه طباطبایی
۳. جناب آقای دکتر محمد احمدی منش؛ عضو هیئت علمی سازمان سمت
۴. جناب آقای دکتر محمودرضا اسفندیار؛ عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی
۵. جناب آقای دکتر مهران اسماعیلی؛ عضو هیئت علمی دانشگاه شهید بهشتی
۶. جناب آقای دکتر احسان افکنده؛ عضو هیئت علمی دانشگاه شهید بهشتی
۷. جناب آقای دکتر مرتضی اکبری؛ عضو هیئت علمی دانشگاه ایلام
۸. جناب آقای دکتر محسن الویری؛ عضو هیئت علمی دانشگاه باقرالعلوم (ع)
۹. جناب آقای دکتر فریدون اللهیاری؛ عضو هیئت علمی دانشگاه اصفهان
۱۰. جناب آقای دکتر حسن الهی زاده؛ عضو هیئت علمی دانشگاه بیرجند
۱۱. جناب آقای دکتر محمد تقی ایمان پور؛ عضو هیئت علمی دانشگاه فردوسی مشهد
۱۲. جناب آقای دکتر محمدرضا بارانی؛ عضو هیئت علمی دانشگاه الزهرا
۱۳. سرکار خانم دکتر شهبلا بختیاری؛ عضو هیئت علمی دانشگاه الزهرا
۱۴. سرکار خانم دکتر صفورا برومند؛ عضو هیئت علمی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
۱۵. جناب آقای دکتر عباس برومند اعلم؛ عضو هیئت علمی دانشگاه تربیت مدرس
۱۶. جناب آقای دکتر حمید بصیرت منش؛ عضو هیئت علمی پژوهشگاه امام خمینی (س) و انقلاب اسلامی
۱۷. جناب آقای دکتر روح الله بهرامی؛ عضو هیئت علمی دانشگاه رازی کرمانشاه
۱۸. جناب آقای دکتر حمیدرضا پاشا زانوس؛ عضو هیئت علمی دانشگاه اصفهان
۱۹. جناب آقای دکتر غلامعلی پاشازاده؛ عضو هیئت علمی دانشگاه تبریز
۲۰. جناب آقای دکتر معصومعلی پنجه؛ عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی
۲۱. سرکار خانم دکتر پروین ترکمنی آذر؛ عضو هیئت علمی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
۲۲. جناب آقای دکتر حجت فلاح توتکار؛ عضو هیئت علمی دانشگاه بین المللی امام خمینی
۲۳. سرکار خانم دکتر فاطمه جان احمدی؛ عضو هیئت علمی دانشگاه تربیت مدرس
۲۴. جناب آقای دکتر علی اکبر جعفری؛ عضو هیئت علمی دانشگاه اصفهان
۲۵. جناب آقای دکتر شهرام جلیلیان؛ عضو هیئت علمی دانشگاه شهید چمران اهواز
۲۶. جناب آقای دکتر محمد حاج تقی؛ عضو هیئت علمی دانشگاه شهید بهشتی
۲۷. جناب آقای دکتر اسماعیل حسن زاده؛ عضو هیئت علمی دانشگاه الزهرا
۲۸. جناب آقای دکتر عبدالرحمن حسنی فر؛ عضو هیئت علمی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

۲۹. جناب آقای دکتر میرهادی حسینی؛ عضو هیئت علمی دانشگاه خوارزمی
۳۰. جناب آقای دکتر سید مهدی حسینی تقی آباد؛ پژوهشگر تاریخ آسیای مرکزی و قفقاز
۳۱. جناب آقای دکتر سید توفیق حسینی؛ عضو هیئت علمی دانشگاه الزهرا
۳۲. جناب آقای دکتر پرویز حسین طلایی؛ عضو هیئت علمی دانشگاه شهید باهنر کرمان
۳۳. جناب آقای دکتر حسن حضرتی؛ عضو هیئت علمی دانشگاه تهران
۳۴. سرکار خانم دکتر لایلا خان احمدی؛ عضو هیئت علمی بنیاد دائرة المعارف اسلامی، دانشنامه جهان اسلام
۳۵. جناب آقای دکتر سهم الدین خزائی؛ عضو هیئت علمی دانشگاه لرستان
۳۶. جناب آقای دکتر هوشنگ خسروبیگی؛ عضو هیئت علمی دانشگاه پیام نور
۳۷. جناب آقای دکتر مجتبی خلیفه؛ عضو هیئت علمی دانشگاه بیرجند
۳۸. جناب آقای دکتر محمدحسن رازنهان؛ عضو هیئت علمی دانشگاه خوارزمی
۳۹. جناب آقای دکتر محمد راغب؛ عضو هیئت علمی دانشگاه شهید بهشتی
۴۰. جناب آقای دکتر محمد کاظم رحمتی؛ عضو هیئت علمی بنیاد دائرة المعارف اسلامی، دانشنامه جهان اسلام
۴۱. جناب آقای دکتر محمدحسین رفیعی؛ پژوهشگر حوزه تاریخ
۴۲. جناب آقای دکتر روزبه زرین کوب؛ عضو هیئت علمی دانشگاه تهران
۴۳. جناب آقای بهرنگ ذوالفقاری، کارشناس پژوهشی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
۴۴. جناب آقای دکتر محمود سادات بیدگلی؛ عضو هیئت علمی پژوهشگاه امام خمینی (س) و انقلاب اسلامی
۴۵. جناب آقای دکتر علی سالاری شادی؛ عضو هیئت علمی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
۴۶. جناب آقای دکتر محمد سپهری؛ عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی
۴۷. جناب آقای دکتر محسن سراج؛ عضو هیئت علمی پژوهشگاه امام خمینی (س) و انقلاب اسلامی
۴۸. جناب آقای دکتر کریم سلیمانی دهکردی؛ عضو هیئت علمی دانشگاه شهید بهشتی
۴۹. جناب آقای دکتر کشواد سیاهپور؛ عضو هیئت علمی دانشگاه یاسوج
۵۰. جناب آقای دکتر رضا شجری؛ عضو هیئت علمی دانشگاه مازندران
۵۱. جناب آقای دکتر محمدامیر شیخ نوری؛ عضو هیئت علمی دانشگاه الزهرا
۵۲. جناب آقای دکتر رضا صحت منش؛ عضو هیئت علمی دانشگاه جیرفت
۵۳. جناب آقای دکتر عبدالله صفرزایی؛ عضو هیئت علمی دانشگاه ولایت
۵۴. جناب آقای دکتر نعمت الله صفری فروشانی؛ عضو هیئت علمی جامعه المصطفی (ص) العالمیه
۵۵. جناب آقای دکتر زهیر صیامیان گرجی؛ عضو هیئت علمی دانشگاه شهید بهشتی
۵۶. سرکار خانم دکتر توران طولابی؛ عضو هیئت علمی دانشگاه لرستان
۵۷. جناب آقای دکتر غلامرضا ظریفیان؛ عضو هیئت علمی دانشگاه تهران
۵۸. جناب آقای دکتر جواد عباسی؛ عضو هیئت علمی دانشگاه فردوسی مشهد
۵۹. جناب آقای دکتر سید محسن علوی پور؛ عضو هیئت علمی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
۶۰. جناب آقای دکتر سید حسین فلاح زاده؛ عضو هیئت علمی دانشگاه باقرالعلوم (ع)
۶۱. جناب آقای دکتر یونس فرمند؛ عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی

۶۲. جناب آقای دکتر عباس قدیمی قیداری؛ عضو هیئت علمی دانشگاه تبریز
۶۳. جناب آقای دکتر علی اکبر کجیاف؛ عضو هیئت علمی دانشگاه اصفهان
۶۴. سرکار خانم دکتر فرزانه گشتاسب؛ عضو هیئت علمی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
۶۵. جناب آقای دکتر ذکراالله محمدی؛ عضو هیئت علمی دانشگاه الزهرا
۶۶. سرکار خانم دکتر الهه محبوب فریمانی؛ پژوهشگر حوزه تاریخ
۶۷. جناب آقای دکتر حامد قرائتی؛ عضو هیئت علمی دانشگاه باقرالعلوم (ع)
۶۸. جناب آقای دکتر مهرداد قدرت دیزجی؛ عضو هیئت علمی دانشگاه ارومیه
۶۹. جناب آقای دکتر بهادر قیم؛ عضو هیئت علمی دانشگاه شهید چمران اهواز
۷۰. جناب آقای دکتر جواد مرشدلو؛ عضو هیئت علمی دانشگاه تربیت مدرس
۷۱. جناب آقای دکتر محسن معصومی؛ عضو هیئت علمی دانشگاه تهران
۷۲. جناب آقای دکتر علیرضا ملایی توانی؛ عضو هیئت علمی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
۷۳. جناب آقای دکتر عباس منوچهری؛ عضو هیئت علمی دانشگاه تربیت مدرس
۷۴. جناب آقای دکتر جواد موسوی دالینی؛ عضو هیئت علمی دانشگاه شیراز
۷۵. جناب آقای دکتر محسن مومنی؛ عضو هیئت علمی دانشگاه ارومیه
۷۶. جناب آقای دکتر بهزاد کریمی؛ عضو هیئت علمی دانشگاه میند
۷۷. جناب آقای دکتر سید علیرضا واسعی؛ عضو هیئت علمی پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی
۷۸. جناب آقای دکتر عبدالله همتی گلپان؛ عضو هیئت علمی دانشگاه فردوسی مشهد
۷۹. جناب آقای دکتر فرشید نادری؛ عضو هیئت علمی دانشگاه شهید چمران اهواز
۸۰. جناب آقای دکتر جعفر نوری؛ عضو هیئت علمی دانشگاه میند
۸۱. جناب آقای دکتر جمشید نوروزی؛ عضو هیئت علمی دانشگاه الزهرا
۸۲. جناب آقای دکتر سیروس نصرالله زاده؛ عضو هیئت علمی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
۸۳. سرکار خانم دکتر مهسا ویسی؛ عضو هیئت علمی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
۸۴. جناب آقای دکتر علی یحیایی؛ عضو هیئت علمی دانشگاه حکیم سبزواری
۸۵. جناب آقای دکتر شهرام یوسفی فر؛ عضو هیئت علمی دانشگاه تهران

جدول تغییرات

توضیحات تکمیلی درباره این جدول :

- ردیف ۱ تا ۱۵ در برنامه بازنگری شده: دروس پایه
- ردیف ۱۶ تا ۵۶ در برنامه بازنگری شده: دروس تخصصی
- ردیف ۵۷ تا ۸۹ در برنامه بازنگری شده: دروس اختیاری

از اقدامات مهم در این برنامه تدوین سرفصل برای دروس اختیاری است که پیش از این در برنامه مصوب سال ۱۳۷۵ وجود نداشت و تنها به ارائه عنوان این درس‌ها اکتفا شده بود؛ در برنامه جدید حداقل ۳۲ عنوان درس اختیاری دارای سرفصل مشخص ارائه شده است.

ردیف	در برنامه قبلی	در برنامه بازنگری شده
۱-	کلیات و مبانی علم تاریخ	مبانی علم تاریخ
۲-	روش تحقیق در تاریخ	روش پژوهش و نگارش در تاریخ
۳-	تاریخ‌نگاری و تحولات آن در ایران و جهان	تاریخ‌نگاری و تحولات آن
۴-	-----	روش‌ها و فنون آموزش و فراگیری تاریخ
۵-	فلسفه تاریخ	فلسفه تاریخ
۶-	گاهشماری و تقویم	تقویم و روش‌های زمان‌نگاری
۷-	قرائت متون تاریخی به زبان فارسی	قرائت و درک متون تاریخی به زبان فارسی
۸-	قرائت متون تاریخی به زبان عربی	قرائت و درک متون تاریخی به زبان عربی
۹-	قرائت متون تاریخی به زبان خارجی (۱) (۲)	قرائت و درک متون تاریخی به زبان انگلیسی
۱۰-	-----	تاریخ و مطالعات میان‌رشته‌ای
۱۱-	-----	تاریخ و رسانه
۱۲-	مبانی تاریخ اجتماعی ایران	مبانی تاریخ اجتماعی ایران
۱۳-	-----	مکاتب و سبک‌های تاریخ‌نگاری جدید
۱۴-	کیات جغرافیا (با تاکید بر جغرافیای ایران)	تاریخ و جغرافیا
۱۵-	-----	آشنایی با تاریخ زبان‌ها و خطوط در ایران
۱۶-	ایران پیش از تاریخ (اختیاری) تاریخ ایران از ایلامی‌ها و آریایی‌ها تا پایان دوره هخامنشی (۴ واحد)	تاریخ تمدن‌های ایران تا پایان دوره ایلام (۲ واحد)
۱۷-	تاریخ ایران از ایلامی‌ها و آریایی‌ها تا پایان دوره هخامنشی (۴ واحد)	تاریخ سیاسی ایران در دوران مادها و هخامنشیان (۲ واحد)
۱۸-	تاریخ ایران در دوره سلوکی و اشکانی	تاریخ سیاسی ایران در دوران سلوکیان و اشکانیان
۱۹-	تاریخ ایران در دوره ساسانیان (۴ واحد)	تاریخ سیاسی ایران در دوره ساسانیان (۲ واحد)
۲۰-	-----	تاریخ تحولات اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی ایران در دوران باستان
۲۱-	تاریخ تحولات سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی ایران از ورود اسلام تا پایان حکومت علویان طبرستان (فتوحات و ورود اسلام به ایران، ایران در قرون اول، طاهریان، صفاریان، علویان)	تاریخ ایران از سقوط ساسانیان تا برآمدن سلسله‌های نیمه مستقل
۲۲-	تاریخ تحولات سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی ایران در دوره سامانیان، دیلمیان و غزنویان	تاریخ ایران در دوران طاهریان، صفاریان، سامانیان و دیلمیان
۲۳-	تاریخ تحولات سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی ایران در دوره سلجوقیان	تاریخ ایران در دوران غزنویان، سلجوقیان، غوریان و خوارزمشاهیان

ردیف	در برنامه قبلی	در برنامه بازنگری شده
	تاریخ تحولات سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی ایران در دوره غوریان و خوارزمشاهیان	
۲۴-	تاریخ تحولات سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی ایران در دوره حمله مغول و ایلخانان	تاریخ ایران در دوران مغولان و ایلخانان
۲۵-	تاریخ تحولات سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی ایران از زوال ایلخانان تا آغاز حکومت صفویان	تاریخ ایران در دوران تیموریان و ترکمانان
۲۶-	تاریخ تحولات سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی ایران در دوره صفویان	تاریخ ایران در دوره صفویان
۲۷-	تاریخ تحولات سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی ایران در دوره افشاریان و زندیان	تاریخ ایران در دوران افشاریه، زندیه تا استقرار قاجاریه
۲۸-	تاریخ تحولات سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی ایران از آغاز دوره قاجاریه تا انقلاب مشروطیت	تاریخ ایران از جنگ های ایران و روسیه تا انقلاب مشروطه
۲۹-	انقلاب مشروطیت و تحولات سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی ایران تا انقراض حکومت قاجاریه	تاریخ مشروطیت و تکیا پوهای مشروطه خواهی در ایران ۱۲۸۵-۱۳۰۴
۳۰-	تاریخ تحولات سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی ایران از انقراض قاجاریه تا کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲	تاریخ ایران از آغاز حکومت پهلوی تا کودتای ۱۳۳۲
۳۱-	انقلاب اسلامی و ریشه های تاریخی آن	تاریخ ایران از ۱۳۳۲ تا ۱۳۵۷
۳۲-	-----	تاریخ انقلاب اسلامی و جمهوری اسلامی ایران
۳۳-	تاریخ اسلام از میلاد پیامبر(ص) تا سال ۴۱ هجری	تاریخ صدر اسلام ۱ (عصر نبوت)
۳۴-	-----	تاریخ صدر اسلام ۲ (از رحلت پیامبر تا قیام کربلا)
۳۵-	تاریخ تشیع ۱	تاریخ تشیع ۱
۳۶-	تاریخ تشیع ۲	تاریخ تشیع ۲
۳۷-	تاریخ تحولات سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی جهان اسلام از سال ۴۰ هجری تا ۲۲۷ ه.	تاریخ جهان اسلام از سال ۶۱ تا ۳۳۴ ه.
۳۸-	تاریخ تحولات سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی جهان اسلام از سال ۲۲۷ ه. تا سقوط بغداد	تاریخ جهان اسلام از ۳۳۴ هجری تا ۶۵۶ ه.
۳۹-	تاریخ تحولات سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی جهان اسلام از قرن هفتم تا دهم هجری.	تاریخ معاصر جهان اسلام ۱
۴۰-	-----	تاریخ معاصر جهان اسلام ۲
۴۱-	-----	تاریخ در قرآن
۴۲-	-----	تاریخ و باستان شناسی
۴۳-	-----	تاریخ شفاهی
۴۴-	-----	موزه داری و گردشگری تاریخی
۴۵-	-----	سندپژوهی و مطالعات آرشیوی
۴۶-	-----	کاربرد رایانه و فناوری های جدید در تاریخ
۴۷-	-----	تاریخ فرق و مذاهب اسلامی
۴۸-	-----	تاریخ علم و فناوری در ایران
۴۹-	تاریخ اندیشه های سیاسی در اسلام و ایران	تاریخ اندیشه های سیاسی در اسلام و ایران
۵۰-	-----	تاریخ اندیشه های سیاسی در غرب
۵۱-	ریشه های تاریخی توسعه نیافتگی در ایران (اختیاری)	توسعه و تحولات تاریخی آن در ایران
۵۲-	-----	مطالعات تاریخ اسلام و ایران در غرب
۵۳-	تاریخ یونان و روم	تاریخ اروپا در دوران باستان

ردیف	در برنامه قبلی	در برنامه بازنگری شده
	تاریخ بیزانس	
۵۴-	تاریخ اروپا در قرون وسطی	تاریخ اروپا در سده‌های میانه
۵۵-	تاریخ اروپا در قرون جدید	تاریخ غرب از رنسانس تا انقلاب فرانسه
۵۶-	تاریخ اروپا از انقلاب فرانسه تا جنگ جهانی اول	تاریخ غرب در دوره معاصر: از انقلاب فرانسه تا پایان سده بیستم
۵۷-	-----	تاریخ و تمدن اسلامی در مصر و شام (اختیاری)
۵۸-	-----	تاریخ و تمدن اسلامی در مغرب و اندلس (اختیاری)
۵۹-	تاریخ عثمانی و خاورمیانه (تخصصی)	تاریخ عثمانی و جمهوری ترکیه (اختیاری)
۶۰-	تاریخ اسلام در ممالک قفقاز (اختیاری)	تاریخ و تمدن اسلامی در قفقاز (اختیاری)
۶۱-	تاریخ اسلام در آسیای میانه (اختیاری)	تاریخ و تمدن اسلامی در آسیای مرکزی (اختیاری)
۶۲-	تاریخ اسلام در حوزه اقیانوس هند و جنوب شرقی آسیا (اختیاری)	تاریخ و تمدن اسلامی در شبه قاره هند (اختیاری)
۶۳-	تاریخ اسلام در حوزه اقیانوس هند و جنوب شرقی آسیا (اختیاری)	تاریخ و تمدن اسلامی در شرق آسیا (اختیاری)
۶۴-	تاریخ روسیه و اتحاد جماهیر شوروی تا زمان فروپاشی شوروی (اختیاری)	تاریخ روسیه و اروپای شرقی (اختیاری)
۶۵-	تاریخ قاره آمریکا (اختیاری)	تاریخ قاره آمریکا (اختیاری)
۶۶-	تاریخ آفریقا (اختیاری)	تاریخ قاره آفریقا (اختیاری)
۶۷-	-----	تاریخ شرق آسیا (اختیاری)
۶۸-	-----	آشنایی با تاریخ ادیان بزرگ جهان (اختیاری)
۶۹-	تاریخ عرفان و تصوف در ایران و اسلام (اختیاری)	تاریخ عرفان و تصوف در ایران (اختیاری)
۷۰-	-----	نقد متون در مطالعات تاریخی (اختیاری)
۷۱-	تاریخ تمدن‌های مشرق زمین (اختیاری)	تاریخ آسیای غربی و مصر در دوران باستان (اختیاری)
۷۲-	تاریخ محلی (اختیاری)	تاریخ محلی (اختیاری)
۷۳-	-----	تاریخ و ادبیات (اختیاری)
۷۴-	-----	تاریخ نهادها و سازمان‌های مدنی در تاریخ معاصر ایران (اختیاری)
۷۵-	-----	تاریخ رجال و خاندان‌ها (اختیاری)
۷۶-	تاریخ احزاب و مطبوعات در دوره قاجار	تاریخ مطبوعات در ایران (اختیاری)
۷۷-	-----	مناسبات فرهنگی و تمدنی ایران با تمدن‌های دیگر (از عصر باستان تا دوره معاصر) (اختیاری)
۷۸-	-----	کاربرد آمار در تاریخ (اختیاری)
۷۹-	تاریخ هنر و معماری اسلامی (اختیاری)	تاریخ هنر و معماری در ایران (اختیاری)
۸۰-	تاریخ سلسله‌های شرقی ایران (پیشدادیان و کیانیان) (اختیاری)	اساطیر و حماسه‌های ایرانی (اختیاری)
۸۱-	تاریخ نفت در ایران و خاورمیانه (اختیاری)	تاریخ نفت در ایران و آسیای غربی (اختیاری)
۸۲-	مبانی حکومت و ساخت قدرت در تاریخ ایران (اختیاری)	مبانی حکومت و ساخت قدرت در تاریخ ایران (اختیاری)
۸۳-	-----	تاریخ روابط خارجی ایران از صفویه تا دوره معاصر (اختیاری)
۸۴-	مبانی علم اقتصاد (اختیاری) اقتصاد سیاسی (اختیاری)	کلیات تاریخ اقتصادی (اختیاری)
۸۵-	ادیان ایران باستان (اختیاری)	تاریخ ادیان و آیین‌های ایران باستان (اختیاری)
۸۶-	-----	قرائت و درک متون تاریخی به زبان عربی ۲ (اختیاری)
۸۷-	قرائت و درک متون تاریخی به زبان خارجی ۲ (تخصصی)	قرائت و درک متون تاریخی به زبان انگلیسی ۲ (اختیاری)
۸۸-	شناخت و نقد منابع و مآخذ تاریخ ایران قبل از اسلام (اختیاری)	شناخت و نقد منابع و مآخذ تاریخ ایران دوران باستان (اختیاری)
۸۹-	شناخت و نقد منابع و مآخذ تاریخ ایران بعد از اسلام (اختیاری)	شناخت و نقد منابع و مآخذ تاریخ ایران دوران اسلامی (اختیاری)

فصل اول

مشخصات کلی برنامه درسی

عنوان برنامه به فارسی: تاریخ	عنوان برنامه به انگلیسی: History	رشته: تاریخ گرایش: ----
دوره (مقطع): کارشناسی ☒ کارشناسی ارشد ☐ دکتری تخصصی ☐		کارگروه: علوم تاریخی
نوع برنامه: تدوینی (تاسیسی) ☐ بازنگری تحولی ☒		تاریخ تدوین: تاریخ آخرین بازنگری: آذر ۱۴۰۱

۱-۱- مقدمه

تحول همه‌جانبه و بنیادی در دانش تاریخ و رشته‌های وابسته به آن در گرو رسیدن به «نظام معرفتی نو و دین‌محور در حوزه تاریخ‌نگاری و تاریخ‌نگاری» است. برای تحقق این مهم به طراحی ویژه، مطالعات گسترده و پژوهش‌هایی روش‌مند نیاز بود که کارگروه علوم تاریخی آن را در سه محور: برنامه بلند مدت و راهبردی، برنامه میان مدت و کوتاه مدت طراحی و به مرحله اجرا درآورد. برنامه بلند مدت (مصوب شصت و پنجمین جلسه شورای تحول و ارتقای علوم انسانی در تاریخ ۹۱/۱۲/۲۱) حاوی رویکردهای اصلی، شاخص‌ها و مسائل رشته‌های علوم تاریخی با محوریت تحول، اندیشیدن درباره بنیان‌های معرفتی و روش‌شناختی، پی‌ریزی بنیانی جدید و بومی برای رشته تاریخ منطبق با مجموعه آرمان‌های نظام جمهوری اسلامی ایران، نیازهای کنونی جامعه، اقتضات علمی کشور و تحولات پدید آمده در ساحت دانش تاریخ در ایران و خارج از ایران، است.

در برنامه میان مدت موضوع طراحی رشته‌های جدید و یا بازنگری رشته‌های موجود، تلاش برای هم‌سازی مجموعه برنامه‌های تدوینی و یا بازنگری شده در گروه‌های تاریخ سراسر کشور با چارچوب‌ها و معیارهای مصوب شورای تحول و غیره مورد اهتمام است.

و در برنامه کوتاه مدت به موضوعاتی مانند پاسخگویی به موارد ارجاعی متعارف از سوی وزارت عتف و شورای تحول، بررسی درخواست‌های مراکز آموزش عالی، همفکری و ارائه راهنمایی‌های لازم به گروه‌های تاریخ سراسر کشور و غیره پرداخته می‌شود.

بر همین اساس و مطابق با برنامه راهبردی کارگروه، به منظور زمینه‌سازی برای تحول فکری- معرفتی و عملی و همچنین فراهم آوردن امکانات و شرایط لازم برای آغاز تحقیقات بنیادی و کاربردی در رشته‌های پنج‌گانه مصوب علوم تاریخی-مقطع کارشناسی (مصوب هشتاد و سومین جلسه شورای تحول و ارتقای علوم انسانی در تاریخ ۹۳/۲/۸)، دو پیش‌فرض مورد توجه قرار گرفته و این دو اقدام زیر پیگیری شد.^۱

^۱ - نباید فراموش کرد که مینا قرار دادن این دو پیش‌فرض، خود یک گام مؤثر در مسیر تحول رشته تاریخ به شمار می‌رود؛

الف. پیش فرض مربوط به دانش تاریخ: جایگزینی علوم تاریخی به جای رشته‌های گوناگون تاریخ: کارگروه، تعریف ویژه علوم تاریخی را بر اساس منطق تقسیم‌بندی علوم بر پایه موضوع و با در نظر گرفتن نیازها و زمینه‌های کنونی جامعه ایران بنا نهاده است و رشته‌های گوناگون و واگرای مرتبط با تاریخ را در یک نظم علمی جدید با عنوان علوم تاریخی بازتعریف کرده است. از نظر کارگروه، علوم تاریخی علمی هستند که موضوع آنها تاریخ (رویدادهای قانون-مند و شناخت‌پذیر مربوط به انسان در گذشته) و یا محورهای برآمده از سرشت تاریخ است. (تفصیل این موضوع در بیانیه توجیهی تأسیس دانشکده علوم تاریخی مصوب چهل و یکمین جلسه کارگروه ویژه تاریخ شورای تحول و ارتقای علوم انسانی در تاریخ ۹۲/۳/۶ آمده است).

ب. پیش فرض مربوط به اسلامی سازی / اسلامی شدن علوم تاریخی: کارگروه با پیش فرض امکان تاریخ‌نگاری و تاریخ‌نگاری مبتنی بر آموزه‌های اسلامی کوشیده است با بازتعریف رشته‌ها، سازگار ساختن اهداف رشته‌ها با نیازهای امروز جامعه ایران اسلامی، بهره‌مندی حداکثری از منابع، آموزه‌ها و رویکردهای دینی در پیشنهاد اسامی دروس و تدوین سرفصل‌ها در عمل نشان دهد که اسلامی سازی علوم تاریخی چگونه به غنای دانش تاریخ و به ویژه برطرف کردن کاستی‌های نظری آن می‌انجامد و بدین سان همه اعضای این خانواده بزرگ را در یک فعالیت جمعی همدلانه برای آزمودن این طرح میان مدت و زمینه سازی برای ورود به مرحله بلند مدت مشارکت داده است.

۲-۱- معرفی و تبیین برنامه درسی

این برنامه مربوط به رشته «تاریخ» در مقطع کارشناسی است. برنامه و سرفصل‌های درسی کنونی در سال ۱۳۷۵ تدوین شده‌اند و تا سال ۱۴۰۱ در سراسر کشور اجرا می‌شدند. همچنانکه در برنامه پیشین نیز درباره تعریف این رشته آمده است: «تاریخ به مفهوم شناخت صیوروت و شدن آدمی و آگاهی بر احوال و سرگذشت جوامع، اقوام، و ملت‌های جهان بر اساس متون، مدارک، اسناد و اخبار، آثار تاریخی و بررسی آنها با روش‌های علمی است. مطالعه و آموزش تاریخ را می‌توان برآمده از ضرورت‌های زیر دانست: انجام مطالعات و پژوهش‌های نو؛ بازشناسی ارزش‌های مادی و معنوی در ایران و اسلام از آغاز تاکنون و با الهام از انقلاب اسلامی و جهان‌بینی منبعث از آن؛ ایجاد بستر پیشرفت و تکامل در جامعه و تغییرات زیربنایی و بنیادی در زمینه‌های فرهنگی، سیاسی، اجتماعی و اقتصادی، برپایه مطالعه موارد ارزشمند جامعه ایرانی و اسلامی و تاریخ جهان اسلام؛ تقویت حس کنجکاوی دقت علمی، علاقه به تفکر و ابداع و خلاقیت در جامعه.»

رشته تاریخ تا پیش از آغاز تغییرات از دهه ۱۳۹۰ در مقطع کارشناسی دارای دو گرایش دبیری و آزاد بود. اما بر اساس رویکردها و برنامه‌های کارگروه علوم تاریخی دارای پنج گرایش شد. طرح تدوین برنامه و سرفصل رشته‌های علوم تاریخی در مقطع کارشناسی از سال ۱۳۹۰ برنامه‌ریزی و از سال ۱۳۹۱ وارد فاز اجرایی شد، این برنامه‌ها که در ابتدا شامل چهار رشته تخصصی: «تاریخ اسلام»، «تاریخ ایران»، «تاریخ تمدن» و «تاریخ جهان» بود، بعد از برگزاری جلسات اعتبار بخشی و سایر مراحل در سال ۱۳۹۵ و ۱۳۹۶ به تدریج بر روی پرتال دفتر برنامه‌ریزی آموزش عالی وزارت علوم قرار گرفته و در تعداد محدودی از دانشگاه‌های کشور به اجرا درآمد.

در زمان تدوین و بررسی این برنامه‌های چهارگانه بخش گسترده‌ای از جامعه علمی تاریخ کشور، خصوصاً اعضای هیات علمی دانشگاه‌های سطح دو و سه، تقاضای تدوین برنامه و سرفصل‌های رشته تاریخ بدون رویکرد تخصصی (فاقد پسوند) و به صورت عمومی، در تناسب با رشته جاری تاریخ (مصوب سال ۱۳۷۵) را مطرح ساختند. بنابراین کارگروه علوم تاریخی بعد از بررسی و رایزنی‌های لازم از سال ۱۳۹۷ تدوین برنامه و سرفصل رشته تاریخ (رشته پنجم) را دستور کار قرار داد. از جمله بهترین ویژگی‌های ساختار اجرایی و تدوین برنامه جدید استفاده از تجربیات گسترده تدوین چهار برنامه پیشین و جلب مشارکت حداکثری جامعه علمی کشور در تدوین هر یک از سرفصل‌ها بود. به گونه‌ای که گاه یک سرفصل بوسیله سه تن از اعضای صاحب نظر تالیف و یا بازنگری شده است. در مجموع بیش از ۸۰ تن از اعضای هیات علمی و صاحب نظران رشته‌های تاریخ، علوم سیاسی، فلسفه، ادبیات، فرهنگ و زبان‌های باستانی، تمدن و ملل اسلامی، علوم قرآنی، علوم اجتماعی، روان‌شناسی، علوم تربیتی از دانشگاه‌های حوزوی و غیرحوزوی، پژوهشگاه‌ها، دایرة المعارف‌ها و انجمن‌های علمی: «ایرانی تاریخ» و «ایرانی تاریخ اسلام» در تدوین این برنامه مشارکت داشتند.

۱-۳- اهداف

تاریخ به عنوان یکی از مهمترین دانش‌های هویت بخش جایگاهی بس مهم در میان سایر علوم و از جمله علوم انسانی و اجتماعی به خود اختصاص داده است. برای این رشته در مقطع کارشناسی می‌توان دو دسته اهداف پژوهشی و آموزشی را در نظر گرفت:

اهداف پژوهشی:

تربیت دانش‌آموختگانی که با اندوخته‌هایی شایسته از آگاهی‌های تاریخی که بتوانند با نگاهی انتقادی، روش‌مند و مبتنی بر باورها و ارزش‌های بومی، به تاریخ ایران و سایر نقاط جهان بنگرند؛ و از مهارت لازم برای پژوهش علمی متناسب با مقطع تحصیلی خود در این زمینه برخوردار باشند.

اهداف آموزشی:

۱. برخورداری از آگاهی‌های تاریخی با بهره‌گیری از رهیافت‌های گوناگون؛
۲. برخورداری از نگاه انتقادی روش‌مند و مبتنی بر باورها و ارزش‌های اسلامی-ایرانی و بومی؛
۳. برخورداری از توان فهم یافته‌های علمی موجود در زمینه تاریخ ایران و مهمترین فرازهای تاریخ جهان؛
۴. برخورداری از آگاهی و مهارت لازم برای پژوهش در زمینه‌های تاریخی متناسب با مقطع تحصیلی خود؛
۵. برخورداری از آگاهی و مهارت لازم برای آموزش در زمینه‌های تاریخ ایران و سایر نقاط جهان متناسب با مقطع تحصیلی خود؛
۶. برخورداری از توانایی‌های مطالعات میان‌رشته‌ای.

۱-۴- اهمیت و ضرورت بازنگری برنامه

درباره پشتوانه علمی-اجرایی این بازنگری می‌بایست به برنامه میان مدت کارگروه، و بندهایی از وظایف کارگروه‌ها مندرج در ماده ۱ «آیین نامه فعالیت کارگروه‌های شورای تحول و ارتقای علوم انسانی» به شرح زیر اشاره کرد:

۱. بررسی و آسیب‌شناسی وضع موجود رشته تاریخ در مقطع کارشناسی در سراسر کشور (در مؤلفه‌های اصلی ذیل: محتوای علمی، برنامه‌ریزی آموزشی، برنامه‌ریزی درسی (سرفصل‌ها، متون درسی)، استاد، دانشجو، کارآفرینی و جایگاه اجتماعی)
۲. تدوین وضع مطلوب رشته براساس شاخص‌های ذیل: غنا بخشیدن به رشته، روزآمد کردن رشته، بومی‌سازی رشته، اسلامی شدن.
۳. بازنگری و ارتقای گرایش‌های رشته در مؤلفه‌های: برنامه‌ریزی آموزشی، برنامه‌ریزی درسی.
۴. پیشنهاد تأسیس رشته‌ها و گرایش‌های جدید.
۵. نیازسنجی و برآورد نیروی انسانی متخصص مورد نیاز کشور (حوزه‌ی تخصصی- سطوح تخصصی و پراکندگی در کشور).
۶. جلب مشارکت دانشگاه‌ها و مؤسسات علمی- پژوهشی حوزوی و دانشگاهی و صاحب‌نظران در فرایند بازنگری و ارتقای رشته.
۷. رصد تحولات علمی و تحقیقات بین‌المللی رشته و پیشنهاد تدابیر مناسب برای استفاده بهینه از آن‌ها در ارتقای تحقیقات علمی کشور.
۸. تعریف پروژه‌های مطالعاتی مناسب رشته و نظارت بر حسن اجرای آن‌ها.^۲

بر این اساس بود که «طرح بازنگری و پیشنهاد رشته‌های علوم تاریخی در مقطع کارشناسی» انجام گرفت.

۱-۵- اهمیت و ضرورت رشته

تحول همه‌جانبه و بنیادی در دانش تاریخ و رشته‌های وابسته به آن در گرو دست یافتن به یک نظام معرفتی نو، روزآمد شدن تجربه‌های بومی در چارچوب تمدن ایرانی-اسلامی، آشنایی با تحولات بزرگ جهان، و متناسب با واقعیت‌های جامعه ایران، برای کُشنگری در قلمرو تاریخ‌شناسی، تاریخ‌نگری و تاریخ‌نگاری است. برنامه کنونی رشته تاریخ بر مبنای چنین رویکردی به عنوان یکی از پنج رشته علوم تاریخی در مقطع کارشناسی^۳ طراحی شده است.

ضرورت‌های بازنگری این رشته را به شرح زیر می‌توان برشمرد:

• بالا بردن ضریب نقش آفرینی علوم تاریخی در:

- هویت‌بخشی،
- افزایش حس تعلقات دینی و ملی،
- خودآگاهی و خوباوری ملی،

^۲ - آیین‌نامه‌ی فعالیت کارگروه‌های شورای تحول و ارتقای علوم انسانی، مصوب جلسه ۳۲ شورای تحول و ارتقای علوم انسانی مورخ ۱۳۹۰/۳/۱۲

^۳ - چهار رشته دیگر عبارتند از: تاریخ ایران، تاریخ اسلام، تاریخ تمدن، و تاریخ جهان.

- شناسایی جایگاه ایران و ایرانی در سطح جهانی
- ایجاد وفاق و همدلی ملی

- سیاست‌های بالادستی و الزامات قانونی تحوّل در علوم انسانی از جمله علوم تاریخی
- متناسب سازی علوم تاریخی با تحولات گوناگون جامعه ایران اسلامی در دهه‌های اخیر
- کاهش مشکلات کنونی علوم تاریخی در عرصه‌های اشتغال دانش‌آموختگان
- اهتمام بایسته به قلمروهای نوین مطالعات تاریخی
- افزایش روزآمدی و کارآمدی مطالعات تاریخی در کشور
- افزایش ظرفیت لازم برای نقش‌آفرینی بایسته دانش‌آموختگان رشته تاریخ ایران در فضای علمی و اجرایی کشور

۶-۱- تاریخچه رشته تحصیلی (برای برنامه‌های بازنگری تحویلی)

در بخش‌های پیشین به ویژه بند ۱-۲ به این تاریخچه اشاره شده است.

کارشناسی رشته تاریخ در ساختار کنونی در همه دانشگاه‌های کشور اعم از دولتی، غیرانتفاعی، آزاد اسلامی و پیام نور در حال اجرا است. اطلاعات درباره اجرای این رشته به تفکیک واحدهای دانشگاه‌های پهنه گستر پیام نور و آزاد اسلامی قابل ارائه دقیق نبود.

اسامی دانشگاه‌های سراسری دارای مقطع کارشناسی رشته تاریخ

۱. اردبیل	۱۱. جیرفت	۲۱. علامه طباطبایی
۲. ارومیه	۱۲. خلیج فارس	۲۲. فردوسی مشهد
۳. اراک	۱۳. خوارزمی	۲۳. لرستان
۴. اصفهان	۱۴. رازی کرمانشاه	۲۴. مازندران
۵. الزهرا (س)	۱۵. زابل	۲۵. ولایت
۶. ایلام	۱۶. سیستان و بلوچستان	۲۶. یاسوج
۷. بیرجند	۱۷. شهید باهنر	۲۷. یزد
۸. بین‌المللی امام خمینی (ره)	۱۸. شهید بهشتی	
۹. تبریز	۱۹. شهید چمران اهواز	
۱۰. تهران	۲۰. شیراز	

۷-۱- ساختار (برنامه‌ریزی) آموزشی رشته و ویژگی‌های آن

این برنامه تنها یک بازنگری ساده یک برنامه قدیمی نیست، بلکه تلاش شده است تا فراتر از آن، بر اساس اقتضانات کشور، برنامه‌ای متناسب با امکانات و ظرفیت‌های جامعه علمی و دانشگاه‌های ایران، و البته برای ارتقای وضیت موجود

پیشنهاد شود. کارگروه با استفاده از ظرفیت‌های پیشتر اشاره شده و با استفاده از منابع معتبر کوشیده است از روش‌ها، ضوابط و معیارهای تدوین یک برنامه جدید و روزآمد پیروی کند.

رویکرد حاکم بر این رشته در هم‌کردی از رویکردهای چهارگانه: نیازمحور (جامعه‌محور)، آرمان‌محور، دانش‌محور و مهارت‌محور است و در نتیجه از نظر روشی نیز این رشته بر اساس ترکیبی از چهار روش زیر تدوین شده است:

- **روش نیازمحور:** در این روش خلأهای نظری و نیازهای جامعه علمی کشور با محوریت گروه‌های تاریخ دانشگاه‌های کشور از طریق گفت و گو، و بارش فکری، دریافت نظرات و تجربه‌های شخصی و یا با استناد به مقالات و کتابهای تدوین شده و یا سخنرانیهای ارائه شده در دو دهه اخیر به دست آمد و تلاش شده است برنامه تدوین شده برآورنده آن نیازها باشد.
- **روش آرمان‌محور:** در این روش آرمان‌های نظام جمهوری اسلامی که در اسناد بالادستی، خصوصاً: سند چشم‌انداز ۱۴۰۴؛ نقشه جامع علمی کشور؛ سند دانشگاه اسلامی؛ برنامه‌های پنجم و ششم توسعه؛ سیاست‌های کلی «علم و فناوری» (نظام آموزش عالی، تحقیقات و فناوری) ابلاغی از سوی مقام معظم رهبری در شهریورماه ۱۳۹۳؛ اسناد شورای تحول و ارتقای علوم انسانی و وزارت علوم، تحقیقات و فناوری بازتاب یافته، شناسایی و کوشیده شده است برنامه معطوف به آن آرمان‌ها و برای تحقق بخش‌هایی از آن اهداف تنظیم و تدوین شود.
- **روش متمرکز بر توسعه مرزهای دانش:** در این روش، هدف اصلی برنامه توسعه مرزهای دانش است و خود را ملزم به رعایت آرمان‌ها و یا نیازهای جامعه می‌داند.
- **روش مهارت‌محور:** این روش ایجاد مهارتی خاص در دانشجویان را هدف کانونی خود قرار می‌دهد. مهارت برخورداری از تفکر انتقادی در مواجهه با اندیشه‌های کنونی درباره مباحث نظری تاریخ و مهارت بازخوانی متون اسلامی برای ارائه دیدگاه‌هایی نو در این برنامه سبب شد که این روش نیز مد نظر باشد.

۸-۱- نکات مهم برای اجرای برنامه و سرفصل‌ها:

شایسته به نظر می‌رسد در زمان اجرای هر یک سرفصل‌های تدوین شده بندهای زیر مورد توجه دقیق قرار گیرند:

۱- **ساعت نظری-عملی:** برای ۷ درس از درس‌های پایه و تخصصی الزامی، واحد نظری-عملی در نظر گرفته شده است و بنابراین میزان ساعت اختصاص یافته به این درس‌ها می‌بایست به جای ۳۲ ساعت درسی، ۴۸ ساعت باشد. تحقق اهداف برنامه و از جمله ارتقای مهارت‌های مورد نیاز دانشجویان رشته تاریخ در گرو اهتمام ویژه و اجرای بخش عملی درس‌ها به صورت دقیق و با کیفیت مناسب است.

۲- **سفر علمی:** برای درس‌های متعددی انجام سفر علمی درون شهری و بیرون شهری برای بازدید فضاها، اماکن، بناها، آثار و به طور کلی میراث مادی و تمدنی مرتبط با آن درس در نظر گرفته شده است، بدیهی است که اجرای همه این سفرها برای همه درس‌ها به آسانی ممکن نخواهد بود. بر این اساس پیشنهاد می‌شود با توجه به ظرفیت‌های هر دانشگاه، با رویکرد حداقلی، این تعداد سفر/بازدید علمی به ترکیب زیر انجام شود:

در هر نیم سال حداقل ۱ سفر (بازدید یک روزه) علمی درون محدوده شهری (محل استقرار دانشگاه) و در هر سال تحصیلی حداقل ۱ سفر علمی خارج از شهر و یا استان مربوطه؛

۳- منابع پیشنهادی: در انتهای هر سرفصل تعداد حداقل ده تا حداکثر هجده منبع (اعم از کتاب تدوینی دست اول/کتاب پژوهشی/مقاله یا مقاله‌های پژوهشی و...) به صورت پیشنهادی ارائه شده‌اند. انتخاب این منابع بر اساس معیارهای اختصاصی کارگروه بوده است و لزوماً به معنای بهترین، کامل‌ترین، تخصصی‌ترین، کارآمدترین و روزآمدترین منابع و پژوهش‌های مرتبط با هر سرفصل نیستند و لذا استادان ارائه دهنده درس متناسب با ظرفیت‌ها و اقتضائات هر کلاس می‌توانند از این منابع یا منابع دیگری استفاده نمایند. تعداد تقریباً کم منابع پیشنهادی نیز بر پایه یک تصمیم پیشینی است. همچنین در حد امکان تلاش شده است ضمن ارائه مرتبط‌ترین منبع در هر سرفصل از تکرار یک عنوان منبع در چند سرفصل مرتبط و دارای محور مشترک پرهیز شود، بنابراین عدم مشاهده یک عنوان منبع در یک سرفصل به معنای کم اهمیت بودن آن منبع برای سرفصل مربوطه تلقی نمی‌شود و می‌توان مجموعه منابع سرفصل‌های دارای مشابهت موضوعی را مورد توجه قرار داد.

۴- تنوع راهبردهای ارزشیابی: تلاش شده است ضمن اشاره به شیوه‌های اصلی رایج (آزمون میان نیم‌سال و پایان نیم‌سال تحصیلی)، راه‌های تکمیلی مناسب، برای تحقق هرچه بیشتر اهداف اصلی این برنامه و سرفصل‌های تدوینی ارائه شود. بررسی و توجه به: مجموعه فعالیت‌های کلاسی دانشجوی در طول نیم‌سال؛ فعالیت‌ها و حضور فعالانه دانشجوی در نشست یا همایش‌های علمی مرتبط با موضوع درس؛ ارائه گزارش‌های علمی از سفر/بازدیدهای علمی؛ ارائه سمینار؛ ارائه تحقیق پایان نیم‌سال (نه ضرورتاً مقاله علمی-پژوهشی و.. بلکه تحقیقی متناسب با مقطع تحصیلی کارشناسی و آموخته‌های کلاس درس) از جمله موارد پیشنهادی مهم برای ارزش‌یابی توأم با هدایت و ارتقای ظرفیت‌های دانشجویان رشته‌های علوم تاریخی هستند.

۹-۱- تعداد و نوع واحدهای درسی

جدول ۲- توزیع واحدها

جمع واحد	نوع دروس
۱۸	دروس عمومی
۳۰	دروس پایه
۸۲	دروس تخصصی
۱۰ واحد (از ۷۸ واحد)	دروس اختیاری
--	کارورزی / پروژه / پایان نامه / رساله
۱۴۰	کل
طول دوره تحصیلی	
۴ سال - ۸ نیم سال	

۱۰-۱- مهارت، توانمندی و شایستگی دانش‌آموختگان

جدول ۳- مهارت، توانمندی و شایستگی دانش‌آموختگان

ردیف	هدف آموزشی	حیطه آموزشی
۱	برخورداری از آگاهی‌های مرتبط با تاریخ ایران و سایر کشورها، مبتنی بر باورها و ارزش‌های بومی	تاریخ ایران در مقاطع مختلف تاریخی: از آغاز تاریخ تا حال حاضر تاریخ تشیع در ایران تاریخ مناسبات و تعاملات ایران با سایر کشورهای جهان در قالب تاریخ همسایگان و سایر کشورها تاریخ اسلام تاریخ جهان از عصر باستان تا دوران حاضر
۲	برخورداری از نگاه انتقادی روش‌مند	مباحث نظری تاریخ مباحث نظری مطالعات میان‌رشته‌ای
۳	برخورداری از توان فهم یافته‌های علمی موجود	زبان فارسی زبان عربی زبان انگلیسی
۴	برخورداری از آگاهی و مهارت لازم برای دستیاری پژوهش در زمینه‌های مرتبط با تاریخ	روش پژوهش مهارت‌های مربوط به نقشه مهارت‌های مربوط به بایگانی و آرشیو مهارت‌های مربوط به موزه و گردشگری مهارت‌های مربوط تاریخ نهادها و موسسات و تاریخ خاندان‌ها مهارت‌های مربوط به تاریخ در فضای مجازی و فناوری‌های جدید مهارت‌های مربوط به تقویم آشنائی با انواع خط مهارت‌های مربوط به رسانه‌ها
۵	برخورداری از آگاهی و مهارت لازم برای پژوهش و آموزش در زمینه تاریخ متناسب با مقطع تحصیلی	مهارت‌های مربوط به فراگیری پژوهش در قلمرو تاریخ مهارت‌های خاص مربوط به آموزش تاریخ

۱۰-۱-۱- نمونه‌هایی از زمینه‌های شغلی دانش‌آموختگان رشته تاریخ:

- همکاری با سازمان‌ها و نهادهای فعال در زمینه تاریخ مانند: وزارت میراث فرهنگی گردشگری و صنایع دستی؛ موزه‌ها؛ سازمان صدا و سیما-بخش‌های تولیدی و...؛
- همکاری با سازمان‌ها و نهادهای متولی آموزش و پژوهش در تاریخ ایران و اسلام، مانند: وزارت آموزش و پرورش؛ موسسات و پژوهشگاه‌ها و...؛

- همکاری با سازمان‌ها و نهادهای اداری مرتبط با مباحث تاریخ ایران، اسلام و جهان مانند وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی؛ سازمان تبلیغات اسلامی؛ معاونت فرهنگی استانداری‌ها، رایزنی‌های فرهنگی وزارت امور خارجه و سازمان‌های منطقه‌ای و جهانی و..؛
- همکاری پژوهشی در حیطه‌های مختلف مربوط به تاریخ ایران و سایر کشورهای جهان با تمرکز خاص بر تاریخ فرهنگ و تمدن در ایران؛
- همکاری آموزشی در حیطه‌های گوناگون تاریخی؛
- همکاری با سازمان‌ها و نهادها برای نگهداری، ساماندهی، فرآوری و انتشار اسناد آرشیوی به شیوه‌ی علمی؛
- همکاری در تدوین تاریخ نهادها، سازمان‌ها، موسسه‌های گوناگون دولتی، نیمه دولتی و غیردولتی؛
- همکاری با نشریه‌ها و انواع رسانه‌های فعال در فضاهای مجازی برای تکمیل سامانه‌ها و پایگاه‌های اطلاع‌رسانی تاریخی و تهیه گزارش‌های تاریخی در قالب‌های متنوع؛

۱-۱۱- شرایط و ضوابط ورود به دوره

این رشته برای مقطع کارشناسی است و بر اساس قواعد مرسوم همه شرکت کنندگان آزمون سراسری رشته‌های علوم انسانی می‌توانند داوطلب ورود به این رشته باشند. بنابراین کیفیت خاصی به جز همان صلاحیت‌های عمومی برای جذب دانشجویان مدنظر نیست و برای کمیت دانشجویان نیز متناسب با دانشگاه‌های مجری برنامه باید بررسی دقیق‌تری صورت بگیرد.

۱-۱۲- وضعیت استادان مورد نیاز

با توجه به تغییرات صورت گرفته در برخی دروس و تقویت رویکرد مطالعات بینارشته‌ای در تعدادی از دروس می‌بایست از استادانی که دارای توانمندی‌های لازم برای ارائه درس‌هایی با رویکرد مطالعات بینارشته‌ای هستند، استفاده کرد. در این زمینه ظرفیت‌های لازم وجود دارد و با برنامه‌ریزی‌هایی که در ادامه به آن اشاره خواهد شد، کاستی‌های احتمالی رفع می‌گردد.

تعدادی از تدابیر لازم برای تامین استادان به شرح زیر است:

- اولویت بندی دروس بر اساس بازه زمانی پیش‌بینی شده برای ارائه درس‌ها و اطلاع رسانی‌های لازم به گروه‌های تاریخ؛
- شناسایی استادان موجود و برگزاری نشست‌ها و دوره‌هایی برای هم‌افزایی و هماهنگی بیشتر به منظور اجرای بهتر دوره؛
- برگزاری کارگاه‌ها، همایش و دوره‌های ضمن خدمت و یا دوره‌های دانش‌افزایی تخصصی برای تربیت استادانی که زمینه و یا آمادگی اولیه برای تدریس دارند؛
- چاپ شیوه نامه‌های مختصر و سایر متون کمک آموزشی؛

- راه‌اندازی دوره دکتری در رشته مطالعات نظری تاریخ با محتوای مورد نظر کارگروه ویژه تاریخ در دانشگاه‌های دارای ظرفیت مناسب به منظور پرورش استادان توانمند برای تدریس در این رشته.

درباره کمترین زمان بندی لازم برای آماده شدن استادان متناسب با برنامه جدید باید گفت:

پاسخ دقیق این پرسش در گرو مشخص شدن میزان حمایت و پشتیبانی متولیان و مسؤولان ذی‌ربط است. کارگروه علوم تاریخی آمادگی اجرای چند بند نخست را بلافاصله بعد از تصویب نهایی برنامه دارد.

۱-۱۳- مواد آزمون ورودی و ضرایب آنها

مقطع این رشته کارشناسی است و دروس تخصصی در معنای مقاطع بالاتر در آن دیده نمی‌شود. بنابراین بر اساس روال مرسوم سازمان سنجش کشور برای آزمون سراسری اقدام می‌شود.

۱-۱۴- برنامه درسی از چهار موضع شورای تحول و ارتقاء علوم انسانی

۱-۱۴-۱- رویکرد برنامه از موضع تعالیم اسلامی

چنانچه بخواهیم بر اساس رویکردهای اصلی کارگروه - که به تفصیل در برنامه راهبردی کارگروه و همچنین چهار برنامه پیشین در مقطع کارشناسی توضیح داده شده است - نسبت به چهار شاخص اصلی اسلامی سازی؛ بومی سازی؛ روزآمدسازی و کارآمد سازی اظهار نظر نماییم؛ می‌بایست دو سطح (لایه) را برای همه این شاخص‌ها در نظر داشت: (۱) سطح عمقی/بنیادی و (۲) سطح اجرایی/آشکار.

در سطح عمقی درباره اسلامی سازی می‌توان به هدف کلی رشته و همچنین رویکرد حاکم بر کلیت برنامه و سرفصل‌ها اشاره کرد که تلاش شده است در نسبتی کامل با فرهنگ، شرایط جامعه ایران و جامعه آرمانی جمهوری اسلامی و محقق‌کننده نیازهای یک جامعه اسلامی، باشد. تایید میزان موفقیت در تحقق این موضوع نیازمند بررسی دقیق مجموعه برنامه و همچنین سرفصل‌ها به عنوان یک کل به هم پیوسته با نگاهی جامع و چند وجهی است که تلاش دارد مجموعه اهداف مورد اشاره (پیشین) را محقق سازد و از این طریق در مسیر اسلامی سازی نیز حرکت کند.^۴ نباید فراموش کرد فهم درست وجوه اسلامی بودن یا شدن علوم و از جمله تاریخ در گروه مطالعه عمیق و دقیق فرآیند تحولی است که این علوم در طی ادوار مختلف و در ارتباط با جامعه پیرامون خود طی کردند و این مطالعه، خود موضوع «علم تاریخ» است. در رویکرد کلان کارگروه و در سطح عمیق برنامه، قرار گرفتن درس یا درس‌هایی با محوریت تاریخ اسلام در مجموعه دروس، به معنای اسلامی سازی نیست، و این تقلیل دادن مفهوم و اهداف اسلامی سازی تلقی می‌شود. بر همین اساس افزایش یا کاهش واحدهای مربوطه را به عنوان شاخص برای تحقق اسلامی سازی در نظر نگرفته‌ایم. آنچه از نظر کارگروه در انجام این فرآیند مهم است، جهت‌گیری، مسیر و جوهره اتخاذ شده در کلیت برنامه و به عبارتی همه درس‌ها در کنار یکدیگر است.

^۴ - برای آگاهی از بخشی از رویکرد کارگروه نسبت به موضوع اسلامی سازی ن.ک: الویری، محسن (۱۳۹۶) مفهوم اسلامی شدن دانش تاریخ، الگوی برآمده از تاریخ اسلام؛ فصلنامه علوم انسانی اسلامی صدا؛ سال ششم، شماره ۲۱، بهار ۱۳۹۶، صص ۱۶-۲۳.

درباره سطح اجرایی یا آشکار اسلامی سازی درس‌ها می‌توان به برخی دروس جدید یا بازنگری شده به صورت نمونه اشاره کرد: «فلسفه تاریخ» «تاریخ در قرآن» «تاریخ معاصر جهان اسلام ۱ و ۲» «مطالعات تاریخ اسلام و ایران در غرب» اشاره کرد که به ترتیب: برای آشنایی با آموزه‌های اسلامی و ارتباط آن با دانش تاریخ؛ آشنایی بیشتر دانشجویان با پیشینه و وضعیت کنونی کشورهای اسلامی؛ و آشنایی اولیه با ضرورت نگاه انتقادی در مواجهه با پژوهش‌های غربی به تاریخ اسلام (نگاه‌های شرق شناسانه و استعمار زده و...) طراحی شدند و در برنامه پیشین یا وجود نداشتند و یا بسیار کم‌رنگ و در درس‌های اختیاری بودند. به این درس‌ها می‌توان درس‌هایی که با تاکید بر تاریخ و تمدن اسلامی که برای برخی سرزمین‌ها تدوین شدند را نیز اضافه کرد (جدول دروس اختیاری)

۲-۱۴-۱- رویکرد برنامه از موضع بومی

نگاه بومی و همدلانه در فهم تحولات تاریخی و به‌دست دادن الگویی برای پاسخ گویی دانش تاریخ متناسب با نیازهای جامعه اسلامی ایران امروز مورد توجه جدی در این برنامه است. در کنار آن برای ارائه دیدگاه انتقادی درباره مسائل تاریخ و مواجهه نقادانه با رویکرد غرب مداری در حوزه تاریخ در سرفصل و منابع دروس تلاش‌های متعددی انجام شده است. این رویکرد حتی در ابداع عنوان برخی دروس نیز آشکار است. از جمله درس‌های پایه و تخصصی که با این رویکرد طراحی شدند به این موارد می‌توان اشاره کرد: تاریخ‌نگاری و تحولات آن؛ مبانی علم تاریخ؛ تقویم و روش‌های زمان‌نگاری؛ مبانی تاریخ اجتماعی ایران؛ تاریخ و جغرافیا؛ آشنایی با تاریخ زبان‌ها و خطوط در ایران؛ موزه داری و گردشگری تاریخی؛ تاریخ فرق و مذاهب اسلامی؛ تاریخ علم و فناوری در ایران؛ توسعه و تحولات تاریخی آن در ایران؛ تاریخ اندیشه‌های سیاسی در اسلام و ایران و غیره.

۳-۱۴-۱- رویکرد برنامه از موضع روزآمدی

در برنامه پیشنهادی رهیافت‌ها و رویکردهایی نوین در عرصه تاریخ مورد توجه قرار گرفته است و همچنین برای تدوین آن از برنامه‌های چند دانشگاه معتبر دنیا استفاده شده است. سرفصل درس‌ها با عنایت به روزآمدترین و معتبرترین منابع پژوهشی (مذکور در منابع هر درس) تنظیم شده است. بدیهی است که در رشته‌های علوم انسانی معتبرترین منابع لزوماً جدیدترین منابع نیستند و گاه بعضی منابع کلاسیک همچنان به عنوان بهترین منبع شناخته می‌شوند. تلاش برای استفاده از شیوه‌های گوناگون و روزآمد که برخی در خارج از کلاس درس معمول و به وسیله استادان و پژوهشگران مدعو اجرایی خواهد شد، برگزاری کارگاه‌های درسی برای دانشجویان و دوره‌های آموزشی ضمن تدریس برای استادان از دیگر شیوه‌های تضمین روزآمدی برنامه محسوب می‌شود. ارتباط مستمر استادان و دانشجویان با مراکز علمی فعال در حوزه تاریخ از طریق برنامه‌هایی مانند همایش‌ها و.. نیز می‌تواند در روزآمدی این رشته نقشی مؤثر ایفا کند.

از جمله درس‌هایی که با این رویکرد طراحی شدند و در برنامه قبلی سابقه نداشتند به این موارد می‌توان اشاره کرد: مکاتب و سبک‌های تاریخ‌نگاری جدید؛ کاربرد رایانه و فناوری‌های جدید در تاریخ؛ تاریخ و رسانه؛ تاریخ و باستان‌شناسی؛ تاریخ و مطالعات میان‌رشته‌ای؛ روش‌ها و فنون آموزش و فراگیری تاریخ؛ روش پژوهش و نگارش در تاریخ؛

نقد متون در مطالعات تاریخی؛ تاریخ و ادبیات؛ تاریخ نهادها و سازمان‌های مدنی در تاریخ معاصر ایران؛ تاریخ رجال و خاندان‌ها

۴-۱۴-۱- رویکرد برنامه از موضع کارآمدی

به منظور کارآمدی رشته در برخی دروس واحدهای عملی، پروژه‌های عملی، میدانی، کارگاه‌های آموزشی، و ... تعریف شده است. همچنین تعدادی از دروس متناسب با ارتقای مهارت دانشجویان طراحی شده است که در برنامه پیشین نمونه آن وجود ندارند: تاریخ شفاهی؛ موزه داری و گردشگری تاریخی؛ سندپژوهی و مطالعات آرشیوی؛ کاربرد آمار در تاریخ؛ روش‌ها و فنون آموزش و فراگیری تاریخ؛ کاربرد رایانه و فناوری‌های جدید در تاریخ؛

۵-۱-۱- کمبودها و نارسایی‌های احتمالی برنامه در تحقق مواضع شورای تحول

برخی موانع و مشکلات به ساختارها و فرآیندهای تعریف شده از سوی شورای تحول و وزارت عتف باز می‌گردد. به طور مثال فرآیند طولانی تصویب برنامه‌ها که گاه در چند سال به طول می‌انجامد، امکان بررسی، آزمون و تحلیل دقیق اجرای برنامه‌های طراحی شده را در بازه زمانی مناسب و مورد نظر کارگروه از بین می‌برد. گاه باعث می‌شود برخی از رویکردهای در نظر گرفته شده در برنامه که زمانی نوآورانه و کارآمد به نظر می‌رسد، جذابیت و امکانات سخت افزاری و نرم افزاری موجود برای اجرا را از دست بدهند. گاه با بروز برخی تغییرات نسلی در دانشگاه‌ها و گروه‌های مجری مواجه شده و ظرفیت حضور برخی استادان برای اجرای برخی سرفصل‌ها به راحتی از دست رفته و بنابراین امکان تحلیل درست برنامه و نتایج آنها و آسیب شناسی احتمالی فرآیندها و ... از میان می‌رود.

۱-۱۴-۱- اگر در برنامه در مواضع فوق نارسایی‌هایی وجود دارد چه عواملی موجب این نارسایی‌ها شده است؟

تلاش شده و می‌شود نارسایی برنامه در حداقل ممکن باشد. اما شاید در ابتدا دو نارسایی عمده در این زمینه وجود داشته باشد: یکی کمبود منابع و فقدان متن‌های درسی و دیگری نگرانی احتمالی اعضای خانواده بزرگ تاریخ در فراهم آوردن امکان اجرای این برنامه و دیگر برنامه‌های چهارگانه تخصصی است، به ویژه اینکه بخشی از برنامه‌های درسی پیش‌بینی شده جنبه عملی و کارورزی دارند؛ خوشبختانه برای رفع تدریجی این نارسایی‌ها پیش‌بینی‌های لازم صورت گرفته است که در بخش‌های پیشین تاحدی توضیح داده شده است.

۲-۱۴-۱- روند پیش‌بینی شده برای رفع این نارسایی‌ها در آینده

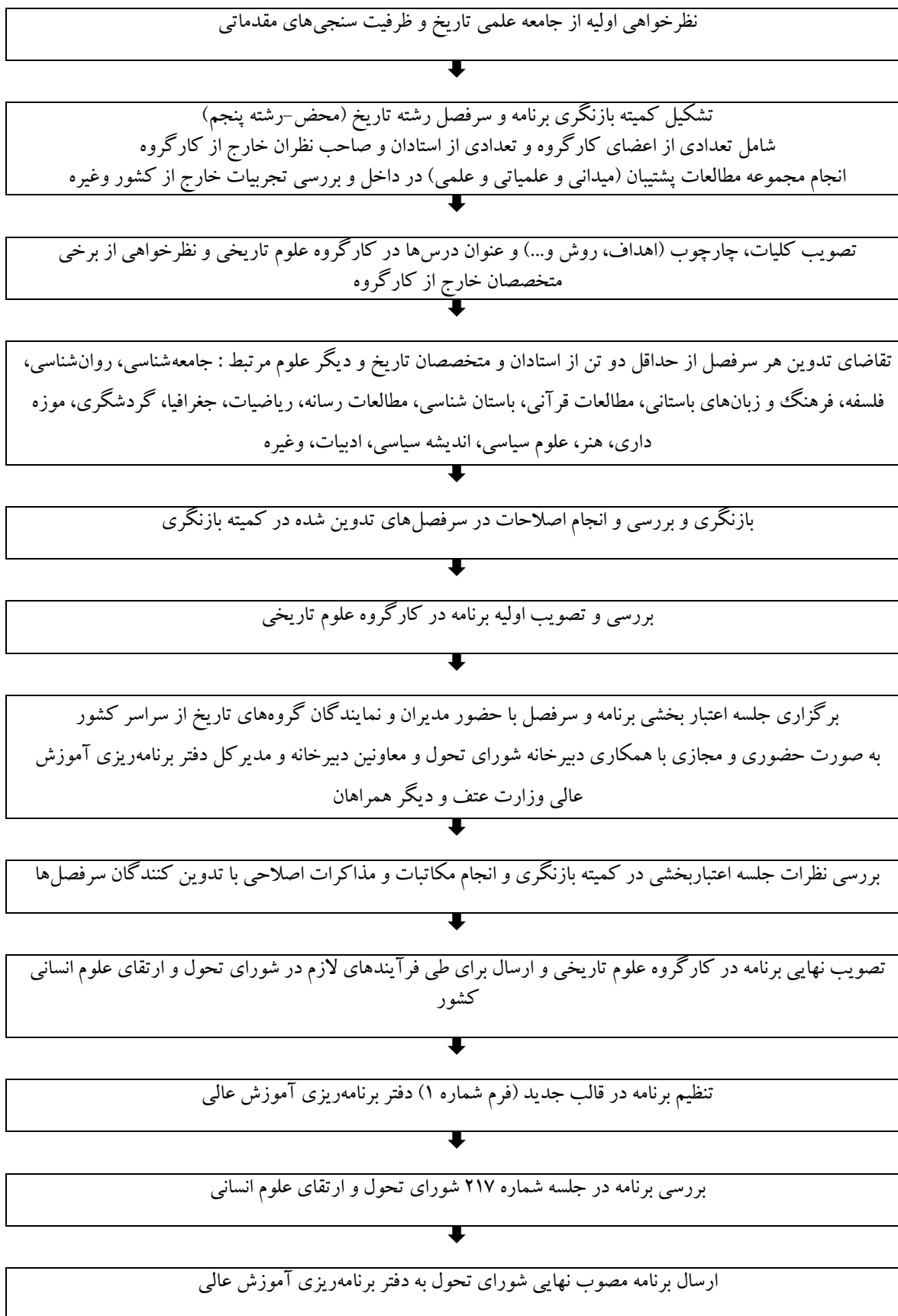
برای رفع برخی از این کاستی‌های احتمالی تدابیری اندیشیده شده است:

- جبران کمبود منابع از طریق تدوین متن درسی بر اساس سفارش کارگروه تاریخ رفع خواهد شد.
- برای تقویت همدلی اعضای خانواده بزرگ تاریخ افزون بر بهره‌گیری از نظرات مشورتی صاحب‌نظران، مکاتبات و گفت‌وگوهایی طراحی و انجام شده و می‌شود.

۱-۱۶ - گام‌های طی شده برای بازنگری برنامه

فصل دوم

جدول عناوین و مشخصات دروس

۲-۱- جدول عناوین و مشخصات دروس

جدول (۱) - جدول کلی واحدهای درسی رشته تاریخ مقطع کارشناسی

جمع واحدهای درسی	نوع واحدهای درسی				طول دوره تحصیلی
	عمومی	تخصصی اختیاری	تخصصی الزامی	پایه	
۱۴۰	۱۸	۱۰	۸۲	۳۰	۸ نیم سال

نکته: ساعت آموزش برای هر واحد نظری ۱۶ ساعت، عملی ۳۲ ساعت، کارگاهی ۴۸ ساعت و کار آموزشی (کارورزی) ۶۴ ساعت است.

جدول (۲) - عنوان و مشخصات کلی دروس پایه

ردیف	عنوان درس	تعداد واحد (۳-۱) (واحد)	نوع واحد			تعداد ساعات		پیش نیاز	هم نیاز
			نظری	عملی	نظری - عملی	نظری	عملی		
۱.	مبانی علم تاریخ	۲	☒				۳۲		
۲.	روش پژوهش و نگارش در تاریخ	۲			☒		۱۶	۳۲	
۳.	تاریخ‌نگاری و تحولات آن	۲	☒				۳۲		
۴.	روش‌ها و فنون آموزش و فراگیری تاریخ	۲	☒				۳۲		
۵.	فلسفه تاریخ	۲	☒				۳۲		
۶.	تقویم و روش‌های زمان‌نگاری	۲	☒				۳۲		
۷.	قرائت و درک متون تاریخی به زبان فارسی	۲	☒				۳۲		
۸.	قرائت و درک متون تاریخی به زبان عربی	۲	☒				۳۲		
۹.	قرائت و درک متون تاریخی به زبان انگلیسی	۲	☒				۳۲		
۱۰.	تاریخ و مطالعات میان‌رشته‌ای	۲	☒				۳۲		
۱۱.	تاریخ و رسانه	۲			☒		۱۶	۳۲	
۱۲.	مبانی تاریخ اجتماعی ایران	۲	☒				۳۲		
۱۳.	مکاتب و سبک‌های تاریخ‌نگاری جدید	۲	☒				۳۲		
۱۴.	تاریخ و جغرافیا	۲			☒		۱۶	۳۲	
۱۵.	آشنایی با تاریخ زبان‌ها و خطوط در ایران	۲	☒				۳۲		

جدول (۳) - عنوان و مشخصات کلی دروس تخصصی الزامی

ردیف	عنوان درس	تعداد واحد (۱-۳)	نوع واحد			تعداد ساعات	پیش نیاز	هم نیاز
			نظری	عملی	نظری - عملی			
۱	تاریخ تمدن‌های ایران تا پایان دوره ایلام	۲	☒			۳۲		
۲	تاریخ سیاسی ایران در دوران مادها و هخامنشیان	۲	☒			۳۲		
۳	تاریخ سیاسی ایران در دوران سلوکیان و اشکانیان	۲	☒			۳۲		
۴	تاریخ سیاسی ایران در دوره ساسانیان	۲	☒			۳۲		
۵	تاریخ تحولات اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی ایران در دوران باستان	۲	☒			۳۲		
۶	تاریخ ایران از سقوط ساسانیان تا برآمدن سلسله‌های نیمه مستقل	۲	☒			۳۲		
۷	تاریخ ایران در دوران طاهریان، صفاریان، سامانیان و دیلمیان	۲	☒			۳۲		
۸	تاریخ ایران در دوران غزنویان، سلجوقیان، غوریان و خوارزمشاهیان	۲	☒			۳۲		
۹	تاریخ ایران در دوران مغولان و ایلخانان	۲	☒			۳۲		
۱۰	تاریخ ایران در دوران تیموریان و ترکمانان	۲	☒			۳۲		
۱۱	تاریخ ایران در دوره صفویه	۲	☒			۳۲		
۱۲	تاریخ ایران در دوران افشاریه، زندیه تا استقرار قاجاریه	۲	☒			۳۲		
۱۳	تاریخ ایران از جنگ‌های ایران و روسیه تا انقلاب مشروطه	۲	☒			۳۲		
۱۴	تاریخ مشروطیت و تکاپوهای مشروطه خواهی در ایران از ۱۲۸۵ تا ۱۳۰۴	۲	☒			۳۲		
۱۵	تاریخ ایران از آغاز حکومت پهلوی تا کودتای ۱۳۳۲	۲	☒			۳۲		
۱۶	تاریخ ایران از ۱۳۳۲ تا ۱۳۵۷	۲	☒			۳۲		
	تاریخ انقلاب اسلامی و جمهوری اسلامی ایران	۲	☒			۳۲		

هم نیاز	پیش نیاز	تعداد ساعات		نوع واحد			تعداد واحد (۱-۳ واحد)	عنوان درس	ردیف
		عملی	نظری	نظری - عملی	عملی	نظری			
			۳۲			☒	۲	تاریخ صدر اسلام ۱ (عصر نبوت)	۱۸
			۳۲			☒	۲	تاریخ صدر اسلام ۲ (از رحلت پیامبر تا قیام کربلا)	۱۹
			۳۲			☒	۲	تاریخ تشیع ۱	۲۰
			۳۲			☒	۲	تاریخ تشیع ۲	۲۱
			۳۲			☒	۲	تاریخ و تمدن جهان اسلام از سال ۶۱ هجری تا ۳۳۴ هجری	۲۲
			۳۲			☒	۲	تاریخ و تمدن جهان اسلام از ۳۳۴ هجری تا ۶۵۶ هجری	۲۳
			۳۲			☒	۲	تاریخ معاصر جهان اسلام ۱ (همسایگان ایران)	۲۴
			۳۲			☒	۲	تاریخ معاصر جهان اسلام ۲ (سایر کشورها)	۲۵
			۳۲			☒	۲	تاریخ در قرآن	۲۶
			۳۲			☒	۲	تاریخ و باستان شناسی	۲۷
		۳۲	۱۶	☒			۲	تاریخ شفاهی	۲۸
		۳۲	۱۶	☒			۲	موزه داری و گردشگری تاریخی	۲۹
		۳۲	۱۶	☒			۲	سندپژوهی و مطالعات آرشیوی	۳۰
		۳۲	۱۶	☒			۲	کاربرد رایانه و فناوری‌های جدید در تاریخ	۳۱
			۳۲			☒	۲	تاریخ فرق و مذاهب اسلامی	۳۲
			۳۲			☒	۲	تاریخ علم و فناوری در ایران	۳۳
			۳۲			☒	۲	تاریخ اندیشه‌های سیاسی در اسلام و ایران	۳۴
			۳۲			☒	۲	تاریخ اندیشه‌های سیاسی در غرب	

هم نیاز	پیش نیاز	تعداد ساعات		نوع واحد			تعداد واحد (۱-۳ واحد)	عنوان درس	ردیف
		عملی	نظری	نظری - عملی	عملی	نظری			
			۳۲			☒	۲	توسعه و تحولات تاریخی آن در ایران	۳۶
			۳۲			☒	۲	مطالعات تاریخ اسلام و ایران در غرب	۳۷
			۳۲			☒	۲	تاریخ اروپا در دوران باستان	۳۸
			۳۲			☒	۲	تاریخ اروپا در سده‌های میانه	۳۹
			۳۲			☒	۲	تاریخ غرب از رنسانس تا انقلاب فرانسه	۴۰
			۳۲			☒	۲	تاریخ غرب در دوره معاصر: از انقلاب فرانسه تا پایان سده بیستم	۴۱

جدول (۴) - عنوان و مشخصات کلی دروس تخصصی اختیاری

ردیف	عنوان درس	تعداد واحد (۱-۳ واحد)	نوع واحد			تعداد ساعات		پیش نیاز	هم نیاز
			نظری	عملی	نظری - عملی	نظری	عملی		
۱	تاریخ و تمدن اسلامی در مصر و شام	۲	☒			۳۲			
۲	تاریخ و تمدن اسلامی در مغرب و اندلس	۲	☒			۳۲			
۳	تاریخ عثمانی و جمهوری ترکیه	۲	☒			۳۲			
۴	تاریخ و تمدن اسلامی در قفقاز	۲	☒			۳۲			
۵	تاریخ و تمدن اسلامی در آسیای مرکزی	۲	☒			۳۲			
۶	تاریخ و تمدن اسلامی در شبه قاره هند	۲	☒			۳۲			
۷	تاریخ و تمدن اسلامی در شرق آسیا	۲	☒			۳۲			
۸	تاریخ روسیه و اروپای شرقی	۲	☒			۳۲			
۹	تاریخ قاره آمریکا	۲	☒			۳۲			
۱۰	تاریخ قاره آفریقا	۲	☒			۳۲			
۱۱	تاریخ شرق آسیا	۲	☒			۳۲			
۱۲	آشنایی با تاریخ ادیان بزرگ جهان	۲	☒			۳۲			
۱۳	تاریخ عرفان و تصوف در ایران	۲	☒			۳۲			
۱۴	نقد متون در مطالعات تاریخی	۲	☒			۳۲			
۱۵	تاریخ آسیای غربی و مصر در دوران باستان	۲	☒			۳۲			
۱۶	تاریخ محلی	۲	☒			۳۲			
۱۷	تاریخ و ادبیات	۲	☒			۳۲			

ردیف	عنوان درس	تعداد واحد (۱-۳ واحد)	نوع واحد			تعداد ساعات		پیش نیاز	هم نیاز
			نظری	عملی	نظری - عملی	نظری	عملی		
۱۸	تاریخ نهادها و سازمان‌های مدنی در تاریخ معاصر ایران	۲	☒			۳۲			
۱۹	تاریخ رجال و خاندان‌ها	۲	☒			۳۲			
۲۰	تاریخ مطبوعات در ایران	۲	☒			۳۲			
۲۱	مناسبات فرهنگی و تمدنی ایران با تمدن‌های دیگر (از عصر باستان تا دوره معاصر)	۲	☒			۳۲			
۲۲	کاربرد آمار در تاریخ	۲			☒	۱۶	۳۲		
۲۳	تاریخ هنر و معماری در ایران	۲	☒			۳۲			
۲۴	اساطیر و حماسه‌های ایرانی	۲	☒			۳۲			
۲۵	تاریخ نفت در ایران و آسیای غربی	۲	☒			۳۲			
۲۶	مبانی حکومت و ساخت قدرت در تاریخ ایران	۲	☒			۳۲			
۲۷	تاریخ روابط خارجی ایران از صفویه تا دوره معاصر	۲	☒			۳۲			
۲۸	کلیات تاریخ اقتصادی	۲	☒			۳۲			
۲۹	تاریخ ادیان و آیین‌های ایران باستان	۲	☒			۳۲			
۳۰	قرائت و درک متون تاریخی به زبان عربی ۲	۲	☒			۳۲			
۳۱	قرائت و درک متون تاریخی به زبان انگلیسی ۲	۲	☒			۳۲			
۳۲	شناخت و نقد منابع و مآخذ تاریخ ایران دوران باستان	۲	☒			۳۲			
۳۳	شناخت و نقد منابع و مآخذ تاریخ ایران دوران اسلامی	۲	☒			۳۲			
۳۴	تاریخ تحلیلی زندگانی ائمه معصومین (ع)	۲	☒			۳۲			
۳۵	مبانی و مفاهیم علم سیاست	۲	☒			۳۲			

هم نیاز	پیش نیاز	تعداد ساعات		نوع واحد			تعداد واحد (۱-۳ واحد)	عنوان درس	ردیف
		عملی	نظری	نظری - عملی	عملی	نظری			
			۳۲			☒	۲	جامعه‌شناسی تاریخی	۳۶
			۳۲			☒	۲	تاریخ خلیج فارس و سرزمین‌های همجوار	۳۷

۲-۲- عناوین درسی بر حسب چهار موضع شورای تحول^۵

همانطور که در بخش مقدماتی ردیف ۱-۱۳-۱ نیز ذکر شد، کارگروه علوم تاریخی تلاش کرده است تا همه محورهای چهارگانه شورای تحول را در سرتاسر برنامه و سرفصل‌ها در نظر بگیرد و اعتقاد دارد فهم درست وجوه چهارگانه اسلامی‌سازی، بومی‌سازی و کارآمدی و روزآمدی برنامه و سرفصل‌ها در گرو مطالعه عمیق و دقیق فرآیند تحولی است که این علوم و به طور خاص علوم تاریخی در اینجا طی ادوار مختلف و در ارتباط با جامعه پیرامون خود پشت سر گذاشتند و این مطالعه خود موضوع علم تاریخ است. در رویکرد کلان کارگروه و در سطح عمیق برنامه، در نظر گرفتن درس یا درس‌هایی با عناوین مشابه محورها، به معنای تحقق این مواضع نیست و آن را می‌توان تقلیل‌گرایانه‌ترین صورت اجرای این تحول دانست. آنچه از نظر کارگروه در انجام این فرآیند مهم است، جهت‌گیری، مسیر و ماهیت اقدامات انجام شده در کلیت برنامه و به عبارتی همه درس‌ها در کنار یکدیگر، جهت‌گیری و ساختار و محتوای کلان برنامه است.

۱-۲-۲- فعالیت‌های کارگروه برای رویکرد تعالیم اسلامی

در برنامه جدید برای موضوع اسلامی‌سازی، یعنی هماهنگی مبانی و مفاهیم برنامه با آموزه‌های اسلامی و نگاه جامع و چندبعدی (به ویژه بعد الهی و معنوی) به انسان، سه رویکرد اتخاذ شده است:

الف. تدوین عنوان دروسی که به صورت مستقیم هدف اسلامی‌سازی را دنبال می‌کند. (اسامی این دروس در جدول زیر قابل مشاهده است)

ب. پیش‌بینی محورهایی در سرفصل دیگر دروس برای تقویت نگاه انتقادی به متون و منابع غیربومی و تقویت نگاه دین‌بنیاد: افزون بر درس‌هایی که مستقیماً دارای رویکرد اسلامی است، در سرفصل دیگر دروس هم کوشیده شده ضمن حفظ اعتبار علمی مباحث، محورهایی برای تقویت نگرش دین‌بنیاد و نگاه انتقادی به متون و منابع غیربومی پیش‌بینی شود. (اسامی این دروس در جدول زیر قابل مشاهده است)

ج. تدوین متون تخصصی برای سرفصل‌های جدید متناسب با رویکردهای چهارگانه شورای تحول از جمله متناسب با تحقق هدف اسلامی‌سازی.

۱-۲-۲-۲-۱ ■ جدول دروس مرتبط با رویکرد تعالیم اسلامی (شامل سه محور اشاره شده فوق)

ردیف	عنوان درس (قدیم)	عنوان درس (تغییر یافته)	عنوان دروسی که برای اولین بار پیش بینی شده اند ^۶	نوع درس			تعداد واحد		میزان تغییرات به درصد ^۸	نیاز به تألیف کتاب جدید	
				پایه	تخصصی الزامی	تخصصی اختیاری	نظری	عملی		دارد	ندارد
۱-	فلسفه تاریخ	فلسفه تاریخ		☒			۲		٪۴۰	☒	
۲-	کلیات و مبانی علم تاریخ	مبانی علم تاریخ		☒			۲		٪۳۰	☒	
۳-	انقلاب اسلامی و ریشه‌های تاریخی آن	تاریخ ایران از ۱۳۳۲ تا ۱۳۵۷			☒		۲		٪۵۰	☒	
۴-	-----	-----	تاریخ انقلاب اسلامی و جمهوری اسلامی ایران		☒		۲		٪۱۰۰	☒	
۵-	تاریخ اسلام از میلاد پیامبر(ص) تا سال ۴۱ هجری	تاریخ صدر اسلام ۱ (عصر نبوت)			☒		۲		٪۲۰	☒	
۶-	-----	-----	تاریخ صدر اسلام ۲ (از رحلت پیامبر تا قیام کربلا)		☒		۲		٪۱۰۰	☒	
۷-	تاریخ تشیع ۱	تاریخ تشیع ۱			☒		۲		٪۲۰	☒	
۸-	تاریخ تشیع ۲	تاریخ تشیع ۲			☒		۲		٪۲۰	☒	
۹-	تاریخ تحولات سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی جهان اسلام از سال ۴۰ هجری تا ۲۲۷ هـ.	تاریخ جهان اسلام از سال ۶۱ تا ۳۳۴ هـ.			☒		۲		٪۲۵	☒	

۶- مباحث مربوط به رویکرد اول و دوم مدنظر شورا است و مورد بررسی قرار خواهند گرفت. لذا سرفصل‌های عناوین دروس مربوطه، پیوست شود. سایر حوزه‌ها (روزآمدی و کارآمدی) جهت اطلاع‌رسانی به شورا است و لازم است در جمع استادان و صاحب‌نظران ذیربط مورد بحث و بررسی قرار گیرند.

۸- عنوان دروس جدید، درسی است که برای اولین بار پیش‌بینی شده است و قبلاً در این رشته/گرایش مطرح نبوده است. دروسی که کاملاً جدید هستند، میزان ۱۰۰ درصد لحاظ می‌شود و سایر دروسی که تغییرات در اهداف، سرفصل و منابع داشته، به میزان تغییرات ایجاد شده، درصد آن تعیین شود.

☒		٪۲۰		۲		☒		تاریخ جهان اسلام از ۳۳۴ هجری تا ۶۵۶ هـ.	تاریخ تحولات سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی جهان اسلام از سال ۲۲۷ هـ. تا سقوط بغداد	۱۰-
	☒	٪۵۰		۲		☒		تاریخ معاصر جهان اسلام ۱ قرن هفتم تا دهم هجری.	تاریخ تحولات سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی جهان اسلام از	۱۱-
	☒	٪۱۰۰		۲		☒	تاریخ معاصر جهان اسلام ۲	-----	-----	۱۲-
	☒	٪۱۰۰		۲		☒	تاریخ در قرآن	-----	-----	۱۳-
	☒	٪۱۰۰		۲		☒	تاریخ فرق و مذاهب اسلامی			۱۴-
	☒	٪۴۰		۲		☒	تاریخ اندیشه‌های سیاسی در اسلام و ایران	تاریخ اندیشه‌های سیاسی در ایران	تاریخ اندیشه‌های سیاسی در اسلام و ایران	۱۵-
	☒	٪۹۱۰۰		۲		☒	توسعه و تحولات تاریخی آن در ایران	توسعه نیافتگی در ایران (اختیاری)	توسعه نیافتگی در ایران	۱۶-
	☒	٪۱۰۰		۲		☒	مطالعات تاریخ اسلام و ایران در غرب	-----	-----	۱۷-

برای پرهیز از طولانی شدن این فهرست، اسامی درس‌های اختیاری مرتبط با این رویکرد (که مشابهت عنوان با درس‌های پیشین داشتند) در جدول ذکر نشدند. البته محتوای آنها کاملاً جدید محسوب می‌شوند و پیش از این سرفصلی نداشتند: ۱۸- تاریخ و تمدن اسلامی در مصر و شام؛ ۱۹- تاریخ و تمدن اسلامی در مغرب و اندلس؛ ۲۰- تاریخ عثمانی و جمهوری ترکیه؛ ۲۱- تاریخ و تمدن اسلامی در قفقاز؛ ۲۲- تاریخ و تمدن اسلامی در آسیای مرکزی؛ ۲۳- تاریخ و تمدن اسلامی در شبه قاره هند؛ ۲۴- تاریخ و تمدن اسلامی در شرق آسیا؛ ۲۵- تاریخ تحلیلی زندگانی ائمه معصومین (ع)

۲-۲-۲- فعالیت‌های کارگروه برای رویکرد بومی

در سرفصل جدید تلاش شده است تا رویکرد زیست بوم ایرانی و مطابقت با فرهنگ اسلامی- ایرانی به صورت جدی مورد توجه قرار گیرد. مهمترین تغییرات و رویکردها برای هماهنگی با نیازهای بومی و فرهنگی در رشته جدید موارد زیر است:

- در نظر داشتن اهداف مربوط به علوم انسانی مندرج در اسناد بالادستی نظام از جمله «نقشه جامع علمی کشور» «سند چشم انداز جمهوری اسلامی ایران در ۱۴۰۴» «سیاست‌های کلی «علم و فناوری» ابلاغی مقام معظم رهبری^(مدظله) در شهریور ۱۳۹۳، بیانیه گام دوم انقلاب، برنامه توسعه ششم و غیره
  - متناسب‌سازی اهداف رشته با نیازهای جامعه
  - برجسته ساختن اهداف انقلاب اسلامی و نظام جمهوری اسلامی در پیشنهاد سرفصل‌ها
  - در نظر گرفتن بازار کار رشته در انتخاب عناوین دروس و تدوین سرفصل‌ها
  - استفاده از منابع و پژوهش‌های فارسی نگاشته شده از سوی ایرانی‌ها در حد امکان
  - مهارت افزائی و کارورزی متناسب با تخصص دانش تاریخ
  - اهتمام به حوزه مطالعات بین‌رشته‌ای و به ویژه با دو رویکرد:
    - (۱) توجه به مطالعات فرهنگی متناسب با جامعه ایران در سرفصل برخی دروس،
    - (۲) تخصص‌گرایی قطب‌های علمی کشور و تناسب واحدها با چنین رویکرد قطب‌های علمی،
  - اهتمام به موضوع آمایش سرزمینی رشته‌ها و تناسب ایجاد رشته‌ها با شرایط هریک از دانشگاه‌های سراسر کشور در مرحله اجرای این برنامه، این اقدام در حوزه ملاحظات جنسیتی نیز راهگشای برخی مسائل خواهد بود.
- بر این اساس درس‌های زیر طراحی شدند:

ردیف	عنوان درس (قدیم)	عنوان درس (تغییر یافته)	عنوان دروسی که برای اولین بار پیش‌بینی شده‌اند ^۱	نوع درس			تعداد واحد	میزان تغییرات به درصد ^{۱۱}	نیاز به تألیف کتاب جدید	
				پایه	تخصصی الزامی	تخصصی اختیاری			نظری	عملی
۱-	تاریخ‌نگاری و تحولات آن در ایران و جهان	تاریخ‌نگاری و تحولات آن		☒			۲	٪۳۰	☒	
۲-		-----	تاریخ و مطالعات میان‌رشته‌ای		☒		۲	٪۱۰۰	☒	
۳-	مبانی تاریخ اجتماعی ایران	مبانی تاریخ اجتماعی ایران			☒		۲	٪۲۰	☒	
۴-		-----	مکاتب و سبک‌های تاریخ‌نگاری جدید		☒		۲	٪۱۰۰	☒	
۵-		-----	تاریخ تحولات اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی ایران در دوران باستان		☒		۲	٪۱۰۰	☒	
۶-		-----	تاریخ علم و فناوری در ایران		☒		۲	٪۱۰۰	☒	
۷-		-----	مناسبات فرهنگی و تمدنی ایران با تمدن‌های دیگر (از عصر باستان تا دوره معاصر) (اختیاری)		☒		۲	٪۱۰۰	☒	
۸-		-----	تاریخ روابط خارجی ایران از صفویه تا دوره معاصر (اختیاری)		☒		۲	٪۱۰۰	☒	

مشظور از عنوان درس جدید، درسی است که برای اولین بار پیش‌بینی شده است و قبلاً در این رشته/گرایش مطرح نبوده است. دروسی که کاملاً جدید هستند، میزان ۱۰۰ درصد لحاظ می‌شود و سایر دروسی که تغییرات در اهداف، سرفصل و منابع داشته، به میزان تغییرات ایجاد شده، درصد آن تعیین شود.

۳-۲-۲- فعالیت‌های کارگروه برای رویکرد روزآمدی و کارآمدی

همان گونه که ذکر شد برنامه و سرفصل دروس رشته تاریخ به عنوان یکی از پنج رشته مصوب کارگروه علوم تاریخی، برنامه جدیدی است که پیش از این در نظام آموزشی کشور ما سابقه اجرایی با این ساختار نداشته است. بنابراین، این رشته خود مصداق نوآوری و روزآمدی در حوزه علوم تاریخی است. بیش از ۲۵ سال از تدوین و اجرای برنامه پیشین (مصوب سال ۱۳۷۵) می‌گذرد و در طی این سال‌ها بازنگری اساسی و همه جانبه‌ای متناسب با: اسناد بالادستی، شرایط و نیازهای جدید جامعه ایران و تحولات جهانی دانش تاریخ، طیف جدید نسل دانش آموزان که قدم به دانشگاه می‌گذارند و بسیاری موارد دیگر متأسفانه صورت نگرفته بود. این وضعیت لزوم بازنگری سرفصل و برنامه‌ها به ویژه در رویکرد روزآمد سازی را ضروری می‌ساخت. برنامه پیشین بر محور تاریخ سلسله‌ای تنظیم شده بود اما در برنامه جدید تلاش شده است از رویکرد «موضوع محور» و «کاربردی» استفاده شود. با تأکید بر این که مقطع درسی رشته جدید کارشناسی است و باید به اقتضات این مقطع توجه کرد، برای تحقق رویکرد فوق شش راهکار به شرح زیر در نظر گرفته شده است. شایان ذکر است همپوشانی احتمالی موجود بین عناوین دروس روزآمد شده و کارآمد، با عنوان دروس دو محور تعالیم اسلامی و بومی‌سازی، به صورت طبیعی به دلیل منظرهای مختلف نگاه به یک درس و سرفصل‌های آن است.

الف. تدوین بیش از ۳۱ عنوان درس جدید که پیش از این وجود نداشته است. (از مجموع ۸۹ عنوان سرفصل طراحی شده) عناوین این دروس در جدول مقایسه‌ای ابتدای این کاربرگه به آسانی قابل تشخیص است.

ب. پیش‌بینی دروسی که نگاهی یکپارچه و جامع درباره رشته به دانشجو می‌دهد و زمینه‌ساز نظریه‌پردازی و آموزش پژوهش محور است، به شرح ذیل:

- فلسفه تاریخ
- تاریخ در قرآن
- مبانی علم تاریخ
- روش پژوهش و نگارش در تاریخ
- تاریخ‌نگاری و تحولات آن

- روش‌ها و فنون آموزش و فراگیری تاریخ
- مکاتب و سبک‌های تاریخ‌نگاری جدید
- تاریخ اندیشه‌های سیاسی در اسلام و ایران
- تاریخ اندیشه‌های سیاسی در غرب
- توسعه و تحولات تاریخی آن در ایران
- مطالعات تاریخ اسلام و ایران در غرب

ج. پیش‌بینی دروسی که توان دانشجویان را در استفاده از روش‌ها و ابزارهای جدید ارتقاء می‌دهد (اسامی این دروس در جدول زیر آمده است)

د. توجه بایسته به روزآمد بودن منابع کمک‌آموزش مشروط به حفظ اتقان علمی آنها و نیز دور نماندن دانشجویان از منابع اصلی

ه. پیش‌بینی تکالیف و فعالیتهای پژوهشی و ارزیابی آنها در تمامی دروس به منظور تقویت رویکرد پژوهش‌محوری آموزش متناسب با مقطع کارشناسی

و. پیش‌بینی استفاده از انواع ابزارهای کمک‌آموزشی در تمامی دروس

ز. پیش‌بینی روش‌های جدید آزمون و سنجش دانشجویان در پایان هر نیم‌سال

این برنامه با پیش‌بینی نقش و ایجاد توان‌مندی دانش‌آموختگان رشته تاریخ برای فعالیت سازنده در برخی از مجموعه‌ها و دستگاه‌ها و نهادهای متنوع دولتی، نیمه خصوصی و خصوصی طراحی شده است.

بر پایه آنچه گفته شد بهتر آن بود در جدول پیوست، فهرست کامل تمامی دروس آورده شود، زیرا کارگروه کارآمدی و روزآمدی را در تمامی دروس به جد مد نظر داشته است اما آنچه ذکر شد تنها آن دسته از دروس هستند که برای نخستین بار در مقطع کارشناسی پیش‌بینی شده است (تنها با دو استثناء ردیف ۱ و ۴)

ردیف	عنوان درس (قدیم)	عنوان درس (تغییر یافته)	عنوان دروسی که برای اولین بار پیش‌بینی شده‌اند ^{۱۲}	نوع درس			تعداد واحد		میزان تغییرات به درصد ^{۱۳}	نیاز به تألیف کتاب جدید	
				پایه	تخصصی الزامی	تخصصی اختیاری	نظری	عملی		دارد	ندارد
۱-	روش تحقیق در تاریخ	روش پژوهش و نگارش در تاریخ		☒			۱	۱	٪۳۰	☒	
۲-		-----	روش‌ها و فنون آموزش و فراگیری تاریخ	☒				۲	٪۱۰۰		☒
۳-		-----	تاریخ و رسانه		☒			۱	٪۱۰۰		☒
۴-	کیات جغرافیا (با تأکید بر جغرافیای ایران)	تاریخ و جغرافیا		☒			۱	۱	٪۵۰		☒
۵-		-----	آشنایی با تاریخ زبان‌ها و خطوط در ایران	☒				۲	٪۱۰۰		☒
۶-		-----	تاریخ و باستان‌شناسی		☒			۲	٪۱۰۰		☒
۷-		-----	تاریخ شفاهی		☒		۱	۱	٪۱۰۰		☒
۸-		-----	موزه‌داری و گردشگری تاریخی		☒		۱	۱	٪۱۰۰		☒
۹-		-----	سندپژوهی و مطالعات آرشیوی		☒			۲	٪۱۰۰		☒
۱۰-		-----	کاربرد رایانه و فناوری‌های جدید در تاریخ		☒		۱	۱	٪۱۰۰		☒

مشظور از عنوان درس جدید، درسی است که برای اولین بار پیش‌بینی شده است و قبلاً در این رشته/گرایش مطرح نبوده است. دروسی که کاملاً جدید هستند، میزان ۱۰۰ درصد لحاظ می‌شود و سایر دروسی که تغییرات در اهداف، سرفصل و منابع داشته، به میزان تغییرات ایجاد شده، درصد آن تعیین شود.

	☒	%۱۰۰		۲	☒			نقد متون در مطالعات تاریخی (اختیاری)	-----		-۱۱
	☒	%۱۰۰		۲	☒			تاریخ و ادبیات (اختیاری)	-----		-۱۲
	☒	%۱۰۰		۲	☒			تاریخ نهادها و سازمان‌های مدنی در تاریخ معاصر ایران (اختیاری)	-----		-۱۳
	☒	%۱۰۰		۲	☒			تاریخ رجال و خاندان‌ها (اختیاری)	-----		-۱۴
	☒	%۱۰۰	۱	۱	☒			کاربرد آمار در تاریخ (اختیاری)	-----		-۱۵

۲-۲-۴ - کاربرد تألیف منابع درسی (معرفی مولفان پیشنهادی)

برنامه‌ریزی و مطالعاتی در سال‌های گذشته و مبتنی بر چهار رشته پیشین مقطع کارشناسی صورت گرفته است که تا حدی با جدول مورد نیاز این رشته نیز همپوشانی دارد اما تدوین و ویراست جدید این جدول اسامی نیازمند اقدام مشترک کمیته تألیف متون درسی کارگروه علوم تاریخی و سازمان سمت است و با توجه به برخی تغییرات صورت گرفته در سازمان سمت از سال گذشته و در بهار ۱۴۰۱ و غیره، ضرورت بررسی برخی تجربیات گذشته نیاز است، بنابراین بر اساس برنامه کارگروه علوم تاریخی به محض تصویب برنامه در صحن شورای تحول و ارسال برای تصویب در شورای برنامه‌ریزی و گسترش وزارت عتف و تا زمان بارگذاری برنامه در سامانه دفتر برنامه‌ریزی آموزش عالی این جدول نیز بازنگری شده و ویراست جدیدی ارائه خواهد شد.

ردیف	عنوان درس	مؤلف / مؤلفان	تلفن همراه	دانشگاه خدمت	ایمیل	ناظر پیشنهادی کارگروه	عدم نیاز به تألیف
۱-							
۲-							
۳-							

رئیس کارگروه محسن الویری

دبیر کارگروه بهرننگ ذوالفقاری

فصل سوم

ویژگی‌های دروس

عنوان درس به فارسی:		مبانی علم تاریخ	
عنوان درس به انگلیسی:		Foundations of Historical Knowledge	
دروس پیش نیاز:		نظری ☒ پایه ☒	
دروس هم نیاز:		تخصصی ☐ عملی ☐	
تعداد واحد:		اختیاری ☐ نظری-عملی ☐	
تعداد ساعت:		رساله / پایان نامه ☐	
		۲	
		۳۲	

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی:

آشنایی با کلیات، مفاهیم، مهمترین مسائل رشته تاریخ و فواید مطالعه تاریخ

ب) اهداف ویژه:

دانشجو باید بتواند:

۱. درباره معنای تاریخ و تعریف علم تاریخ توضیح دهد.
۲. مهمترین مفاهیم مرتبط و قلمرو دانش تاریخ توضیح دهد.
۳. مسائل و موضوع اصلی دانش تاریخ را به مثابه یک علم برشمرد.
۴. مهمترین رویکردها نسبت به دانش تاریخ را نام برده و تفاوت آن با دیگر رشته‌های علوم انسانی را شرح دهد.

پ) سرفصل‌ها:

- معنای تاریخ، تعریف دانش تاریخ و تاریخ‌شناسی
- موضوع و قلمرو علم تاریخ و دلایل علم بودن تاریخ
- مفاهیم و مسائل اصلی در علم تاریخ
- پیدایش علم تاریخ و سیر تحول آن
- فواید علم تاریخ و کارکردهای آن
- جایگاه تاریخ در منظومه علوم و طبقه‌بندی دانش‌ها
- شاخه‌های علم تاریخ
- رابطه تاریخ با تربیت و هویت
- جایگاه آموزه‌های دینی در دانش تاریخ
- مفهوم اسلامی شدن دانش تاریخ
- روش‌های و ابزارهای علم تاریخ؛ روش‌شناسی تاریخی
- معرفت‌شناسی تاریخی
- استفاده و سوءاستفاده از تاریخ؛ رابطه تاریخ با حال و آینده
- تاریخ و مطالعات میان‌رشته‌ای
- مهمترین چالش‌ها و پرسش‌های کنونی دانش تاریخ

راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ارائه دروس بوسیله استاد متخصص علوم تاریخی آشنا با محورهای اصلی سرفصل؛ برگزاری گفت‌وگوهای علمی؛ انجام تمرین‌های نوشتاری (یادداشت و مقاله‌های کوتاه علمی)؛ ارائه مباحث منتخب بوسیله دانشجویان با استفاده از فناوری‌های جدید؛ آموزش شیوه‌های جستجو در منابع متنوع متنی و غیرمتنی و چگونگی استخراج داده‌های علمی؛ حضور فعال در نشست‌ها و همایش‌های تخصصی و تدوین گزارش‌های مربوطه؛

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

ارزیابی مستمر؛ آزمون میان‌نیم‌سال؛ آزمون نوشتاری پایان نیم‌سال؛ تحقیق پایانی؛ ارزیابی مجموعه فعالیت‌های کلاسی.

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

اینترنت و نرم افزارهای آموزشی، نمایش فیلم‌های آموزشی

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. آئینه وند، صادق (۱۳۹۰) علم تاریخ در گستره تمدن اسلامی؛ تهران، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.
۲. استفورد، مایکل (۱۳۸۴) درآمدی بر تاریخ پژوهی؛ ترجمه مسعود صادقی؛ تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت)؛ دانشگاه امام صادق علیه السلام، ۱۳۸۴.
۳. حضرتی، حسن (۱۳۸۰) تأملاتی در علم تاریخ و تاریخ‌نگاری اسلامی، گفتگویی با سید هاشم آقاچری، غلامحسین زرگری نژاد و عطالله حسینی؛ تهران، انتشارات نقش جهان.
۴. جنکینز، کیت (۱۳۸۷) بازاندیشی تاریخ؛ ترجمه حسینعلی نودری؛ تهران: آگه.
۵. زرین کوب، عبدالحسین (۱۳۷۰) تاریخ در ترازو؛ تهران: امیرکبیر.
۶. سائگیت، بورلی (۱۳۷۹) تاریخ چیست و چرا؟؛ ترجمه: رویا منجم، تهران، نگاه سبز.
۷. عروسی، عبدالله (۱۴۰۰) مفهوم تاریخ، واژه‌ها و روش‌ها، ترجمه: سید محمد آل‌مهدی، تهران: نشر اختران.
۸. فروند، ژولین (۱۳۷۰) آراء و نظریه‌ها در علوم انسانی، ترجمه: علی محمد کاردان، تهران، مرکز نشر دانشگاهی.
۹. کار، ای.اچ (۱۳۷۸) تاریخ چیست؟؛ ترجمه حسن کامشاد، تهران: خوارزمی.
۱۰. کالینگوود، آر. جی (۱۳۸۵) مفهوم کلی تاریخ؛ ترجمه علی‌اکبر مهدیان؛ تهران: اختران.
۱۱. مفتخری، حسین (۱۳۹۵) مبانی علم تاریخ؛ تهران، سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت).
۱۲. مکالا، سی. بی‌ین (۱۳۸۷) بنیادهای علم تاریخ؛ چیستی و اعتبار شناخت تاریخی؛ ترجمه احمد گل محمدی؛ تهران: نشر نی.
۱۳. هیوز، وارینگتن، مارنی (۱۳۸۶) پنجاه متفکر کلیدی در زمینه تاریخ؛ ترجمه محمدرضا بدیعی؛ تهران: امیرکبیر.
۱۴. فصلنامه علوم انسانی اسلامی صدر؛ سال ششم، شماره ۲۱، بهار ۱۳۹۶؛ پرونده مفهوم اسلامی شدن دانش تاریخ؛

عنوان درس به فارسی:		روش پژوهش و نگارش در تاریخ	
عنوان درس به انگلیسی:		Methodology and Writing in History	
دروس پیش نیاز:		نوع درس و واحد	
دروس هم نیاز:		☐ نظری ☒ پایه	
تعداد واحد:		☐ تخصصی ☐ عملی	
تعداد ساعت:		☐ اختیاری ☒ نظری-عملی	
		رساله / پایان نامه	
		۲	
		۴۸	

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی:

ایجاد انگیزه و مهارت در دانشجویان برای انجام پژوهش های تاریخی متناسب با مقطع کارشناسی

ب) اهداف ویژه:

دانشجو باید بتواند:

۱. ویژگی های یک پژوهش در دانش تاریخ را شرح دهد؛
۲. مهمترین مختصات برای تشخیص آثار تحقیقی از غیر تحقیقی را بر شمرد؛
۳. فنون، ابزارها و روش های پژوهش در علم تاریخ را نام ببرد؛
۴. مراحل پژوهش در تاریخ شناسی را ذکر کند؛
۵. اصول نگارش یک متن تاریخی را بیان کند؛
۶. به صورت عملی حداقل یک پژوهش در یک موضوع تاریخی را به انجام برساند.

پ) سرفصل ها:

- منبع شناسی روش های پژوهش در تاریخ؛
  - تعریف مفاهیم اصلی روش پژوهش در تاریخ (روش تحقیق Research Method، روش شناسی؛ Methodology و معرفت شناسی Epistemology) و آشنائی حدود و ثغور آن؛
  - چگونگی انتخاب موضوع و عنوان پژوهش؛
  - طرح مساله و انواع پرسش ها؛
  - مفروضات و مبانی نظری شامل چارچوب مفهومی و چارچوب نظری؛
  - انگاره کانونی (اهمیت و ویژگی های آن)؛
  - بررسی پیشینه ی پژوهش و بیان فایده و اهمیت موضوع؛
  - تعریف مفاهیم نظری و تاریخی پژوهش؛
  - تعیین قلمرو پژوهش و سازماندهی پژوهش؛
  - گونه شناسی منابع و مراجع تاریخی؛
  - آشنائی با نقد منابع و نقد پژوهش های جدید؛
  - ابزارهای پژوهش در تاریخ؛
  - شیوه های گردآوری داده ها و روش های نقد آن؛
- اصول نگارش تاریخ؛

- شیوه‌های استفاده از منابع؛
- شیوه پردازش و نگارش متن پژوهش؛
- شیوه‌های استفاده از نرم‌افزارهای پژوهشی؛
- آشنایی با سامانه و پایگاه‌های اطلاع‌رسانی معتبر علمی؛
- شیوه ارجاع دادن؛
- چکیده و واژگان کلیدی؛
- اجزای پژوهش و الگوی ارائه متن پژوهش؛
- اخلاق در پژوهش؛ دستبرد فکری و ...
- آشنایی با کتابنامه در پژوهش؛
- آشنایی با جایگاه و اهمیت پیوست‌ها در پژوهش.

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ارائه دروس بوسیله استاد متخصص علوم تاریخی آشنا با محورهای اصلی سرفصل؛ برگزاری گفت‌وگوهای علمی؛ انجام تمرین‌های نوشتاری (یادداشت و مقاله‌های کوتاه علمی)؛ ارائه مباحث منتخب بوسیله دانشجویان با استفاده از فناوری‌های جدید؛ آموزش شیوه‌های جستجو در منابع متنوع متنی و غیرمتنی و چگونگی استخراج داده‌های علمی؛ حضور فعال در نشست‌ها و همایش‌های تخصصی و تدوین گزارش‌های مربوطه؛

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

ارزیابی مستمر؛ آزمون میان‌نیم‌سال؛ آزمون نوشتاری پایان نیم‌سال؛ تحقیق پایانی؛ ارزیابی مجموعه فعالیت‌های واحد عملی.

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

اینترنت و نرم‌افزارهای آموزشی، نمایش فیلم‌های آموزشی.

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. رامپولا، مری لین (۱۳۹۴) راهنمای نگارش تاریخ؛ ترجمه: لی لا سازگار؛ تهران: آگاه.
  ۲. براندیج، آنتونی (۱۳۹۶) رویارویی با منابع: راهنمای پژوهش و نگارش تاریخ، مترجم محمد غفوری، تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت)
  ۳. پاکچی، احمد (۱۳۸۷) روش تحقیق عمومی؛ تهران: مرکز تحقیقات دانشگاه امام صادق (ع)، انجمن علمی دانشجویی الهیات.
  ۴. حضرتی، حسن (۱۳۹۷) روش پژوهش در تاریخ‌شناسی (با تجدید نظر و اضافات)، قم: لوگوس.
  ۵. دلاور، علی (۱۳۸۵) مبانی نظری و عملی پژوهش در علوم انسانی و اجتماعی، تهران: رشد.
  ۶. رستم، اسد (۱۳۹۲) نقد تاریخی، ترجمه سیدمحمدرضی مصطفوی‌نیا و حسن حضرتی، تهران: سمت و پژوهشکده تاریخ اسلام.
  ۷. رشید یاسمی، غلامرضا (۱۳۹۲) آیین نگارش تاریخ؛ به اهتمام عبدالکریم جربزه‌دار؛ تهران: اساطیر.
  ۸. ساماران، شارل (۱۳۷۰) روش‌های پژوهش در تاریخ، ترجمه ابوالقاسم بیگناه و دیگران، مشهد: آستان قدس رضوی، ۴ ج.
  ۹. قائم‌مقامی، جهانگیر (۱۳۵۸) روش تحقیق در تاریخ‌نگاری؛ تهران: دانشگاه ملی ایران.
  ۱۰. محمدپور، احمد (۱۳۹۰) روش تحقیق کیفی ضد روش؛ تهران: انتشارات جامعه‌شناسان.
  ۱۱. ملاتی‌توانی، علیرضا (۱۳۸۸) درآمدی بر روش پژوهش در تاریخ؛ تهران: نشر نی.
- میرجعفری، حسین؛ نورایی، مرتضی (۱۳۸۷) روش پژوهش در تاریخ؛ تهران: پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی.

عنوان درس به فارسی:		تاریخ‌نگاری و تحولات آن	
عنوان درس به انگلیسی:		Historiography and Its Developments	
دروس پیش‌نیاز:	پایه ☒ نظری ☒		
دروس هم‌نیاز:	تخصصی ☐ عملی ☐		
تعداد واحد:	اختیاری ☐ نظری-عملی ☐	۲	
تعداد ساعت:	رساله / پایان‌نامه ☐	۳۲	

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی:

آشنایی با چستی تاریخ‌نگاری، سیر تاریخ‌نگاری در ایران، جهان اسلام و جهان و تحولات آن و چگونگی استفاده از آثار تاریخ‌نگاری به عنوان یک منبع معرفتی و فرهنگی

ب) اهداف ویژه:

دانشجو باید بتواند:

۱. مفاهیمی چون تاریخ‌نگاری، تاریخ‌نگاری، تاریخ‌نگار را توضیح دهد.
۲. روند و سیر تاریخ‌نگاری در ایران، جهان اسلام و غرب (تا پیش از دوران جدید) را به اجمال شرح دهد.
۳. عوامل موثر در تداوم و تحول تاریخ‌نگاری در ایران را نام ببرد.
۴. درباره روش و بینش مهمترین تاریخ‌نگاران ایرانی، جهان اسلام توضیح دهد.
۵. روش‌های ارزیابی آثار تاریخ‌نگاری را به اجمال برشمرد.

پ) سر فصل‌ها:

- تعاریف و مفاهیم: مورخ، تاریخ‌نگاری، تاریخ‌نگاری، پژوهش تاریخی
  - آثار مربوط به تاریخ‌نگاری و نسبت آن با منابع تاریخی
  - طبقه بندی آثار تاریخ‌نگارانه: عمومی، سلسله ای، محلی، طبقات، خاندانی و قومی (تاریخ خاندان‌ها و اقوام و ایلات)
  - تاریخ‌نگاری در دنیای باستان: تمدن‌های باستانی: ایران، یونان، روم، چین، هند
  - تاریخ‌نگاری در ایران و طبقه بندی و انواع آن
    - تکوین و سیر تاریخ‌نگاری در ایران بعد از اسلام: عمومی، سلسله ای، محلی، خاندانی و قومی
    - تاریخ‌نگاری و بینش تاریخی مورخان
  - تاریخ‌نگاری در اسلام
  - طبقه بندی و انواع آن؛ مکاتب تاریخ‌نگاری در اسلام
- تاریخ‌نگاری در غرب

- سده‌های میانه
- سده‌های جدید (تا پیش از قرن نوزدهم)
- تاریخ‌نگاری در هند، آسیای صغیر و عثمانی (با تاکید بر تاریخ‌نگاری فارسی)
- تاریخ‌نگاری جدید در ایران (دوره قاجار و پهلوی)
- تاسیس دانشگاه و تاسیس رشته تاریخ در دانشگاه‌های ایران
- گذار از تاریخ‌نگاری پیشین به پژوهش تاریخی
- تاریخ‌نگاری ایرانی و مسئله ایران؛ هویت فرهنگی، تاریخی ایرانیان
- روش‌های ارزیابی آثار مربوطه به تاریخ‌نگاری

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ارائه دروس بوسیله استاد متخصص علوم تاریخی آشنا با محورهای اصلی سرفصل؛ برگزاری گفت‌وگوهای علمی؛ انجام تمرین‌های نوشتاری (یادداشت و مقاله‌های کوتاه علمی)؛ ارائه مباحث منتخب بوسیله دانشجویان با استفاده از فناوری‌های جدید؛ آموزش شیوه‌های جستجو در منابع متنوع متنی و غیرمتنی و چگونگی استخراج داده‌های علمی؛ حضور فعال در نشست‌ها و همایش‌های تخصصی و تدوین گزارش‌های مربوطه؛

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

ارزیابی مستمر؛ آزمون میان‌نیم‌سال؛ آزمون نوشتاری پایان نیم‌سال؛ تحقیق پایانی؛ ارزیابی مجموعه فعالیت‌های کلاسی.

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

اینترنت و نرم افزارهای آموزشی

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. اسکات میثمی، جولی (۱۳۹۱) تاریخ‌نگاری فارسی؛ ترجمه محمد دهقانی؛ تهران: نشر ماهی.
۲. اشپولر و دیگران؛ (۱۳۸۰) تاریخ‌نگاری در ایران؛ ترجمه یعقوب آژند؛ تهران: نشر گستره.
۳. بارو، جان (۱۳۹۹) تاریخ تاریخ‌ها، حماسه‌ها، رخدادنامه‌ها، عاشقانه‌ها و جستارها از هردوت تا قرن بیستم، ترجمه: حسن افشار، تهران: نشر مرکز.
۴. ترکمنی آذر، پروین (۱۳۹۳) تاریخ‌نگاری در ایران (از آغاز دوره اسلامی تا حمله مغول)؛ تهران: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.
۵. حضرتی، حسن (۱۳۸۲) دانش تاریخ و تاریخ‌نگاری اسلامی؛ قم: بوستان کتاب.
۶. حضرتی، حسن (۱۳۹۱) گفتگوهایی در باب تاریخ‌شناسی و تاریخ‌نگاری، عباس برومند اعلم، تهران، پژوهشکده تاریخ اسلام.
۷. رایبسون، چیس اف (۱۳۹۳) تاریخ‌نگاری اسلامی؛ ترجمه محسن الویری؛ تهران: سمت.
۸. روزنتال، فرانتس (۱۳۶۵) تاریخ تاریخ‌نگاری در اسلام؛ ترجمه اسدالله آزاد؛ مشهد: آستان قدس رضوی.
۹. سجادی، سید صادق، عالم‌زاده، هادی (۱۳۸۰) تاریخ‌نگاری در اسلام؛ تهران: سمت.
۱۰. قدیمی قیداری، عباس (۱۳۹۳) تداوم و تحول تاریخ‌نویسی در ایران عصر قاجار؛ تهران: پژوهشکده تاریخ اسلام.
۱۱. قدیمی قیداری، عباس (۱۳۹۶) درآمدی بر تاریخ‌نویسی در ایران از بلعمی تا کرمانی، تهران: سمت.
۱۲. ملایی توانی، علیرضا (۱۴۰۰) چالش‌های تاریخ‌ورزی در ایران امروز؛ تهران، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.
۱۳. ناجی و دیگران (۱۳۸۹) تاریخ و تاریخ‌نگاری؛ تهران: نشر کتاب مرجع.
۱۴. مقالات مجلات تخصصی مانند: «تاریخ‌نگاری و تاریخ‌نگری» و ....

عنوان درس به فارسی:		روش‌ها و فنون آموزش و فراگیری تاریخ	
عنوان درس به انگلیسی:		Methods and Skills in Teaching and Learning History	
نوع درس و واحد			
پایه ■ نظری ■			دروس پیش‌نیاز:
تخصصی □ عملی □			دروس هم‌نیاز:
اختیاری □ نظری-عملی □		۲	تعداد واحد:
رساله / پایان‌نامه □		۳۲	تعداد ساعت:

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی □ آزمایشگاه □ سمینار ■ کارگاه □ موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی:

شناخت مفاهیم، رویکردها و مساله‌های آموزش تاریخ

ب) اهداف ویژه:

دانشجو باید بتواند:

۱. با مفاهیم اساسی رایج در حوزه آموزش و یادگیری تاریخ آشنا شود.
۲. اهداف و روش‌های آموزش تاریخ در دو سطح پیش از دانشگاه و دانشگاه را توضیح دهد.
۳. کلیات ارتباط آموزش و یادگیری تاریخ با مسایل اجتماعی و فرهنگی را دسته بندی کند.
۴. درباره روش و رویکرد تاریخی در آموزش دانشگاهی تاریخ توضیح دهد.
۵. چارچوب‌های مقدماتی آموزش تاریخ در کلاس درس را شرح دهد.

پ) سرفصل‌ها:

بخش اول: مفاهیم آموزش و یادگیری تاریخ

- مفاهیم، مسائل و موضوعات اصلی آموزش و یادگیری تاریخ
- اهداف آموزش تاریخ: تاریخ علمی و هویت ملی
- مبانی و مفاهیم در انواع نظریه‌های یادگیری رفتارگرا، شناختی، ساخت گرای اجتماعی
- فلسفه آموزش و یادگیری تاریخ از دوران کلاسیک تا دوران مدرن
- فلسفه، اهداف و اقتضانات آموزش تاریخ در مدارس و دانشگاه
- تاریخ آموزش تاریخ در مدارس و دانشگاه در ایران معاصر
- آشنایی با چارچوب‌های رشته‌ای در رشته تاریخ (در برنامه فعلی): اهداف شغلی، زمینه‌های حرفه ای، برنامه درسی و منابع درسی
- آموزش ملی تاریخ: برنامه درسی و کتاب درسی تاریخ در نظام آموزشی مدرن ایران معاصر

بخش دوم: مرور مفاهیم اساسی تاریخی در ارتباط با آموزش تاریخ

- تفکر گاه شناختی؛ استدلال تاریخی؛ شواهد تاریخی؛ شناخت تاریخی؛ عاملیت یا کنشگر تاریخی؛
- تبیین تاریخی؛ زمینه تاریخی؛ تحلیل و تفسیر تاریخی؛ دوره بندی تاریخی؛ مفاهیم تاریخی
- رویکردها در تدریس تاریخ:

- انتقال اطلاعات: روش انتقال اطلاعات تاریخی
- ارتقای توان فهم: روش تفسیری
- ارتقای تفکر نقادانه: روش استدلالی - انتقادی
- تسهیل یادگیری

بخش سوم: تدریس تاریخ در عمل

- راهکارهای آموزش مهارت‌های پژوهش تاریخی در مقطع پیشادانشگاهی: آموزش سخنورانه (معلم محور)، آموزش مشارکتی
- انواع روش‌های آموزش تاریخ (سخنرانی، پرسش و پاسخ، ساختن روایت تاریخی، نمایش فیلم، خواندن قصه و رمان تاریخی، نمایش)
- آموزش تاریخ در کلاس و تصورات تاریخی مخاطبان؛ تاریخ در رسانه‌ها، موزه‌ها، اماکن عمومی و آموزش غیررسمی
- آشنایی با شیوه‌های آموزش تاریخ در مدرسه و دانشگاه؛ از گفتگو تا نوشتن و تحقیق گروهی
- شیوه‌های یادگیری تاریخ؛ نقش آفرینی در رویداد تاریخی؛ گفتگوی انتقادی درباره مدارک تاریخی، انواع راوی در گزارشگری رویداد؛ وقایع نگاری
- جایگاه آزمون و ارزیابی یادگیری تاریخ؛ آزمون امتحان محور، آزمون کیفی، تضمین کیفیت فعالیت‌ها و ...

بخش چهارم: مراحل عملی تدریس در یک جلسه کلاس تاریخ

- راهبردهای برانگیزاننده برای: آغاز تدریس؛ حفظ توجه دانش‌آموزان در طول کلاس درس؛ پایان دادن به کلاس درس
- ابزارهای آموزش تاریخ با تکیه بر فناوری‌های نوین (نقشه، عکس، فیلم، سالن نمایش، عکس و نقاشی، پاورپوینت، رسانه‌های مجازی و ...)
- راهبردهای ارزیابی مبتنی بر یادگیری مستقلانه مخاطبان؛ ارزیابی مبتنی بر تفاضل؛ ارزیابی مبتنی بر تفاوت و پیشرفت.
- انواع ارزشیابی کمی امتحان محور و ارزشیابی کیفی: امتحان سوال محور، سنجش مساله محور، جستارنویسی، گزارش نویسی، سنجش نامه نویسی؛ سخنرانی، سمینار، میزگرد، فناوری‌های تحت وب، فناوری‌های ارتباطی اطلاعاتی، ارزیابی شفاهی، کارهای درون و برون گروهی؛
- اصول و فنون تهیه انواع آزمون‌ها

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ارائه دروس بوسیله استاد متخصص علوم تاریخی آشنا با محورهای اصلی سرفصل؛ برگزاری گفت‌وگوهای علمی؛ انجام تمرین‌های نوشتاری (یادداشت و مقاله‌های کوتاه علمی)؛ ارائه مباحث منتخب بوسیله دانشجویان با استفاده از فناوری‌های جدید؛ آموزش شیوه‌های جستجو در منابع متنوع متنی و غیرمتنی و چگونگی استخراج داده‌های علمی؛ حضور فعال در نشست‌ها و همایش‌های تخصصی و تدوین گزارش‌های مربوطه؛

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

ارزیابی مستمر؛ آزمون میان‌نیم‌سال؛ آزمون نوشتاری پایان نیم‌سال؛ تحقیق پایانی؛ ارزیابی مجموعه فعالیت‌های کلاسی.

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

اینترنت، نرم‌افزارهای آموزشی، نمایش فیلم‌های آموزشی.

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

- ۱- بوث، آلن (۱۳۹۴) آموزش تاریخ در دانشگاه، محسن علوی پور، تهران، سمت.
- ۲- صالحی، نصرالله (۱۳۸۸) راهکارهای آموزش تاریخ، تهران، شورا.
- ۳- صفوی، امان‌الله (۱۳۸۴) کلیات روش‌ها و فنون تدریس (متن کوتاه شده همراه با الگوهی جدید تدریس)، تهران، انتشارات معاصر.
- ۴- بروس جویس و دیگران (۱۳۹۵) الگوهای یادگیری: ابزارهایی برای تدریس (با اصلاحات)، ترجمه محمود مهرمحمدی و دیگران، تهران، سمت.
- ۵- تیمینس، جفری (۱۳۹۸) آموزش و یادگیری تاریخ، کیت ورنون، کریستین کینلی؛ ترجمه: محمد غفوری، تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت)
- ۶- فایرلکو، گورون (۱۳۶۷) نقش نمایش در تعلیم و تربیت، ترجمه داود دانشور، تهران، انتشارات نمایش.
- ۷- موسی پور، نعمت‌الله (۱۳۹۲) درباره تدریس دانشگاهی، تهران، دانشگاه امام صادق.
- ۱۰- مهرمحمدی، محمود و موسی پور، نعمت‌الله (۱۳۹۴) آموزش علوم انسانی در دانشگاه‌های ایران (طراحی یک الگوی تدریس دانش پژوهانه)، تهران، پژوهشگاه مطالعات فرهنگی و اجتماعی
- ۱۱- هادسن، جان (۱۳۹۸) کاربردهای نمایش، ترجمه یدالله عباسی، تهران، کیان افزار.

عنوان درس به فارسی:		فلسفه تاریخ	
عنوان درس به انگلیسی:		Philosophy of History	
دروس پیش‌نیاز:	پایه ☒ نظری ☒		
دروس هم‌نیاز:	تخصصی ☐ عملی ☐		
تعداد واحد:	اختیاری ☐ نظری-عملی ☐	۲	
تعداد ساعت:	رساله / پایان‌نامه ☐	۳۲	

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی:

آشنایی با مفاهیم و مهمترین مسائل فلسفه نظری تاریخ با محوریت حرکت تاریخ و مفاهیم و مهمترین مسائل فلسفه انتقادی تاریخ با محوریت معرفت تاریخی.

ب) اهداف ویژه:

دانشجو باید بتواند:

۱. مسائل فلسفه نظری تاریخ از مسائل فلسفه علم تاریخ را تمیز داده و بیان کند.
۲. مسائل اصلی فلسفه علم تاریخ را برشمرد.
۳. رویکرد تفکر انتقادی در برخورد با اطلاعات تاریخی را شرح دهد.
۴. برجسته‌ترین اندیشمندان صاحب‌نظر در حوزه فلسفه نظری تاریخ و فلسفه انتقادی تاریخ به همراه مهمترین آرای آنها را برشمرد.
۵. تفاوت‌های اساسی نگاه مبتنی بر آموزه‌های اسلامی به مباحث فلسفه نظری تاریخ و مسائل فلسفه انتقادی تاریخ با نگاه‌های متعارف را توضیح دهد.

پ) سرفصل‌ها:

- مفاهیم اصلی: تعریف فلسفه تاریخ و انواع آن
- تعریف فلسفه نظری تاریخ و فلسفه انتقادی تاریخ و تفاوت‌های آنها
- بنیانگذاران فلسفه نظری تاریخ و جریان‌های اصلی تفکر در این رشته
- بنیانگذاران فلسفه علم تاریخ و جریان‌های اصلی تفکر در این رشته
- سیر فشرده پیدایش نگاه فلسفی به دانش تاریخ در هر دو شاخه نظری و انتقادی؛
- نگاه فلسفی به دانش تاریخ در گستره تمدن اسلامی
- مهمترین مسائل فلسفه نظری تاریخ: چیستی تاریخ؛ حرکت تاریخ؛ عامل حرکت تاریخ؛ مسیر حرکت تاریخ؛ غایت حرکت تاریخ؛ الگوهای حرکت تاریخ؛
- مهمترین دیدگاه‌ها و صاحب‌نظران در زمینه عامل حرکت تاریخ: جبر گرایی؛ جبر الهی، جبر اجتماعی، جبر اقتصادی، نظریه نژادی، نظریه قهرمانان، نظریه جغرافیایی؛ قانون‌مندی تاریخ
- مهمترین مسائل فلسفه علم تاریخ: معرفت تاریخی؛ عینیت تاریخی؛ علمیت تاریخ؛ علیت در تاریخ؛ حقیقت در تاریخ؛ داوری و پیش داوری در تاریخ؛ تبیین تاریخی
- آموزه‌های دینی و فلسفه نظری تاریخ: سنت‌های تاریخی از نظر قرآن؛ فرجام تاریخ؛ بررسی اجمالی نظریه فطرت

• آموزه‌های دینی و فلسفه علم تاریخ: سودمندی تاریخ از نظر آموزه‌های دینی؛ آورده‌های باورهای دینی برای دانش تاریخ؛ آورده‌های ارزش‌های دینی برای دانش تاریخ

• مهمترین چالش‌ها و پرسشهای کنونی دانش تاریخ

(ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ارائه دروس بوسیله استاد متخصص علوم تاریخی آشنا با محورهای اصلی سرفصل؛ برگزاری گفت‌وگوهای علمی؛ انجام تمرین‌های نوشتاری (یادداشت و مقاله‌های کوتاه علمی)؛ ارائه مباحث منتخب بوسیله دانشجویان با استفاده از فناوری‌های جدید؛ آموزش شیوه‌های جستجو در منابع متنوع متنی و غیرمتنی و چگونگی استخراج داده‌های علمی؛ حضور فعال در نشست‌ها و همایش‌های تخصصی و تدوین گزارش‌های مربوطه؛

(ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

ارزیابی مستمر؛ آزمون میان‌نیم‌سال؛ آزمون نوشتاری پایان نیم‌سال؛ تحقیق پایانی؛ ارزیابی مجموعه فعالیت‌های کلاسی.

(ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه: اینترنت و نرم افزارهای آموزشی، نمایش فیلم‌های آموزشی.

(چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. ادواردز، پل (۱۳۷۵) فلسفه تاریخ؛ مجموعه مقالات از دائره‌المعارف فلسفه؛ ترجمه بهزاد سالکی؛ تهران: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.
۲. استنفورد، مایکل (۱۳۸۲) درآمدی بر فلسفه تاریخ؛ ترجمه احمد گل محمدی؛ تهران: نشر نی.
۳. برنز، رابرت ام. (۱۳۹۹) فلسفه علم تاریخ: از روشنگری تا پساتجدد؛ هیو ریمنت-پیکارد؛ ترجمه: سید خدایار مرتضوی و دیگران؛ به اهتمام و ویراستاری عباس منوچهری؛ تهران، سمت.
۴. رضوی، سیدابوالفضل (۱۳۹۱) فلسفه انتقادی تاریخ؛ تهران: پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی.
۵. سلیمانی، جواد (۱۳۹۲) فلسفه تاریخ، قم، مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی (ص).
۶. کافی، مجید (۱۳۹۳) فلسفه نظری تاریخ (مفاهیم و نظریه‌ها)، قم، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت).
۷. لورنتس، کریس (۱۳۹۹) برساخت گذشته: درآمدی به نظریه تاریخ، ترجمه ماریا ناصر؛ تهران، سمت.
۸. مانزولو، آلن (۱۳۹۴) واساخت تاریخ، ترجمه: مجید مرادی سه ده؛ تهران: پژوهشگاه تاریخ اسلام.
۹. محمدپور، احمد (۱۳۹۶) تاریخ به روایت فلسفه از هرودت تا آلن بدیو، قم: لوگوس.
۱۰. مطهری، مرتضی (۱۳۸۳) فلسفه تاریخ (۴): فلسفه تاریخ در قرآن؛ قم: صدرا.
۱۱. مکالا، سی. بی.ین (۱۳۸۷) بنیادهای علم تاریخ؛ چستی و اعتبار شناخت تاریخی؛ ترجمه احمد گل محمدی؛ تهران: نشر نی.
۱۲. نوذری، حسینعلی (ترجمه و تدوین) (۱۳۷۹) فلسفه تاریخ؛ روش‌شناسی و تاریخنگاری؛ تهران: طرح نو.
۱۳. والش، دبلیو. اچ (۱۳۶۳) مقدمه‌ای بر فلسفه تاریخ؛ ترجمه: ضیاءالدین علائی طباطبائی؛ تهران: امیرکبیر.

عنوان درس به فارسی:		تقویم و روش‌های زمان‌نگاری	
عنوان درس به انگلیسی:		Calendar and Methods of Chronography	
دروس پیش‌نیاز:		پایه ☒	نظری ☒
دروس هم‌نیاز:		تخصصی ☐	عملی ☐
تعداد واحد:	۲	اختیاری ☐	نظری-عملی ☐
تعداد ساعت:	۳۲	رساله / پایان‌نامه ☐	

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی:

آشنایی دانشجویان با رابطه زمان و تاریخ و نیز مهارت در بکارگیری واحدها و روش‌های محاسبه و سنجش زمان در تاریخ‌پژوهی.

ب) اهداف ویژه:

دانشجو باید بتواند:

۱. اصلی‌ترین روش‌های زمان‌سنجی و تقویم‌نگاری در تاریخ را بیان کند؛
۲. تاثیر فرهنگ اجتماعی بر شکل‌گیری تقویم‌های بومی و ملی را شرح دهد؛
۳. درباره واحدهای زمان‌سنجی در تاریخ تمدنی بشریات لازم را بیان کند؛
۴. توانایی و مهارت لازم در تبدیل و تطبیق تقویم‌ها را داشته باشد.

پ) سرفصل‌ها:

- کلیات و مفاهیم: معرفی حوزه درس، آشنائی با ضرورت مطالعه تاریخ تقویم و زمان‌سنجی، معرفی منابع؛
- آشناسازی با مفاهیم کاربردی همچون: زمان و تقویم، تاریخ و مبداهای قراردادی و مفاهیم لازم زمان‌سنجی؛
- معرفی سیر تحول تقویم در تاریخ و تشریح رابطه نجوم با زمان‌سنجی، بیان انواع زمان (دوری، خطی، مطلق، نسبی)؛
- معرفی و تشریح تاثیر فرهنگ اجتماعی بر شکل‌گیری تقویم‌های بومی، ملی و دینی، تاریخ‌گذاری در تاریخ و باستان‌شناسی؛
- معرفی مبداهای گاهشماری‌های رایج در ایران؛
- معرفی مبادی گاهشماری‌های رایج در جهان؛
- معرفی واحدهای زمان‌سنجی در تاریخ؛
- معرفی تقویم‌های مشهور و معمول در ایران باستان؛
- جایگاه نوروز ایرانی در گاهشماری باستان؛
- کیسه در سال‌های شمسی؛
- معرفی تقویم‌های مشهور و معمول نزد ملل مختلف: تقویم یونانی (المپیک)، رومی (میلادی)، و تقویم ژولینی، تقویم یهودی، گاهشماری ختایی؛
- گاهشماری و تاریخ‌گذاری در تمدن اسلامی؛

• زمان‌سنجی نزد اعراب جاهلی؛

• تقویم هجری قمری و مبداء گاهشماری اسلامی، زیچ و اسطرلاب، گاهشماری جلالی، گاهشماری خراجی، گاهشماری هجری شمسی؛ هجری قمری، گاهشماری جلالی، تقویم دوازده حیوانی یا تقویم ترکان؛

• روش و قواعد تبدیل تقویم‌ها به یکدیگر و تبدیل و تطبیق تقویم‌ها؛

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ارائه دروس بوسیله استاد متخصص علوم تاریخی آشنا با محورهای اصلی سرفصل؛ برگزاری گفت‌وگوهای علمی؛ انجام تمرین‌های نوشتاری (یادداشت و مقاله‌های کوتاه علمی)؛ ارائه مباحث منتخب بوسیله دانشجویان با استفاده از فناوری‌های جدید؛ آموزش شیوه‌های جستجو در منابع متنوع متنی و غیرمتنی و چگونگی استخراج داده‌های علمی؛ حضور فعال در سفر، بازدیدهای علمی، نشست‌ها و همایش‌های تخصصی و تدوین گزارش‌های مربوطه؛

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

ارزیابی مستمر؛ آزمون میان‌نیم‌سال؛ آزمون نوشتاری پایان نیم‌سال؛ تحقیق پایانی؛ ارزیابی مجموعه فعالیت‌های کلاسی.

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

سفر علمی برای بازدید مراکز نجومی و موزه‌های گاهشماری، اینترنت، نرم‌افزارهای آموزشی، نمایش فیلم‌های آموزشی.

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. ابوالخیر، محمد الفارسی (۱۳۴۹) حل التقویم؛ تصحیح تقی بینش؛ تهران: ایران زمین.
۲. اذکایی، پرویز (۱۳۵۳) نوروز: تاریخچه و مرجع شناسی؛ تهران: وزارت فرهنگ و هنر مرکز مردم شناسی.
۳. بیات، عزیزالله (۱۳۸۱) کلیات گاه‌شماری در جهان؛ تهران: دانشگاه شهید بهشتی.
۴. بیرونی، ابوریحان محمدبن‌احمد (۱۳۸۶) التفهیم لاوائل صناعه التنجیم؛ به تصحیح جلال‌الدین همایی؛ تهران: سازمان چاپ و انتشارات.
۵. تقی‌زاده، حسن (۱۳۱۷) گاه‌شماری در ایران قدیم؛ تهران: بی‌نا.
۶. تمدنی، قدرت‌الله و روح‌الله تمدنی (۱۳۸۳) جداول تاریخ‌های ایرانی؛ تهران: نشر ورجاوند.
۷. رضی، هاشم (۱۳۸۰) پژوهشی در گاه‌شماری و جشن‌های ایران باستان؛ تهران: بهجت.
۸. ریاحی، محمدتقی (۱۳۵۵) شرح تقویم‌های مختلف و مساله کیبسه‌های جلالی، تهران، انتشارات چهره.
۹. نالینو، کارلو فرنسو (۱۳۴۹) تاریخ نجوم اسلامی؛ ترجمه احمد آرام؛ تهران: کانون نشر پژوهش‌های اسلامی.
۱۰. نبئی، ابوالفضل (۱۳۹۱) گاه‌شماری در تاریخ؛ تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت).
۱۱. هلفورد-استریونس، لئو فرانس (۱۳۹۳) تاریخچه زمان؛ ترجمه: شادی حامدی آزاد؛ تهران: نشر بصیرت.

عنوان درس به فارسی:		قرائت و درک متون تاریخی به زبان فارسی	
عنوان درس به انگلیسی:		Reading and Comprehension of Historical Texts in Persian Language	
نوع درس و واحد			
پایه ☒ نظری ☒			
تخصصی ☐ عملی ☐			
اختیاری ☐ نظری-عملی ☐		۲	تعداد واحد:
رساله / پایان نامه ☐		۳۲	تعداد ساعت:

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی:

رشد و تقویت توانایی دانشجویان در خواندن روان، فهم محتوا و دریافت صحیح متون تاریخی به زبان فارسی.

ب) اهداف ویژه:

دانشجو باید بتواند:

۱. مهمترین متون تاریخی منشور به زبان فارسی را برشمارد؛
۲. اصلی ترین انواع تعابیر و اصطلاحات تاریخی متون فارسی را نام ببرد؛
۳. نحوه استفاده از فرهنگها و قاموسها فارسی را توضیح دهد؛
۴. از مهارت نسبی در قرائت و فهم محتوای اصلی ترین متون تاریخنگاری فارسی برخوردار باشد.

پ) سرفصلها:

- تبیین اهمیت فهم متون در مطالعات تاریخی
  - شرح انواع فهم متون تاریخی (فهم متن برای درک اولیه؛ فهم متن برای ارجاع؛ فهم متن برای آموزش و انتقال یافتهها و...)
  - آشنایی با ظرایف، نکات و اشتباهات رایج مرتبط با فهم متون تاریخی به زبان فارسی
- قرائت متنهای متعدد از متون تاریخی به زبان فارسی با تاکید بر آشنایی با تحولات تاریخ ایران، از جمله: شاهنامه فردوسی، تاریخ سیستان، تاریخ بیهقی، تاریخ گردیزی، مجمل التواریخ و القصص، تاریخ بلعمی، تاریخ یمینی، نخبه العصر، سلجوقنامه، راحة الصدور، جهانگشای جوینی، جامع التواریخ، تاریخ طبرستان، تجارب السلف، زبدة التواریخ، تاریخ و صاف، تاریخ گزیده، ظفرنامه شامی، مطلع السعدين و مجمع البحرين، حبيب السیر، خلاصة التواریخ، احسن التواریخ، نقاوة الاثار، تذکره شاه طهماسب، تاریخ عباسی، مجمل التواریخ، تاریخ زندیه، گلشن مراد، دره نادره، مآثر سلطانیه، حقایق الاخبار، فارسنامه، خاطرات و خطرات، منشآت قائم مقام، ناسخ التواریخ، خاطرات اعتماد السلطنه، تاریخ بیداری ایرانیان، حیات یحیی، سفرنامهها.

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ارائه دروس بوسیله استاد متخصص علوم تاریخی آشنا با محورهای اصلی سرفصل؛ برگزاری گفتوگوهای علمی؛ انجام تمرینهای نوشتاری (یادداشت و مقاله‌های کوتاه علمی)؛ ارائه مباحث منتخب بوسیله دانشجویان با استفاده از فناوریهای جدید؛ آموزش شیوه‌های جستجو در منابع متنوع متنی و غیرمتنی و چگونگی استخراج داده‌های علمی؛ حضور فعال در نشستها و همایش‌های تخصصی و تدوین گزارش‌های مربوطه؛

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

ارزیابی مستمر؛ آزمون میان‌نیم‌سال؛ آزمون نوشتاری پایان نیم‌سال؛ تحقیق پایانی؛ ارزیابی مجموعه فعالیت‌های کلاسی.

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

اینترنت و نرم افزارهای آموزشی.

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. استرآبادی، محمد مهدی (۱۳۸۴) دره نادره: تاریخ عصر نادرشاه؛ تهران: انتشارات علمی و فرهنگی.
۲. تاریخ بلعمی (۱۳۹۰) ابو محمد بن محمد بن بلعمی؛ به تصحیح محمد تقی بهار، به کوشش: محمد پروین گنابادی، تهران، نشر هرمس.
۳. بیهقی، ابوالفضل محمد بن حسین (۱۳۸۸) تاریخ بیهقی؛ مقدمه، تصحیح و توضیح محمدجعفر یاحقی، مهدی سیدی، تهران، سخن.
۴. تاریخ سیستان (۱۳۶۶) تصحیح: محمد تقی بهار؛ تهران، پدیده خاور.
۵. حاکمی، اسماعیل (۱۳۸۴) متون تاریخی؛ تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
۶. خرندزی زیدری نسوی (۱۳۸۴) شهاب الدین محمد؛ سیرت جلال الدین منکبرنی؛ مصحح مجتبی مینوی، تهران: انتشارات علمی و فرهنگی.
۷. روملو، حسن (۱۳۸۴) احسن التواریخ؛ تهران: اساطیر.
۸. سپهری، محمد (۱۳۸۴) متون تاریخی و جغرافیایی به فارسی؛ تهران: سمت.
۹. نوایی، عبدالحسین (۱۳۷۶) متون تاریخی به زبان فارسی؛ تهران: سمت.
۱۰. هدایت، مهدیقلی (۱۳۸۵) خاطرات و خطرات؛ تهران: زوار.

عنوان درس به فارسی:		قرائت و درک متون تاریخی به زبان عربی	
عنوان درس به انگلیسی:		Reading and Comprehension of Historical Texts in Arabic	
دروس پیش‌نیاز:		پایه	نظری
دروس هم‌نیاز:		تخصصی	عملی
تعداد واحد:	۲	اختیاری	نظری-عملی
تعداد ساعت:	۳۲	رساله / پایان‌نامه	

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی □ آزمایشگاه □ سمینار ■ کارگاه □ موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی:

رشد و تقویت توانایی دانشجویان در خواندن روان، فهم محتوا و دریافت صحیح متون تاریخی به زبان عربی.

ب) اهداف ویژه:

دانشجو باید بتواند:

۱. اصول و فنون لازم برای فهم متون تاریخی به زبان عربی را نام ببرد؛
۲. اصطلاحات و مفاهیم مهم در متون تاریخی به زبان عربی را بشناسد؛
۳. فرهنگ‌های واژگانی مناسب برای ترجمه متون تاریخی از زبان عربی اعم از چاپی و مجازی را بشناسد و چگونگی استفاده از آنها را بداند؛
۴. از مهارت نسبی در قرائت و فهم محتوای متون تاریخنگاری به زبان عربی (متون غیر دشوار) برخوردار باشد.

پ) سرفصل‌ها:

- تبیین اهمیت فهم متون عربی در مطالعات تاریخی
- شرح انواع فهم متون تاریخی به زبان عربی (فهم متن برای درک اولیه؛ فهم متن برای ارجاع؛ فهم متن برای ترجمه و...)
- آشنایی با ظرایف، نکات و اشتباهات رایج مرتبط با فهم متون تاریخی به زبان عربی
- مراحل ترجمه یک متن تاریخی عربی و معرفی ظرفیت‌های دنیای مجازی برای ترجمه
- معرفی فرهنگ‌های واژگان مناسب برای درک و ترجمه متون تاریخی از زبان عربی
- قرائت متن‌های متعدد از متون تاریخی به زبان عربی با تاکید بر آشنایی با تحولات تاریخ ایران و اسلام: تاریخ طبری، تاریخ یعقوبی، مروج الذهب مسعودی، فتوح البلدان بلاذری، معارف ابن قتیبه، تاج جاحظ، تجارب الامم مسکویه، الکامل ابن اثیر و مانند آن.

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ارائه دروس بوسیله استاد متخصص علوم تاریخی آشنا با محورهای اصلی سرفصل؛ برگزاری گفت‌وگوهای علمی؛ انجام تمرین‌های نوشتاری (یادداشت و مقاله‌های کوتاه علمی)؛ ارائه مباحث منتخب بوسیله دانشجویان با استفاده از فناوری‌های جدید؛ آموزش شیوه‌های جستجو در منابع متنوع متنی و غیرمتنی و چگونگی استخراج داده‌های علمی؛ حضور فعال در نشست‌ها و همایش‌های تخصصی و تدوین گزارش‌های مربوطه؛

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

مستمر؛ آزمون میان‌نیم‌سال؛ آزمون نوشتاری پایان نیم‌سال؛ تحقیق پایانی؛ ارزیابی مجموعه فعالیت‌های کلاسی.

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

اینترنت و نرم افزارهای آموزشی، نمایش فیلم‌های آموزشی

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. فرزاد، عبدالحسین (۱۳۷۹) ترجمه عربی به فارسی و فارسی به عربی (۱)، تهران، پیام نور.
۲. فقهی زاده، عبدالهادی (۱۳۹۷) کارگاه روش ترجمه: عربی - فارسی؛ فارسی - عربی، تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت).
۳. معروف، یحیی (۱۳۹۲) فن ترجمه: اصول نظری و عملی ترجمه عربی به فارسی و فارسی به عربی؛ تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت).
۴. شیخ، محمدعلی (۱۳۵۷) النصوص التاريخيه؛ تهران: دانشگاه ملی ایران.
۵. کسایبی، سید نورالله (۱۳۸۷) منتخب النصوص التاريخيه و الجغرافيه؛ تهران: سمت.
۶. ابن قتیبه الدینوری، ابی محمد عبدالله بن مسلم (۱۴۰۷ هـ / ۱۹۸۷ م.) المعارف، بیروت، دار الکتب العلمیه، الطبعة الاولى.
۷. اصفهانی، حمزه بن الحسن (۱۹۶۱ م.) تاریخ سنی ملوک الارض و الانبیا، بیروت، منشورات دارمکتبه الحیاة.
۸. بلاذری، احمد بن یحیی (۱۴۱۰ هـ / ۱۹۸۸ م.) فتوح البلدان، بیروت، دار و مکتبه الهلال.
۹. ابن مسکویه، احمد بن علی (۱۴۲۴ هـ.) تجارب الامم و تعاقب الهمم، تحقیق سیدکسروی حسن، الطبعة الاولى، بیروت، دارالکتب العلمیه.
۱۰. مسکویه رازی، ابوعلی؛ تجارب الامم (۱۳۶۶ ش. / ۱۹۸۷ م.) حقه و قدم له ابوالقاسم امامی، تهران: سروش.
۱۱. الدینوری، ابوحنیفه احمد بن داوود (۱۳۶۸ ش.) الاخبار الطوال، تحقیق عبدالمنعم عامر مراجعه جمال‌الدین شبالی، قم، منشورات الرضی.
۱۲. طبری، ابوجعفر محمد. (۱۳۸۷ هـ / ۱۹۶۷ م.) تاریخ الأمم و الملوک، تحقیق محمد ابوالفضل ابراهیم، بیروت: دار التراث.
۱۳. مسعودی، ابوالحسن علی بن حسین (بی تا) التنبيه و الإشراف، تصحیح عبدالله اسماعیل الصاوی، قاهره: دار الصاوی، (افست قم: مؤسسه نشر المنابع الثقافه الاسلامیه).
۱۴. مسعودی، ابوالحسن علی بن حسین (۱۴۰۹ هـ.) مروج الذهب و معادن الجوهر، تحقیق اسعد داغر، قم، دارالهجره مروج. ج ۱ و ۲.
۱۵. المقدسی، مطهر بن طاهر، (بی تا) البدء و التاریخ، بی تا، بورسعيد، مکتبه الثقافه الدینیه.
۱۶. یعقوبی، احمد بن ابی یعقوب ابن واضح (۱۴۱۳ هـ.) تاریخ الیعقوبی، المجلد الاول، بیروت-لبنان، موسسه الاعلمی للمطبوعات.
۱۷. البیرونی الخوارزمی، ابوالریحان محمد بن احمد (۱۹۲۳) الاتار الباقیه عن القرون الخالیه؛ لیبزیک.
۱۸. ابن اثیر، علی بن محمد (۱۴۲۲ هـ / ۲۰۰۱ م.) الکامل کامل فی التاریخ؛ حقه و اعتنی به عمر عبدالسلام تدمری؛ بیروت، دار الکتب العربی.

عنوان درس به فارسی:		قرائت و درک متون تاریخی به انگلیسی	
عنوان درس به انگلیسی:		Reading and Comprehension of Historical Texts in English	
نوع درس و واحد			
پایه ■	نظری ■		
تخصصی □	عملی □		
اختیاری □	نظری-عملی □		
رساله / پایان نامه □			
		۲	تعداد واحد:
		۳۲	تعداد ساعت:

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی □ آزمایشگاه □ سمینار ■ کارگاه □ موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی:

رشد و تقویت توانایی دانشجویان در خواندن روان، فهم محتوا و دریافت صحیح متون تاریخی به زبان انگلیسی.

ب) اهداف ویژه:

دانشجو باید بتواند:

۱. اصول و فنون لازم برای فهم متون تاریخی به زبان انگلیسی را نام ببرد؛
۲. اصطلاحات و مفاهیم مهم در متون تاریخی به زبان انگلیسی را بشناسد؛
۳. فرهنگ‌های واژگانی مناسب برای ترجمه متون تاریخی از زبان انگلیسی اعم از چاپی و مجازی را بشناسد و چگونگی استفاده از آنها را بداند؛
۴. از مهارت نسبی در قرائت و فهم محتوای متون تاریخنگاری به زبان انگلیسی (متون غیر دشوار) برخوردار باشد.

پ) سرفصل‌ها:

- تبیین اهمیت فهم متون انگلیسی در مطالعات تاریخی
- شرح انواع فهم متون تاریخی به زبان انگلیسی (فهم متن برای درک اولیه؛ فهم متن برای ارجاع؛ فهم متن برای ترجمه و...)
- آشنایی با ظرایف، نکات و اشتباهات رایج مرتبط با فهم متون تاریخی به زبان انگلیسی
- مراحل ترجمه یک متن تاریخی به زبان انگلیسی و معرفی ظرفیت‌های دنیای مجازی برای ترجمه
- معرفی فرهنگ‌های واژگان مناسب برای درک و ترجمه متون تاریخی از زبان انگلیسی
- قرائت متن‌های متعدد از متون تاریخی به زبان انگلیسی با تاکید بر آشنایی با تحولات تاریخ ایران و جهان

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ارائه دروس بوسیله استاد متخصص علوم تاریخی آشنا با محورهای اصلی سرفصل؛ برگزاری گفت‌وگوهای علمی؛ انجام تمرین‌های نوشتاری (یادداشت و مقاله‌های کوتاه علمی)؛ ارائه مباحث منتخب بوسیله دانشجویان با استفاده از فناوری‌های جدید؛ آموزش شیوه‌های جستجو در منابع متنوع متنی و غیرمتنی و چگونگی استخراج داده‌های علمی؛ حضور فعال در نشست‌ها و همایش‌های تخصصی و تدوین گزارش‌های مربوطه؛

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

ارزیابی مستمر؛ آزمون میان‌نیم‌سال؛ آزمون نوشتاری پایان نیم‌سال؛ تحقیق پایانی؛ ارزیابی مجموعه فعالیت‌های کلاسی.

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

اینترنت و نرم افزارهای آموزشی، نمایش فیلم‌های آموزشی.

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. پورجوادی، نصرالله (۱۳۶۶) درباره ترجمه: برگزیده مقاله‌های نشر دانش؛ تهران، مرکز نشر دانشگاهی.
۲. صفوی، سیدمحمد (۱۳۸۶) انگلیسی برای دانشجویان رشته تاریخ؛ تهران: سمت.
۳. میرزاسوزنی، صمد (۱۳۹۸) ترجمه متون ساده، تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت)
۴. مدخل‌های منتخب دائره‌المعارف‌های مرتبط با موضوع تاریخ ایران، تاریخ اسلام و یا تاریخ جهان؛ از قبیل:
  - Encyclopædia of Islam (1960-2005) Edited by P. J. Bearman, Th. Bianquis, C. E. Bosworth, E. van Donzel, W. P. Heinrichs et al., 2nd Edition., 12 vols. with indexes, etc., Leiden: E. J. Brill;
  - Encyclopædia of Islam; 3rd Edition., available online.
  - Encyclopaedia Iranica (1985-2011) Encyclopaedia Iranica Foundation;
<http://www.iranicaonline.org/>
  - The Cambridge History of Iran; Volume 1, The Land of Iran (1968) Edited by W. B. Fisher; Published online: 28 March 2008.
  - The Cambridge History of Iran; Volume 2, The Median and Achaemenian Periods (1985) Edited by I. Gershevitch.
  - The Cambridge History of Iran; Volume 3, The Seleucid, Parthian and Sasanid Periods (1983) Part 1& 2; Edited by E. Yarshater.
  - The Cambridge History of Iran; Volume 4, The Period from the Arab Invasion to the Saljuqs (1975) Edited by R. N. Frye.
  - The Cambridge History of Iran; Volume 5, The Saljuq and Mongol Periods (1968) Edited by J. A. Boyle.
  - The Cambridge History of Iran; Volume 6, The Timurid and Safavid Periods (1986) Edited by Peter Jackson, Lawrence Lockhart.
  - The Cambridge History of Iran; Volume 7; From Nadir Shah to the Islamic Republic (1991) Edited by P. Avery, G. R. G. Hambly, C. Melville.

عنوان درس به فارسی:		تاریخ و مطالعات میان‌رشته‌ای	
عنوان درس به انگلیسی:		History and Interdisciplinary Studies	
دروس پیش‌نیاز:	پایه ☒ نظری ☒		
دروس هم‌نیاز:	تخصصی ☐ عملی ☐		
تعداد واحد:	اختیاری ☐ نظری-عملی ☐	۲	
تعداد ساعت:	رساله / پایان‌نامه ☐	۳۲	

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی:

شناخت مفاهیم و رویکردهای مطالعات میان‌رشته‌ای در نسبت دانش تاریخ با علوم هم‌جوار و چگونگی استفاده تاریخ از این دانش‌ها

ب) اهداف ویژه:

دانشجو باید بتواند:

۱. مفاهیم اساسی و شکل‌گیری چرخش میان‌رشته‌ای در علوم انسانی را شرح دهد.
۲. اهداف و روش‌های مطالعات میان‌رشته‌ای را توضیح دهد.
۳. ابعاد و انواع دانش‌هایی که در تعامل با رشته تاریخ قرار می‌گیرند را دسته‌بندی شده توضیح دهد.
۴. درباره روش و رویکرد مطالعات میان‌رشته‌ای در شناخت تاریخی نکات اصلی را بیان کند.
۵. چارچوب‌های مقدماتی دانش‌های علوم سیاسی، روان‌شناسی، انسان‌شناسی، مطالعات فرهنگی را در تعامل میان‌رشته‌ای با تاریخ شرح دهد.
۶. پیوندهای تاریخ با دیگر علوم انسانی و طبیعی را بر مبنای مفهوم تلفیق میان‌رشته‌ای توضیح دهد.

پ) سرفصل‌ها:

انتخاب ۸ محور از مجموعه محورهای زیر متناسب با نیازها و میزان دسترسی به منابع و پژوهش‌های لازم؛

- مفاهیم و انواع رویکردهای میان‌رشته‌ای: پژوهش در مرزهای دانش‌ها
- تاریخ تحولات پارادایمی در علوم انسانی و چرخش میان‌رشته‌ای: مفهوم تلفیق
- جامعه‌شناسی و تاریخ؛ بنیان‌های نظری؛ رویکردها و روش‌ها
- انسان‌شناسی و تاریخ؛ بنیان‌های نظری؛ رویکردها و روش‌ها
- مطالعات فرهنگی و تاریخ؛ بنیان‌های نظری؛ رویکردها و روش‌ها
- اقتصاد و تاریخ؛ بنیان‌های نظری؛ رویکردها و روش‌ها
- روان‌شناسی و تاریخ؛ بنیان‌های نظری؛ رویکردها و روش‌ها
- زبان‌شناسی و تاریخ؛ بنیان‌های نظری؛ رویکردها و روش‌ها
- هنر و تاریخ؛ بنیان‌های نظری؛ رویکردها و روش‌ها

- علوم سیاسی و تاریخ؛ بنیان‌های نظری؛ رویکردها و روش‌ها
- جمعیت‌شناسی و تاریخ؛ بنیان‌های نظری؛ رویکردها و روش‌ها
- فلسفه و تاریخ؛ بنیان‌های نظری؛ رویکردها و روش‌ها
- مطالعات ادیان و تاریخ؛ بنیان‌های نظری؛ رویکردها و روش‌ها
- علوم طبیعی و تاریخ؛ بنیان‌های نظری؛ رویکردها و روش‌ها
- محیط زیست و تاریخ؛ بنیان‌های نظری؛ رویکردها و روش‌ها

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ارائه درس بوسیله استاد متخصص علوم تاریخی آشنا با محورهای اصلی سرفصل؛ برگزاری گفت‌وگوهای علمی؛ انجام تمرین‌های نوشتاری (یادداشت و مقاله‌های کوتاه علمی)؛ ارائه مباحث منتخب بوسیله دانشجویان با استفاده از فناوری‌های جدید؛ آموزش شیوه‌های جستجو در منابع متنوع متنی و غیرمتنی و چگونگی استخراج داده‌های علمی؛ حضور فعال در نشست‌ها و همایش‌های تخصصی و تدوین گزارش‌های مربوطه؛

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

ارزیابی مستمر؛ آزمون میان‌نیم‌سال؛ آزمون نوشتاری پایان نیم‌سال؛ تحقیق پایانی؛ ارزیابی مجموعه فعالیت‌های کلاسی.

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه: اینترنت و نرم افزارهای آموزشی، نمایش فیلم‌های آموزشی.

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. ایگرس (۱۳۹۶) تاریخ‌نگاری در قرن بیستم از عینیت علمی تا چالش پسامدرن، ترجمه محمدابراهیم باسط، تهران، انتشارات سمت.
۲. بحرانی، مرتضی (۱۳۹۹) میان‌رشته‌گی و مسئولیت: چرا باید میان‌رشته کار شد؟؛ تهران: پژوهشکده مطالعات فرهنگی و اجتماعی.
۳. برک، پیتر (۱۳۸۹) تاریخ فرهنگی چیست؟ ترجمه نعمت‌الله فاضلی و مرتضی قلیچ، تهران، پژوهشکده تاریخ اسلام.
۴. برک، پیتر (۱۳۹۳) تاریخ و نظریه اجتماعی، ترجمه حسینعلی نوذری، تهران، نشر طرح نو.
۵. خورسندی طاسکوه، علی (۱۳۸۷) گفت‌مان میان‌رشته‌ای دانش: مبانی نظری، گونه‌شناسی و خط‌مشی‌هایی برای عمل در آموزش عالی؛ تهران: پژوهشکده مطالعات فرهنگی و اجتماعی.
۶. دورتیه، فرانسوا (۱۳۸۲) علوم انسانی گستره شناخت‌ها، ترجمه مرتضی کتبی و دیگران، تهران، نشر نی.
۷. رپکو، آلن (۱۳۹۴) پژوهش میان‌رشته‌ای: نظریه و فرایند، ترجمه محسن علوی پور، تهران، پژوهشکده مطالعات فرهنگی و اجتماعی.
۸. رز کوله، نیکول (۱۳۸۸) آموزش دانشگاهی و مطالعات میان‌رشته‌ای: چارچوبی برای تحلیل، اقدام و ارزیابی؛ مترجم محمدرضا دهشیری؛ تهران: پژوهشکده مطالعات فرهنگی و اجتماعی.
۹. کلاین، جولی تامپسون (۱۳۸۹) فرهنگ میان‌رشته‌ای در آموزش عالی: الگویی برای شکل‌گیری، استحکام‌بخشی و تداوم؛ ترجمه هدایت‌الله اعتمادی‌زاده (دریکوندی)، نعمت‌الله موسی‌پور؛ تهران: پژوهشکده مطالعات فرهنگی و اجتماعی.
۱۰. مجموعه مقالات، تاریخ و همکاری‌های میان‌رشته‌ای (۱۳۹۲) به کوشش داریوش رحمانیان، تهران، پژوهشکده تاریخ اسلام.
۱۱. مجموعه مقالات، چالش‌ها و چشم‌اندازهای میان‌رشته‌ای (۱۳۸۷) ترجمه محسن علوی پور و همکاران، تهران، پژوهشکده مطالعات فرهنگی و اجتماعی.
۱۲. مجموعه مقالات، گفتارهایی درباره تاریخ و همکاری‌های میان‌رشته‌ای (۱۳۹۵) ترجمه محسن علوی پور و مجتبی فاضلی، تهران، پژوهشکده تاریخ اسلام.
۱۳. مورن، جو (۱۳۸۷) میان‌رشته‌گی، ترجمه داود حاتمی، تهران، پژوهشکده مطالعات فرهنگی و اجتماعی.

عنوان درس به فارسی:		تاریخ و رسانه	
عنوان درس به انگلیسی:		History and Media	
دروس پیش‌نیاز:	پایه ■ ☐ نظری		
دروس هم‌نیاز:	تخصصی ☐ عملی		
تعداد واحد:	اختیاری ☐ نظری-عملی ■	۲	
تعداد ساعت:	رساله / پایان‌نامه ☐	۴۸	

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی آزمایشگاه سمینار ■ کارگاه ■ موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی:

آشنائی با مفاهیم اصلی و چگونگی فعالیت در حوزه رسانه‌های دیداری، نوشتاری، شنیداری و فضای مجازی؛

ب) اهداف ویژه:

دانشجو باید بتواند:

۱. منابع اصلی و پژوهش‌های مرتبط با کاربری دانش تاریخ در رسانه‌های دیداری، نوشتاری و شنیداری را نام ببرد.
۲. مهمترین انواع نرم افزارهای تاریخی در فضای مجازی و رسانه‌ای را معرفی کند.
۳. مهمترین شاخص‌های یک پژوهش تاریخی برای انتشار در روزنامه، صدا و سیما، سامانه و یا پایگاه اینترنتی و شبکه اجتماعی مجازی را شرح دهد.
۴. ابزارهای رسانه‌ای مرتبط با حوزه تاریخ و چگونگی استفاده از آنها را برای ارائه اطلاعات تاریخی توضیح دهد.

پ) سرفصل‌ها:

- کلیات و تعریف مفاهیم حوزه رسانه؛
- توضیح و تبیین ضرورت‌های استفاده از رسانه‌ها برای ترویج پژوهش‌ها و مطالعات تاریخی؛
- معرفی و سیر تحول رسانه‌های دیداری، نوشتاری و شنیداری در جهان؛
- معرفی و سیر تحول رسانه‌های دیداری، نوشتاری و شنیداری ایران؛
- پیوندهای رسانه با تاریخ
- پیشینه و چگونگی ارائه دانش تاریخ در رادیو و تلویزیون
- پیشینه و چگونگی ارائه دانش تاریخ در سینما
- پیشینه و چگونگی ارائه دانش تاریخ در مطبوعات (روزنامه و مجله)
- پیشینه و چگونگی ارتباط دانش تاریخ و عکس
- تاریخ در رسانه‌های اجتماعی (مجازی: تلگرام، واتس‌آپ، فیس‌بوک و ...)
- چگونگی کاربرد پژوهش‌های تاریخی در رسانه‌های دیداری، نوشتاری و شنیداری؛
- آشنایی با مهارت‌های اختصاصی مورد نیاز به تفکیک حوزه رسانه‌های دیداری؛ شنیداری؛ نوشتاری
- آشنائی با شیوه‌های گوناگون تهیه مطالب تاریخی برای انتشار در رسانه‌ها
- چگونگی استفاده از ظرفیت‌های رسانه برای توسعه دانش تاریخ عامه؛

- چگونگی استفاده از ظرفیت رسانه برای پژوهش‌های تاریخی؛
- آشنایی با نرم‌افزارهای تخصصی تدوین در دو حوزه دیداری و شنیداری.
- اصول و فنون نقد محتوای تاریخی رسانه‌ها
- مرزهای واقعیت و تحریف در محتوای تاریخی رسانه‌ای (فیلم، روزنامه‌ها و....)
- نمایش و تقد فیلم تاریخی
- آسیب‌شناسی محتوای تاریخی رسانه‌های اجتماعی (مجازی)
- کارورزی عملی (تهیه گزارش‌ها و مطالب مفید و مؤثر تاریخی برای انتشار در گونه‌های مختلف رسانه‌ها)

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ارائه دروس بوسیله استاد متخصص علوم تاریخی آشنا با محورهای اصلی سرفصل؛ برگزاری گفت‌وگوهای علمی؛ انجام تمرین‌های نوشتاری (یادداشت و مقاله‌های کوتاه علمی)؛ ارائه مباحث منتخب بوسیله دانشجویان با استفاده از فناوری‌های جدید؛ آموزش شیوه‌های جستجو در منابع متنوع متنی و غیرمتنی و چگونگی استخراج داده‌های علمی؛ حضور فعال در نشست‌ها و همایش‌های تخصصی و تدوین گزارش‌های مربوطه؛

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

ارزیابی مستمر؛ آزمون میان‌نیم‌سال؛ آزمون نوشتاری پایان نیم‌سال؛ تحقیق پایانی؛ ارزیابی مجموعه فعالیت‌های کلاسی.

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

اینترنت، نرم‌افزارهای آموزشی، نمایش فیلم‌های آموزشی.

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. آسابریجز، پیتربورگ (۱۳۹۳) تاریخ اجتماعی رسانه؛ ترجمه علی اکبر حسینی پورسریزدی؛ تهران: طرح آینده.
۲. اولسون، دیوید (۱۳۷۷) رسانه‌ها و نمادها: صورت‌های بیان، ارتباط و آموزش؛ زیرنظر دیوید السن؛ ترجمه محبوبه مهاجر؛ تهران: صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران، انتشارات سروش.
۳. امیرتیموری، محمدحسن (۱۳۹۳) رسانه‌ها و محیط‌های آموزشی - یادگیری؛ سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت)، مرکز تحقیق و توسعه علوم انسانی، دانشگاه فرهنگیان.
۴. برومند، صفورا (۱۳۸۶) تاریخ‌نگاری به شیوه رادیو بی بی سی؛ تهران: دفتر پژوهش‌های رادیو.
۵. خجسته، حسن (۱۳۸۵) مطالعات جامعه‌شناختی درباره رادیو؛ تهران: دفتر پژوهش‌های رادیو.
۶. دانسی، مارسل (۱۳۸۶) نشانه‌شناسی رسانه‌ها؛ مترجمان گودرز میرانی، بهزاد دوران؛ تهران، چاپار: آنیسه‌نما.
۷. زلایزر، باربی (۱۳۹۱) کاوش‌هایی در ارتباطات و تاریخ؛ ترجمه‌ی مریم کیانی؛ تهران، ساقی.
۸. غفوری، محمد (۱۳۹۶) تاریخ‌نگاری و عکاسی: جستارهایی پیرامون عکس به مثابه سندی تاریخی؛ ویلم فلوسر و دیگران، تهران، آگه.
۹. فرقانی، محمد مهدی (۱۳۹۱) درآمدی بر ارتباطات سنتی در ایران؛ تهران: دفتر مطالعات و برنامه‌ریزی رسانه‌ها.
۱۰. محسنیان راد، مهدی (۱۳۸۴) ایران در چهار کهنکشان ارتباطی: سیر تحول تاریخ ارتباطات در ایران از آغاز تا امروز؛ تهران: سروش؛ ۳ ج.
۱۱. محسنیان راد، مهدی (۱۳۹۹) رسانه‌شناسی، تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت).
۱۲. مختاری‌اصفهانی، رضا (۱۳۸۸) رادیو، فرهنگ، سیاست در ایران؛ تهران: دفتر پژوهش‌های رادیو.
۱۳. مینوتی، رولاند (۱۳۸۱) اینترنت و حرفه تاریخ‌نگاری؛ ترجمه حسن فرشتیان؛ قم: پژوهشکده حوزه و دانشگاه.
۱۴. همراز، ویدا (۱۳۸۵) تاریخ در رسانه؛ تهران: دفتر پژوهش‌های رادیو.

عنوان درس به فارسی:		مبانی تاریخ اجتماعی ایران	
عنوان درس به انگلیسی:		Foundations of Social History of Iran	
دروس پیش‌نیاز:		پایه ☒	نظری ☒
دروس هم‌نیاز:		تخصصی ☐	عملی ☐
تعداد واحد:	۲	اختیاری ☐	نظری-عملی ☐
تعداد ساعت:	۳۲	رساله / پایان‌نامه ☐	

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟ سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی:

آشنایی با مبانی حیات اجتماعی و هویت مردم ایران و عوامل موثر در شکل‌گیری و تحول آن

ب) اهداف ویژه:

دانشجو باید بتواند:

۱. مفهوم تاریخ اجتماعی و تمایز آن را با دیگر گونه‌های تاریخ مضاف را شرح دهد؛
۲. گروه‌بندی جامعه ایران در ادوار گوناگون را بیان کند؛
۳. اشکال سکونت و استقرارگاه‌های انسانی در جامعه ایران (شهر، روستا) را توضیح دهد؛
۴. شیوه‌های کسب و کار، آداب و رسوم و طرز معیشت جامعه در ادوار مختلف را شرح دهد؛
۵. ارتباط تحولات اجتماعی با تحولات فرهنگی و اقتصادی را بیان نماید؛

پ) سرفصل‌ها:

- تعریف تاریخ اجتماعی سرآغازها و پیشینه تاریخ اجتماعی در اروپا، مکاتب، نظریه‌ها؛
- مسائل، مباحث و مفاهیم اصلی در تاریخ اجتماعی؛
- معرفی آثار برجسته تاریخ اجتماعی در دنیا؛
- اهمیت و کاربردهای تاریخ اجتماعی در مطالعات تاریخی؛
- منابع دستیابی به اطلاعات تاریخ اجتماعی؛
- روش تحقیق در تاریخ اجتماعی؛
- تاریخ روحیات، خلیات، آداب، رسوم و سنت‌های ایرانیان؛
- تاریخ زندگی اقتصاد کشاورزی، پیشه‌وری، بازار و بازرگانی، صنعت در ایران؛
- اقوام ساکن در ایران - وضعیت اجتماعی خانواده در ایران؛
- مطالعه جنبه‌های اجتماعی نهادهای مختلف جامعه: سازمان‌های اداری، نظامی، سیاسی، دینی و فرهنگی، آموزشی، حقوقی و قضایی؛
- مردم و حکومت‌ها: الگوهای تعامل، کنش‌های اعتراضی، شورش‌ها، اعتراضات اجتماعی و مانند آن؛
- آراء و باورهای اجتماعی و جهان‌بینی‌های رایج در بین مردم: باورهای دینی، فولکلور، افسانه‌ها و قصص، اساطیر، حماسه و نظایر این موضوعات؛
- مطالعه جنبه‌های اجتماعی رویدادهای کلان اجتماعی، مانند جنگ، خشکسالی و قحطی، سیل و زلزله، بیماری‌ها، مهاجرت‌ها و مانند آن؛

- تاریخ گروه‌ها و اقشار مختلف: زنان و جوانان، سالمندان، گروه‌های فاقد حقوق اجتماعی (بندگان، محرومان)، اقلیت‌های دینی، عالمان دینی، عرفا و درویشان، گروه‌های حاشیه‌ای شهری و مانند آن.

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ارائه دروس بوسیله استاد متخصص علوم تاریخی آشنا با محورهای اصلی سرفصل؛ برگزاری گفت‌وگوهای علمی؛ انجام تمرین‌های نوشتاری (پادداشت و مقاله‌های کوتاه علمی)؛ ارائه مباحث منتخب بوسیله دانشجویان با استفاده از فناوری‌های جدید؛ آموزش شیوه‌های جستجو در منابع متنوع متنی و غیرمتنی و چگونگی استخراج داده‌های علمی؛ حضور فعال در نشست‌ها و همایش‌های تخصصی و تدوین گزارش‌های مربوطه؛

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

ارزیابی مستمر؛ آزمون میان‌نیم‌سال؛ آزمون نوشتاری پایان نیم‌سال؛ تحقیق پایانی؛ ارزیابی مجموعه فعالیت‌های کلاسی.

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

اینترنت، نرم افزارهای آموزشی، نمایش فیلم‌های آموزشی.

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. اللهیاری، فریدون (۱۳۹۱) مبانی تاریخ اجتماعی ایران؛ آبادان: پرسش.
۲. الویری، محسن (۱۳۹۸) تاریخ اجتماعی شیعیان: مفاهیم و کلیات؛ قم: پژوهشگاه حوزه و دانشگاه؛ تهران: سمت.
۳. بلوک باشی، علی (۱۳۹۶) آشپز و آشپزخانه: پژوهشی انسان‌شناختی در تاریخ اجتماعی هنر آشپزی / علی بلوکباشی؛ ویرایش تحریریه فرهنگ جاوید؛ تهران: فرهنگ جاوید.
۴. تامپسون، ادوارد پالم (۱۳۹۶) تکوین طبقه کارگر در انگلستان، ترجمه: محمد مالجو، تهران: آگاه.
۵. تورن، آلن (۱۳۹۸) تاریخ اجتماعی آینده: جامعه پسا صنعتی: طبقات، تعارضات و فرهنگ در جامعه برنامه‌ریزی شده؛ مترجم یونس سلیمان‌زاده؛ تهران: نشر گاه.
۶. راوندی، مرتضی (۱۳۵۴) تاریخ اجتماعی ایران؛ تهران: امیرکبیر.
۷. فلور، ویلم (۱۳۶۶) جستارهایی از تاریخ اجتماعی ایران در عصر قاجار؛ ترجمه ابوالقاسم سری؛ تهران: توس.
۸. فربورن، مایلز (۱۳۹۴) تاریخ اجتماعی مسائل، راهبردها و روش‌ها؛ ترجمه ابراهیم موسی‌پوربشلی، محمد ابراهیم باسط؛ تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت).
۹. کلهر، آلن (۱۳۹۷) تاریخ اجتماعی مردن؛ ترجمه قاسم دلیری؛ تهران: ققنوس.
۱۰. مک‌رایلد، دونالد (۱۳۹۷) نظریه اجتماعی و تاریخ اجتماعی؛ آورام تیلور؛ ترجمه محمد غفوری؛ تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت).
۱۱. موسی‌پوربشلی، ابراهیم (۱۳۹۴) تاریخ اجتماعی: دانش، روش، آموزش؛ گردآوری و ترجمه ابراهیم موسی‌پوربشلی، محمد ابراهیم باسط؛ تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت).
۱۲. نوذری، عزت‌الله (۱۳۸۰) تاریخ اجتماعی ایران از آغاز تا مشروطیت؛ تهران: خجسته.
۱۳. ویلس، چارلز جیمز (۱۳۶۶) تاریخ اجتماعی ایران در عهد قاجاریه؛ ترجمه سید عبدالله؛ به کوشش جمشید دودانگه [کیانفر]، مهرداد نیکنام؛ تهران: طلوع.
۱۴. وود، الن میک سینز وود (۱۳۹۸) شهروندان و اربابان: تاریخ اجتماعی اندیشه‌ی سیاسی غرب از دوران باستان تا قرون وسطای متاخر؛ مترجم یوسف صفاری؛ تهران: لاهیتا.
۱۵. مقالات مجله‌های تخصصی: «تحقیقات تاریخ اجتماعی» «مردم‌نامه» و...

عنوان درس به فارسی:		مکاتب و سبک های تاریخ نگاری جدید	
عنوان درس به انگلیسی:		New schools and Styles of Historiography	
دروس پیش نیاز:		نظری ☒	پایه ☒
دروس هم نیاز:		عملی ☐	تخصصی ☐
تعداد واحد:	۲	نظری-عملی ☐	اختیاری ☐
تعداد ساعت:	۳۲	رساله / پایان نامه ☐	

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی:

شناخت روند شکل گیری چرخش های نظری علوم اجتماعی و ادبی محور در تاریخ نگاری مدرن در تعامل میان رشته ای با دیگر علوم انسانی و برآمدن مکاتب و سبک های تاریخ نگاری جدید

ب) اهداف ویژه:

دانشجو باید بتواند:

۱. مفاهیم اساسی و روند شکل گیری رویکردهای نوین در تاریخ نگاری مدرن (اواخر قرن نوزدهم تا قرن بیستم) را ذکر کند؛
۲. مورخان و منابع تاریخ نگاری های جدید در مکتب آنال را معرفی کند؛
۳. مبانی فکری تاریخ نگاری های علوم اجتماعی محور (تاریخ اجتماعی، تاریخ زنان و...) را نام ببرد؛
۴. مبانی فکری تاریخ نگاری های تفسیری در تاریخ فرهنگی، تاریخ فرودستان و تاریخ خرد را نام ببرد؛
۵. مورخان و تحقیقات تاریخ نگارانه اثر گذار در گونه های تاریخ نگاری جدید در قرن بیستم را به تفکیک معرفی کند؛
۶. گونه های تلفیقی تاریخ نگاری های نوین را تحت تاثیر چرخش پارادیمی میان رشتگی بشناسد؛
۷. انواع فلسفه های علم تاریخ نگاری های نوین را نام ببرد؛

پ) سرفصل ها:

- میراث تاریخ نگاری کلاسیک در تاریخ نگاری مدرن عصر روشنگری: موضوع، منابع، مبانی روش شناسی
  - تاریخ نگاری آکادمیک و میراث رانکه در تاریخ نگاری عصر روشنگری، تاریخ نخبگان، تاریخ دولت، دیپلماسی
  - تاریخ و نظریه های عام در قرن نوزدهم: از مارکس تا وبر
  - تاریخ اقتصادی و اجتماعی در آلمان اواخر قرن نوزدهم
  - تاریخ اجتماعی در جهان انگلیسی زبان: مردم در تاریخ نگاری انگلیس و تاریخ اجتماعی آمریکایی
  - تاریخ عامه در فرانسه و ایتالیا
  - مردم شناسی تاریخی و زبان شناسی تاریخی مردمان غیر غربی
  - برآمدن مکتب آنال و تاریخ جامع: میراث بلوخ، برودل، فور
  - فلسفه انتقادی علوم انسانی و تاریخ نظریه محور در قرن بیستم: تاریخ اجتماعی
  - علم تاریخ مارکسیستی از ماتریالیسم تاریخی تا انسان شناسی انتقادی
- چرخش زبان شناختی و مساله اعتبار روایت تاریخی

- تنوع در فلسفه‌های علم تاریخ: تاریخ‌های برساخت گرا و واساختی
- شکل‌گیری تاریخ از پایین، تاریخ ذهنیت و تاریخ فرهنگی
- تاریخ دیگری: تاریخ پسااستعماری و تاریخ فردوستان
- از تاریخ کلان تا تاریخ خرد: تاریخ زندگی روزمره
- تاریخ و چرخش میان‌رشته‌ای: جامعه‌شناسی تاریخی و تاریخ‌های مضاف

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ارائه دروس بوسیله استاد متخصص علوم تاریخی آشنا با محورهای اصلی سرفصل؛ برگزاری گفت‌وگوهای علمی؛ انجام تمرین‌های نوشتاری (یادداشت و مقاله‌های کوتاه علمی)؛ ارائه مباحث منتخب بوسیله دانشجویان با استفاده از فناوری‌های جدید؛ آموزش شیوه‌های جستجو در منابع متنوع متنی و غیرمتنی و چگونگی استخراج داده‌های علمی؛ حضور فعال در نشست‌ها و همایش‌های تخصصی و تدوین گزارش‌های مربوطه؛

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

ارزیابی مستمر؛ آزمون میان‌نیم‌سال؛ آزمون نوشتاری پایان نیم‌سال؛ تحقیق پایانی؛ ارزیابی مجموعه فعالیت‌های کلاسی.

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

اینترنت، نرم افزارهای آموزشی، نمایش فیلم‌های آموزشی.

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. استفورد، مایکل (۱۳۸۴) درآمدی بر تاریخ پژوهشی، ترجمه مسعود صادقی، تهران، نشر سمت.
۲. ایگرس (۱۳۹۶) تاریخ‌نگاری در قرن بیستم از عینیت علمی تا چالش پسامدرن، ترجمه محمدابراهیم باسط، تهران، انتشارات سمت.
۳. برک، پیتر (۱۳۸۹) انقلاب تاریخ‌نگاری فرانسه، ترجمه کامران عاروان، تهران، نشر تاریخ ایران.
۴. برک، پیتر (۱۳۸۹) تاریخ فرهنگی چیست؟ ترجمه نعمت‌الله فاضلی و مرتضی قلیچ، تهران، پژوهشکده تاریخ اسلام.
۵. بلک، جرمی و دونالد مک رابلد (۱۳۹۰) مطالعه تاریخ، ترجمه محمدتقی ایمانپور، مشهد، دانشگاه فردوسی مشهد.
۶. دوس، فرانسوا (۱۳۹۶) تاریخ تکه‌تکه: از آنال تا «تاریخ جدید»؛ ترجمه عبدالله ناصری طاهری، سمیه‌سادات طباطبایی؛ تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت)، پژوهشکده تحقیق و توسعه علوم انسانی.
۷. فربرن، مایلز (۱۳۹۲) تاریخ اجتماعی، ترجمه ابراهیم موسی پور و محمدابراهیم باسط، تهران، نشر سمت.
۸. کلارک، الیزابت (۱۳۹۷) تاریخ، متن، نظریه: مورخان و چرخش زبانی، ترجمه سیدهاشم آقاجری، تهران، نشر مروارید.
۹. کالینگوود، رایین جورج (۱۳۸۹) مفهوم کلی تاریخ، ترجمه علی اکبر مهدیان، تهران، نشر آمه.
۱۰. گرین، آنا (۱۳۹۹) خانه‌های تاریخ: خوانشی انتقادی از تاریخ و نظریه در سده‌ی بیستم؛ آنا گرین و کاتلین تروپ؛ ترجمه: بهزاد کریمی، تهران، نشر مرکز.
۱۱. لوگوف، ژاک (۱۳۹۹) تاریخ جدید: جستارهایی در شناخت مکتب آنال؛ ترجمه عبدالله ناصری طاهری، سمیه‌سادات طباطبایی. تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت)، پژوهشکده تحقیق و توسعه علوم انسانی.
۱۲. مانزلو، آلن (۱۳۹۴) واساخت تاریخ، ترجمه مجید مرادی سه‌ده، تهران، پژوهشکده تاریخ اسلام.
۱۳. مک کالا، سی بی ین (۱۳۸۷) بنیادهای علم تاریخ، ترجمه احمد گل محمدی، تهران، نشر نی.
۱۴. نوذری، حسینعلی (۱۳۸۲) فلسفه تاریخ، روش‌شناسی، تاریخ‌نگاری، تهران، طرح نو.

عنوان درس به فارسی:		تاریخ و جغرافیا	
عنوان درس به انگلیسی:		History and Geography	
دروس پیش‌نیاز:	پایه ■ نظری □		
دروس هم‌نیاز:	تخصصی □ عملی □		
تعداد واحد:	اختیاری □ نظری-عملی ■	۲	
تعداد ساعت:	رساله / پایان‌نامه □	۴۸	

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ■ آزمایشگاه □ سمینار ■ کارگاه ■ موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی:

آشنایی دانشجویان با مبانی تعامل و همکاری تاریخ و جغرافیا، مفهوم جغرافیای تاریخی، و نتایج استفاده از نقشه‌های جغرافیایی برای درک بهتر تحولات تاریخی.

ب) اهداف ویژه:

دانشجو باید بتواند:

۱. بتواند نمونه‌هایی از تأثیرگذاری پدیده‌های جغرافیایی در رخدادها و تحولات تاریخی تشریح کند؛
۲. درباره مکاتب مطرح در دانش جغرافیا و مرتبط با دانش تاریخ توضیح دهد.
۳. دانش نقشه‌نگاری تاریخی و تقسیم بندهای رایج آن‌ها را شرح دهد.
۴. در بهره‌گیری از انواع نقشه‌های جغرافیایی برای فهم تحولات تاریخی دارای توانایی باشد.
۵. کلیات دانش جغرافیای تاریخی را شرح دهد.

پ) سرفصل‌ها:

- مسائل، موضوعات، مفاهیم اصلی و اصطلاحات رایج در دانش جغرافیا
- کلیات دانش جغرافیا و تقسیم بندهای رایج: جغرافیای انسانی، طبیعی، نظامی، شهری، روستایی و غیره؛
- ضرورت مطالعه جغرافیا و نسبت آن با تاریخ؛ تحول در رابطه دو علم تاریخ و جغرافیا
- منابع جغرافیایی و فرهنگ نامه‌های جغرافیایی؛ رویکرد به منابع جغرافیایی به مثابه منابع تاریخی
- پیشینه علم جغرافیا در دوران پیشا مدرن (نقش ایرانیان، هندیان، یونانیان در شکل‌گیری و تحول دانش جغرافیا در تمدن جهانی و دریانوردی و رشد دانش جغرافیا)
- دانش جغرافیا نزد مسلمانان و کاربردهای آن در جهان اسلام
- وضعیت دانش جغرافیا در دوران مدرن
- نحوه اندازه‌گیری مسافت‌ها، شکل‌گیری مرز و حدود جغرافیایی؛
- کاربردهای تاریخ در جغرافیا و جغرافیا در تاریخ؛
- جغرافیای تاریخی و تحول در ماهیت این تعریف در دوران مدرن و دهه‌های جدید؛ روش‌شناسی مطالعات حوزه جغرافیای تاریخی
- مکاتب جغرافیاینگاری تاریخی و ویژگی‌های آن‌ها؛
- مؤلفه‌های مورد مطالعه در جغرافیای تاریخی: نقشه‌ها، موقعیت جغرافیایی، اقلیم و تاریخ، راه‌ها، شهرها، مرزها، زیستگاه‌ها و اقتصاد

و پیدایش تمدن

- مکتب‌های نقشه‌نگاری در تاریخ؛ فرایند نقشه‌نگاری و معرفی نخستین نقشه‌های تاریخی؛ اصطلاحات رایج در دانش نقشه‌نگاری؛
- آشنایی با روش و مهارت‌های نقشه خوانی و شرح راهنمای نقشه‌های تاریخی؛
- نرم افزار HGIS و نقش آن در مکان یابی تاریخی
- اقلیم، آب و هوا، زیست بوم و... و ارتباط آنها با دانش تاریخ

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

تخصص استاد مربوط علوم تاریخی، با تاکید بر دانش جغرافیای تاریخی و جغرافیا و کلاس مبتنی بر جلسه گفتگو و بررسی انواع داده های جغرافیایی و حضور در کارگاه و بررسی انواع نقشه‌های جغرافیایی.

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

ارائه دروس بوسیله استاد متخصص علوم تاریخی آشنا با محورهای اصلی سرفصل؛ برگزاری گفت‌وگوهای علمی؛ انجام تمرین‌های نوشتاری (یادداشت و مقاله‌های کوتاه علمی)؛ ارائه مباحث منتخب بوسیله دانشجویان با استفاده از فناوری‌های جدید؛ آموزش شیوه‌های جستجو در منابع متنوع متنی و غیرمتنی و چگونگی استخراج داده‌های علمی؛ حضور فعال در سفر، بازدیدهای علمی، نشست‌ها و همایش‌های تخصصی و تدوین گزارش‌های مربوطه؛

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

انواع نقشه‌ها و طرح‌ها و تصاویر جغرافیایی مرتبط با موضوعات تاریخی، اینترنت، نرم افزارهای آموزشی تخصصی در حوزه جغرافیا، نمایش فیلم‌های آموزشی.

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. احمد، نفیس (۱۳۶۷) خدمات مسلمانان به جغرافیا؛ ترجمه حسن لاهوتی، مشهد: آستان قدس.
۲. اووری، ریچارد (۱۳۹۱) اطلس تاریخی قرن بیستم؛ ترجمه حسین شهرابی، تهران: نشر نی.
۳. ایست، ویلیام گوردون (۱۳۹۲) تاریخ در بستر جغرافیا؛ ترجمه‌ی حسین حاتمی نژاد، حمیدرضا پیغمبری؛ تهران: پژوهشکده تاریخ اسلام.
۴. بارتولد، واسیلی ولادیمیروویچ (۱۳۷۷) جغرافیای تاریخی ایران؛ همایون صنعتی‌زاده؛ تهران: بنیاد موقوفات دکتر محمود افشار.
۵. بلادپس، علی (۱۳۸۷) اصول نقشه‌خوانی؛ تبریز: آشینا.
۶. بیات، عزیزالله؛ ۱۳۸۳؛ کلیات جغرافیای طبیعی و تاریخی ایران؛ تهران، امیرکبیر،
۷. پلانهل، گزاویه دو (۱۳۹۰) مبانی جغرافیایی تاریخ اسلام؛ ترجمه معاویه سعیدونی؛ ترجمه: عبدالله ناصری طاهری؛ تهران، پژوهشکده تاریخ اسلام.
۸. جعفری، عباس (۱۳۷۵) نقشه‌خوانی؛ تهران: سازمان جغرافیایی نیروهای مسلح.
۹. کراچکوفسکی، ایگنانتی یولیانوویچ (۱۳۷۹) تاریخ نوشته‌های جغرافیایی در جهان اسلامی؛ ترجمه ابوالقاسم پاینده؛ تهران: شرکت انتشارات علمی و فرهنگی.
۱۰. لومبارد، موریس (۱۳۹۰) جغرافیای تاریخی جهان اسلام در چهار قرن نخستین؛ ترجمه عبدالله ناصری طاهری؛ سمیه‌سادات طباطبایی؛ تهران: پژوهشکده تاریخ اسلام.
۱۱. مقبول، احمد؛ گوستاو تشنر، فرانتس (۱۳۶۸) تاریخچه علم جغرافیا و تطورات آن در جهان اسلام؛ ترجمه محمدحسن گنجی؛ تهران: بنیاد دائره‌المعارف اسلامی.
۱۲. مک ایودی، کالین (۱۳۶۳) اطلس تاریخی جهان؛ ترجمه فریدون فاطمی، تهران: نشر مرکز.
۱۳. یمانی، مجتبی (۱۳۸۰) مبانی نقشه‌خوانی؛ تهران: دانشگاه تهران.

عنوان درس به فارسی:		آشنایی با تاریخ زبان‌ها و خطوط در ایران	
عنوان درس به انگلیسی:		An Introduction to the History of Languages and Scripts in Iran	
دروس پیش‌نیاز:		پایه ☒ نظری ☐	
دروس هم‌نیاز:		تخصصی ☐ عملی ☐	
تعداد واحد:	۲	اختیاری ☐ نظری-عملی ☒	
تعداد ساعت:	۴۸	رساله / پایان‌نامه ☐	

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی:

آشنایی با زبان‌ها و خطوط رایج در طول تاریخ ایران و همچنین کتیبه‌های موجود در سرزمین ایران.

ب) اهداف ویژه:

دانشجو باید بتواند:

۱. زبان‌های رایج در پهنه‌های گوناگون سرزمینی ایران را بر اساس ادوار تاریخی نام ببرد.
۲. خانواده زبان‌های ایرانی را به تفکیک معرفی کند.
۳. ویژگی‌های کلی خطوط رایج در تاریخ ایران را ذکر کند.
۴. ویژگی‌های کلی کتیبه‌های موجود در ایران در دوره باستان و اسلامی را به تفکیک ذکر کند.
۵. با مشاهده کتیبه‌ها و یا متن‌های گوناگون، خطوط آنها را تشخیص دهد.
۶. اصول مطالعه و بررسی خطوط را مناسب با هر دوره تاریخی برشمارد.

پ) سرفصل‌ها:

- تاریخچه پیدایش خطوط، تحول و تکامل خط در خارج از فلات ایران و در داخل فلات ایران؛
  - خطوط رایج در دوره هخامنشیان و کاربرد آنها؛ خطوط مختلف و کاربرد آنها در دوره سلوکی و اشکانی؛
  - خطوط مختلف در دوره ساسانیان و کاربرد آنها؛ ویژگی‌های کلی خط پهلوی اشکانی و ساسانی؛ تاریخ خط اوستایی و ویژگی‌های آن؛
  - دوره‌بندی تاریخی زبان فارسی: زبان‌های ایرانی باستان و ویژگی‌های آنها؛ زبان‌های ایرانی دوره میانه؛ زبان‌های ایرانی میانه شرقی و غربی؛ متون به‌جامانده از زبان‌های بلخی، خوارزمی، سغدی و سکایی؛
  - آشنایی با متون به‌جامانده از زبان پهلوی اشکانی؛ زبان پهلوی ساسانی (فارسی میانه)؛ آشنایی با خط و متون مانوی؛
  - شناخت کتیبه‌های ایران باستان؛ نوشته‌های سکه‌ها و مهرها در دوران اشکانی و ساسانی؛
  - سیر تحول خط در تاریخ ایران دوره اسلامی؛
  - آشنایی با زبان‌های رایج در مناطق گوناگون ایران فرهنگی در دوره اسلامی؛
  - آشنایی با انواع خط و کاربردهای آن در تاریخ ایران دوره اسلامی؛
  - آشنایی با انواع خط فارسی و کاربردهای آن در شبه قاره هند؛
- آشنایی کلی با خط کوفی؛ خط محقق و ریحان؛ خط ثلث؛ خط نسخ؛ خط تعلیق؛ خط نستعلیق و شکسته‌نستعلیق؛ سیاق؛

- کتیبه‌های ادوار مختلف تاریخ ایران با خطوط اسلامی؛
- گفتمان‌های تغییر خط و الفبا در تاریخ ایران؛

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ارائه دروس بوسیله استاد متخصص علوم تاریخی آشنا با محورهای اصلی سرفصل؛ برگزاری گفت‌وگوهای علمی؛ انجام تمرین‌های نوشتاری (یادداشت و مقاله‌های کوتاه علمی)؛ ارائه مباحث منتخب بوسیله دانشجویان با استفاده از فناوری‌های جدید؛ آموزش شیوه‌های جستجو در منابع متنوع متنی و غیرمتنی و چگونگی استخراج داده‌های علمی؛ حضور فعال در سفر، بازدیدهای علمی، نشست‌ها و همایش‌های تخصصی و تدوین گزارش‌های مربوطه؛

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

ارزیابی مستمر؛ آزمون میان‌نیم‌سال؛ آزمون نوشتاری پایان نیم‌سال؛ تحقیق پایانی؛ ارزیابی مجموعه فعالیت‌های کلاسی.

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

سفر علمی برای بازدید از فضاها، موزه‌ها و مکان‌های تاریخی دارای کتیبه‌ها و سکه‌های گوناگون، اینترنت، نرم افزارهای آموزشی، نمایش فیلم‌های آموزشی

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. ابوالقاسمی، محسن (۱۳۸۹) تاریخ زبان فارسی، تهران: سمت.
۲. استادی، کاظم (۱۳۹۲) مجموعه مقالاتی پیرامون خط در ایران؛ تهران: نشر علم.
۳. اشمیت، رودیگر و دیگران (۱۳۸۲) راهنمای زبان‌های ایرانی، ترجمه حسن رضایی باغبیدی و دیگران، تهران، ققنوس.
۴. ایمانی، علی (۱۳۸۶) سیر خط کوفی در ایران؛ تهران: زوار.
۵. برجیان، حبیب (۱۳۷۹) کتابت زبان‌های ایرانی، تهران، سروش.
۶. بلر، شیلا (۱۳۹۴) نخستین کتیبه‌ها در معماری دوران اسلامی ایران زمین؛ ترجمه مهدی گلچین‌عارف؛ تهران: فرهنگستان هنر جمهوری اسلامی ایران، موسسه تالیف، ترجمه و نشر آثار هنری "متن".
۷. چرتی، کارلو.ج. (۱۳۹۵) ادبیات پهلوی؛ ترجمه: پانته آثریا؛ تهران، نشر فرزاد روز.
۸. رضایی باغبیدی، حسن (۱۳۸۸) تاریخ زبان‌های ایرانی، مرکز دایره المعارف اسلامی.
۹. رضایی باغبیدی، حسن و دیگران (۱۳۹۳) خط و نظام‌های نوشتاری در جهان اسلام، تهران، کتاب مرجع.
۱۰. رفیعی مهرآبادی، ابوالقاسم (۱۳۴۵) تاریخ خطوط خطاطان؛ تهران: امیرکبیر.
۱۱. شیمل، آنهماری (۱۳۸۶) خوش‌نویسی اسلامی؛ ترجمه مهناز شایسته‌فر؛ تهران: موسسه مطالعات هنر اسلامی.
۱۲. عریان، سعید (۱۳۷۱) متون پهلوی، تهران، کتابخانه ملی.
۱۳. صفی‌نژاد، جواد (۱۳۸۷) کوششی در آموزش خط سیاق؛ تهران: سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران.
۱۴. فضائلی، حبیب (۱۳۵۰) اطلس خط؛ اصفهان: انجمن آثار ملی اصفهان.
۱۵. قاسملو، مجتبی (۱۳۹۲) تاریخ فشرده خط و خوشنویسی: چگونگی پیدایی و تحول خط از تصویرنگار تا نستعلیق، تهران: سخن.
۱۶. گاور، آلبرتین (۱۳۹۸) تاریخ خط، ترجمه‌ی عباس مخبر، کورش صفوی، تهران: نشر مرکز.
۱۷. مجموعه مقالات کتیبه‌ها و متون دوران اسلامی (۱۳۸۵) جمعی از پژوهشگران؛ تهران: سازمان میراث فرهنگی و گردشگری، پژوهشکده زبان و گویش: سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری، معاونت فرهنگی و ارتباطات، اداره کل امور فرهنگی.

عنوان درس به فارسی:		تاریخ تمدن‌های سرزمین ایران تا پایان دوره ایلام	
عنوان درس به انگلیسی:		History of civilizations in the land of Iran until the end of the Elamite period	
دروس پیش‌نیاز:		پایه ☐	نظری ☒
دروس هم‌نیاز:		تخصصی ☒	عملی ☐
تعداد واحد:	۲	اختیاری ☐	نظری-عملی ☐
تعداد ساعت:	۳۲	رساله / پایان‌نامه ☐	

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی:

آشنایی با شرایط و موقعیت جغرافیایی، فرهنگ و تمدنی ایران پیش از ورود آریاها به ایران و فراگیری چگونگی رشد، تکامل و تعالی تمدن‌ها موجود در سرزمین ایران و ظهور و افول حکومت ایلام

ب) اهداف ویژه:

دانشجو باید بتواند:

۱. تحولات مهم شکل‌گیری و رشد تمدن‌های بشری از مرحله اجتماعات اولیه تا ایجاد شهرهای بزرگ را شرح دهد
۲. ارتباط میان تحولات زیستی، نقش انسان و جغرافیا و تاثیرات متقابل هر یک از تمدن‌های مورد بررسی را برشمارد.
۳. تمدن‌های قبل از آریایی در ایران را به همراه موقعیت‌های جغرافیایی و ویژگی‌های اصلی سیاسی و فرهنگی و تمدنی هریک را معرفی کند.
۴. تأثیر و تأثرات تمدن‌های ساکن در ایران بر یکدیگر را به اختصار بیان کند.
۵. مهم‌ترین ویژگی‌ها و ادوار تاریخی حکومت ایلام را برشمارد.
۶. آگاهی از شاخص‌های فرهنگ و تمدنی و دستاوردهای این تمدن را برشمارد.

پ) سرفصل‌ها:

- منبع‌شناسی: اهمیت و نقد منابع در مطالعات تاریخی؛ معرفی منابع غیر نوشتاری و نوشتاری برای شناخت فرهنگ و تمدن ایران پیش از ورود آریاها
- تاریخچه مطالعات باستان‌شناسی در ایران: مقدمه آشنایی با تمدن‌های قدیم ایران
- دوره‌های پیشاتاریخی و پیشینه حضور انسان در سرزمین ایران؛ اهمیت آب در زندگی بشر و چگونگی شکل‌گیری اجتماعات اولیه در ایران در کنار رودخانه و دریاچه‌ها
- از گردآوری خوراک تا شکل‌گیری تمدن‌های اولیه در ایران
- معرفی و تحلیل تمدن‌های ایران در دوره پیشا آریایی:
  - تمدن‌های شرقی و مرکزی ایران: شهر سوخته، شهداد، جیرفت؛ تپه یحیی، ...
  - تمدن‌های غرب و جنوب غربی ایران: تپه حاجی فیروز، تپه گوران، تپه علی کش، ....

- اقوام و ساکنان ایران در دوره پیشا آریایی: کاسی؛ لولوبی؛ اورارتو؛ گوتی؛ ماننا؛ کاسپی؛ تپورها؛ آمارد؛ قبایل شرقی ایران و غیره؛ بررسی ساختارهای حکومتی؛ کشمکش با همسایگان و تأثیرات آن؛ وضعیت اجتماعی و قوانین حقوقی؛ وضعیت اقتصادی و تجاری؛ بررسی تأثیر و تأثرات فرهنگی و تمدنی
- آریایی‌ها در ایران: آریایی‌ها در متون باستانی و کتیبه‌ها و دیگر یافته‌های باستان‌شناختی؛
- آریایی‌ها پیش و در زمان مهاجرت: عوامل موثر در مهاجرت؛ ورود به فلات ایران، سکنا‌گزینی؛ وضعیت سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی آریایی‌ها در ایران؛ اعتقادات و باورهای آریایی‌ها؛
- ایلامی‌ها و شکل‌گیری تمدن ایلام در جنوب غربی ایران؛ دوره پیشاتاریخی
- تاریخ و تمدن ایران در دوره ایلام قدیم؛ آغاز کشاکش با فرامرویان میانرودانی
- مروری بر تحولات سیاسی و فرهنگی بین‌النهرین (میان رودان) در دوران تعاملات با ایلام
- تاریخ ایلام میانه؛ اوج فرهنگ و تمدن ایلامی
- تاریخ ایلام نو؛ تداوم منازعات ایلام با آشور و بابل و پایان فرمانروایی ایلامی‌ها در ایران
- رابطه ایلامی‌ها و پارسیان و تأثیرات فرهنگ ایلامی بر فرهنگ و تمدن هخامنشیان
- نظام سیاسی، اداری و اقتصادی ایلام
- فرهنگ و تمدن ایلام: فرهنگ و هنر و آثار تمدنی ایلام

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ارائه دروس بوسیله استاد متخصص علوم تاریخی آشنا با محورهای اصلی سرفصل؛ برگزاری گفت‌وگوهای علمی؛ انجام تمرین‌های نوشتاری (یادداشت و مقاله‌های کوتاه علمی)؛ ارائه مباحث منتخب بوسیله دانشجویان با استفاده از فناوری‌های جدید؛ آموزش شیوه‌های جستجو در منابع متنوع متنی و غیرمتنی و چگونگی استخراج داده‌های علمی؛ حضور فعال در سفر، بازدیدهای علمی، نشست‌ها و همایش‌های تخصصی و تدوین گزارش‌های مربوطه؛

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

ارزیابی مستمر؛ آزمون میان‌نیم‌سال؛ آزمون نوشتاری پایان نیم‌سال؛ تحقیق پایانی؛ ارزیابی مجموعه فعالیت‌های کلاسی.

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

سفرهای علمی برای بازدید از موزه‌ها، آثار و بناهای تاریخی مرتبط با آن دوره؛ اینترنت، نرم افزارهای آموزشی، نمایش فیلم‌های آموزشی.

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. آمیه، پیر (۱۳۸۹) تاریخ عیلام، ترجمه: شیرین بیانی، تهران، دانشگاه تهران.
۲. استولپر، ماتیو و لنگانگ (۱۳۸۹) تاریخ ایلام، ترجمه شهرام جلیلیان، تهران، توس.
۳. بهزادی، رقیه (۱۳۹۱) قوم‌های کهن در قفقاز، ماورای قفقاز، بین‌النهرین و هلال حاصلخیز، تهران، نشر علمی.
۴. پانس، تی دنیل (۱۳۸۸) باستان‌شناسی ایلام، ترجمه زهرا باستس، انتشارات سمت.
۵. پیوترووسکی، بوریس، اورارتو (۱۳۸۱) ترجمه رشید برناک، تهران، اندیشه نو.
۶. تاریخ جامع ایران (۱۳۹۳) زیر نظر: کاظم موسوی بجنوردی، سرویراستاران دوره باستان: حسن رضایی باغ‌بیدی و محمود جعفری دهقی، تهران، انتشارات مرکز دائرةالمعارف بزرگ اسلامی، جلد اول. فصل‌های متعدد.
۷. سید سجادی، سید منصور (۱۳۹۲) نخستین شهرهای فلات ایران (ج ۱ و ۲)، تهران: سمت.
- فرای، ریچارد (۱۳۸۹) میراث باستانی ایران، ترجمه مسعود رجب‌نیا، تهران: انتشارات علمی و فرهنگی.

۹. حریریان محمود، صادق شهمیرزادی و دیگران (۱۳۸۰) تاریخ باستان ایران، جلد اول، انتشارات سمت.
۱۰. کرتیس، جان (۱۳۸۹) بین‌النهرین و ایران در دوران متأخر: قبایل و امپراتوری‌ها ۱۶۰۰-۵۳۹ ق.م، ترجمه زهرا باستی، تهران، سمت.
۱۱. کامرون، جرج (۱۳۷۲) ایران در سپیده‌دم تاریخ، ترجمه حسن انوشه، تهران: انتشارات علمی و فرهنگی.
۱۲. گیرشمن، رومن (۱۳۷۳) ایران از آغاز تا اسلام، ترجمه محمد معین، تهران: علمی و فرهنگی.
۱۳. مجید زاده، یوسف (۱۳۸۹) تاریخ و تمدن بین‌النهرین، ۳ جلد، تهران، مرکز نشر دانشگاهی.
۱۴. ملک شهمیرزادی، صادق (۱۳۹۳) اطلس باستان‌شناسی ایران (از آغاز تا پایان دوره یکجانشینی و استقرار در روستاها) تهران: سمت.
۱۵. هینتس، والتر (۱۳۸۹) شهر یاری ایلام، ترجمه پرویز رجبی. تهران، نشر ماهی.

عنوان درس به فارسی:		تاریخ سیاسی ایران در دوران مادها و هخامنشیان	
عنوان درس به انگلیسی:		Political History of Iran Under the Medians and Achaemenids	
دروس پیش‌نیاز:		پایه ☐	نظری ☒
دروس هم‌نیاز:		تخصصی ☒	عملی ☐
تعداد واحد:	۲	اختیاری ☐	نظری-عملی ☐
تعداد ساعت:	۳۲	رساله / پایان‌نامه ☐	

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی:

آشنایی با مهمترین تحولات سیاسی تاریخ ایران در دوران فرمانروایی مادها و هخامنشیان و تبادلات بین سرزمین‌ها در این دوران.

ب) اهداف ویژه:

دانشجو باید بتواند:

۱. مهم‌ترین وقایع سیاسی عصر مادها و حکومت هخامنشیان را نام ببرد.
۲. ویژگی‌های ساختار حکومتی، تشکیلات اداری و نظامی ماد و هخامنشی را شناخته و در مقایسه با یکدیگر و حکومت‌های همجوار بیان کند.
۳. مهمترین تعاملات سیاسی حکومت‌های ماد و هخامنشی با مناطق همجوار را دسته‌بندی شده ارائه کند.
۴. میراث سیاسی و حکومت داری مادها و هخامنشیان برای حکومت‌های دیگر را برشمرد.

پ) سرفصل‌ها:

- معرفی و نقد منابع ماد و هخامنشیان: منابع غیر نوشتاری و نوشتاری؛
- تاریخچه مطالعات ماد و هخامنشی در ایران و فراسوی ایران؛
- استقرار اقوام آریایی در دامنه‌های شرقی رشته کوه‌های زاگرس و شکل‌گیری اتحادیه مادی
- محدوده جغرافیایی مادها، تاریخ سیاسی ماد از تاسیس حکومت تا فروپاشی
- رابطه مادها با پارس‌ها و سایر قدرت‌های منطقه ای
- حضور قبایل پارسی و شکل‌گیری تدریجی حکومت هخامنشی
- جایگاه کورش دوم در تاریخ کهن مشرق زمین؛ استوانه کورش و مسئله ذوالقرنین در قرآن
- تحولات سیاسی هخامنشیان از کمبوجیه دوم تا داریوش اول
- دوران فرمانروایی داریوش بزرگ؛ گسترش و تثبیت حکومت و مجموعه اقدامات
- نگاهی به تحولات دولت شهرهای یونان با تاکید بر نقش حکومت هخامنشی
- تحولات سیاسی و روابط خارجی در دوران خشایارشا تا داریوش دوم؛
- تحولات سیاسی، روابط خارجی و بحران‌های داخلی از داریوش دوم تا داریوش سوم؛
- تحولات سیاسی آن سوی مرزهای شاهنشاهی هخامنشی در آستانه هجوم اسکندر؛

- حمله اسکندر به ایران و پیامدهای آن؛
- فعالیت‌های اسکندر در تداوم حکومت هخامنشی؛
- نظام سیاسی، اداری و اقتصادی و شیوه حکومت داری هخامنشیان
- میراث سیاسی و حکومت داری هخامنشیان برای حکومت‌های آینده

(ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ارائه دروس بوسیله استاد متخصص علوم تاریخی آشنا با محورهای اصلی سرفصل؛ برگزاری گفت‌وگوهای علمی؛ انجام تمرین‌های نوشتاری (یادداشت و مقاله‌های کوتاه علمی)؛ ارائه مباحث منتخب بوسیله دانشجویان با استفاده از فناوری‌های جدید؛ آموزش شیوه‌های جستجو در منابع متنوع متنی و غیرمتنی و چگونگی استخراج داده‌های علمی؛ حضور فعال در سفر، بازدیدهای علمی، نشست‌ها و همایش‌های تخصصی و تدوین گزارش‌های مربوطه؛

(ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

ارزیابی مستمر؛ آزمون میان‌نیم‌سال؛ آزمون نوشتاری پایان نیم‌سال؛ تحقیق پایانی؛ ارزیابی مجموعه فعالیت‌های کلاسی.

(ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

سفرهای علمی برای بازدید از موزه‌ها، آثار و بناهای تاریخی مرتبط با آن دوره؛ اینترنت، نرم افزارهای آموزشی، نمایش فیلم‌های آموزشی.

(چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. ایمان‌پور، محمدتقی (۱۳۹۳) تاریخ سیاسی هخامنشیان، مجموعه تاریخ جامع ایران، تهران، مرکز دایره‌المعارف بزرگ اسلامی، جلد اول و دوم.
۲. بریان، پیر (۱۳۸۷) امپراتوری هخامنشی؛ ترجمه ناهید فروغان؛ دو جلد، تهران: نشر و پژوهش فرزاد روز.
۳. بریان، پیر (۱۳۸۶) وحدت سیاسی و تعامل فرهنگی در شاهنشاهی هخامنشی، ترجمه: ناهید فروغان، تهران، اختران.
۴. بروسیوس، ماریا (۱۳۸۸) شاهنشاهی هخامنشی: از کورش بزرگ تا اردشیر اول، ترجمه‌های مشایخی، تهران: نشر ماهی.
۵. بروسیوس، ماریا (۱۳۸۹) زنان هخامنشی، ترجمه‌های مشایخی، تران: نشر هرمس.
۶. بهرامی، عسکر (ویراستاری) (۱۳۹۰) کورش و ذوالقرنین (مجموعه مقالات)، تهران: مرکز دایره‌المعارف بزرگ اسلامی.
۷. بیانی، شیرین (۱۳۸۱) تاریخ ایران باستان از ورود آریایی‌ها به ایران تا پایان هخامنشیان، تهران: سمت.
۸. خنجی، محمدعلی (۱۳۵۸) رساله‌ای در بررسی تاریخ ماد و منشاء نظریه دیاکونوف: همراه با چند مقاله دیگر، تهران: طهوری.
۹. داندامایف، آ. محمد (۱۳۸۱) تاریخ سیاسی هخامنشیان، ترجمه خشایار بهاری، تهران، کارنگ.
۱۰. دیاکونوف، ا. م (۱۳۸۰) تاریخ ماد، ترجمه کریم کشاورز، تهران: علمی و فرهنگی.
۱۱. سرخوش کورتیس، وستا و سارا استوارت (ویراستاران مجموعه) (۱۳۹۰) تولد یک امپراطوری (کورش و داریوش معماران سلسله هخامنشی)، ترجمه مهدی افشار، تهران: انتشارات نگارستان کتاب.
۱۲. فرای، ریچارد (۱۳۹۳) میراث باستانی ایران، ترجمه مسعود رجب نیا، تهران: علمی و فرهنگی.
۱۳. فیروزمندی، بهمن (۱۳۹۳) تاریخ سیاسی ماد، مجموعه تاریخ جامع ایران، تهران، مرکز دایره‌المعارف بزرگ اسلامی، جلد اول.
۱۴. کوک، جان امانوئل (۱۳۸۴) شاهنشاهی هخامنشی، ترجمه مرتضی ثاقب فر، تهران: ققنوس.
۱۵. کوک، جان امانوئل (۱۳۸۵) "تاریخ ایران در دوره هخامنشی"، مجموعه تاریخ ایران کمبریج، سرپرستی ایلیا گرشویچ، ترجمه مرتضی ثاقب فر، تهران: امیر کبیر.

عنوان درس به فارسی:		تاریخ سیاسی ایران در دوران سلوکیان و اشکانیان	
عنوان درس به انگلیسی:		Political History of Iran Under the Seleucids and Parthians	
دروس پیش‌نیاز:		پایه ☐	نظری ☒
دروس هم‌نیاز:		تخصصی ☒	عملی ☐
تعداد واحد:	۲	اختیاری ☐	نظری-عملی ☐
تعداد ساعت:	۳۲	رساله / پایان‌نامه ☐	

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی:

آشنایی با مهمترین تحولات سیاسی تاریخ ایران و روابط خارجی در دوران فرمانروایی سلوکیان و اشکانیان

ب) اهداف ویژه:

دانشجو باید بتواند:

۱. مهم‌ترین وقایع سیاسی حکومت‌های سلوکی و اشکانی را نام ببرد.
۲. ویژگی‌های ساختار حکومتی، تشکیلات اداری و نظامی سلوکیان و اشکانیان را شناخته و در مقایسه با یکدیگر و حکومت‌های همجوار بیان کند.
۳. مهمترین تعاملات سیاسی حکومت‌های سلوکی و اشکانی با مناطق همجوار و قدرت‌های همسایه را دسته‌بندی شده ارائه کند.
۴. درباره مفاهیم مرتبط با مبانی مشروعیت سیاسی و ساخت قدرت در دوران سلوکی و اشکانی توضیح دهد.
۵. میراث سیاسی و حکومت داری سلوکیان و اشکانیان برای حکومت‌های دیگر را برشمرد.

پ) سرفصل‌ها:

- منابع و پژوهش‌های تاریخ سلوکی؛ مرور مفاهیم «یونانی‌مآبی» یا «هلنیسم» و فرایند آن در تاریخ ایران سلوکی و اشکانی
- منابع و پژوهش‌های تاریخ اشکانی (با تاکید بر منابع ایرانی)؛ جایگاه و اهمیت تاریخ ایران اشکانی در چارچوب تاریخ ایران؛ رویکردها و مکاتب گوناگون تاریخنگاری مرتبط با ایران اشکانی؛ آشنایی با مورخان و آثار برجسته در حوزه تاریخ اشکانیان
- شکل‌گیری حکومت سلوکی در ایران؛ اقدامات حاکمان سلوکی تا زمان زوال؛
- جداسری ساتراپ‌های شرقی: تجزیه باکتريا و پارت از قلمرو سلوکی؛ اشکانیان و سلوکیان: تلاش نافرجام سلوکیان؛
- نخستین گزارش‌ها از حضور اشکانیان؛ تبارشناسی اشکانیان: خاستگاه قومی و ریشه‌های فرهنگی اشکانیان (سکایی یا باکتریایی بودن اشکانیان) طوایف «آپرنی» و «داهه»: وابستگی‌های قومی و نژادی اشکانیان
- سرزمین و جغرافیا: منشا جغرافیایی و تحرکات منطقه‌ای؛ سرزمین و قوم پارت: پارتی یا اشکانی؟
- نسل نخستین شاهان اشکانی (از آرشک تا مهرداد یکم): بنیادگذاری حکومت تا تثبیت
- از گسترش قلمرو تا تجدید حیات قدرت: مهرداد یکم تا مهرداد دوم؛ پیدایش مفهوم شاهنشاهی
- اشکانیان و دسته‌های بیابانگرد شرق و شمال‌شرق: اشکانیان در موضع ضعف و کاهش قلمرو.
- دوره‌بندی، نقاط عطف و فراز و فرود تاریخ ایران در دوره اشکانی (شکل‌گیری، تثبیت و زوال) خاندان‌های نژاده و اشراف: بحران‌های داخلی در دوره اشکانی.

- مناسبات سیاسی و فرهنگی ایران و روم: جنگ‌های ایران و روم در دوره اشکانی؛ اهمیت ارمنستان در دوره اشکانی
- ارتش و نظام سربازگیری: اهمیت پیدایش مفهوم شاهنشاهی سواره نظام در دوره اشکانی
- شاهان رقیب: بحران‌های جانشینی در دوره اشکانی
- پایتخت‌ها و مراکز مهم قدرت سیاسی و اقتصادی در دوره اشکانی؛ سیستم اداره کشور و جایگاه ساتراپ‌ها و مناطق نیمه مستقل: اصطلاحات ملوک الطوائفی و فتودالیسم
- ساختار قدرت در دوره اشکانی: مبانی و ریشه‌های مشروعیت سیاسی در دوره اشکانی؛ مفاهیم «یونانی‌مآبی» و «ایرانگرایی» در دوره اشکانی: لقب «یونان‌دوست»
- زوال و فروپاشی اشکانیان؛ گاه‌شمار و جدول سال‌های فرمانروایی شاهان اشکانی.
- مناسبات و روابط منطقه‌ای و بین‌المللی اشکانیان در شرق و غرب.

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ارائه دروس بوسیله استاد متخصص علوم تاریخی آشنا با محورهای اصلی سرفصل؛ برگزاری گفت‌وگوهای علمی؛ انجام تمرین‌های نوشتاری (یادداشت و مقاله‌های کوتاه علمی)؛ ارائه مباحث منتخب بوسیله دانشجویان با استفاده از فناوری‌های جدید؛ آموزش شیوه‌های جستجو در منابع متنوع متنی و غیرمتنی و چگونگی استخراج داده‌های علمی؛ حضور فعال در سفر، بازدیدهای علمی، نشست‌ها و همایش‌های تخصصی و تدوین گزارش‌های مربوطه؛

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

ارزیابی مستمر؛ آزمون میان‌نیم‌سال؛ آزمون نوشتاری پایان نیم‌سال؛ تحقیق پایانی؛ ارزیابی مجموعه فعالیت‌های کلاسی.

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

سفرهای علمی برای بازدید از موزه‌ها، آثار و بناهای تاریخی مرتبط با آن دوره؛ اینترنت، نرم افزارهای آموزشی، نمایش فیلم‌های آموزشی.

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. بیانی، شیرین (۱۳۸۳) شامگاه اشکانیان و بامداد ساسانیان، تهران: دانشگاه تهران.
۲. البروک، اووه (۱۴۰۰) پارتیان، ترجمه شاهین آریامنش، تهران: پژوهشگاه میراث فرهنگی و گردشگری.
۳. اورتوم، نیکولاس لئو (۱۴۰۱) فرمانروایی خدنگ‌ها: برآمدن شاهنشاهی پارتی در خاورمیانه یونانی مآب؛ ترجمه شاهین آریامنش، تهران: پژوهشگاه میراث فرهنگی و گردشگری.
۴. پیگولوسکیا، نینا ویکتوریا (۱۳۶۷) شهرهای ایران در روزگار پارتیان و ساسانیان، ترجمه عنایت‌الله رضا، تهران: انتشارات علمی و فرهنگی.
۵. تاریخ جامع ایران (۱۳۹۳) زیر نظر: کاظم موسوی بجنوردی، سرویراستاران دوره باستان: حسن رضایی باغ‌بیدی و محمود جعفری دهقی، تهران، انتشارات مرکز دائرةالمعارف بزرگ اسلامی، جلد دوم، فصل‌های متعدد.
۶. جعفری‌دهقی؛ محمود (۱۳۹۲) بازشناسی منابع و مآخذ تاریخ ایران باستان از ورود آریاییها تا سقوط امپراتوری ساسانی؛ تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت).
۷. خاراکسی، ایزیدور (۱۳۹۰) ایستگاه‌های پارتی، ترجمه علی اصغر میرزایی، تهران: نشر ماهی.
۸. دوپواز، نیلسون (۱۳۹۵) تاریخ سیاسی پارت، ترجمه علی اصغر حکمت، تهران: انتشارات علمی و فرهنگی.
۹. سرخوش کرتیس، وستا و سارا استوارت (۱۳۹۲) شاهنشاهی اشکانیان، ترجمه مانی صالحی علامه، تهران: بنگاه ترجمه و نشر کتاب پارسه.
۱۰. شیمان، کلاوس (۱۳۹۰) مبانی تاریخ پارتیان، ترجمه هوشنگ صادقی، تهران، فروزان روز.
۱۱. گوتشمید، آلفردفن (۱۳۷۹) تاریخ ایران و ممالک همجوار آن (از اسکندر تا انقراض اشکانیان) ترجمه کیکاووس جهاننداری، تهران: ققنوس.

۱۲. ولسکی، یوزف (۱۳۸۴) شاهنشاهی اشکانی، ترجمه مرتضی ثاقب‌فر، تهران، ققنوس.
۱۳. ویدن‌گرن، گئو (۱۳۷۸) فتوداليسم در ايران باستان، ترجمه هوشنگ صادقی، تهران: قطره.
۱۴. ویزهوفر، یوزف (۱۳۹۲) امپراتوری اشکانی و اسناد و منابع؛ مترجمان هوشنگ صادقی.. و دیگران؛ تهران: نشر و پژوهش فرزانه روز.
۱۵. ویسهوفر، یوزف (۱۳۸۸) تاریخ پارس: از اسکندر مقدونی تا مهرداد اشکانی، ترجمه هوشنگ صادقی، تهران، فرزانه روز.
۱۶. ویسهوفر، یوزف (۱۳۸۸) ایرانیان، یونانیان و رومیان: نگاهی به داد و ستد فرهنگی میان، ترجمه جمشید ارجمند، تهران: نشر فرزانه روز.
۱۷. یارشاطر، احسان (۱۳۷۷) تاریخ ایران از سلوکیان تا فروپاشی دولت ساسانی (جلد سوم - قسمت دوم)، پژوهش دانشگاه کمبریج، ترجمه حسن انوشه، تهران، امیرکبیر.

عنوان درس به فارسی:		تاریخ سیاسی ایران در دوره ساسانیان	
عنوان درس به انگلیسی:		Political History of Iran Under the Sassanids	
دروس پیش‌نیاز:		نوع درس و واحد	
دروس هم‌نیاز:		☐ پایه ☒ نظری	
تعداد واحد:	۲	☐ تخصصی ☒ عملی	
تعداد ساعت:	۳۲	☐ اختیاری ☐ نظری-عملی	
		☐ رساله / پایان‌نامه	

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ■ آزمونگاه □ سمینار ■ کارگاه □ موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی:

آشنایی با سیر تحولات سیاسی ایران در دوره ساسانی و فهم نتایج و پیامدهای این تحولات در ادوار گوناگون.

ب) اهداف ویژه:

دانشجو باید بتواند:

۱. مهم‌ترین وقایع سیاسی حکومت ساسانیان را نام ببرد.
۲. ویژگی‌های ساختار حکومتی، تشکیلات اداری و نظامی ساسانیان را شناخته و با حکومت‌های پیشین و همچنین همجوار مقایسه کند.
۳. مهم‌ترین تعاملات سیاسی حکومت ساسانی با مناطق همجوار و قدرت‌های همسایه را دسته بندی شده توضیح دهد.
۴. درباره مفاهیم مرتبط با مبانی مشروعیت سیاسی و ساخت قدرت در دوران ساسانی توضیح دهد.
۵. میراث سیاسی و حکومت داری ساسانیان برای حکومت‌های دیگر را برشمرد.

پ) سرفصل‌ها:

- منابع و پژوهش‌های تاریخ ساسانی؛ جایگاه و اهمیت تاریخ ایران ساسانی در چارچوب تاریخ ایران؛ رویکردهای گوناگون تاریخنگاری مرتبط با ایران ساسانی؛ آشنایی با مورخان و آثار برجسته در حوزه تاریخ ساسانیان
- تشریح محدوده جغرافیایی و مرزهای حکومت ساسانی در ادوار مختلف؛
- وضعیت سیاسی ایران در آستانه تشکیل حکومت ساسانیان؛
- ساختار قدرت در دوره ساسانی: مبانی و ریشه‌های مشروعیت سیاسی؛ مفاهیم «ایران‌شهری» و...
- رخدادها و تحولات سیاسی ایران از تاسیس حکومت ساسانی تا پایان حکومت شاپور اول؛
- رخدادها و تحولات سیاسی ایران از هرمزد اول تا پایان حکومت شاپور دوم؛
- رخدادها و تحولات سیاسی ایران از شاپور سوم تا پایان حکومت پیروز ساسانی؛
- رخدادها و تحولات سیاسی ایران از قباد اول تا پایان حکومت هرمزد چهارم؛
- رخدادها و تحولات سیاسی ایران از حکومت خسرو پرویز تا مرگ یزدگرد سوم؛
- بازماندگان خاندان ساسانی در چین؛
- دلایل ضعف و سقوط حکومت ساسانی؛
- مناسبات سیاسی و اقتصادی ساسانیان با ممالک همجوار: روم، ترکان، هیاطله، چین، هند، کوشانیان و عرب‌ها؛

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ارائه دروس بوسیله استاد متخصص علوم تاریخی آشنا با محورهای اصلی سرفصل؛ برگزاری گفت‌وگوهای علمی؛ انجام تمرین‌های نوشتاری (یادداشت و مقاله‌های کوتاه علمی)؛ ارائه مباحث منتخب بوسیله دانشجویان با استفاده از فناوری‌های جدید؛ آموزش شیوه‌های جستجو در منابع متنوع متنی و غیرمتنی و چگونگی استخراج داده‌های علمی؛ حضور فعال در سفر، بازدیدهای علمی، نشست‌ها و همایش‌های تخصصی و تدوین گزارش‌های مربوطه؛

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

ارزیابی مستمر؛ آزمون میان‌نیم‌سال؛ آزمون نوشتاری پایان نیم‌سال؛ تحقیق پایانی؛ ارزیابی مجموعه فعالیت‌های کلاسی.

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

سفرهای علمی برای بازدید از موزه‌ها، آثار و بناهای تاریخی مرتبط با آن دوره؛ اینترنت، نرم افزارهای آموزشی، نمایش فیلم‌های آموزشی.

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. آلتهایم؛ فرانتس (۱۳۹۲) استیل، روت؛ گوبل، روبرت؛ تاریخ اقتصاد دولت ساسانی؛ مترجم هوشنگ صادقی؛ تهران: علمی و فرهنگی.
۲. امیری باوندپور، سجاد (۱۳۹۸) شهادت‌نامه‌های سریانی مسیحیان ایران در عصر ساسانی، تهران: موسسه آبی پاریسی؛ انتشارات پل فیروزه.
۳. پورشریعی، پروانه (۱۳۹۸) افول و سقوط شاهنشاهی ساسانی، اتحادیه ساسانی - پارتی و فتح ایران به دست عرب‌ها؛ ترجمه: آوا واحدی نوایی؛ ویراستار علمی پدram جم، تهران: نشر نی.
۴. تاریخ ایران کمبریج (۱۳۶۸) ج ۳ (دو مجلد)؛ ترجمه حسن انوشه؛ تهران: امیرکبیر.
۵. جلیلیان، شهرام (۱۳۹۶) تاریخ تحولات سیاسی ساسانیان، تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت).
۶. دریایی، تورج (۱۳۸۲) شاهنشاهی ساسانی؛ ترجمه: مرتضی ثاقب فر؛ تهران: ققنوس.
۷. دریایی، تورج (۱۳۹۷) از جیحون تا فرات: ایرانشهر و دنیای ساسانی، خداداد رضاخانی؛ ترجمه‌ی مریم بیجوند، تهران: انتشارات مروارید.
۸. رویدادنامه سریانی موسوم به رویدادنامه خوزستان: روایتی از آخرین سال‌های پادشاهی ساسانی (۱۳۹۵) ترجمه و تعلیقات خداداد رضاخانی، سجاد امیری باوندپور، تهران: حکمت سینا.
۹. زرین کوب، عبدالحسین (۱۳۸۰) تاریخ ایران باستان: تاریخ سیاسی ساسانیان؛ عبدالحسین زرین کوب، روزبه زرین کوب؛ تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت)
۱۰. شپیمان، کلاوس (۱۳۸۶) مبانی تاریخ ساسانیان؛ ترجمه کیکاوس جهاننداری؛ تهران: نشر و پژوهش فرزاد روز.
۱۱. فیشر، گرگ (۱۳۹۸) در میان امپراطوری‌ها اعراب، رومیان و ساسانیان در اواخر عهد باستان، ترجمه مهناز بابایی، تهران: حکمت سینا.
۱۲. کریستین سن، آرتور (۱۳۸۷) ایران در زمان ساسانیان: تاریخ ایران ساسانی تا حمله عرب و وضع دولت و ملت در زمان ساسانیان؛ ترجمه رشید یاسمی؛ تهران: زرین.
۱۳. نولدکه، تئودور (۱۳۸۵) تاریخ ایرانیان و عرب‌ها در زمان ساسانیان؛ ترجمه عباس زریاب خویی؛ تهران، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.
۱۴. هامین آنتیلا، یاکو (۱۳۹۹) خداینامگ: شاهنامه‌ی فارسی میانه، ترجمه مهناز بابائی، تهران: انتشارات مروارید.

عنوان درس به فارسی:		تاریخ تحولات اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی ایران در دوران باستان	
عنوان درس به انگلیسی:		History of Social, Cultural and Economic Development of Iran in Antiquity	
نوع درس و واحد			
پایه ☐ نظری ☒			دروس پیش‌نیاز:
تخصصی ☒ عملی ☐			دروس هم‌نیاز:
اختیاری ☐ نظری-عملی ☐		۲	تعداد واحد:
رساله / پایان‌نامه ☐		۳۲	تعداد ساعت:

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی:

آشنایی با پیوستگی‌ها و گسست‌ها در ادوار تاریخی ایران در دوره باستان؛ تمایزات و تشابهات تحولات اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی ایران در دوره باستان و رای تحولات سیاسی و فراز و فرود حکومت‌ها

ب) اهداف ویژه:

دانشجو باید بتواند:

۱. اصلی‌ترین تحولات اجتماعی گسترده وسیع ایران و نواحی مرتبط را در دوره باستان نام ببرد.
۲. مهمترین تحولات اقتصادی قلمرو اصلی ایران در دوره باستان را نام ببرد.
۳. اصلی‌ترین ویژگی‌های فرهنگی و عناصر موثر در تحولات فرهنگی جامعه متکثر ایران باستان را شرح دهد.
۴. وجوه هنری فرهنگ و تمدن ایرانی در دوره باستان را منظم بیان کند.
۵. میراث فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی ایران دوره باستان و تاثیر این میراث بر آیندگان را برشمارد.

پ) سرفصل‌ها:

- منبع شناسی؛ شیوه‌های گردآوری اطلاعات متنوع حوزه‌های اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و هنری ایران: از هزاره دوم ق.م تا قرن هفتم م. (ایلام تا سقوط ساسانیان)
- بررسی مفاهیم استمرار یا گسست فرهنگی و اجتماعی در ادوار تاریخی؛
- ساختار، تغییر و تحولات و نهادهای اجتماعی: وضعیت سرزمین ایران و حکومت ایلام تا پیش از آریایی‌ها؛ آریایی‌ها از ورود تا استقرار؛ حکومت‌های منطقه ای تا شاهنشاهی پهلوان در سه قاره؛ تغییرات پیامد ورود و حضور فرهنگ هلنی در سرزمین ایران؛ دوران اشکانی و ساسانی
- ساختار اقتصادی (مالیات و عوارض گمرگی، صنایع، سکه‌زنی و ضربخانه‌ها) در سرزمین ایران از هزاره دوم ق.م تا قرن هفتم م.
- شیوه‌های معیشت، کشاورزی و کوچ نشینی، در سرزمین ایران از هزاره دوم ق.م تا قرن هفتم م.
- بازرگانی و داد و ستد در سرزمین ایران از هزاره دوم ق.م تا قرن هفتم م.
- شیوه‌های مالیات گیری و اقتصاد سیاسی در حکومت‌های ایلام، ماد، هخامنشی، سلوکی، اشکانی و ساسانی؛
- تحولات دینی و فرهنگی و نهادهای وابسته به دین از هزاره دوم ق.م تا قرن هفتم م.
- فرایند ایرانگرایی و پیوندهای فرهنگی در سرزمین ایران در ارتباط با فرهنگ‌های همسایه
- تحولات فرهنگی؛ باورهای غیر دینی، داستان‌ها و روایات رایج در سرزمین ایران

- تحولات هنری (دست سازها و منسوجات و لوزام فلزی و آبگینه و سفال و...) از هزاره دوم ق.م تا قرن هفتم م.
- تحولات معماری (یادمان‌ها، شهرها، کاخ‌ها و معابد، بناهای شاخص و مسکن معمول مردمان سرزمین ایران از هزاره دوم ق.م تا قرن هفتم م.

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ارائه دروس بوسیله استاد متخصص علوم تاریخی آشنا با محورهای اصلی سرفصل؛ برگزاری گفت‌وگوهای علمی؛ انجام تمرین‌های نوشتاری (یادداشت و مقاله‌های کوتاه علمی)؛ ارائه مباحث منتخب بوسیله دانشجویان با استفاده از فناوری‌های جدید؛ آموزش شیوه‌های جستجو در منابع متنوع متنی و غیرمتنی و چگونگی استخراج داده‌های علمی؛ حضور فعال در سفر، بازدیدهای علمی، نشست‌ها و همایش‌های تخصصی و تدوین گزارش‌های مربوطه؛

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

ارزیابی مستمر؛ آزمون میان‌نیم‌سال؛ آزمون نوشتاری پایان نیم‌سال؛ تحقیق پایانی؛ ارزیابی مجموعه فعالیت‌های کلاسی.

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

سفرهای علمی برای بازدید از موزه‌ها، آثار و بناهای تاریخی مرتبط با آن دوره؛ اینترنت، نرم افزارهای آموزشی، نمایش فیلم‌های آموزشی.

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. آلتهايم، فرانتس، و روت استیل (۱۳۸۲) تاریخ اقتصاد دولت ساسانی، ترجمه هوشنگ صادقی، تهران: شرکت انتشارات علمی و فرهنگی.
۲. بویس، مری (۱۳۸۱) زردشتیان: باورها و آداب و رسوم آنها، ترجمه عسکر بهرامی، تهران: ققنوس.
۳. پاتس، دنیل. تی (۱۳۸۵) باستان‌شناسی ایلام، ترجمه زهرا باستی، تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها/ سمت.
۴. پیگولوسکایا، ن. و (۱۳۷۷) شهرهای ایران در روزگار پارتیان و ساسانیان، ترجمه عنایت‌الله رضا، تهران: شرکت انتشارات علمی و فرهنگی.
۵. تاریخ جامع ایران (۱۳۹۳) زیر نظر: کاظم موسوی بجنوردی، سرویراستاران دوره باستان: حسن رضایی باغ‌بیدی و محمود جعفری دهقی، تهران، انتشارات مرکز دائرةالمعارف بزرگ اسلامی، جلد‌های سوم و چهارم، فصل‌های متعدد.
۶. تفضلی، احمد (۱۳۷۶) تاریخ ادبیات ایران پیش از اسلام، به کوشش ژاله آموزگار، تهران: سخن.
۷. چوکسی، جمشید گرشاسب (۱۳۸۱) ستیز و سازش زرتشتیان مغلوب و مسلمانان غالب در جامعه ایران نخستین سده‌های اسلامی، ترجمه: نادر میرسعیدی، تهران، ققنوس.
۸. داندامایف، محمدع (۱۳۹۷) نهادهای اجتماعی و ساختار اقتصادی امپراتوری هخامنشی، ترجمه حسن شایگان، تهران: نشر تاریخ ایران.
۹. سامی، علی (۱۳۹۰) تمدن ساسانی؛ دو مجلد؛ تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت)، مرکز تحقیق و توسعه علوم انسانی.
۱۰. محمدی‌فر، یعقوب (۱۳۸۷) باستان‌شناسی و هنر اشکانی، تهران، سمت.
۱۱. ملازاده، کاظم (۱۳۹۳) باستان‌شناسی ماد، تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت).
۱۲. هیتس، والتر (۱۳۸۰) داریوش و پارس‌ها (تاریخ و فرهنگ ایران در دوره هخامنشیان)، ترجمه عبدالرحمن صدریه، تهران: امیرکبیر.
۱۳. واندنبرگ، لویی و کلاوس شیمان (۱۳۸۶) نقوش برجسته الیمایی در دوران اشکانی، ترجمه یعقوب محمدی و آزاده محبت‌خو، تهران: انتشارات سمت.
۱۴. ویسهوفر، یوزف (۱۳۷۷) ایران باستان از ۵۵۰ پیش از میلاد تا ۶۵۰ پس از میلاد، ترجمه مرتضی ثاقب‌فر، تهران: ققنوس.
۱۵. ویسهوفر، یوزف (۱۳۸۹) ایرانیان، یونانیان و رومیان: نگاهی به داد و ستد فرهنگی میان ایران و یونان، ترجمه جمشید ارجمند، تهران: نشر و پژوهش فرزانه روز.

عنوان درس به فارسی:		تاریخ ایران از سقوط ساسانیان تا برآمدن سلسله‌های نیمه مستقل	
عنوان درس به انگلیسی:		History of Iran from the fall of the Sassanids to the Rise of Semi-independent Dynasties	
دروس پیش‌نیاز:		پایه ☐	نظری ☒
دروس هم‌نیاز:		تخصصی ☒	عملی ☐
تعداد واحد:	۲	اختیاری ☐	نظری-عملی ☐
تعداد ساعت:	۳۲	رساله / پایان‌نامه ☐	

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی:

آشنایی با تحولات سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی ایران طی سده‌های اول و دوم هجری
آشنایی با روند فتوحات و ورود عرب‌های مسلمانان به جامعه ایران و فرآیند اسلام‌پذیری در این دو قرن

ب) اهداف ویژه:

دانشجو باید بتواند:

۱. مهمترین رویکردها و آرای پژوهش‌ها درباره موضوع فتوحات و گسترش اسلام در ایران را نام ببرد.
۲. زمینه‌ها و پیامدهای فتوحات اعراب مسلمان در ایران را شرح دهد؛
۳. فرآیند اسلام‌پذیری ایرانیان مربوط در این دو قرن را تشریح نماید؛
۴. درباره وضعیت اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی ایران در دو قرن اول و دوم هجری به تفکیک توضیح دهد؛
۵. جنبش‌های اجتماعی و سیاسی مخالف امویان و عباسیان در ایران را نام ببرد.

پ) سرفصل‌ها:

- تبیین اهمیت دوره تاریخی مورد نظر در سیر تاریخ ایران؛ دسته‌بندی و بررسی منابع اصلی تاریخ ایران در این دوره (منابع مکتوب به زبان‌های عربی، سریانی، ارمنی، یونانی، لاتین، و...؛ داده‌های باستان‌شناسی و سکه‌ها و ..) و آشنایی نقادانه با پژوهش‌های مربوط به این دوره
  - جغرافیای تاریخی ایران هم عصر با آغاز فتوح در سرحدات غربی؛
  - معرفی زمینه‌های رویارویی اعراب مسلمان با ایرانیان و بررسی روند سرنگونی نظام ساسانی؛
- بررسی وضعیت سیاسی ایران در دو قرن نخست هجری:**
- آغاز فتوح اسلامی در ایران و معرفی نخستین فاتحان؛
  - نقش شهرهای نوبنیاد اسلامی در گسترش فتوح در ایران؛ چگونگی فتوح در ایران: فتح به صلح و فتح به عنوه؛
  - خط سیر ورود اعراب مسلمان به ایران؛ تقابلات نظامی ساسانیان و خط سیر گریز از مقابل فاتحان؛
  - چرایی و چگونگی سقوط ساسانیان؛
  - وضعیت ایران در عصر خلفای اسلامی پیشا اموی؛
  - وضعیت سیاسی ایران در عصر والیان اموی و معرفی جنبش‌های سیاسی مخالف امویان در ایران؛
  - نقش ایرانیان در جنبش‌های مخالف امویان: خوارج، مختار، زیدیه؛
  - نقش ایرانیان در روند انتقال قدرت به عباسیان: دعوت جدید و ابو مسلم؛

- جنبش های ایرانیان علیه عباسیان: به افرید، راوندیه، سنباد، استادسیس، خرمدینان و..
- معرفی و بررسی خاندان های ایرانی تاثیر گذار بر نظام اداری خلافت اسلامی: خاندان برمکی، خاندان سهل؛
- معرفی امارت های ایرانی استکفا و استیلا در عصر اول خلافت عباسی؛
- معرفی سرآغاز شکل گیری دولت های محلی در ایران: طاهریان، علویان، دولت های محلی شمال ایران.

وضعیت اقتصادی ایران در دو قرن نخست هجری:

- تاثیرات اقتصادی فتوح بر جامعه ایران و تغییر الگوهای اقتصادی؛ وضعیت اقتصاد شهری و روستایی در ایران عصر اموی و عباسی؛ نقش ایرانیان در شکل گیری نهادهای اقتصادی سده های نخستین اسلامی.
- سیاست های مالی و تغییرات اقتصادی در ایران و شکل گیری مالیات های اسلامی و انواع آن در ایران با توجه به الگوی اقتصادی سواد (گزیت و خراج و انواع آن در ایران)؛
- وضعیت اقتصادی شهرهای در دو قرن نخست (شهرهای تجاری و بازرگانی، کشاورزی و نظامی و.... در ایران)؛
- وضعیت راه های داخلی و خارجی ایران؛ بحران های اقتصادی در دو قرن نخست هجری؛

وضعیت فرهنگی ایران در دو قرن نخست هجری:

- معرفی وضعیت دین و آیین زرتشت و معرفی جامعه زرتشتی در ایران معاصر فتوح و پس از سقوط ساسانیان (شکل گیری مفهوم اهل ذمه)؛
- جریان های مذهبی و جنبش های دینی در ایران مقارن فتوح اسلامی و عصر خلافت: مزدکیه و زنادقه؛
- تعاملات و تقابلات دینی میان زرتشتیان و مسلمانان؛
- فرایند چگونگی تغییر دین و رشد تکاپوهای فکری در ایران سده های نخستین اسلامی؛
- وضعیت زبان در ایران: زبان فارسی و زبان عربی؛ آیین ها و آداب و رسوم؛
- خدمات متقابل فرهنگی ایران و اسلام؛ نقش ایرانیان در حرکت های فرهنگی و نهضت علمی جهان اسلام.

وضعیت اجتماعی ایران در دو قرن نخست هجری:

- طبقات اجتماعی در ایران در آستانه ورود اسلام؛ تاثیر اسلام بر حیات اجتماعی ایرانیان؛
- مهاجرت های اعراب به ایران و پراکندگی کانون های مهاجرپذیر در ایران؛
- تشریح موضوع موالی گری، بروز اعتراض های اجتماعی و شکل گیری جنبش های شعوبی در ایران؛
- تاثیر اسلام بر تغییرات اجتماعی در ایران؛ تاثیر ایرانیان بر شکل گیری نهادهای اجتماعی در اسلام.

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ارائه درس بوسیله استاد متخصص علوم تاریخی آشنا با محورهای اصلی سرفصل؛ برگزاری گفت و گوهای علمی؛ انجام تمرین های نوشتاری (یادداشت و مقاله های کوتاه علمی)؛ ارائه مباحث منتخب بوسیله دانشجویان با استفاده از فناوری های جدید؛ آموزش شیوه های جستجو در منابع متنوع متنی و غیرمتنی و چگونگی استخراج داده های علمی؛ حضور فعال در سفر، بازدیدهای علمی، نشست ها و همایش های تخصصی و تدوین گزارش های مربوطه؛

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

ارزیابی مستمر؛ آزمون میان نیم سال؛ آزمون نوشتاری پایان نیم سال؛ تحقیق پایانی؛ ارزیابی مجموعه فعالیت های کلاسی.

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

سفرهای علمی برای بازدید از موزه‌ها، آثار و بناهای تاریخی مرتبط با آن دوره؛ اینترنت، نرم افزارهای آموزشی، نمایش فیلم‌های آموزشی.

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. اجتهادی، ابوالقاسم (۱۳۶۳) بررسی وضع مالی و مالیه مسلمین: از آغاز تا پایان دوره امویان؛ تهران: سروش.
۲. اشپولر، برتولد (۱۳۸۰) تاریخ ایران در قرون نخستین اسلام؛ ج ۲؛ ترجمه مریم میراحمدی و غلامرضا ورهرام، تهران: انتشارات علمی و فرهنگی.
۳. بلاذری، احمد بن یحیی (۱۳۶۷) فتوح البلدان، ترجمه: محمد توکل، تهران: نشر نقره.
۴. بولت، ریچارد (۱۳۶۴) گروهش به اسلام در قرون میانه: پژوهشی نوین در تاریخ اجتماعی اسلام؛ ترجمه محمدحسین وقار؛ تهران: نشر تاریخ ایران.
۵. پورشریعی، پروانه (۱۳۹۸) افول و سقوط شاهنشاهی ساسانی: اتحادیه ساسانی - پارتی و فتح ایران به دست عرب‌ها؛ ترجمه: آوا واحدی‌نویسی، تهران: نشر نی.
۶. تاریخ جامع ایران (۱۳۹۳) زیر نظر: کاظم موسوی بجنوردی، سرویراستار دوره اسلامی: صادق سجادی، تهران، انتشارات مرکز دائرةالمعارف بزرگ اسلامی، جلد ششم، فصل‌های متعدد.
۷. چوکسی، جمشید گرشاسب (۱۳۸۶) ستیز و سازش؛ ترجمه نادر میرسعیدی؛ تهران: ققنوس.
۸. زرین کوب، عبدالحسین (۱۳۷۹) تاریخ ایران بعد از اسلام؛ تهران: امیرکبیر.
۹. زرین کوب، عبدالحسین (۱۳۶۸) تاریخ مردم ایران، از سقوط ساسانیان تا برآمدن آل بویه؛ ج ۲؛ تهران: امیرکبیر.
۱۰. ساوران، اسکات (۱۳۹۸) اعراب و ایرانیان: بر اساس روایت فتوحات اسلامی، سمانه کدخدایی مرغزار، تهران: نشر علم.
۱۱. صدیقی، غلامحسین (۱۳۷۲) جنبش‌های دینی ایرانی در قرن‌های دوم و سوم هجری؛ تهران: پاژنگ.
۱۲. فرای، ریچارد نلسون (۱۳۸۰) عصر زرین فرهنگ ایران؛ ترجمه مسعود رجب‌نیا؛ تهران: سروش.
۱۳. فیشر، گرگ (۱۳۹۸) در میان امپراطوری‌ها اعراب، رومیان و ساسانیان در اواخر عهد باستان، ترجمه مهناز بابایی، تهران: حکمت سینا.
۱۴. کرتیس، وستا سرخوش و دیگران (۱۳۹۳) برآمدن اسلام؛ ترجمه کاظم فیروزمند؛ تهران: نشر مرکز.
۱۵. مفتخری، حسین (۱۳۹۸) تاریخ ایران از ورود مسلمانان تا برآمدن طاهریان، تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت).
۱۶. موحد، محمدعلی (۱۳۹۷) در کشاکش دین و دولت، تهران، نشر ماهی.

عنوان درس به فارسی:		تاریخ ایران در دوران طاهریان، صفاریان، سامانیان، علویان و دیلمیان	
عنوان درس به انگلیسی:		History of Iran Under the Taherids, Saffarids, Samanids and Deylamites	
دروس پیش‌نیاز:		نوع درس و واحد	
دروس هم‌نیاز:		پایه ☐ نظری ☒	
تعداد واحد:	۲	تخصصی ☒ عملی ☐	
تعداد ساعت:	۳۲	اختیاری ☐ نظری-عملی ☐	
		رساله / پایان‌نامه ☐	

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی:

آشنایی با تحولات سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی ایران طی سده‌های سوم و چهارم هجری و شناخت جایگاه ایران به صورت مستقل و نیز در پیوند با خلافت عباسی

ب) اهداف ویژه:

دانشجو باید بتواند:

۱. شاخصه‌های اصلی فرهنگ و تمدن ایران در سده‌های سوم و چهارم هجری را بیان کند.
۲. زمینه‌های شکل‌گیری دولت‌های مستقل و نیمه مستقل در شرق خلافت اسلامی را به تفکیک هر یک از حکومت‌ها توضیح دهد.
۳. مهمترین وقایع سیاسی حکومت‌های طاهری، صفاری، سامانی، علویان و آل بویه را بیان کند.
۴. وجوه متمایز اقتصادی، فرهنگی و مذهبی هر یک از حکومت‌های طاهری، صفاری، سامانی و آل بویه را به تفکیک را طرح کند.
۵. مناسبات هر یک از این حکومت‌ها با یکدیگر و با خلافت عباسی را شرح دهد.

پ) سرفصل‌ها:

- تبیین اهمیت دوره تاریخی مورد نظر در سیر تاریخ ایران؛ دسته‌بندی و بررسی منابع اصلی تاریخ ایران درباره هر یک از حکومت‌های طاهری، صفاری، سامانی و آل بویه و آشنایی با نگاه نقادانه به پژوهش‌های مربوط به این دوره
- عبور از حاکمیت مستقیم ایران به حاکمیت حکام ایرانی (امارت استکفا و استیلا)
- تاریخ طاهریان:
  - پیشینه، منشأ و قلمرو؛ تاریخ‌نگاری، منبع‌شناسی و تحقیقات
  - تاریخ سیاسی طاهریان؛ روابط با دولت‌های هم‌جوار و خلافت
  - اوضاع اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی (دیوانسالاری، تجارت، زمینداری، سکه‌شناسی، اوضاع مذهبی، اوضاع علمی، هنر و معماری و غیره)
- تاریخ علویان طبرستان:
  - پیشینه، منشأ و قلمرو؛ تاریخ‌نگاری، منبع‌شناسی و تحقیقات
  - تاریخ سیاسی علویان؛ روابط با دولت‌های هم‌جوار و خلافت

- اوضاع اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی (دیوانسالاری، تجارت، زمینداری، سکه شناسی، اوضاع مذهبی، و غیره)

• تاریخ صفاریان:

- پیشینه، منشأ و قلمرو؛ تاریخ‌نگاری، منبع شناسی و تحقیقات
- تاریخ سیاسی صفاریان؛ روابط با دولت‌های هم‌جوار و خلافت
- اوضاع اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی (دیوانسالاری، تجارت، زمینداری، سکه شناسی، اوضاع مذهبی، اوضاع علمی، هنر و معماری و غیره)

• تاریخ سامانیان:

- پیشینه، منشأ و قلمرو؛ تاریخ‌نگاری، منبع شناسی و تحقیقات
- تاریخ سیاسی سامانیان؛ استفاده از ترکان در ساختار نظامی و سیاسی و تضعیف جایگاه دهقانان؛
- گسترش اسلام در مرزهای چین
- اوضاع اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی (دیوانسالاری، تجارت، زمینداری، سکه شناسی، اوضاع مذهبی، اوضاع علمی، هنر و معماری و غیره)

- روابط با دولت‌های هم‌جوار، خلافت عباسی، چین و شرق اروپا

• تاریخ آل بویه:

- منشأ، پیشینه و قلمرو؛ تاریخ‌نگاری، منبع شناسی و تحقیقات
- تاریخ سیاسی آل بویه
- تعامل و تقابل دو نهاد خلافت و سلطنت؛ شعبه‌های حکومت آل بویه
- اوضاع اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی (دیوانسالاری، تجارت، زمینداری، سکه شناسی، اوضاع مذهبی، اوضاع علمی، هنر و معماری و غیره)

- روابط با دولت‌های هم‌جوار (آل زیار، غزنویان، آل کاکویه، فاطمیان، حمدانیان، قرامطه، سامانیان و غیره)؛ تجارت خلیج فارس

- جایگاه مذهب تشیع در دوره آل بویه

• تاریخ خاندان‌های محلی کوچک:

آل مأمون؛ سیمجوریان؛ بانیجوریان؛ آل محتاج؛ آل باوند؛ آل فریغون؛ شروانشاهیان؛ آل مسافر؛ آل جستان و....

(ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ارائه دروس بوسیله استاد متخصص علوم تاریخی آشنا با محورهای اصلی سرفصل؛ برگزاری گفت‌وگوهای علمی؛ انجام تمرین‌های نوشتاری (یادداشت و مقاله‌های کوتاه علمی)؛ ارائه مباحث منتخب بوسیله دانشجویان با استفاده از فناوری‌های جدید؛ آموزش شیوه‌های جستجو در منابع متنوع متنی و غیرمتنی و چگونگی استخراج داده‌های علمی؛ حضور فعال در سفر، بازدیدهای علمی، نشست‌ها و همایش‌های تخصصی و تدوین گزارش‌های مربوطه؛

(ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

ارزیابی مستمر؛ آزمون میان‌نیم‌سال؛ آزمون نوشتاری پایان نیم‌سال؛ تحقیق پایانی؛ ارزیابی مجموعه فعالیت‌های کلاسی.

(ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

سفرهای علمی برای بازدید از موزه‌ها، آثار و بناهای تاریخی مرتبط با آن دوره؛ اینترنت، نرم افزارهای آموزشی، نمایش فیلم‌های آموزشی.

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. اشپولر، برتولد (۱۳۸۰) تاریخ ایران در قرون نخستین اسلام؛ ج ۲، ترجمه مریم میراحمدی و غلامرضا ورهرام؛ تهران: انتشارات علمی و فرهنگی.
۲. اکبری، امیر (۱۳۸۸) تاریخ حکومت طاهریان از آغاز تا انجام، تهران، سمت.
۳. باسورث و دیگران (۱۳۹۶) مجموعه مقالات آل بویه (اوضاع سیاسی، اجتماعی اقتصادی و فرهنگی)، ترجمه علی یحیایی، تهران، پژوهشکده تاریخ اسلام.
۴. تاریخ ایران کمبریج (۱۳۸۰) ج ۴؛ ترجمه حسن انوشه؛ تهران: امیرکبیر.
۵. تاریخ جامع ایران (۱۳۹۳) زیر نظر: کاظم موسوی بجنوردی، سرویراستار دوره اسلامی: صادق سجادی، تهران، انتشارات مرکز دائرةالمعارف بزرگ اسلامی، جلدهای ششم و هفتم، فصل‌های متعدد.
۶. ترکمنی آذر، پروین (۱۳۸۹) تاریخ تحولات سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی ایران در دوره صفاریان و علویان؛ و صالح پرگاری؛ تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت).
۷. ترکمنی آذر، پروین (۱۳۹۷) دیلمیان در گستره تاریخ ایران (حکومت‌های محلی، آل زیار، آل بویه)؛ تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت).
۸. حاتمی، امیرحسین (۱۳۹۷) پایان دو قرن سکوت: نخستین پویه‌ها در راه استقلال، تهران: ققنوس.
۹. زرین کوب، عبدالحسین (۱۳۷۹) تاریخ ایران بعد از اسلام؛ تهران: امیرکبیر.
۱۰. رضایی باغ بیدی، حسن (۱۳۹۳) سکه‌های ایران در دوره اسلامی از آغاز تا برآمدن سلجوقیان، تهران، سمت.
۱۱. کرمر، جوئل (۱۳۷۵) احیای فرهنگی در عهد آل بویه: انسان‌گرایی در عصر رنسانس اسلامی؛ ترجمه محمدسعید حنایی کاشانی، مرکز نشر دانشگاهی.
۱۲. کسروی، احمد (۱۳۷۷) شهریاران گمنام، تهران، جامی.
۱۳. متز، آدام (۱۳۶۲) تمدن اسلامی در قرن چهارم هجری، یارنسانس اسلامی؛ ترجمه علیرضا ذکاوتی قراگزلو؛ تهران: امیرکبیر.
۱۴. ناجی، محمدرضا (۱۳۹۲) فرهنگ و تمدن اسلامی در قلمرو سامانیان؛ تهران: امیرکبیر.
۱۵. یغمایی، حسن (۱۳۷۰) تاریخ دولت صفاریان، تهران، دنیای کتاب.

عنوان درس به فارسی:		تاریخ ایران در دوران غزنویان، سلجوقیان، غوریان و خوارزمشاهیان	
عنوان درس به انگلیسی:		History of Iran Under the Ghaznavids, Seljuks, Ghurids and Khawrazmshahids	
دروس پیش‌نیاز:		پایه ☐	نظری ☒
دروس هم‌نیاز:		تخصصی ☒	عملی ☐
تعداد واحد:	۲	اختیاری ☐	نظری-عملی ☐
تعداد ساعت:	۳۲	رساله / پایان‌نامه ☐	

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی:

آشنایی با تحولات سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی در قلمرو غزنوی، سلجوقی، غوریان، خوارزمشاهی و شناخت ویژگی‌های هریک از این دوره‌ها

ب) اهداف ویژه:

دانشجو باید بتواند:

۱. شاخصه‌های اصلی فرهنگ و تمدن ایران در سده‌های پنجم و ششم هجری (در حکومت‌های غزنوی، سلجوقی، غوری و خوارزمشاهی) را بیان کند.
۲. زمینه‌های شکل‌گیری و سقوط هریک از حکومت‌های غزنوی، سلجوقی، غوری و خوارزمشاهی را به تفکیک توضیح دهد.
۳. مهمترین وقایع سیاسی حکومت‌های غزنوی، سلجوقی، غوری و خوارزمشاهی را بیان کند.
۴. وجوه متمایز و مشابه اقتصادی، فرهنگی و مذهبی هر یک از حکومت‌های غزنوی، سلجوقی، غوری و خوارزمشاهی را به تفکیک را طرح کند.
۵. مناسبات هریک از این حکومت‌ها با یکدیگر و با خلافت عباسی و دیگر حکومت‌های مجاور را شرح دهد.

پ) سرفصل‌ها:

• تاریخ غزنویان:

- تبیین اهمیت این دوره تاریخی در سیر تاریخ ایران؛ دسته‌بندی و بررسی منابع اصلی درباره غزنویان و آشنایی با نگاه نقادانه به پژوهش‌های مربوط به این دوره
- خاندان سبکتکین؛ تاسیس حکومت غزنوی؛
- وضعیت سیاسی: دوره بندی حکمرانان غزنوی و حوادث مهم هر دوره،
- ساختار سیاسی، تشکیلات اداری، تشکیلات نظامی؛
- وضعیت اقتصادی: پول، مالیات، تولید کشاورزی، تولید شهری، مناسبات تجاری داخلی و خارجی، وضعیت راه‌های داخل و خارج از ایران، تحولات اقتصادی ایران در دوره غزنوی؛
- وضعیت اجتماعی: گروه‌ها و اقشار اجتماعی، تغییرات اجتماعی، مهاجرت‌ها، خانواده، جمعیت، آیین‌ها و رسوم؛

- وضعیت فرهنگی: تحولات فرهنگی، دانش و مراکز علمی و آموزش، علوم، دین و مذهب، تاریخ‌نگاری، دانشمندان، خط و زبان، باورها و گرایش‌های فکری در جامعه؛
- روابط با اقوام و حکومت‌های مجاور (سامانی، آل‌بویه، سلجوقی، قراختائیان، هند و ...)، خلافت عباسی؛
- میراث فرهنگی و تمدنی غزنویان.
- **تاریخ سلجوقیان:**
- تبیین اهمیت این دوره تاریخی در سیر تاریخ ایران؛ دسته‌بندی و بررسی منابع اصلی درباره سلجوقیان و آشنایی با نگاه نقادانه به پژوهش‌های مربوط به این دوره؛
- حضور خاندان سلجوقی در تاریخ منطقه ماوراءالنهر و تاسیس حکومت؛
- وضعیت سیاسی: دوره بندی حکمرانان سلجوقی و حوادث مهم هر دوره؛
- ساختار سیاسی، تشکیلات اداری، تشکیلات نظامی؛
- وضعیت اقتصادی: پول، مالیات، تولید کشاورزی، تولید شهری، مناسبات تجاری داخلی و خارجی، وضعیت راه‌های داخل و خارج از ایران، تحولات اقتصادی ایران در دوره سلجوقی؛
- وضعیت اجتماعی: گروه‌ها و اقشار اجتماعی، تغییرات اجتماعی، مهاجرت‌ها، خانواده، جمعیت، آیین‌ها و رسوم؛
- وضعیت فرهنگی: تحولات فرهنگی، دانش و مراکز علمی و آموزش، علوم، دین و مذهب، تاریخ‌نگاری، دانشمندان، خط و زبان، باورها و گرایش‌های فکری در جامعه؛
- روابط با اقوام و حکومت‌های مجاور: در شرق قراخانیان، قراختائیان، خوارزمشاهیان، غوریان، و ..؛ و غرب: آل بویه، فاطمیان، بیزانس، و .. و خلافت عباسی؛
- اتابکان: وضعیت سیاسی و اجتماعی و اقتصادی و فرهنگی قلمروهای اتابکان لرستان، زنگی، آذربایجان، یزد، فارس، و ...؛
- شعبه‌های خاندانی حکومتگر سلجوقی: شام، آناتولی، کرمان، ..؛
- میراث سلجوقیان.
- **تاریخ غوریان:**
- اصل و منشأ سلاطین غوری، جدال با سلاطین قراختائیان و خوارزمشاهیان؛
- سلسله غوریان از تاسیس تا زوال؛
- بازماندگان غوریان تا زوال؛
- **تاریخ خوارزمشاهیان:**
- تبیین اهمیت این دوره تاریخی در سیر تاریخ ایران؛ دسته‌بندی و بررسی منابع اصلی درباره خوارزمشاهیان و آشنایی با نگاه نقادانه به پژوهش‌های مربوط به این دوره
- تاریخ خاندان خوارزم شاهی تا تشکیل حکومت مستقل؛
- وضعیت سیاسی: تحولات سیاسی خوارزمشاهیان، دوره‌بندی حکمرانان و حوادث مهم هر دوره،
- ساختار سیاسی، تشکیلات اداری، تشکیلات نظامی؛
- وضعیت اقتصادی: پول، مالیات، تولید کشاورزی، تولید شهری، مناسبات تجاری داخلی و خارجی، وضعیت راه‌های داخل و خارج از ایران، تحولات اقتصادی ایران در دوره خوارزمشاهی؛
- وضعیت اجتماعی: گروه‌ها و اقشار اجتماعی، تغییرات اجتماعی، مهاجرت‌ها، خانواده، جمعیت، آیین‌ها و رسوم؛

- وضعیت فرهنگی: تحولات فرهنگی، دانش و مراکز علمی و آموزش، علوم، دین و مذهب، تاریخ‌نگاری، دانشمندان، خط و زبان، باورها و گرایش‌های فکری در جامعه؛
- روابط با اقوام و حکومت‌های مجاور و به‌ویژه مغولان در پایان کار خوارزمشاهیان؛
- میراث خوارزمشاهیان.

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ارائه دروس بوسیله استاد متخصص علوم تاریخی آشنا با محورهای اصلی سرفصل؛ برگزاری گفت‌وگوهای علمی؛ انجام تمرین‌های نوشتاری (یادداشت و مقاله‌های کوتاه علمی)؛ ارائه مباحث منتخب بوسیله دانشجویان با استفاده از فناوری‌های جدید؛ آموزش شیوه‌های جستجو در منابع متنوع متنی و غیرمتنی و چگونگی استخراج داده‌های علمی؛ حضور فعال در سفر، بازدیدهای علمی، نشست‌ها و همایش‌های تخصصی و تدوین گزارش‌های مربوطه؛

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

ارزیابی مستمر؛ آزمون میان‌نیم‌سال؛ آزمون نوشتاری پایان نیم‌سال؛ تحقیق پایانی؛ ارزیابی مجموعه فعالیت‌های کلاسی.

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

سفرهای علمی برای بازدید از موزه‌ها، آثار و بناهای تاریخی مرتبط با آن دوره؛ اینترنت، نرم افزارهای آموزشی، نمایش فیلم‌های آموزشی.

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. باسورث و دیگران (۱۳۸۰) سلجوقیان؛ ترجمه یعقوب آژند؛ تهران: مولی.
۲. بویل، جی (ویراستار) (۱۳۷۹) تاریخ ایران، از آمدن سلجوقیان تا فروپاشی دولت ایلخانان؛ ج ۵؛ ترجمه حسن انوشه؛ تهران: امیرکبیر.
۳. حسن‌زاده، اسماعیل (۱۳۹۲) تاریخ ایران در عهد خوارزمشاهیان سه دهه واپسین؛ تهران: بنگاه ترجمه و نشر کتاب پارسه.
۴. خلعتبری، الهیار (۱۳۹۴) تاریخ خوارزمشاهیان، و محبوبه شرفی؛ تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت)
۵. تاریخ ایران کمبریج (۱۳۸۰) مجلدات سوم تا پنجم؛ ترجمه حسن انوشه؛ تهران: امیرکبیر.
۶. تاریخ جامع ایران (۱۳۹۳) زیر نظر: کاظم موسوی بجنوردی، سرویراستار دوره اسلامی: صادق سجادی، تهران، انتشارات مرکز دائرةالمعارف بزرگ اسلامی، جلد‌های هفتم و هشتم و نهم، فصل‌های متعدد.
۷. دفتری، فرهاد (۱۳۷۵) تاریخ و عقاید اسماعیلیه؛ ترجمه فریدون بدره‌ای؛ تهران: فرزانه روز.
۸. ستارزاده، ملیحه (۱۳۹۶) سلجوقیان، تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت)
۹. سومر، فاروق؛ تاریخ غذاها (ترکمن‌ها): تاریخ، تشکیلات طایفه‌ای و حماسی؛ ترجمه وهاب ولی؛ تهران: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.
۱۰. فروغی ابری، اصغر (۱۳۸۳) تاریخ غوریان، تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت)
۱۱. فروزانی، ابوالقاسم (۱۳۹۳) سلجوقیان: از آغاز تا فرجام، تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت)
۱۲. فروزانی، ابوالقاسم (۱۳۸۶) غزنویان از پیدایش تا فروپاشی، تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت)
۱۳. قفس اوغلو، ابراهیم؛ تاریخ حکومت خوارزمشاهیان؛ ترجمه داوود اصفهانیان؛ تهران: گستره.
۱۴. کلوزنر، کارلا (۱۳۶۳) دیوانسالاری در عهد سلجوقی؛ ترجمه یعقوب آژند؛ تهران: امیرکبیر.
۱۵. لمبتون، آن کاترین (۱۳۷۵) تداوم و تحول در تاریخ میانه ایران؛ ترجمه یعقوب آژند؛ تهران: نشر نی.
۱۶. متز، آدام (۱۳۶۲) تمدن اسلامی در قرن چهارم هجری، یا رنسانس اسلامی؛ ترجمه علیرضا ذکاوتی قراگزلو؛ تهران: امیرکبیر.
۱۷. محمدرضا ناجی (۱۳۹۲) فرهنگ و تمدن اسلامی در قلمرو سامانیان؛ تهران: امیرکبیر.
۱۸. یوسفی فر، شهرام (۱۳۹۰) تاریخ تحولات سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی ایران در دوره سلجوقیان؛ تهران: دانشگاه پیام‌نور.

عنوان درس به فارسی:		تاریخ ایران در دوران مغولان و ایلخانان	
عنوان درس به انگلیسی:		History of Iran Under the Mongol and Ilkhanids	
دروس پیش‌نیاز:		پایه ☐	نظری ☒
دروس هم‌نیاز:		تخصصی ☒	عملی ☐
تعداد واحد:	۲	اختیاری ☐	نظری-عملی ☐
تعداد ساعت:	۳۲	رساله / پایان‌نامه ☐	

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی:

آشنایی با تحولات سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی ایران طی سده‌های هفتم و هشتم هجری و شناخت جایگاه ایران در تحولات جهان پیرامون

ب) اهداف ویژه:

دانشجو باید بتواند:

۱. مهم‌ترین منابع و پژوهش‌های مربوط به تاریخ ایران در دوره مغول-ایلخانی را نام ببرد.
۲. شاخصه‌های اصلی فرهنگ و تمدن ایران در سده‌های هفتم و هشتم هجری را بیان کند.
۳. زمینه‌های حمله مغول به ایران و پیامدهای کوتاه مدت و بلند مدت آن را شرح دهد.
۴. مهم‌ترین وقایع سیاسی دوره مغول-ایلخانی را بیان کند.
۵. ویژگی‌های اصلی اقتصادی، اجتماعی ایران در دوره مغول-ایلخانی را به تفکیک برشمرد.
۶. ویژگی‌های اصلی فرهنگی و مذهبی و جریان‌های اصلی فکری در دوره مغول-ایلخانی را به تفکیک نام ببرد.
۷. کلیات مناسبات و روابط ایلخانان با همسایگان و اروپا را ذکر کند.

پ) سرفصل‌ها:

- تبیین اهمیت دوره تاریخی مورد نظر در سیر تاریخ ایران؛ دسته‌بندی و بررسی منابع اصلی تاریخ ایران در دوره مغول-ایلخانی و آشنایی با نگاه نقادانه به پژوهش‌های مربوط به این دوره؛
- سرزمین و پیشینه مغولان و چگونگی ظهور چنگیزخان؛ چرایی و چگونگی توجه مغولان به غرب و رویارویی با خوارزمشاه؛
- مراحل حملات مغولان به ایران و تحلیل چرایی پیروزی مغولان و شکست خوارزمشاهیان؛ وضعیت ایران پس از حملات چنگیزخان تا تأسیس حکومت ایلخانی؛
- چرایی تأسیس حکومت ایلخانی در ایران و جایگاه آن در امپراتوری مغول؛ معرفی خاندان ایلخانی از آغاز تا انجام آنان
- مناسبات خارجی ایلخانان؛
- ساختار قدرت و ماهیت حکومت در دوره مغول-ایلخانی؛ تشکیلات اداری ایران؛
- وضعیت اقتصادی: پول، مالیات، تولید کشاورزی، تولید شهری، مناسبات تجاری داخلی و خارجی، وضعیت راه‌های داخل و خارج از ایران، تحولات اقتصادی ایران از هجوم مغول تا برآمدن تیموریان؛
- وضعیت اجتماعی: گروه‌ها و اقشار اجتماعی، تغییرات اجتماعی، مهاجرت‌ها، خانواده، جمعیت، آیین‌ها و رسوم در دوره مغول-ایلخانی
- تحولات مذهبی-فکری ایران در دوره ایلخانی

- وضعیت فرهنگی: تحولات فرهنگی، دانش و مراکز علمی و آموزش، علوم، دین و مذهب، تاریخ‌نگاری، دانشمندان، خط و زبان، باورها و گرایش‌های فکری در جامعه ایران در دوره مورد بحث؛
- هنر و معماری در دوره ایلخانی.

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ارائه دروس بوسیله استاد متخصص علوم تاریخی آشنا با محورهای اصلی سرفصل؛ برگزاری گفت‌وگوهای علمی؛ انجام تمرین‌های نوشتاری (یادداشت و مقاله‌های کوتاه علمی)؛ ارائه مباحث منتخب بوسیله دانشجویان با استفاده از فناوری‌های جدید؛ آموزش شیوه‌های جستجو در منابع متنوع متنی و غیرمتنی و چگونگی استخراج داده‌های علمی؛ حضور فعال در سفر، بازدیدهای علمی، نشست‌ها و همایش‌های تخصصی و تدوین گزارش‌های مربوطه؛

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

ارزیابی مستمر؛ آزمون میان‌نیم‌سال؛ آزمون نوشتاری پایان نیم‌سال؛ تحقیق پایانی؛ ارزیابی مجموعه فعالیت‌های کلاسی.

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

سفرهای علمی برای بازدید از موزه‌ها، آثار و بناهای تاریخی مرتبط با آن دوره؛ اینترنت، نرم افزارهای آموزشی، نمایش فیلم‌های آموزشی.

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. اشپولر، برتولد (۱۳۷۴) تاریخ مغول در ایران: سیاست، حکومت و فرهنگ دوره ایلخانان؛ ترجمه محمود میرآفتاب؛ تهران: شرکت انتشارات علمی و فرهنگی.
۲. اگل، دنیز (۱۴۰۱) امپراتوری مغول بین افسانه و واقعیت، ترجمه: عبدالله پورمحمد، تهران: نگارستان اندیشه.
۳. اقبال، عباس (۱۳۶۵) تاریخ مغول؛ تهران: امیرکبیر.
۴. برودبریج، آن اف (۱۳۹۹) پادشاهی و ایدئولوژی در دنیای اسلامی - مغولی: (چالش مشروعیت سیاسی - مذهبی میان فرمانروایان ایران با ممالیک مصر: از ایلخانان تا تیمور)؛ ترجمه: جواد عباسی، تهران: پژوهشکده تاریخ اسلام.
۵. بویل، جی (۱۳۷۹) تاریخ ایران از آمدن سلجوقیان تا فروپاشی دولت ایلخانان (از مجموعه تاریخ ایران کمبریج)؛ ترجمه حسن انوشه؛ تهران: امیرکبیر.
۶. بیانی، شیرین (۱۳۶۷) دین و دولت در ایران عهد مغول؛ ج ۳؛ تهران: مرکز نشر دانشگاهی.
۷. بیانی، شیرین (۱۳۷۹) مغولان و حکومت ایلخانی در ایران؛ تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت).
۸. بارتولد، واسیلی ولادیمیریچ (۱۳۴۶) ترکستان‌نامه؛ ج ۲؛ ترجمه کریم کشاورز؛ تهران: آگاه.
۹. تاریخ جامع ایران (۱۳۹۳) زیر نظر: کاظم موسوی بجنوردی، سرویراستار دوره اسلامی: صادق سجادی، تهران، انتشارات مرکز دائرةالمعارف بزرگ اسلامی، جلد دهم، فصل‌های متعدد.
۱۰. جوینی، عطاءالدین عطاملک بن محمد (۱۳۸۸) تاریخ جهانگشای، تصحیح: محمد قزوینی، تهران، نگاه.
۱۱. خسرویگی، هوشنگ (۱۳۹۳) تاریخ ایران در دوره مغول و ایلخانان؛ هوشنگ خسرویگی و یزدان فرخی؛ تهران، دانشگاه پیام نور.
۱۲. رشیدالدین فضل‌الله (۱۳۸۵) جامع التواریخ، تصحیح: محمد روشن، تهران: میراث مکتوب، جلد‌های متعدد.
۱۳. لین، جورج (۱۳۸۹) ایران در اوایل عهد ایلخانان؛ ترجمه ابوالفضل رضوی؛ تهران: امیرکبیر.
۱۴. مرتضوی، منوچهر (۱۳۹۱) مسایل عصر ایلخانان؛ تبریز: دانشگاه تبریز.
۱۵. مورگان، دیوید (۱۳۷۱) مغول‌ها، ترجمه عباس مخبر؛ تهران: نشر مرکز.

تاریخ ایران در دوران تیموریان و ترکمانان		عنوان درس به فارسی:
History of Iran Under the Timurids and Turkmen		عنوان درس به انگلیسی:
نوع درس و واحد		دروس پیش نیاز:
پایه ☐ نظری ☒		دروس هم نیاز:
تخصصی ☒ عملی ☐		تعداد واحد:
اختیاری ☐ نظری-عملی ☐	۲	تعداد ساعت:
رساله / پایان نامه ☐	۳۲	

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی:

آشنایی با تحولات سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی ایران سده‌های هشتم و نهم هجری و شناخت جایگاه ایران در تحولات جهان پیرامون

ب) اهداف ویژه:

دانشجو باید بتواند:

۱. مهم ترین منابع و پژوهش‌های مربوط به تاریخ ایران در دوران حکومت‌های محلی قرن هشتم، تیموریان و ترکمانان را نام ببرد.
۲. شاخصه‌های اصلی فرهنگ و تمدن ایران در سده‌های هشتم و نهم هجری را بیان کند.
۳. زمینه‌های حمله تیمور و خاندانش به ایران و پیامدهای کوتاه مدت و بلند مدت آن را شرح دهد.
۴. مهمترین وقایع سیاسی دوران حکومت‌های محلی قرن هشتم، تیموریان و سپس ترکمانان را بیان کند.
۵. ویژگی‌های اصلی اقتصادی، اجتماعی ایران در دوره مورد بررسی را به تفکیک برشمرد.
۶. ویژگی‌های اصلی فرهنگی و مذهبی و جریان‌های اصلی فکری در دوره تیموریان و ترکمانان را به تفکیک نام ببرد.
۷. کلیات مناسبات و روابط تیموریان و ترکمانان با همسایگان و اروپا را ذکر کند.

پ) سرفصل‌ها:

- تبیین اهمیت دوره تاریخی مورد نظر در سیر تاریخ ایران؛ دسته‌بندی و بررسی منابع اصلی تاریخ ایران در دوران حکومت‌های محلی قرن هشتم، تیموریان و ترکمانان و آشنایی با نگاه نقادانه به پژوهش‌های مربوط به این دوره
- اوضاع سیاسی ایران از فروپاشی ایلخانان مغول تا برآمدن تیمور
- حضور تیمور و خاندانش در تاریخ منطقه ماوراءالنهر و تأسیس حکومت؛ چرایی و چگونگی فتح ایران بوسیله تیمور و فرزندانش؛
- وضعیت سیاسی: دوره‌بندی حکمرانان تیموری و حوادث مهم هر دوره، ساختار سیاسی، تشکیلات اداری، تشکیلات نظامی؛
- روابط با اقوام و حکومت‌های مجاور از جمله عثمانی و حکومت‌های آق قویونلو و قرا قویونلو؛
- میراث تیموریان؛
- ساختار قدرت و ماهیت حکومت در دوره تیموریان و ترکمانان؛ تشکیلات اداری ایران
- وضعیت اقتصادی: پول، مالیات، تولید کشاورزی، تولید شهری، مناسبات تجاری داخلی و خارجی، وضعیت راه‌های داخل و خارج از ایران، تحولات اقتصادی ایران از برآمدن تیموریان تا برآمدن صفویه؛
- وضعیت اجتماعی: گروه‌ها و اقشار اجتماعی، تغییرات اجتماعی، مهاجرت‌ها، خانواده، جمعیت، آیین‌ها و رسوم در سده‌های هشتم و نهم هجری.
- جنبش‌های اجتماعی و فکری در عصر تیموریان و ترکمانان (با تأکید بر حروفیه . نقشبندیه . مشعشعیان و صفویه)؛
- تحولات مذهبی - فکری ایران در دوره تیموریان
- چگونگی و فرایند تأسیس سلسله‌های ترکمانان؛

- ترکمانان قراقویونلو؛
- ترکمانان آق قویونلو؛
- مناسبات دولت‌های ترکمانان با یکدیگر و با دولت‌های همسایه و اروپا؛
- روابط آق قویونلوها با ونیز و عثمانی‌ها؛
- وضعیت فرهنگی: تحولات فرهنگی، دانش و مراکز علمی و آموزش، علوم، دین و مذهب، تاریخ‌نگاری، دانشمندان، خط و زبان، باورها و گرایش‌های فکری در جامعه ایران در دوره مورد بحث؛
- هنر و معماری در سده‌های هشتم و نهم.

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ارائه دروس بوسیله استاد متخصص علوم تاریخی آشنا با محورهای اصلی سرفصل؛ برگزاری گفت‌وگوهای علمی؛ انجام تمرین‌های نوشتاری (یادداشت و مقاله‌های کوتاه علمی)؛ ارائه مباحث منتخب بوسیله دانشجویان با استفاده از فناوری‌های جدید؛ آموزش شیوه‌های جستجو در منابع متنوع متنی و غیرمتنی و چگونگی استخراج داده‌های علمی؛ حضور فعال در سفر، بازدیدهای علمی، نشست‌ها و همایش‌های تخصصی و تدوین گزارش‌های مربوطه؛

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

ارزیابی مستمر؛ آزمون میان‌نیم‌سال؛ آزمون نوشتاری پایان نیم‌سال؛ تحقیق پایانی؛ ارزیابی مجموعه فعالیت‌های کلاسی.

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

سفرهای علمی برای بازدید از موزه‌ها، آثار و بناهای تاریخی مرتبط با آن دوره؛ اینترنت، نرم افزارهای آموزشی، نمایش فیلم‌های آموزشی.

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. امامی خوبی، محمدتقی (۱۳۹۲) ترکان، اسلام و علوی‌گری - بکتاشی‌گری در آناتولی؛ تهران: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.
۲. بیانی، شیرین (۱۳۸۱) تاریخ آل جلایر، تهران: دانشگاه تهران.
۳. تاریخ کمبریج: دوره تیموریان، پژوهش از دانشگاه کمبریج (۱۳۷۹) ترجمه یعقوب آژند، تهران: جامی.
۴. حسن‌زاده، اسماعیل (۱۳۹۲) حکومت ترکمانان قراقویونلو و آق‌قویونلو در ایران؛ تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت)، مرکز تحقیق و توسعه علوم انسانی.
۵. ستوده، حسینقلی (۱۳۸۵) تاریخ آل مظفر، تهران: دانشگاه تهران.
۶. فرهانی منفرد، مهدی (۱۳۸۱) پیوند سیاست و فرهنگ در عصر زوال تیموریان و ظهور صفویان؛ تهران، انجمن آثار و مفاخر فرهنگی.
۷. منز، بناتریس فوربز (۱۳۹۰) قدرت، سیاست و مذهب در ایران عهد تیموری؛ ترجمه: جواد عباسی، مشهد: دانشگاه فردوسی مشهد.
۸. منز، بناتریس فوربز (۱۳۹۳) برآمدن و فرمانروایی تیمور (تاریخ ایران و آسیای مرکزی در سده‌های هشتم و نهم هجری)؛ ترجمه: منصور صفت‌گل، تهران، رسا.
۹. نبئی، ابوالفضل (۱۳۷۵) اوضاع سیاسی و اجتماعی ایران در قرن هشتم هجری: از سقوط ایلخانیان تا تشکیل تیموریان، مشهد: دانشگاه فردوسی مشهد.
۱۰. نوائی، عبدالحسین (۱۳۷۰) اسناد و مکاتبات تاریخی ایران: از تیمور تا شاه اسماعیل؛ تهران: شرکت انتشارات علمی و فرهنگی.
۱۱. ماسون اسمیت، جان (۱۳۶۱) خروج و عروج سرداران، ترجمه: یعقوب آژند، تهران: نشر مولی.
۱۲. میرجعفری، حسین (۱۳۷۹) تاریخ تحولات سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی ایران در دوره تیموریان و ترکمانان؛ تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت)، مرکز تحقیق و توسعه علوم انسانی؛ اصفهان: دانشگاه اصفهان.

عنوان درس به فارسی:		تاریخ ایران در دوره صفویه	
عنوان درس به انگلیسی:		History of Iran Under the Safavids	
دروس پیش‌نیاز:		پایه ☐	نظری ☒
دروس هم‌نیاز:		تخصصی ☒	عملی ☐
تعداد واحد:	۲	اختیاری ☐	نظری-عملی ☐
تعداد ساعت:	۳۲	رساله / پایان‌نامه ☐	

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟ سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی:

آشنائی با مسائل تاریخ سیاسی، اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و تمدنی ایران در دوره صفویه

ب) اهداف ویژه:

دانشجو باید بتواند:

۱. مهمترین منابع و پژوهش‌های انجام یافته در دوره صفویه را نام برده و به اجمال معرفی کند؛
۲. چگونگی تعاملات و تبادلات فرهنگی و مواجهه‌های نظامی صفویان با همسایگان: ازبک‌ها، هند، عثمانی را به تفکیک شرح دهد؛
۳. مهمترین وقایع تاریخ سیاسی ایران در دوره صفویه را نام برده و به اختصار توضیح دهد؛
۴. قلمروهای موضوعی تاریخ و تمدن صفویه را معرفی کند؛
۵. وضعیت مذهبی ایران در عصر صفوی را به اجمال تشریح کند؛

پ) سرفصل‌ها:

- اهمیت دوره صفوی در تاریخ ایران؛
- منبع‌شناسی و نقد پژوهش‌ها و رویکردهای اصلی درباره تاریخ دوره صفوی؛
- تبارشناسی خاندان صفوی و تاسیس حکومت؛
- وضعیت سیاسی: دوره‌بندی شاهان صفوی و حوادث مهم هر دوره، ساختار سیاسی، تشکیلات اداری، تشکیلات نظامی؛
- وضعیت اقتصادی: پول، مالیات، تولید کشاورزی، تولید شهری، مناسبات تجاری داخلی و خارجی، وضعیت راه‌های داخل و خارج از ایران، تحولات اقتصادی ایران در دوره صفوی؛
- وضعیت اجتماعی: گروه‌ها و اقشار اجتماعی، تغییرات اجتماعی، مهاجرت‌ها، خانواده، جمعیت، آیین‌ها و رسوم؛
- وضعیت فرهنگی: تحولات فرهنگی، دانش و مراکز علمی و آموزش، علوم، دین و مذهب، تاریخ‌نگاری، دانشمندان، خط و زبان، باورها و گرایش‌های فکری در جامعه؛
- روابط با اقوام و حکومت‌های مجاور از جمله عثمانی و ازبکان و هند؛
- مناسبات خارجی ایران با اروپائیان؛
- میراث صفویان.

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ارائه دروس بوسیله استاد متخصص علوم تاریخی آشنا با محورهای اصلی سرفصل؛ برگزاری گفت‌وگوهای علمی؛ انجام تمرین‌های نوشتاری (یادداشت و مقاله‌های کوتاه علمی)؛ ارائه مباحث منتخب بوسیله دانشجویان با استفاده از فناوری‌های جدید؛ آموزش شیوه‌های جستجو

در منابع متنوع متنی و غیرمتنی و چگونگی استخراج داده‌های علمی؛ حضور فعال در سفر، بازدیدهای علمی، نشست‌ها و همایش‌های تخصصی و تدوین گزارش‌های مربوطه؛

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

ارزیابی مستمر؛ آزمون میان‌نیم‌سال؛ آزمون نوشتاری پایان نیم‌سال؛ تحقیق پایانی؛ ارزیابی مجموعه فعالیت‌های کلاسی.

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

سفرهای علمی برای بازدید از موزه‌ها، آثار و بناهای تاریخی مرتبط با آن دوره؛ اینترنت، نرم افزارهای آموزشی، نمایش فیلم‌های آموزشی.

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. آرام، محمدباقر (۱۳۸۶) اندیشه تاریخ‌نگاری در عصر صفوی؛ تهران، امیرکبیر.
۲. بهرام‌نژاد، محسن (۱۳۹۸) مقدمه‌ای بر شناخت مبانی و زیرساخت‌های هویت سیاسی - ملی دولت صفوی؛ تهران، پژوهشکده تاریخ اسلام.
۳. بهرام‌نژاد، محسن (۱۳۹۷) تاریخ فرهنگ و تمدن ایران در دوره صفویان (با تاکید بر هویت فرهنگی) تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهی.
۴. تاریخ ایران: دوره صفویان، پژوهش از دانشگاه کمبریج (۱۳۸۸) ترجمه: یقوب آژند؛ تهران؛ نشر جامی.
۵. تاریخ جامع ایران (۱۳۹۳) زیر نظر: کاظم موسوی بجنوردی، سرویراستار دوره اسلامی: صادق سجادی، تهران، انتشارات مرکز دائرةالمعارف بزرگ اسلامی، جلد‌های دهم و یازدهم، فصل‌های متعدد.
۶. رویمر، هانس روبرت (۱۳۸۰) ایران در راه عصر جدید: تاریخ ایران از ۱۳۵۰ تا ۱۷۵۰ / تالیف هانس روبرت رویمر؛ ترجمه آذر آهنچی، تهران: دانشگاه تهران، موسسه انتشارات و چاپ.
۷. سومر، فاروق (۱۳۷۱) نقش ترکان آناتولی در تشکیل و توسعه دولت صفوی؛ مترجمین: احسان اشراقی و محمدتقی امامی خویی؛ تهران: نشر گستره.
۸. سیوری، راجر (۱۳۷۲) ایران عصر صفوی، ترجمه‌ی کامبیز عزیزی، تهران؛ تهران: نشر مرکز.
۹. صفت گل، منصور (۱۳۸۱) ساختار نهاد و اندیشه دینی در عصر صفوی؛ تهران: خدمات فرهنگی رسا.
۱۰. فلسفی، نصرالله (۱۳۶۴) زندگانی شاه عباس کبیر؛ تهران، دانشگاه تهران؛ ۵ جلد.
۱۱. متی، رودلف پی (۱۳۹۳) ایران در بحران: زوال صفویه و سقوط اصفهان؛ ترجمه: حسن افشار، تهران؛ نشر مرکز.
۱۲. مزاری، میشل م (۱۳۶۳) پیدایش دولت صفوی؛ ترجمه یعقوب آژند، تهران: گستره.
۱۳. نوایی، عبدالحسین (۱۳۷۷) روابط سیاسی و اقتصادی ایران در دوره صفویه؛ تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهی.
۱۴. نیومن، اندرو ج. (۱۳۹۹) ایران عصر صفوی: نوزایی امپراتوری ایران؛ ترجمه بهزاد کریمی، تهران: افکار جدید.

عنوان درس به فارسی:		تاریخ ایران در دوران افشاریه، زندیه تا استقرار قاجاریه	
عنوان درس به انگلیسی:		History of Iran Under the Afsharids, Zandids Dynasties to the Rise of Qajars	
دروس پیش نیاز:		پایه ☐	نظری ☒
دروس هم نیاز:		تخصصی ☒	عملی ☐
تعداد واحد:	۲	اختیاری ☐	نظری-عملی ☐
تعداد ساعت:	۳۲	رساله / پایان نامه ☐	

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی: آشنایی با قلمروهای موضوعی تاریخ و تمدن ایران در دوره‌های افشاریه، زندیه و ابتدای قاجاریه.

ب) اهداف ویژه:

دانشجو باید بتواند:

۱. مسائل مهم ایران دوره افشاریه و زندیه و ابتدای قاجاریه را نام ببرد؛
۲. مهمترین منابع و پژوهش‌های انجام یافته در دوره مورد بررسی را ذکر کند؛
۳. موقعیت بین‌المللی و منطقه‌ای ایران در دوره مربوطه را شرح دهد؛
۴. درباره تاریخ اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی ایران از سقوط سلسله صفویه تا ابتدای قاجاریه نکات اصلی را بیان کند.
۵. چرایی سقوط حکومت‌های افشاریه و زندیه را شرح دهد.

پ) سرفصل‌ها:

• **دوره افشاریه:**

- منبع‌شناسی و نقد مآخذ و پژوهش‌های جدید دوره افشاریه؛
- تبارشناسی ایل افشار و تاسیس حکومت؛
- وضعیت سیاسی: دوره‌بندی و حوادث، منازعات سیاسی، تشکیلات نظامی؛
- روابط با اقوام و حکومت‌های مجاور: عثمانی، ازبکان و هند در دوره افشاریه؛
- مناسبات خارجی ایران با اروپائیان؛ اقدامات مذهبی نادرشاه افشار و پیامدهای آنها؛
- بحران‌ها و مسائل اصلی دوره افشاریه و علل فروپاشی آن؛ میراث افشاریه.

• **دوره زندیه:**

- منبع‌شناسی و نقد مآخذ پژوهش‌های جدید دوره زندیه؛
- تبارشناسی ایل زند و تاسیس حکومت؛
- وضعیت سیاسی: دوره‌بندی و حوادث مهم، منازعات سیاسی و تشکیلات نظامی؛
- روابط با اقوام، ایل قاجار و حکومت‌های مجاور از جمله عثمانی؛
- مناسبات خارجی ایران با اروپائیان؛
- بحران‌ها و مسائل اصلی دوره زندیه و علل فروپاشی آن؛ میراث زندیه؛

• **قاجاریه در ابتدای تاسیس:**

- منبع‌شناسی و نقد مآخذ پژوهش‌های جدید دوره ابتدای قاجار؛
- تبارشناسی ایل قاجار تا زمان تاسیس حکومت؛

- فعالیت‌های آقامحمدخان قاجار تا زمان تاجگذاری؛

- مناسبات خارجی ایران با اروپائیان و دولت‌های همسایه با تاکید بر روسیه تزاری؛ میراث آقامحمدخان.

• **تحولات ساختار قدرت، تحولات اجتماعی، اقتصادی، علمی و فرهنگی ایران:**

- ساختار قدرت و ماهیت دولت در دوره افشاریه و زندیه؛ تشکیلات اداری ایران از پایان صفویه تا آغاز تشکیلات جدید اداری در عصر فتحعلیشاه

- وضعیت اقتصادی: پول، مالیات، تولید کشاورزی، تولید شهری، مناسبات تجاری داخلی و خارجی، وضعیت راه‌های داخل و خارج از ایران، تحولات اقتصادی ایران از سقوط صفویه تا آغاز حکومت فتحعلیشاه قاجار؛

- وضعیت اجتماعی: گروه‌ها و اقشار اجتماعی، تغییرات اجتماعی، مهاجرت‌ها، خانواده، جمعیت، آیین‌ها و رسوم در دوره افشاریه، زندیه و ابتدای قاجاریه تا پیش از تحولات برآمده از جنگ‌های ایران و روسیه.

- وضعیت فرهنگی: تحولات فرهنگی، دانش و مراکز علمی و آموزش، علوم، دین و مذهب، تاریخ‌نگاری، دانشمندان، خط و زبان، باورها و گرایش‌های فکری در جامعه ایران در دوره مورد بحث؛

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ارائه دروس بوسیله استاد متخصص علوم تاریخی آشنا با محورهای اصلی سرفصل؛ برگزاری گفت‌وگوهای علمی؛ انجام تمرین‌های نوشتاری (یادداشت و مقاله‌های کوتاه علمی)؛ ارائه مباحث منتخب بوسیله دانشجویان با استفاده از فناوری‌های جدید؛ آموزش شیوه‌های جستجو در منابع متنوع متنی و غیرمتنی و چگونگی استخراج داده‌های علمی؛ حضور فعال در سفر، بازدیدهای علمی، نشست‌ها و همایش‌های تخصصی و تدوین گزارش‌های مربوطه؛

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی): ارزیابی مستمر؛ آزمون میان‌نیم‌سال؛ آزمون نوشتاری پایان نیم‌سال؛ تحقیق پایانی؛ ارزیابی مجموعه فعالیت‌های کلاسی.

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه: سفرهای علمی برای بازدید از موزه‌ها، آثار و بناهای تاریخی مرتبط با آن دوره؛ اینترنت، نرم افزارهای آموزشی، نمایش فیلم‌های آموزشی.

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. ارباب، معصومه (۱۳۹۸) گزارش کارملیت‌ها از ایران در دوران افشاریه و زندیه (۱۷۲۹-۱۷۴۷) تهران: نشر نی.
۲. اسدپور، حمید (۱۳۹۷) تاریخ اقتصادی و سیاسی خلیج فارس در عصر افشاریه و زندیه، تهران: نگارستان اندیشه.
۳. پری، جان (۱۳۶۸) کریم خان زند: تاریخ ایران بین سالهای (۱۷۷۹ - ۱۷۴۷) ترجمه علی محمد ساکی، تهران، نشر نو.
۴. تاریخ ایران: از نادرشاه تا دوران معاصر، پژوهش از دانشگاه کمبریج (جلد ۷) (۱۳۸۷) ویراسته پیتیر جکسون و لورنس لاکهارت؛ ترجمه: مرتضی ثاقب فر، تهران: جامی.
۵. زرگری‌نژاد، غلامحسین (۱۳۹۵) تاریخ ایران در دوره قاجاریه: عصر آقامحمدخان؛ تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت)
۶. شعبانی، رضا (۱۳۸۸) تاریخ تحولات سیاسی ایران در دوره‌های افشاریه و زندیه؛ تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت)
۷. فلور، ویلم (۱۳۹۳) تاریخچه مالی - مالیاتی از صفویه تا پایان قاجاریه؛ ترجمه مرتضی کاظمی یزدی؛ تهران، نشر تاریخ ایران.
۸. لاکهارت، لارنس (۱۳۶۸) انقراض سلسله صفویه و ایام استیلای افغانه؛ ترجمه مصطفی قلی عماد تهران: مروارید.
۹. لاکهارت، لارنس (۱۳۹۲) نادرشاه؛ و دیگران؛ تدوین و ترجمه صادق رضازاده شفق؛ تهران، نشر ثالث
۱۰. نوایی، عبدالحسین (۱۳۵۶) کریم خان زند؛ تهران: امیرکبیر، کتاب‌های جیبی: موسسه انتشارات فرانکلین.
۱۱. ورهرام، غلامرضا (۱۳۸۵) تاریخ سیاسی و اجتماعی ایران در عصر زند؛ تهران: معین.

عنوان درس به فارسی:		تاریخ ایران از جنگ های ایران و روسیه تا انقلاب مشروطه	
عنوان درس به انگلیسی:		History of Iran from the Russo-Persian Wars to the Constitutional Revolution	
دروس پیش نیاز:		پایه ☐	نظری ☒
دروس هم نیاز:		تخصصی ☒	عملی ☐
تعداد واحد:	۲	اختیاری ☐	نظری-عملی ☐
تعداد ساعت:	۳۲	رساله / پایان نامه ☐	

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی:

آشنائی با مسائل ایران و جایگاه و موقعیت منطقه‌ای و بین‌المللی ایران در دوره قاجاریه تا پیش از انقلاب مشروطیت.

ب) اهداف ویژه:

دانشجو باید بتواند:

۱. درباره فرآیندهای جداسدن بخش‌هایی از خاک ایران توضیح دهد؛
۲. مهمترین وقایع سیاسی و اجتماعی ایران در دوره قاجاریه تا انقلاب مشروطیت را نام ببرد.
۳. عملکرد دولتمردان قاجاریه در برخورد با مسائل داخلی و خارجی را به تفکیک بیان کند؛
۴. درباره جایگاه دوره قاجار در تاریخ ایران توضیح دهد؛
۵. چگونگی فرازهای مهم رویارویی‌ها و مواجهه ایران با غرب و مدرنیته غربی را شرح دهد؛
۶. کلیات وضعیت اقتصادی ایران در دوره مورد بحث را شرح دهد.
۷. کلیات تحولات فرهنگی ایران در دوره مورد بحث را بیان کند.

پ) سرفصل‌ها:

- منبع‌شناسی و نقد مآخذ پژوهش‌های جدید دوره قاجاریه؛
- زمینه‌ها، علل و نتایج جنگ‌های ایران و روسیه؛
- تاریخ اصلاحات و نوسازی در دوره قاجار از عباس میرزا تا امین‌الدوله؛
- بحران‌ها و مسائل اصلی عهد قاجار؛
- تاریخ تحولات سیاسی ایران در دوره قاجار تا پایان دوره مظفری؛
- مناسبات خارجی ایران در دوره قاجار و جایگاه ایران در مناسبات بین‌المللی؛
- مناسبات دین و سیاست در دوره قاجار و تقابل سنت و تجدد؛
- وضعیت سیاسی: منازعات اصلی سیاسی، ساختار قدرت، تشکیلات اداری، تشکیلات نظامی؛
- وضعیت اقتصادی: پول، مالیات، تولید کشاورزی، تولید شهری، مناسبات تجاری داخلی و خارجی، وضعیت راه‌های داخل و خارج از ایران، تحولات اقتصادی ایران در دوره قاجاریه؛
- وضعیت اجتماعی: گروه‌ها و اقشار اجتماعی، تغییرات اجتماعی، مهاجرت‌ها، خانواده، جمعیت، آیین‌ها و رسوم؛

- وضعیت فرهنگی: تحولات فرهنگی، دانش و مراکز علمی و آموزش، علوم، دین و مذهب، تاریخ‌نگاری، دانشمندان، خط و زبان، باورها و گرایش‌های فکری در جامعه؛
- میراث قاجاریه: جریان‌های فکری، نهادهای جدید و تغییر اجتماعی، سیاسی و اقتصادی.

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ارائه دروس بوسیله استاد متخصص علوم تاریخی آشنا با محورهای اصلی سرفصل؛ برگزاری گفت‌وگوهای علمی؛ انجام تمرین‌های نوشتاری (یادداشت و مقاله‌های کوتاه علمی)؛ ارائه مباحث منتخب بوسیله دانشجویان با استفاده از فناوری‌های جدید؛ آموزش شیوه‌های جستجو در منابع متنوع متنی و غیرمتنی و چگونگی استخراج داده‌های علمی؛ حضور فعال در سفر، بازدیدهای علمی، نشست‌ها و همایش‌های تخصصی و تدوین گزارش‌های مربوطه؛

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

ارزیابی مستمر؛ آزمون میان‌نیم‌سال؛ آزمون نوشتاری پایان نیم‌سال؛ تحقیق پایانی؛ ارزیابی مجموعه فعالیت‌های کلاسی.

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

سفرهای علمی برای بازدید از موزه‌ها، آثار و بناهای تاریخی مرتبط با آن دوره؛ اینترنت، نرم افزارهای آموزشی، نمایش فیلم‌های آموزشی.

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. آدمیت، فریدون (۱۳۵۱) اندیشه ترقی و حکومت قانون؛ عصر سپهسالار؛ تهران: خوارزمی.
۲. آدمیت، فریدون (۱۳۵۵) امیرکبیر و ایران؛ چاپ پنجم؛ تهران: خوارزمی.
۳. آوری، پیتر (۱۳۶۷) تاریخ معاصر ایران؛ ج ۳؛ تهران: عطایی.
۴. اشرف، احمد (۱۳۵۹) موانع تاریخی رشد سرمایه‌داری در ایران: دوره قاجاریه؛ تهران: زمینه.
۵. امانت، عباس (۱۳۸۲) قبله عالم: ناصرالدین شاه قاجار و پادشاهی ایران؛ تهران: کارنامه.
۶. پولاک، یاکوب ادوارد (۱۳۶۸) سفرنامه: ایران و ایرانیان؛ ترجمه کیکاوس جهاننداری؛ تهران: خوارزمی.
۷. تاریخ ایران مجموعه تاریخ کمبریج (۱۳۸۸) ترجمه مرتضی ثاقب‌فر؛ تهران: جامی.
۸. تیموری، ابراهیم (۱۳۹۲) تاریخ سیاسی ایران در دوره قاجار؛ تهران، سخن.
۹. رجبی، محمدحسن (دوانی) (۱۳۹۰) مکتوبات و بیانات سیاسی و اجتماعی علمای شیعه دوره قاجار، تهران: نشر نی، ۹ جلد.
۱۰. زرگری‌نژاد، غلامحسین (۱۳۹۸) اندیشه و سیاست در ایران قاجار؛ تهران: نگارستان اندیشه؛ ج ۲.
۱۱. شمیم، علی‌اصغر (۱۳۷۲) ایران در دوره سلطنت قاجار؛ تهران: علمی.
۱۲. طباطبائی، سیدجواد (۱۳۸۶) مکتب تبریز و مبانی تجدد خواهی، تبریز، ستوده.
۱۳. طباطبائی، سیدجواد (۱۳۸۶) نظریه حکومت قانون و در ایران، تبریز، ستوده.
۱۴. عیسوی، چارلز (۱۳۸۸) تاریخ اقتصادی ایران (قاجاریه ۱۲۱۵-۱۳۳۲ه ق)؛ تهران: گستره.
۱۵. فشاهی، محمدرضا (۱۳۶۰) تکوین سرمایه‌داری و تجدد در ایران: ۱۹۰۶-۱۷۹۶ میلادی؛ تهران: گوتنبرگ.
۱۶. فلور، ویلم (۱۳۶۶) جستارهایی از تاریخ اجتماعی ایران در عصر قاجار؛ ترجمه ابوالقاسم سری؛ تهران: توس.
۱۷. قدیمی قیداری، عباس (۱۳۹۳) تداوم و تحول تاریخ‌نویسی در ایران عصر قاجار؛ تهران، پژوهشکده تاریخ اسلام.
۱۸. ونسا، مارتین (۱۳۸۷) عهد قاجار؛ ترجمه حسن زنگنه؛ تهران: ماهی.

تاریخ مشروطیت و تکاپوهای مشروطه خواهی در ایران از ۱۲۸۵ تا ۱۳۰۴		عنوان درس به فارسی:
نوع درس و واحد	History of Constitutionalism & Constitutional Efforts in Iran 1285-1304/1906-1925	عنوان درس به انگلیسی:
نظری ☒ پایه ☐		دروس پیش نیاز:
عملی ☐ تخصصی ☒		دروس هم نیاز:
نظری-عملی ☐ اختیاری ☐		تعداد واحد: ۲
رساله / پایان نامه ☐		تعداد ساعت: ۳۲

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی:

آشنائی با زمینه‌های شکل‌گیری انقلاب، حیات اجتماعی، فکری، فرهنگی و اقتصادی ایران و تحولات سیاسی انقلاب مشروطه و میراث آن

ب) اهداف ویژه:

دانشجو باید بتواند:

۱. رویکردهای اساسی پژوهش‌ها و مطالعات درباره انقلاب مشروطه را برشمارد.
۲. ریشه‌های انقلاب مشروطه به تفکیک و منظم بیان کند؛
۳. نیروهای هوادار و مخالف مشروطه و مبانی فکری آن‌ها را به تفکیک شرح دهد؛
۴. محورهای اصلی حیات اجتماعی، فکری، فرهنگی و اقتصادی ایران در آستانه مشروطیت و پس از آن را به تفکیک بیان کند؛
۵. مهمترین وقایع سیاسی و جنبش‌ها و قیام‌های دوره مورد بررسی را شرح دهد.

پ) سرفصل‌ها:

- منبع‌شناسی و بررسی انتقادی پژوهش‌های مربوط به مشروطیت و تحولات بعد از آن تا به قدرت رسیدن پهلوی اول؛
- مفاهیم مشروطه خواهی: تبار اندیشه‌ها و نهادهای مدرن؛ زمینه‌ها و علل سیاسی و فکری انقلاب مشروطه؛
- ریشه‌های فرهنگی و مذهبی انقلاب مشروطه؛
- ریشه‌های اجتماعی و اقتصادی انقلاب مشروطه؛
- تحولات سیاسی ایران در دوره مشروطه؛ نیروها، رهبران، گونه‌شناسی جریان‌های درگیر در انقلاب مشروطه؛
- موانع اصلی در راه استقرار مشروطه و ایجاد ثبات سیاسی پس از مشروطه؛ علل و فرآیند تغییر گفتمان مشروطه خواهی به سوی استبداد منور؛
- قدرت‌های خارجی و انقلاب مشروطه؛
- احزاب، انجمن‌ها و نهادهای سیاسی، مطبوعات و ادبیات سیاسی دوره مشروطه؛ ساختار قدرت در دوره مشروطه؛ پارلمان، قانون اساسی، تفکیک قوا، سلطنت، کابینه، انتخابات؛
- ایران در جنگ جهانی اول: مهاجرت و دولت موقت ملی؛ قحطی و مرگ و میر سراسری پس از جنگ جهانی اول؛
- انقلاب روسیه و به هم خوردن توازن قوا در ایران و قرارداد ۱۹۱۹؛
- حیات اقتصادی در عهد مشروطه، بحران و اصلاحات اقتصادی، اقدامات شوستر؛ نظم و امنیت اجتماعی و علل ضعف دولت مرکزی؛
- قیام جنگل؛ قیام خیابانی؛

- فعالیت‌های پسیان، رئیس علی دلواری و جنبش بیگانه ستیزی جنوب؛
- کمیته مجازات؛ زمینه‌های اجتماعی، سیاسی کودتای ۱۲۹۹ و دستاوردهای آن؛
- عملکرد مجلس‌های دوره چهارم و پنجم شورای ملی؛ اقدامات کابینه‌های پس از کودتا؛ فعالیت‌های شیخ خزعل؛
- جریان جمهوری خواهی و علل شکست آن؛
- زمینه‌ها و فرایند تغییر سلطنت از قاجاریه به پهلوی؛
- پیامدها و دستاوردهای میراث انقلاب مشروطه؛ تداوم جریان مشروطه خواهی در تاریخ معاصر ایران؛ میراث مشروطه برای ادوار بعد: نهضت ملی شدن صنعت نفت و انقلاب اسلامی.

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ارائه دروس بوسیله استاد متخصص علوم تاریخی آشنا با محورهای اصلی سرفصل؛ برگزاری گفت‌وگوهای علمی؛ انجام تمرین‌های نوشتاری (یادداشت و مقاله‌های کوتاه علمی)؛ ارائه مباحث منتخب بوسیله دانشجویان با استفاده از فناوری‌های جدید؛ آموزش شیوه‌های جستجو در منابع متنوع متنی و غیرمتنی و چگونگی استخراج داده‌های علمی؛ حضور فعال در سفر، بازدیدهای علمی، نشست‌ها و همایش‌های تخصصی و تدوین گزارش‌های مربوطه؛

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

ارزیابی مستمر؛ آزمون میان‌نیم‌سال؛ آزمون نوشتاری پایان نیم‌سال؛ تحقیق پایانی؛ ارزیابی مجموعه فعالیت‌های کلاسی.

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

سفرهای علمی برای بازدید از موزه‌ها، آثار و بناهای تاریخی مرتبط با آن دوره؛ اینترنت، نرم افزارهای آموزشی، نمایش فیلم‌های آموزشی.

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. آجودانی، ماشالله (۱۳۸۶) مشروطه ایرانی؛ تهران: نشر اختران.
۲. آدمیت، فریدون (۱۳۵۵) ایدئولوژی نهضت مشروطیت ایران، تهران، پیام.
۳. ابوالحسنی (منذر)، علی (۱۳۸۲) از عدالتخانه تا مشروطه؛ راه‌ها و بی‌راهه‌ها، قم: علی ابوالحسنی منذر.
۴. جعفریان، رسول (۱۳۹۳) درک شهری از مشروطه: مقایسه حوزه مشروطه‌خواهی اصفهان و تبریز؛ تهران، موسسه مطالعات تاریخ معاصر ایران.
۵. حائری، عبدالهادی (۱۳۸۷) تشیع و مشروطیت در ایران و نقش ایرانیان مقیم عراق؛ تهران: امیرکبیر.
۶. خسروشاهی، سیدهادی (۱۳۹۰) نهضت آزادیستان و شهید شیخ محمد خیابانی، تهران: مرکز اسناد انقلاب اسلامی.
۷. دوانی، علی (۱۳۹۴) نهضت روحانیون ایران، تهران: مرکز اسناد انقلاب اسلامی، (۱۰ جلد در ۵ مجلد).
۸. زرگری‌نژاد، غلامحسین (۱۳۹۰) رسایل مشروطیت: مشروطه به روایت موافقان و مخالفان؛ تهران: موسسه تحقیقات و توسعه علوم انسانی.
۹. سلطانیان، ابوطالب (۱۳۹۷) رهبری و ایدئولوژی در جنبش جنگل؛ رشت: فرهنگ ایلیا.
۱۰. شهابی، هوشنگ؛ مارتین، ونسا (۱۳۹۲) انقلاب مشروطه ایران؛ ترجمه محمدابراهیم فتاحی‌ولیلایی؛ تهران: بنگاه ترجمه و نشر کتاب پارسه.
۱۱. غنی، سیروس (۱۳۷۸) ایران: برآمدن رضاخان برفاتدان قاجار و نقش انگلیسی‌ها؛ ترجمه: حسن کامشاد؛ نیلوفر.
۱۲. فیرحی، داوود (۱۳۹۵) آستانه‌ی تجدد در شرح تنبیه الامه و تنزیه المله، تهران، نشر نی.
۱۳. کاتوزیان، محمدعلی همایون (۱۳۷۲) اقتصاد سیاسی ایران از مشروطیت تا پایان سلسله پهلوی؛ تهران: نشر مرکز.
۱۴. کوثری، عبدالله (۱۳۹۴) کلنل پسیان و ناسیونالیسم انقلابی در ایران، تهران: انتشارات ماهی.
۱۵. ملایی توانی، علیرضا (۱۳۹۸) تکاپو برای آزادی: روایتی دیگر از انقلاب مشروطه ایران، تهران: پژوهشکده امام خمینی (ره) و انقلاب اسلامی.
۱۶. یاحسینی، قاسم (۱۳۷۶) رئیس علی دلواری: تجاوز نظامی بریتانیا و مقاومت جنوب؛ تهران: نشر و پژوهش شیرازه.

تاریخ ایران از آغاز حکومت پهلوی تا کودتای ۱۳۳۲		عنوان درس به فارسی:
نوع درس و واحد	History of Iran from the Beginning of the Pahlavids to the Coup of 1332/1953	عنوان درس به انگلیسی:
پایه ☐ نظری ☒		دروس پیش‌نیاز:
تخصصی ☒ عملی ☐		دروس هم‌نیاز:
اختیاری ☐ نظری-عملی ☐		تعداد واحد: ۲
رساله / پایان‌نامه ☐		تعداد ساعت: ۳۲

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی:

آشنائی با مسائل اصلی ایران و تحلیل تحولات سیاسی، اجتماعی و اقتصادی ایران در دوره پهلوی اول تا کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲

ب) اهداف ویژه:

دانشجو باید بتواند:

۱. مهمترین مسائل ایران در دوره حکومت پهلوی اول تا کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ را بیان کنند؛
۲. جهت‌گیری‌های سیاسی، فرهنگی و مذهبی ایران در دوره مورد بررسی را به تفکیک نام ببرد؛
۳. مناسبات خارجی ایران در این دوره و رویکردهای اصلی قدرت‌های بین‌المللی حاضر در ایران را ذکر کند؛
۴. قلمروهای اصلی موضوعی تاریخ در این دوره را نام ببرد؛
۵. وضعیت اجتماعی و اقتصادی ایران و مهمترین وقایع سیاسی ایران از زمان اشغال تا کودتای ۲۸ مرداد را شرح دهد.
۶. علل پیروزی و ناکامی جنبش ملی شدن صنعت نفت را نام ببرد.

پ) سرفصل‌ها:

- منبع‌شناسی و نقد پژوهش‌ها و مطالعات جدید درباره دوره: پهلوی اول؛ تاریخ ایران از اشغال شهریور ۱۳۲۰ تا کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲؛ تاریخ تحولات ملی شدن صنعت نفت و واقعه کودتای ۲۸ مرداد ۳۲؛
  - تاریخ تحولات سیاسی ایران در دوره پهلوی اول.
  - ماهیت دولت و مجلس در دوره رضاشاه و نقش و عملکرد آن؛
  - جریان‌های سیاسی و فکری در دوره رضاشاه؛ مخالفان سیاسی در دوره رضاشاه؛
  - بررسی نقادانه اصلاحات و نوسازی‌های دوره پهلوی اول؛ تحول آموزش و نهادهای آموزشی؛ تاسیس نهادهای مدرن (ثبت احوال، ثبت اسناد، شهرداری، شهربانی و..)
  - رویارویی با روحانیت و سیاست‌های مذهبی دوره پهلوی اول؛
  - تشکیل ارتش نوین و تاریخ تحولات نظامی؛ یکجانشین کردن ایلات و عشایر؛
  - سیاست‌های فرهنگی رضاشاه و مداخله در فرهنگ عمومی؛ ناسیونالیسم و باستانگرایی؛
  - مناسبات خارجی ایران در دوره پهلوی اول؛
  - چگونگی و علل نقض بی‌طرفی ایران و سقوط رضاشاه؛ پیامدهای سقوط رضاشاه؛
  - مجلس و تحولات کشور؛ کشمکش بر سر امتیاز نفت شمال؛
  - بحران آذربایجان و جمهوری مهاباد؛ زمینه‌ها، علل، روندها؛
- احزاب و جریان‌های سیاسی پس از شهریور ۱۳۲۰؛

- چگونگی و علل شکل‌گیری جنبش ملی‌شدن صنعت نفت؛
- ایران در دوره نهضت ملی و حکومت دکتر مصدق؛
- بررسی علل ناکامی جنبش ملی‌شدن نفت و بروز کودتای ۱۳۳۲؛ پیامدهای کودتای ۱۳۳۲؛
- تحولات ساختار قدرت در ایران از به قدرت رسیدن رضا شاه تا کودتای ۱۳۳۲ و بعد از آن؛
- اقتصاد سیاسی و تاریخ اقتصادی: پول، مالیات، تولید کشاورزی، تولید صنعتی و تولید شهری و... در دوره مورد بررسی
- جامعه‌ی ایران؛ هنر، صنعت، فرهنگ، ادبیات، بهداشت در دوره مورد بررسی.

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ارائه دروس بوسیله استاد متخصص علوم تاریخی آشنا با محورهای اصلی سرفصل؛ برگزاری گفت‌وگوهای علمی؛ انجام تمرین‌های نوشتاری (یادداشت و مقاله‌های کوتاه علمی)؛ ارائه مباحث منتخب بوسیله دانشجویان با استفاده از فناوری‌های جدید؛ آموزش شیوه‌های جستجو در منابع متنوع متنی و غیرمتنی و چگونگی استخراج داده‌های علمی؛ حضور فعال در سفر، بازدیدهای علمی، نشست‌ها و همایش‌های تخصصی و تدوین گزارش‌های مربوطه؛

ث) **راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):** ارزیابی مستمر؛ آزمون میان‌نیم‌سال؛ آزمون نوشتاری پایان نیم‌سال؛ تحقیق پایانی؛ ارزیابی مجموعه فعالیت‌های کلاسی.

ج) **ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:** سفرهای علمی برای بازدید از موزه‌ها، آثار و بناهای تاریخی مرتبط با آن دوره؛ اینترنت، نرم افزارهای آموزشی، نمایش فیلم‌های آموزشی.

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. اتابکی، تورج (۱۳۸۷) تجدد آمرانه: جامعه و دولت در عصر رضا شاه؛ ترجمه مهدی حقیقت‌خواه؛ تهران: ققنوس.
  ۲. استوارت، ریچارد آتونی (۱۳۷۰) در آخرین روزهای رضاشاه: تهاجم روس و انگلیس به ایران در شهریور ۱۳۲۰؛ ترجمه: عبدالرضاهوشنگ مهدوی، کاوه بیات؛ تهران: معین.
  ۳. اکبری، محمدعلی (۱۳۸۴) تبارشناسی هویت جدید ایرانی: (عصر قاجاریه و پهلوی اول)؛ تهران: شرکت انتشارات علمی و فرهنگی.
  ۴. بصیرت‌منش، حمید (۱۳۷۶) علما و رژیم رضا شاه: نظری بر عملکرد سیاسی-فرهنگی روحانیون، تهران: موسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س).
  ۵. تاریخ ایران مجموعه تاریخ کمبریج (۱۳۸۸) ترجمه مرتضی ثاقب‌فر؛ تهران: جامی.
  ۶. تاریخ معاصر ایران از دیدگاه امام خمینی (س) (۱۳۸۶) تدوین: محمدهاشم تروجنی، حمید بصیرت‌منش، تهران: موسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س).
  ۷. جیمز بیل؛ لوئیس، ویلیام راجر (۱۳۶۹) مصدق، نفت، ناسیونالیسم ایرانی؛ ترجمه کاوه بیات؛ تهران: نشر گفتار.
  ۸. خلیلی‌خو؛ محمدرضا (۱۳۷۳) توسعه و نوسازی ایران در دوره رضا شاه؛ تهران: مرکز انتشارات جهاد دانشگاهی، واحد شهید بهشتی.
  ۹. رحمانیان، داریوش (۱۳۹۱) ایران بین دو کودتا؛ تهران: سمت.
  ۱۰. عظیمی، فخرالدین (۱۳۸۷) بحران دموکراسی در ایران؛ ترجمه عبدالرضا هوشنگ مهدوی، بیژن نوذری؛ تهران: آسیم.
  ۱۱. کاتوزیان، محمدعلی همایون (۱۳۷۲) اقتصاد سیاسی ایران از مشروطیت تا پایان سلسله پهلوی؛ تهران: نشر مرکز.
  ۱۲. کدی، نیکی (۱۳۸۱) ایران دوران قاجار و برآمدن رضاخان (۱۳۰۴ - ۱۱۷۵)؛ ترجمه مهدی حقیقت‌خواه؛ تهران: ققنوس.
  ۱۳. کرونین، استفانی (۱۳۸۲) شکل‌گیری ایران نو: دولت و جامعه در دوران رضا شاه؛ (مجموعه مقالات) ترجمه مرتضی ثاقب‌فر؛ تهران: جامی.
  ۱۴. گازیوروسکی، مارک (۱۳۷۱) سیاست خارجی شاه و آمریکا؛ ترجمه فریدون فاطمی؛ تهران: نشر مرکز.
  ۱۵. مکی، حسین (۱۳۲۳) تاریخ بیست ساله ایران؛ تهران: علمی.
  ۱۶. موحد، محمدعلی (۱۳۸۵) خواب آشفته نفت؛ ج ۳؛ تهران: کارنامه.
  ۱۷. نجاتی، غلامرضا (۱۳۷۸) جنبش ملی‌شدن صنعت نفت؛ تهران: شرکت سهامی انتشار.
- هوشنگ مهدوی، عبدالرضا (۱۳۴۹) تاریخ روابط خارجی ایران در دوره پهلوی؛ تهران: امیرکبیر.

عنوان درس به فارسی:		تاریخ ایران از ۱۳۳۲ تا ۱۳۵۷	
عنوان درس به انگلیسی:		History of Iran from 1332-1357/1953-1979	
دروس پیش‌نیاز:		نوع درس و واحد	
دروس هم‌نیاز:		☐ پایه	☒ نظری
تعداد واحد:	۲	☒ تخصصی	☐ عملی
تعداد ساعت:	۳۲	☐ اختیاری	☐ نظری-عملی
		☐ رساله / پایان‌نامه	

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی:

آشنائی با مسائل اصلی ایران و تحولات تاریخی در این دوره ۱۳۳۲ تا ۱۳۵۷
بررسی تحلیلی تاریخ و فلسفه انقلاب اسلامی ایران و تحولات تاریخی منتهی به بهمن ۵۷

ب) اهداف ویژه:

دانشجو باید بتواند:

۱. مسائل اصلی ایران در این دوره را بر شمارد.
۲. درباره ریشه مسائل اصلی در این دوره توضیح دهد.
۳. منابع اصلی و پژوهش‌های انجام یافته درباره دوره ۱۳۳۲ تا ۱۳۵۷ را نام ببرد.
۴. تحولات اصلی این دوره را در عرصه‌های اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و مذهبی، علمی نام ببرد.
۵. مهمترین جهت‌گیری‌های سیاسی این دوره را شرح دهد.
۶. مهمترین شخصیت‌ها و نیروهای مشارکت‌کننده در انقلاب اسلامی را نام ببرد.

پ) سرفصل‌ها:

- شناخت منابع اصلی و تحقیقات انجام یافته درباره این دوره؛
- پیامدهای سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی کودتای ۲۸ مرداد ۳۲؛
- قرارداد کنسرسیوم و تحولات صنعت نفت و معاهدات نفتی ایران از کودتا تا انقلاب؛
- نهضت مقاومت ملی و واکنش‌های سیاسی اجتماعی در برابر کودتا؛
- ارزیابی عملکرد کابینه‌های ایران و تغییرات در ماهیت دولت از ۱۳۳۲ تا ۱۳۴۲ و از ۱۳۴۲ تا ۱۳۵۷؛
- نقش و کارکرد مجالس تا آستانه انقلاب سال ۱۳۵۷؛
- جریان‌های سیاسی و فکری پس از کودتای ۱۳۳۲؛
- مناسبات مذهب و سیاست از ۱۳۳۲ تا ۱۳۴۲ و از ۱۳۴۲ تا ۱۳۵۷؛
- مسائل اصلی در روابط خارجی ایران از ۱۳۳۲ تا ۱۳۵۷؛
- ارزیابی انقلاب سفید و اصلاحات ارضی؛
- علل، زمینه‌ها و نتایج قیام پانزده خرداد؛
- کاپیتولاسیون و تبعید امام خمینی؛
- تحولات اقتصادی و صنعتی ایران؛

- فرهنگ و تحولات فرهنگی، ادبیات و هنر، دانشگاه‌ها و موسسات علمی در این دوره؛
- ارتش، تحولات نظامی ایران و مداخلات منطقه‌ای ایران؛
- وضعیت اجتماعی ایران: گروه‌ها و اقشار اجتماعی، تغییرات اجتماعی، مهاجرت‌ها، خانواده، جمعیت، آیین‌ها و رسوم؛
- مشی مسلحانه و قهرآمیز، نقد و بررسی دستاوردهای آن؛
- جریان‌های سیاسی مخالف حکومت (جریان‌های اسلام‌گرا، جریان‌های ملی‌گرا و جریان‌های چپ)
- نقش روحانیان در تحولات این دوره
- نواندیشی دینی و شکل‌گیری اسلام سیاسی؛
- تحولات بین‌المللی و پدیده انقلاب اسلامی؛
- روند فروپاشی نظام شاهنشاهی؛

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ارائه دروس بوسیله استاد متخصص علوم تاریخی آشنا با محورهای اصلی سرفصل؛ برگزاری گفت‌وگوهای علمی؛ انجام تمرین‌های نوشتاری (یادداشت و مقاله‌های کوتاه علمی)؛ ارائه مباحث منتخب بوسیله دانشجویان با استفاده از فناوری‌های جدید؛ آموزش شیوه‌های جستجو در منابع متنوع متنی و غیرمتنی و چگونگی استخراج داده‌های علمی؛ حضور فعال در سفر، بازدیدهای علمی، نشست‌ها و همایش‌های تخصصی و تدوین گزارش‌های مربوطه؛

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

ارزیابی مستمر؛ آزمون میان‌نیم‌سال؛ آزمون نوشتاری پایان نیم‌سال؛ تحقیق پایانی؛ ارزیابی مجموعه فعالیت‌های کلاسی.

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

سفرهای علمی برای بازدید از موزه‌ها، آثار و بناهای تاریخی مرتبط با آن دوره؛ اینترنت، نرم افزارهای آموزشی، نمایش فیلم‌های آموزشی.

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. آبراهامیان، یرواند (۱۳۷۷) ایران بین دو انقلاب، ترجمه احمد گل محمدی و محمد ابراهیم فتاحی، تهران: نی.
۲. آبراهامیان، یرواند (۱۳۹۳) کودتای ۱۳۳۲؛ سازمان سیا و ریشه‌های روابط ایران و آمریکا در عصر جدید، ترجمه: ناصر زرافشان، تهران: موسسه انتشارات نگاه.
۳. آوری، پیترو (۱۳۸۸) تاریخ ایران مجموعه تاریخ کمبریج؛ ترجمه مرتضی ثاقب‌فر؛ تهران: جامی.
۴. ازغندی، علیرضا (۱۳۸۱) تاریخ تحولات سیاسی و اجتماعی ایران (جلد اول): تحولات اجتماعی (۱۳۲۰ - ۱۳۵۷) تهران، سمت.
۵. اکبری، محمدعلی (۱۳۹۷) دولت و فرهنگ در ایران؛ تهران؛ روزنامه ایران، موسسه انتشاراتی.
۶. بازرگان، مهدی (۱۳۶۳) انقلاب ایران در دو حرکت؛ تهران، بنیاد فرهنگی مهندس مهدی بازرگان.
۷. بیگدلو، رضا (۱۳۹۶) جریان‌های فرهنگی ایران معاصر (۱۳۴۰ - ۱۳۵۷)؛ تهران، سازمان انتشارات پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی.
۸. جعفریان، رسول (۱۳۸۳) جریان‌ها و سازمان‌های مذهبی-سیاسی ایران سال‌های (۱۳۵۷ - ۱۳۲۰) تهران: مرکز اسناد انقلاب اسلامی.
۹. شیخ فرشی، فرهاد (۱۳۷۹) تحلیلی بر نقش سیاسی عالمان شیعی در پیدایش انقلاب اسلامی؛ تهران: مرکز اسناد انقلاب اسلامی،
۱۰. علم، امیر اسدالله (۱۳۹۹) یادداشت‌های علم: متن کامل، ویراستار: علی نقی عالیخانی، تهران: معین.
۱۱. مدنی، جلال الدین (۱۳۸۸) تاریخ سیاسی معاصر ایران، قم: دفتر انتشارات اسلامی، دو جلد.
۱۲. مقصودی، مجتبی (۱۳۸۰) تحولات سیاسی - اجتماعی ایران ۵۷ - ۱۳۲۰؛ تهران، نشر روزنه.

تاریخ انقلاب اسلامی و جمهوری اسلامی ایران		عنوان درس به فارسی:
نوع درس و واحد	History of Islamic Revolution and the Islamic Republic of Iran	عنوان درس به انگلیسی:
پایه ☐ نظری ☒		دروس پیش‌نیاز:
تخصصی ☒ عملی ☐	تاریخ انقلاب مشروطه و نهضت ملی شدن صنعت نفت	دروس هم‌نیاز:
اختیاری ☐ نظری-عملی ☐		تعداد واحد:
رساله / پایان‌نامه ☐		تعداد ساعت:
		۲
		۳۲

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی:

آشنائی با مسائل اصلی ایران و تحولات تاریخی مرتبط با انقلاب اسلامی سال ۱۳۵۷ و تحولات ۱۳۵۷ تا ۱۳۶۸

آشنائی با زمینه‌ها، روند، پیامدها و نتایج هشت سال جنگ تحمیلی.

ب) اهداف ویژه:

دانشجو باید بتواند:

۱. مفهوم انقلاب و شاخصه‌های آن، چگونگی تکوین و پدیداری انقلاب اسلامی را شرح دهد.
۲. مهمترین شخصیت‌ها و نیروهای مشارکت‌کننده در انقلاب اسلامی را نام ببرد.
۳. درباره اندیشه ولایت فقیه به عنوان شناسنامه اختصاصی انقلاب اسلامی توضیح دهد.
۴. مهمترین مسائل و بحران‌های این یک دهه را به تفکیک عرصه‌های سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی نام ببرد.
۵. زمینه‌های تاریخی اختلافات ارضی ایران و همسایه غربی‌اش از عهد نامه ذهاب به بعد را به اجمال بر شمرد.
۶. فراز و فرود روند جنگ تحمیلی و مجموعه عملیات‌های ایران در دوران جنگ را شرح دهد.
۷. تأثیرات سیاسی، فرهنگی و اقتصادی جنگ را در تحولات اجتماعی ایران را به تفکیک شرح دهد.
۸. ابعاد و نتایج دفاع مقدس در عرصه بین‌المللی را نام ببرد.

پ) سرفصل‌ها:

- مفهوم انقلاب و گونه‌های مختلف آن؛
- مروری بر مهمترین نظریه‌های انقلاب (نظریه‌های جامعه‌شناسانه، نظریه‌های اقتصادی، نظریه‌ای سیاسی، نظریه‌های روان‌شناختی)؛
- مبانی فکری و ریشه‌های مذهبی انقلاب اسلامی؛
- ریشه‌های اجتماعی و اقتصادی انقلاب؛
- ریشه‌های سیاسی انقلاب؛
- جرقه‌های انقلاب و فرایند وقوع آن؛
- فعالیت‌های امام خمینی در دوران تبعید؛
- رهبری انقلاب (رهبران ایدئولوگ، رهبران بسیج‌گر و رهبران مدیر و معمار)؛

- علل ضعف نظام پیشین و کارگزاران آن در مواجهه با انقلاب؛
- شعارها و آرمان‌های انقلاب؛
- کنش و واکنش طبقات اجتماعی ایران در برابر انقلاب اسلامی (روحانیان، دانشجویان، روشنفکران، زنان، اصناف شهری)
- تحولات بین‌المللی و پدیده انقلاب اسلامی؛
- نهادهای انقلابی و چگونگی تأسیس و استقرار نظام جمهوری اسلامی.
- تشکیل مجلس خبرگان و تدوین قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران
- انتخابات و نهادهای سیاسی: ریاست جمهوری و مجلس
- رخدادها و تحولات سیاسی اصلی ایران از سقوط رژیم پهلوی تا درگذشت امام خمینی (ره)
- تبیین مسائل، موضوعات و مفاهیم جنگ و دفاع؛
- آشنایی با جغرافیای نظامی مناطق مرزی ایران و عراق؛
- بررسی زمینه‌های تاریخی اختلافات مرزی ایران و همسایه غربی از عهدنامه ذهاب ۱۶۳۹ م. تا عهدنامه ۱۹۷۵ م.؛
- بررسی وضعیت محیط امنیتی و بین‌المللی ایران در آغاز جنگ و مقایسه آن با عراق؛
- هجوم سراسری و اشغال نظامی مناطقی از جنوب غرب و غرب ایران؛
- راهبرد امام خمینی (ره)، مقاومت مردمی و نیروهای مسلح، متوقف کردن متجاوز؛
- راهبرد آزادسازی مناطق اشغالی ایران (عملیات‌های ثامن الائمه، طریق قدس، فتح المبین، بیت المقدس)؛
- راهبرد تعقیب و تنبیه متجاوز با هدف خاتمه جنگ و رسیدن به صلح شرافتمندانه (عملیات‌های خیبر، والفجر ۸، کربلای ۵)؛
- جنایات جنگی رژیم بعثی عراق (جنگ شیمیایی، جنگ شهرها، جنگ نفتکش‌ها، رفتار با اسرا)؛
- ارزیابی مهمترین رخدادهای جنگ هشت ساله؛
- سازمان‌های بین‌المللی در جنگ عراق علیه ایران و فرایند صدور قطعنامه ۵۹۸؛
- نقش کشورهای منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای در جنگ عراق علیه ایران؛
- جنگ و همبستگی ملی؛ نقش اقلیتهای دینی و قومی در جنگ؛
- مواضع گروه‌های سیاسی در جنگ؛
- چگونگی پایان یافتن جنگ (پذیرش قطعنامه ۵۹۸ از سوی ایران و دفع تجاوز مجدد عراق و منافقین و پذیرش قطعنامه از سوی عراق)؛
- بررسی علل تداوم جنگ پس از فتح خرمشهر و ناتوانی کشور متخاصم برای دستیابی به صلح؛
- اقتصاد در جنگ؛ فرهنگ دفاع مقدس؛
- نتایج و دستاوردهای جنگ و دفاع مقدس در عرصه داخلی و بین‌المللی؛
- تحلیل جایگاه دفاع مقدس در تاریخ ایران.
- مروری بر مهمترین تحولات پس از جنگ تا پایان دهه ۱۳۶۰.

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ارائه درس بوسیله استاد متخصص علوم تاریخی آشنا با محورهای اصلی سرفصل؛ برگزاری گفت‌وگوهای علمی؛ انجام تمرین‌های نوشتاری (یادداشت و مقاله‌های کوتاه علمی)؛ ارائه مباحث منتخب بوسیله دانشجویان با استفاده از فناوری‌های جدید؛ آموزش شیوه‌های جستجو

در منابع متنوع متنی و غیرمتنی و چگونگی استخراج داده‌های علمی؛ حضور فعال در سفر، بازدیدهای علمی، نشست‌ها و همایش‌های تخصصی و تدوین گزارش‌های مربوطه؛

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

ارزیابی مستمر؛ آزمون میان‌نیم‌سال؛ آزمون نوشتاری پایان نیم‌سال؛ تحقیق پایانی؛ ارزیابی مجموعه فعالیت‌های کلاسی.

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

سفرهای علمی برای بازدید از موزه‌ها، آثار و بناهای تاریخی مرتبط با آن دوره؛ اینترنت، نرم افزارهای آموزشی، نمایش فیلم‌های آموزشی.

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. پارسانیا، حمید (۱۳۹۲) حدیث پیمانه: پژوهشی در انقلاب اسلامی؛ دفتر نشر معارف.
۲. خرمشاد، باقر (۱۳۹۳) بازتاب‌های انقلاب اسلامی ایران؛ تهران، سمت.
۳. آبراهامیان، یرواند (۱۳۸۹) تاریخ ایران مدرن، ترجمه محمدابراهیم فتاحی، تهران، نی.
۴. فوزی، یحیی (۱۳۸۴) تحولات سیاسی اجتماعی بعد از انقلاب اسلامی در ایران، تهران، عروج.
۵. ازغندی، علیرضا (۱۳۷۹) تاریخ تحولات سیاسی و اجتماعی ایران؛ تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت).
۶. بنی لوحی، سید علی (۱۳۸۷) مبانی دفاع از دیدگاه امام خمینی (ره) در دفاع مقدس با تحلیل مقایسه‌ای؛ موسسه فرهنگی دانش و اندیشه معاصر.
۷. جعفری ولدانی، اصغر (۱۳۶۷) بررسی تاریخی اختلافات مرزی ایران و عراق؛ تهران: وزارت امور خارجه، دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی.
۸. درودیان، محمد (۱۳۹۱) جنگ ایران و عراق: موضوعات و مسائل؛ تهران: سمت.
۹. رشید، محسن (۱۳۸۹) اطلس جنگ ایران و عراق: فشرده نبردهای زمینی ۳۱ شهریور ۱۳۵۹ - ۲۹ مرداد ۱۳۶۷؛ تهران: سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس.
۱۰. روحانی، سیدحمید (۱۳۸۶) نهضت امام خمینی، تهران: موسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س)، موسسه چاپ و نشر عروج.
۱۱. فوکو، میشل (۱۳۹۳) ایرانی‌ها چه رویایی در سر دارند؟، ترجمه حسین معصومی‌همدانی، تهران: هرمس.
۱۲. کرزمن، چارلز (۱۳۹۷) انقلاب تصورناپذیر در ایران؛ ترجمه محمد ملاحباسی، تهران: ترجمان علوم انسانی.
۱۳. کمبری، علیرضا (۱۳۸۷) تاریخ‌نگری و تاریخ‌نگاری جنگ ایران و عراق (مجموعه مقالات)؛ تهران: مرکز اسناد دفاع مقدس.
۱۴. محمدی، منوچهر (۱۳۹۶) انقلاب اسلامی ایران: زمینه‌ها، پیامدها و دستاوردها، تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت).
۱۵. منصور لاریجانی، اسماعیل (۱۳۸۸) آشنایی با دفاع مقدس، قم: خادم الرضا (ع)؛ تهران: بنیاد حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس.
۱۶. نادری قمی، محمدمهدی (۱۳۸۶) نگاهی گذرا به نظریه ولایت فقیه محمدتقی مصباح‌یزدی؛ تدوین و نگارش: محمدمهدی نادری قمی، قم: موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی قدس سره.
۱۷. ولایتی، علی‌اکبر (۱۳۷۶) تاریخ سیاسی جنگ تحمیلی عراق علیه جمهوری اسلامی ایران؛ تهران: دفتر نشر فرهنگ اسلامی.

عنوان درس به فارسی:		تاریخ صدر اسلام ۱: عصر نبوت	
عنوان درس به انگلیسی:		History of the Early Islam 1 (Era of Prophet)	
دروس پیش‌نیاز:		نوع درس و واحد	
دروس هم‌نیاز:		پایه ☐ نظری ☒	
تعداد واحد:	۲	تخصصی ☒ عملی ☐	
تعداد ساعت:	۳۲	اختیاری ☐ نظری-عملی ☐	
		رساله / پایان‌نامه ☐	

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی:

آشنایی با مهمترین تحولات تاریخ صدر اسلام از آغاز پیدایش اسلام در جزیره العرب تا زمان رحلت پیامبر (ص)
آشنایی با تاریخ زندگانی رسول خدا (ص) از میلاد تا رحلت و شناخت دولت نبوی

ب) اهداف ویژه:

دانشجو باید بتواند:

۱. درباره تاثیر ظهور اسلام بر تحولات سیاسی، اجتماعی و فرهنگی و اقتصادی منطقه حجاز گفتگو کند؛
۲. مهمترین ادوار تاریخ زندگانی رسول خدا (ص) از میلاد تا رحلت بیان کند؛
۳. درباره دولت نبوی در مدینه النبی توضیح دهد؛
۴. مناسبات رسول خدا (ص) با مشرکین، و قبائل یهود را شرح دهد؛
۵. اجتماع سقیفه بنی ساعده را شرح دهد و تاثیر آن را بر تحولات تاریخی توضیح دهد؛

پ) سرفصل‌ها:

- مفاهیم، کلیات و آشنایی با مهمترین و اصلی ترین پژوهش‌های مرتبط (فارسی، عربی و اروپایی)
- جغرافیای شبه جزیره شامل جغرافیای طبیعی (مرزها، اندازه‌ها، کوه، بیابان، کویر، ...) و جغرافیای انسانی آن شامل بیابان‌های عراق و شام، حجاز، بحرین، عمان و یمن، تهامه، یمامه و نجد.
- ادیان، فرهنگ و اقتصاد شبه جزیره؛
- تاریخ مکه شامل دولت خزاعه، دولت قریش (اقدامات قصی، عبدمناف، هاشم و عبدالمطلب)؛
- پیامبر (ص) از تولد تا بعثت؛
- مراحل دعوت پیامبر در مکه و سیاست‌های قریش در مقابله با ایشان: پیشنهادها، فشارهای روانی، تهدیدهای اجتماعی، تحریم اقتصادی، ترور.
- محورهای اصلی دعوت با تکیه بر آیات قرآنی (پیام پیامبر در دوره مکی) بررسی ماهیت دعوت: اصلاح اعتقادی و اجتماعی یا هدایت فردی به سوی سعادت؛
- مهاجرت‌ها: حبشه و یثرب و همچنین شرایط جغرافیایی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی یثرب
- پیامبر در یثرب: حل اختلافات، انعقاد توافقنامه میان طوایف یثرب، رسیدگی به مسائل معیشتی مهاجران، تعامل با مخالفان (منافقان)
- روابط پیامبر با قریش و نبردها و توافقنامه‌های فیما بین شامل: نبرد بدر، احد، خندق، پیمان حدیبیه، فتح مکه،

- روابط پیامبر با یهود و دیگر قبایل بیابانگرد: شامل دعوت یهود، معاهدات پیامبر با یهود، واکنش یهودیان، نبردهای پیامبر با یهودیان شامل تبعید بنی قینقاع، تبعید بنی نضیر، نبرد بنی قریظه و نبرد خیبر و همچنین قراردادهای، ماموریت‌ها، اعزام‌ها و نبردهای پیامبر با قبایل بیابانگرد
- کنش‌های پیامبر نسبت به قدرت‌های منطقه شامل نامه نگاری‌ها، اعزام‌ها شامل موته، تبوک و اعزام اسامه بن زید،
- رویکردی تاریخی به آموزه‌های بنیادین دوره مدنی (قرآن و حدیث)؛ خانواده و همسران پیامبر در دوره مدنی
- انتقال قدرت در سقیفه: زمینه‌ها و نتایج شامل گروه‌های رقیب و اقدامات هر یک در سال‌های پایانی، آموزه‌های پیامبر، رخداد غدیر خم، روزهای آخر حیات پیامبر، واکنش گروه‌های انصار.

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ارائه دروس بوسیله استاد متخصص علوم تاریخی آشنا با محورهای اصلی سرفصل؛ برگزاری گفت‌وگوهای علمی؛ انجام تمرین‌های نوشتاری (یادداشت و مقاله‌های کوتاه علمی)؛ ارائه مباحث منتخب بوسیله دانشجویان با استفاده از فناوری‌های جدید؛ آموزش شیوه‌های جستجو در منابع متنوع متنی و غیرمتنی و چگونگی استخراج داده‌های علمی؛ حضور فعال در نشست‌ها و همایش‌های تخصصی و تدوین گزارش‌های مربوطه؛

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

ارزیابی مستمر؛ آزمون میان‌نیم‌سال؛ آزمون نوشتاری پایان نیم‌سال؛ تحقیق پایانی؛ ارزیابی مجموعه فعالیت‌های کلاسی.

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

اینترنت، نرم‌افزارهای آموزشی، نمایش فیلم‌های آموزشی

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. قرآن کریم؛ نهج البلاغه.
۲. آیتی، محمد ابراهیم (۱۳۶۶) تاریخ پیامبر اسلام، به کوشش ابوالقاسم گرگی، تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
۳. ابن هشام، ابومحمد عبدالملک (۱۳۹۱) زندگانی محمد (ص) پیامبر اسلام، ترجمه سیره النبویه، ترجمه: سید هاشم رسولی محلاتی، تهران، مولی.
۴. حمیدالله، محمد، نامه‌ها و پیمان‌های سیاسی حضرت محمد (ص) و اسناد صدر اسلام، مترجم سید محمد حسینی، تهران: انتشارات سروش.
۵. جعیت، هشام (۱۳۸۸) منش پیامبر: وحی، قرآن، نبوت؛ ترجمه حمید طیبیان؛ تهران، پژوهشکده تاریخ اسلام.
۶. زرگری نژاد، غلامحسین (۱۳۸۶) تاریخ صدر اسلام (عصر نبوت)، تهران: انتشارات سمت.
۷. زریاب خوبی، عباس (۱۳۸۸) سیره رسول الله (ص)، تهران: نشر سروش.
۸. شهیدی، جعفر (۱۳۸۶) تاریخ تحلیلی اسلام تا پایان امویان، تهران: مرکز نشر دانشگاهی.
۹. علی، جواد (۱۳۹۱) تاریخ عرب در دوران اسلامی (سیره نبوی)، ترجمه: منصور داداش نژاد، تهران، پژوهشکده تاریخ اسلام.
۱۰. فیاض، علی اکبر (۱۳۸۵) تاریخ اسلام، تهران: مؤسسه و انتشارات دانشگاه تهران.
۱۱. لینگر، مارتین (۱۳۸۹) محمد بر پایه کهن‌ترین منابع، ترجمه: سعید تهرانی نسب، تهران: انتشارات حکمت.
۱۲. محمدی، رمضان (۱۳۸۷) نقد و بررسی گزارش‌های زندگانی پیش از بعثت پیامبر (ص)، قم: پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی.
۱۳. واقدی، محمدبن عمر، مغازی (۱۳۶۲) تاریخ جنگ‌های پیامبر (ص)، ترجمه: محمود مهدوی دامغانی، تهران، نشر مرکز دانشگاهی، ۳ ج.
۱۴. دائرة المعارف قرآن کریم، قم: مرکز فرهنگ و معارف قرآن، جلد نخست ۱۳۸۲- جلد ۱۶ ۱۳۹۸؛ ذیل مدخل‌های مرتبط چون بنی امیه، بنی‌هاشم، بدر، احد، احزاب، خیبر، بنی نضیر، بنی قریظه، بنی قینقاع، بنی مصطلق، اوس و خزرج، انصار و شخصیت‌های آن عصر و....
۱۵. دانشنامه سیره نبوی (ص) (۱۳۸۸) گروه تاریخ پژوهشگاه حوزه و دانشگاه؛ قم، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه.

عنوان درس به فارسی:		تاریخ صدر اسلام ۲: از رحلت پیامبر تا قیام کربلا	
عنوان درس به انگلیسی:		History of the Early Islam 2 (After the Death of Prophet to the Karbala Uprising)	
نوع درس و واحد			
پایه ☐ نظری ☒			دروس پیش‌نیاز:
تخصصی ☒ عملی ☐			دروس هم‌نیاز:
اختیاری ☐ نظری-عملی ☐		۲	تعداد واحد:
رساله / پایان‌نامه ☐		۳۲	تعداد ساعت:

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی:

آشنایی با تحولات سیاسی، اجتماعی و فرهنگی و اقتصادی قلمرو اسلامی از عصر خلفای نخستین تا مرگ معاویه .
آشنایی با سیره و زمانه امیرالمؤمنین علی (ع) و مهمترین تحولات زمانه امام حسن (ع) و امام حسین (ع)

ب) اهداف ویژه:

دانشجو باید بتواند:

۱. مهمترین وقایع سیاسی و تحولات اجتماعی و فرهنگی و اقتصادی عصر خلفای نخست اسلامی را شرح دهد؛
۲. حیات اجتماعی علی (ع)، سیره فردی و سبک زندگی امام را از دوران نوجوانی تا پایان خلافت تشریح کند؛
۳. زمینه‌ها و دلایل و پیامدها جریان‌های فکری و سیاسی عصر امام علی (ع) (قاعدين، ناکثين، مارقين و قاسطين) را بیان نماید؛
۴. مهمترین مشکلات و چالش‌های سیاسی، فرهنگی و اجتماعی عصر زندگانی امام حسن (ع) و امام حسین (ع) را بیان کند؛
۵. تحولات فرهنگی، اجتماعی و سیاسی و عوامل منتهی به قیام کربلا را بر شمارد.

پ) سرفصل‌ها:

- معرفی کلیات درس و ترسیم چارچوب مطالعاتی؛ معرفی منابع و پژوهش‌های این دوره
- بررسی تاریخی خلافت ابوبکر
  - بررسی سیره و شخصیت ابوبکر بن ابی قحافه مستند به منابع
  - سپاه اسامه و چگونگی ارتداد و وقوع جنگ‌های رده
  - بررسی اوضاع اجتماعی حجاز در عصر ابوبکر و چگونگی شروع فتوح اسلامی
  - معرفی کارگزاران خلیفه نخست و بررسی موضوع جانشینی خلیفه نخست
- بررسی تاریخی خلافت عمر بن خطاب
  - بررسی ادامه فتوح در دو جبهه شرقی و غربی با تاکید بر تبیین جغرافیایی و اقتصادی
  - پیامدهای فتوح اسلامی در جامعه حجاز
  - معرفی سیره فردی و حکومتی خلیفه دوم، ترور خلیفه و شورای تعیین جانشین
- خلافت عثمان بن عفان
  - بررسی تداوم فتوح اسلامی
  - بررسی سیاست‌های خلیفه در جنبه‌های سیاسی و اقتصادی و تعیین کارگزاران

- بررسی تحولات فرهنگی و اجتماعی جامعه اسلامی در عصر عثمان بن عفان؛ مهاجرت قبایل عرب به سرزمین‌های فتح شده و...
  - تدوین قرآن و سنت در دوره خلفای نخست
  - شورش و مخالفت با خلیفه، قتل عثمان و بازتاب آن در جامعه اسلامی و پیامدهای آن
  - خلافت امیرالمومنین علی بن ابی طالب (ع)
    - بررسی سیره فردی و خانوادگی امام علی در نقش فرزندی، همسری، پدری و معرفی سبک زندگی از نوجوانی تا شهادت؛
    - بررسی تحلیلی ماجرای غدیر خم با تاکید بر منابع تاریخی؛
    - بررسی حیات اجتماعی و سیره سیاسی علی در عصر خلفای نخست اسلامی و مطالعه مناسبات علی با خلفا و صحابه؛
    - بررسی وضعیت سیاسی و فرهنگی و اقتصادی حجاز در آستانه خلافت امام علی بن ابی طالب (ع) و چگونگی به خلافت رسیدن؛
    - معرفی سیره سیاسی و کارکردهای اجتماعی امام در جایگاه خلافت و بررسی چگونگی تعیین کارگزاران سیاسی؛
    - معرفی سیره اقتصادی و سیره فرهنگی حضرت علی (ع)؛
    - معرفی و بررسی و تحلیلی جناح‌های فکری و سیاسی عصر امام علی (ع) (قاعدین، ناکثین، مارقین و قاسطین)؛
    - تحلیل سه جنگ جمل، صفین و نهروان؛ با تاکید بر زمینه‌ها، دلایل و پیامدها
    - بررسی چرایی و چگونگی انتقال پایتخت از مدینه به کوفه و تحلیل اجتماعی و فرهنگی جامعه کوفه و زمینه‌های شهادت امام علی (ع)
    - مطالعه انتقادی آرای مستشرقان درباره حضرت علی (ع)
  - خلافت و امامت حسن بن علی (ع)؛
    - پیامدهای شهادت امام علی (ع) و بررسی دوران خلافت کوتاه امام حسن (ع): مشکلات ساختاری جامعه اسلامی در عصر امام حسن (ع)؛
    - بررسی تحلیلی شیوه زمامداری و چرایی صلح امام حسن (ع)
    - مطالعه انتقادی آراء مستشرقان درباره امام حسن (ع).
  - امامت حسین بن علی (ع)؛
    - تحولات سیاسی، فرهنگی و اجتماعی جامعه اسلامی از شهادت امام علی (ع) تا به قدرت رسیدن یزید بن معاویه
    - بررسی موقعیت شیعیان پس از شهادت امام علی (ع) تا حادثه کربلا
    - بررسی زمینه‌های سیاسی و اجتماعی واقعه عاشورا و پیامدهای آن
- ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:**
- ارائه دروس بوسیله استاد متخصص علوم تاریخی آشنا با محورهای اصلی سرفصل؛ برگزاری گفت‌وگوهای علمی؛ انجام تمرین‌های نوشتاری (یادداشت و مقاله‌های کوتاه علمی)؛ ارائه مباحث منتخب بوسیله دانشجویان با استفاده از فناوری‌های جدید؛ آموزش شیوه‌های جستجو در منابع متنوع متنی و غیرمتنی و چگونگی استخراج داده‌های علمی؛ حضور فعال در نشست‌ها و همایش‌های تخصصی و تدوین گزارش‌های مربوطه؛

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

ارزیابی مستمر؛ آزمون میان‌نیم‌سال؛ آزمون نوشتاری پایان نیم‌سال؛ تحقیق پایانی؛ ارزیابی مجموعه فعالیت‌های کلاسی.

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

اینترنت، نرم‌افزارهای آموزشی، نمایش فیلم‌های آموزشی

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. ابن ابی‌الحدید، عزالدین ابوحامد بن هبه‌الله (۱۳۷۹) جلوه‌های تاریخ در شرح نهج البلاغه، ترجمه محمود مهدوی دامغانی، ج ۱، تهران، نشر نی، چ سوم.
۲. امین، سید محسن (۱۳۹۲) سیره الائمه علیهم السلام (سیره معصومان)؛ ترجمه: علی حجتی کرمانی؛ تهران، سروش، جلد دوم تا چهارم.
۳. تاریخ تشیع، (۱۳۸۷) جمعی از مولفان، زیر نظر سید احمد رضا خضری، تهران: سمت؛ قم: پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، دو مجلد.
۴. جعفری، محمد حسین (۱۳۹۲) تشیع در مسیر تاریخ؛ تهران: دفتر نشر فرهنگ اسلامی.
۵. جعفریان، رسول (۱۳۷۷) تاریخ تحول دولت و خلافت از برآمدن اسلام تا برافتادن سفیانیان، قم انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی، چاپ دوم.
۶. حیری، طیب (۱۴۰۰) روایت و سیاست در تاریخ صدر اسلام: خلفای راشدین؛ ترجمه: محمدرضا رادی طادی، تهران: نامک.
۷. حسن ابراهیم حسن (۱۳۸۹) تاریخ سیاسی اسلام، ترجمه ابوالقاسم پاینده، تهران: بدرقه جاویدان.
۸. خضری، احمد رضا (۱۳۸۸) تاریخ خلافت اسلامی از آغاز تا پایان آل بویه، تهران: انتشارات سمت.
۹. رسولی محلاتی، سیدهاشم (۱۴۱۳ ه. ق) زندگانی حضرت امیرالمؤمنین علی بن ابی‌طالب، انتشارات علمیه اسلامی،
۱۰. زرگری نژاد، غلامحسین (۱۳۸۶) تاریخ تحلیلی اسلام: از بعثت تا غیبت، تهران: انتشارات سمت.
۱۱. زرگری نژاد، غلامحسین (۱۳۸۳) نهضت امام حسین (ع) و قیام کربلا؛ تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت)
۱۲. شهیدی، سید جعفر، زیست نامه امام علی، دانشنامه امام علی (ع) سازمان انتشارات پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی،
۱۳. عاملی، علامه جعفر مرتضی (۱۳۷۲) تحلیلی از زندگانی سیاسی امام حسن، ترجمه محمد سپهری، تهران، مرکز چاپ و نشر سازمان تبلیغات اسلامی.
۱۴. طباطبائی، محمد حسین (۱۳۸۸) شیعه در اسلام، به کوشش هادی خسروشاهی، قم: موسسه بوستان کتاب.
۱۵. کریمی، علی (۱۳۸۹) زندگی نامه تاریخی امام علی (ع) قم، موسسه شیعه شناسی.
۱۶. مادلونگ، ویلفرد (۱۳۷۷) جانشینی حضرت محمد: پژوهشی پیرامون خلافت نخستین، ترجمه احمد نمایی و دیگران، مشهد: آستان قدس رضوی، بنیاد پژوهش‌های اسلامی.
۱۷. منتظرالقائم، اصغر (۱۳۹۳) تاریخ امامت، قم: نشر معارف، ویراست دوم.

عنوان درس به فارسی:		تاریخ تشیع ۱	
عنوان درس به انگلیسی:		History of Shi'ism 1	
دروس پیش‌نیاز:		نوع درس و واحد	
دروس هم‌نیاز:		پایه ☐	نظری ☒
تعداد واحد:	۲	تخصصی ☒	عملی ☐
تعداد ساعت:	۳۲	اختیاری ☐	نظری-عملی ☐
		رساله / پایان‌نامه ☐	

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی:

شناخت تشیع، سیره امامان و نخبگان شیعه و پراکندگی شیعیان در سرزمین‌های اسلامی در دوره حضور ائمه تا آغاز قرن چهارم هجری

ب) اهداف ویژه:

دانشجو باید بتواند:

۱. مهمترین ویژگی‌های سبک‌شناسی و سیره زندگانی ائمه شیعه (ع) را شرح دهد.
۲. منابع و پژوهش‌های مرتبط با تاریخ تشیع و سبک سیره هریک از ائمه اطهار (ع) را نام ببرد؛
۳. تاریخ شکل‌گیری و پیدایش تشیع در جهان اسلام را تشریح نماید؛
۴. ریشه‌های مسائل تشیع در ادوار مختلف تاریخ را نام ببرد؛
۵. درباره بسترهای اعتقادی، اجتماعی و سیاسی پیدایی، ظهور و گسترش تشیع در دوره مورد بررسی توضیح دهد.

پ) سرفصل‌ها:

- منبع‌شناسی و مآخذ‌شناسی تاریخ تشیع (تشیع از درون تراث شیعی متقدم و منابع اهل تسنن)
- نظریه‌های موجود درباره علل و بسترهای پیدایش و گسترش تشیع در جهان اسلام؛
- تعاریف، مفاهیم (امامت، مرجعیت و...) و نام‌ها (تشیع، امامیه، جعفریه، اثنی عشریه، قطعیه، حسینی، مختاریه، رافضیه و...)
- شرایط عمومی جهان اسلام در آستانه ظهور تشیع و بررسی مبانی فکری شیعه؛
- بسترهای اعتقادی، اجتماعی و سیاسی گسترش تشیع؛
- سبک‌شناسی سیره ائمه شیعه (ع): مبانی، مفاهیم و متون کهن
- سیره امام حسن (ع)
- سیره امام حسین (ع)
- امام حسین (ع) و راهبرد عاشورا؛ غلبه اسلام نبوی بر اسلام اموی؛ نگرش‌ها به واقعه عاشورا
- سیره امام سجاد(ع) تا امام موسی کاظم(ع)؛
- سیره امام رضا(ع) تا امام زمان (عج)؛
- شیعیان و ائمه (تعامل، تقابل، سازمان و کالت، نیابت و...) از عصر امام سجاد(ع) تا آغاز غیبت کبری؛
- جغرافیای انسانی و مطالعه عوامل و موانع گسترش و حرکت جغرافیایی شیعیان در سرزمین‌های اسلامی؛
- گونه‌شناسی، علل و پیامدهای ظهور انشعابات، مکاتب، قیام‌ها و نهضت‌های اجتماعی، مذهبی و سیاسی در میان شیعیان (کیسانیه، زیدیه، اسماعیلیه، واقفیه، ناووسیه، نمیریه، غالیان و...)

• افراد، قبایل و خاندان‌های شیعه (حسنیان، نوبختیان، اشعریان و...)؛

• قیام‌ها و نهضت‌های اجتماعی، علمی و سیاسی شیعیان: غیرعلوی (توابین، مختار، عبدالله بن معاویه)؛ علوی (کیسانیه)؛ حسنی (نفس زکیه، ابراهیم باخمرا، شهید فخر)؛ حسینی (زید بن علی، یحیی بن زید، ناصر اطروش)؛

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ارائه دروس بوسیله استاد متخصص علوم تاریخی آشنا با محورهای اصلی سرفصل؛ برگزاری گفت‌وگوهای علمی؛ انجام تمرین‌های نوشتاری (یادداشت و مقاله‌های کوتاه علمی)؛ ارائه مباحث منتخب بوسیله دانشجویان با استفاده از فناوری‌های جدید؛ آموزش شیوه‌های جستجو در منابع متنوع متنی و غیرمتنی و چگونگی استخراج داده‌های علمی؛ حضور فعال در نشست‌ها و همایش‌های تخصصی و تدوین گزارش‌های مربوطه؛

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

ارزیابی مستمر؛ آزمون میان‌نیم‌سال؛ آزمون نوشتاری پایان نیم‌سال؛ تحقیق پایانی؛ ارزیابی مجموعه فعالیت‌های کلاسی.

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

اینترنت، نرم‌افزارهای آموزشی، نمایش فیلم‌های آموزشی

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. آقانوری، علی (۱۳۸۶) خاستگاه و پیدایش تشیع در عصر امامان شیعه، قم، پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی.
۲. الویری، محسن (۱۳۹۸) نقد نظریه‌ای در پیدایش شیعه اثنی‌عشری، اصفهان، مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، (نشر دیجیتال)
۳. جباری، محمدرضا (۱۳۸۲) سازمان و کالت و نقش آن در عصر ائمه، قم، موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره).
۴. جعفری، حسین محمد (۱۳۶۴) تشیع در مسیر تاریخ: تحلیل و بررسی علل پیدایش تشیع و سیر تکوینی آن در اسلام؛ ترجمه محمدتقی آیت‌اللهی؛ تهران: دفتر نشر فرهنگ اسلامی.
۵. جعفریان، رسول (۱۳۶۹) حیات سیاسی فکری امامان شیعه، تهران، سازمان تبلیغات اسلامی.
۶. حسین‌زاده شانه‌چی، حسن (۱۳۸۶) اوضاع سیاسی، اجتماعی و فرهنگی شیعه در غیبت صغری، قم، پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی.
۷. حسین، جاسم (۱۳۶۷) تاریخ سیاسی غیبت امام دوازدهم، ترجمه: محمدتقی آیت‌اللهی، تهران، امیر کبیر.
۸. خضری، سیداحمدرضا (۱۳۹۱) تشیع در تاریخ: پژوهشی در مبانی اعتقادی، تاریخ سیاسی و حکومت‌های شیعه از آغاز تا پایان دوره صفوی؛ قم: نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاهها، دفتر نشر معارف.
۹. شهیدی، سیدجعفر (۱۳۸۸) نهج البلاغه؛ تهران: انتشارات علمی و فرهنگی.
۱۰. شهیدی، سیدجعفر (۱۳۷۰) تاریخ تحلیلی اسلام؛ تهران: مرکز نشر دانشگاهی.
۱۱. صفوی، نعمت‌الله صفری فروشانی، غالیان: کاوشی در جریان‌ها و برآیندها تا پایان سده سوم، مشهد، بنیاد پژوهش‌های آستان قدس رضوی، ۱۳۷۸ ش.
۱۲. مونس، حسین (۱۳۸۳) اطلس تاریخ اسلام، ترجمه آذرتاش آذرنوش، تهران: سازمان جغرافیایی نیروهای مسلح.
۱۳. هالم، هاینس (۱۳۸۹) تشیع؛ ترجمه: محمدتقی اکبری؛ قم، ادیان و مذاهب.

عنوان درس به فارسی:		تاریخ تشیع ۲	
عنوان درس به انگلیسی:		History of Shi'ism ۲	
دروس پیش‌نیاز:		نوع درس و واحد	
دروس هم‌نیاز:		پایه ☐	نظری ☒
تعداد واحد:	۲	تخصصی ☒	عملی ☐
تعداد ساعت:	۳۲	اختیاری ☐	نظری-عملی ☐
		رساله / پایان‌نامه ☐	

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟ سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی:

آشنایی با جریان‌ها، مکاتب، فرقه‌ها و چهره‌های شاخص شیعه از قرن چهارم تا ابتدای قرن دهم هجری و سهم شیعیان در عرصه‌های مختلف فرهنگ و تمدن اسلامی

ب) اهداف ویژه:

دانشجو باید بتواند:

۱. مهمترین منابع و مآخذ تاریخ تشیع از آغاز دوران غیبت کبری تا برآمدن صفویان را نام ببرد؛
۲. فرقه‌ها و مکاتب مختلف شیعه در این دوره را گونه شناسی و تشریح نماید؛
۳. سهم شیعیان در عرصه‌های مختلف فرهنگ و تمدن اسلامی را نام ببرد؛
۴. درباره چگونگی برآمدن، اقدامات، دستاوردها و علل انحطاط دولت‌های شیعه کلیات اصلی را دسته بندی شده ارائه نماید؛
۵. طبقات اجتماعی، مناصب، مشاغل و نهادهای اختصاصی شیعیان را در این دوره زمانی معرفی نماید؛
۶. درباره پیوند تشیع با سایر جریان‌های فکری مثل تصوف توضیحاتی ارائه کند؛
۷. نقش عالمان و مرجعیت دینی در رهبری جامعه شیعه در این دوره را بیان نماید.

پ) سرفصل‌ها:

- منبع شناسی و مآخذ شناسی تاریخ تشیع از آغاز دوران غیبت کبری تا برآمدن صفویان؛
- گونه شناسی و بررسی زمینه‌ها و علل پیدایی، استمرار یا انحلال فرق و مکاتب مختلف شیعه از دوران غیبت کبری تا حمله مغول؛
- اندیشه‌های شیعی در عصر تدوین روایات امامان در قرن سوم تا پنجم
- تاریخ تشیع در عراق و شام تا قرن پنجم: حمدانیان، مزیدیه، بنو عقیل، خاندان نوبخت: (بسترها و علل ظهور و پیدایش؛ تدابیر، اقدامات و سیاست‌ها؛ قلمروی جغرافیایی؛ مناسبات با سایر دولت‌ها؛ علل انحطاط و سقوط)
- تاریخ تشیع در ایران تا قرن پنجم: علویان طبرستان، آل بویه: (بسترها و علل ظهور و پیدایش؛ تدابیر، اقدامات و سیاست‌ها؛ قلمروی جغرافیایی؛ مناسبات با سایر دولت‌ها؛ علل انحطاط و سقوط)
- اسماعیلیه در ایران و عراق: از پیدایش تا حمله مغول
- تاریخ تشیع در مصر و شمال آفریقا تا قرن پنجم: ادریسیان، فاطمیان: (بسترها و علل ظهور و پیدایش؛ تدابیر، اقدامات و سیاست‌ها؛ قلمروی جغرافیایی؛ مناسبات با سایر دولت‌ها؛ علل انحطاط و سقوط)
- شیعیان و خلفای عباسی (مناسبات، تعامل‌ها و تقابل‌ها در عرصه‌های مختلف اجتماعی)؛
- نخبگان، قبایل و خاندان‌های مشهور شیعه مانند: خواجه نصیر الدین طوسی، اعوان، آل زبارة، علویان؛
- جایگاه و مناسبات شیعیان با سلاطین و دولت‌های غیر شیعه مانند: ایلخانان، گورکانیان، تیموریان، عثمانیان؛

• قیام‌ها و نهضت‌های اجتماعی، مذهبی، فرهنگی و سیاسی شیعیان از حمله مغول تا برآمدن صفویه (زمینه‌ها، علل، سرانجام و پیامدها)؛
• دولت‌ها و دولتمردان شیعه اعم از علویان مانند: مرعشیان، صفویان و مشعشعیان و یا غیر علویان مانند: سربداران، قطب شاهیان، عادلشاهیان: (بسترها و علل ظهور و پیدایش؛ تدابیر، اقدامات و سیاست‌ها؛ قلمروی جغرافیایی؛ مناسبات با سایر دولت‌ها؛ علل انحطاط و سقوط)

- پیوند تصوف و تشیع (در عرصه، فکری، عرفانی، اجتماعی، فرهنگی و حتی سیاسی)؛
- نقش عالمان و مرجعیت دینی در رهبری جامعه شیعه در این دوره
- سهم شیعیان در فرهنگ و تمدن اسلامی: علوم، شهرسازی، فرهنگ، هنر، معماری، ساختار و قوانین سیاسی، کتابخانه‌ها، مدارس و نظام آموزشی و.. از ابتدا تا حمله مغول.

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ارائه دروس بوسیله استاد متخصص علوم تاریخی آشنا با محورهای اصلی سرفصل؛ برگزاری گفت‌وگوهای علمی؛ انجام تمرین‌های نوشتاری (یادداشت و مقاله‌های کوتاه علمی)؛ ارائه مباحث منتخب بوسیله دانشجویان با استفاده از فناوری‌های جدید؛ آموزش شیوه‌های جستجو در منابع متنوع متنی و غیرمتنی و چگونگی استخراج داده‌های علمی؛ حضور فعال در نشست‌ها و همایش‌های تخصصی و تدوین گزارش‌های مربوطه؛

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

ارزیابی مستمر؛ آزمون میان‌نیم‌سال؛ آزمون نوشتاری پایان نیم‌سال؛ تحقیق پایانی؛ ارزیابی مجموعه فعالیت‌های کلاسی.

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه: اینترنت، نرم‌افزارهای آموزشی، نمایش فیلم‌های آموزشی

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. الویری، محسن (۱۳۹۶) درسنامه شیعه و تمدن اسلامی، قم: مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی (ص).
۲. الویری، محسن (۱۳۹۱) زندگی فرهنگی و اندیشه سیاسی شیعیان، از سقوط بغداد تا ظهور صفویه؛ تهران: دانشگاه امام صادق (ع)
۳. تاریخ تشیع (۱۳۸۹) مولفان، قم: پژوهشگاه حوزه و دانشگاه.
۴. جعفریان، رسول (۱۳۸۸) اطلس شیعه، تهران، سازمان جغرافیایی نیروهای مسلح.
۵. جعفریان، رسول (۱۳۷۷) تاریخ تشیع در ایران از آغاز تا قرن دهم هجری؛ قم: انتشارات انصاریان.
۶. چلونگر، محمدعلی (۱۳۹۶) دولت‌های شیعی در تاریخ، سید مسعود شاهمرادی، قم: پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی.
۷. حاجی تقی، محمد (۱۳۹۷) جریان‌شناسی تاریخی مدرسه حله، قم: پژوهشگاه حوزه و دانشگاه.
۸. دفتری، فرهاد (۱۳۷۵) تاریخ و عقاید اسماعیلیه، ترجمه: فریدون بدره‌ای، تهران، فرزانه روز.
۹. زرین کوب، عبدالحسین (۱۳۷۹) تاریخ ایران بعد از اسلام؛ تهران: امیرکبیر.
۱۰. صابری، حسین (۱۳۹۳) فرق اسلامی (شیعی)، تهران، سمت.
۱۱. عباس رضوی، سید اطهر (۱۳۹۷) تاریخ اجتماعی فکری شیعه اثنا عشری در هند، ترجمه: منصور معتمدی، قم: پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی.
۱۲. مبلغی، عبدالمجید (۱۳۹۸) سیر تطور هویت یابی شیعیان تا پایان مکتب شیعی بغداد، قم: پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی.

عنوان درس به فارسی:		تاریخ و تمدن جهان اسلام از سال ۶۱ هجری تا ۳۳۴ هجری	
عنوان درس به انگلیسی:		History and civilization of the Islamic world from 61 to 334 AH.	
نوع درس و واحد			
پایه ☐ نظری ☒			دروس پیش‌نیاز:
تخصصی ☒ عملی ☐			دروس هم‌نیاز:
اختیاری ☐ نظری-عملی ☐		۲	تعداد واحد:
رساله / پایان‌نامه ☐		۳۲	تعداد ساعت:

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی:

آشنایی با تحولات سیاسی جهان اسلام در دوران حکومت شاخه مروانی خاندان بنی امیه و به قدرت رسیدن عباسیان تا فتح بغداد به وسیله آل بویه؛ آشنایی با تحولات فرهنگی و تمدنی جهان اسلام در این دوره

ب) اهداف ویژه:

دانشجو باید بتواند:

۱. درباره ویژگی‌های حکومت شاخه مروانی در دوران بنی امیه توضیح دهد.
۲. شرح مختصری از نحوه فتوح اسلامی در سرزمین‌های خلافت شرقی و خلافت غربی را بیان نماید؛
۳. مهمترین علل و زمینه‌های سقوط امویان را ذکر کند.
۴. زمینه‌های موثر در به قدرت رسیدن عباسیان را شرح دهد.
۵. وقایع اصلی حکومت عباسیان از تاسیس تا فتح بغداد بوسیله آل بویه را به تفکیک نام برده و توضیح دهد.

پ) سرفصل‌ها:

- کلیات و مقدمات، معرفی منابع و مطالعات حوزه تاریخ امویان و عباسیان؛
- مساله زبیریان، چرایی و چگونگی شکل‌گیری و مناسبات آنها با یزید بن معاویه؛
- چگونگی تغییر خلافت از شاخه سفیانی به خلافت مروانی؛ خلافت عبدالملک بن مروان و سیاست‌های قومی و قبیله‌ای؛
- تحولات کوفه و قیام مختار و رخدادهای مکه و سرکوب عبدالله بن زبیر؛
- امویان و سیاست ادامه فتوح اسلامی در سرزمین‌های خلافت شرقی و سرزمین‌های خلافت اسلامی در غرب؛
- خلافت ولید بن عبدالملک و سلیمان بن عبدالملک (بررسی سیاست‌های اجتماعی و اقتصادی)؛ خلافت عمر بن عبدالعزیز، تحولات و سیاست‌های اقتصادی و اجتماعی؛
- هشام بن عبدالملک و رخدادهای سیاسی و فرهنگی؛ امویان و ائمه شیعه امام زین العابدین و امام محمد باقر (ع) و امام جعفر صادق (ع)؛
- ساختار سیاسی و سازمان حکومتی امویان؛ اوضاع اقتصادی و نظام مالی خلافت اموی؛ ویژگی‌های فرهنگی و تمدنی عصر امویان؛ تشکیلات دیوانی و دولتی و موسسات اقتصادی و ضرابخانه‌ها؛
- جنبش‌های سیاسی، جریان‌های کلامی و عقیدتی در عصر امویان؛ قیام‌های علویان و سادات؛ آشنایی با زمینه‌های شورش‌های عربی و غیر عربی در عصر اموی؛
- روند شکل‌گیری دعوت عباسیان؛ معرفی نخستین داعیان عباسی در گستره خلافت اسلامی و معرفی شعارها و دعاوی آنها؛
- نقش ابومسلم در گسترش دعوت در خراسان و معرفی علل و زمینه‌های پیروزی نهضت عباسیان در خراسان بزرگ؛
- واپسین خلیفه اموی، مروان بن محمد و چگونگی سقوط حکومت امویان؛ بررسی علل و زمینه‌های سقوط امویان.

- چگونگی فراز آمدن خلافت عباسیان؛
- وضعیت سیاسی خلفای عباسی از سفاح تا مستکفی؛
- حوزه قدرت و نفوذ خلیفه: روابط سیاسی دستگاه خلافت با امرا و حکومت‌های نیمه مستقل و مستقل (سامانیان، طاهریان، صفاریان، دیلمیان و آل بویه، حمدانیان، آل مرداس)؛ والیان و کارگزاران عباسیان در ایران بزرگ، ماوراء النهر، عراق، شام، یمن و حجاز؛
- معرفی ساختار سیاسی خلافت عباسیان، نهاد خلافت، نظام وزارت، نهاد قضاوت، شکل‌گیری نظام امیرالامرائی و آسیب‌های آن؛
- شرح قیام‌های سیاسی علویان، شعویان، زیدیان، اسماعیلی،
- تحولات علمی-فرهنگی: شکل‌گیری جریان‌های فکری و عقیدتی اعم از فرق کلامی و غیر کلامی؛ نقش تمدن‌های پیشین در فعالیت‌های علمی عصر عباسیان؛ بیت الحکمه و نهضت ترجمه و پیامدهای آن؛ شکل‌گیری نظام علمی و ساختارهای بنیادها و موسسات آموزشی (مدرسه و بیت الحکمه-زاویه و...)؛ مناسبات عباسیان با اهل کتاب در جامعه اسلامی؛ نقش ائمه اطهار (علیه السلام) در تحولات علمی عصر عباسیان؛

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ارائه دروس بوسیله استاد متخصص علوم تاریخی آشنا با محورهای اصلی سرفصل؛ برگزاری گفت‌وگوهای علمی؛ انجام تمرین‌های نوشتاری (یادداشت و مقاله‌های کوتاه علمی)؛ ارائه مباحث منتخب بوسیله دانشجویان با استفاده از فناوری‌های جدید؛ آموزش شیوه‌های جستجو در منابع متنوع متنی و غیرمتنی و چگونگی استخراج داده‌های علمی؛ حضور فعال در نشست‌ها و همایش‌های تخصصی و تدوین گزارش‌های مربوطه؛

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

ارزیابی مستمر؛ آزمون میان‌نیم‌سال؛ آزمون نوشتاری پایان نیم‌سال؛ تحقیق پایانی؛ ارزیابی مجموعه فعالیت‌های کلاسی.

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه: اینترنت، نرم‌افزارهای آموزشی، نمایش فیلم‌های آموزشی

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. ابراهیم حسن، حسن (۲۶۳۱ش) تاریخ سیاسی اسلام، از آغاز تا پایان عصر اموی، ترجمه ابوالقاسم پاینده، تهران: انتشارات جاویدان.
۲. احمدوند، عباس (۱۳۹۰) نهاد ولایت عهدی در خلافت اموی و عصر اول عباسی، قم: دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، معاونت پژوهشی، پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی.
۳. احمدی منش، محمد (۱۳۹۷) فراز و فرود عباسیان (۱۳۲ تا ۳۳۴ هـ): پژوهشی در ساختار و تحول ایدئولوژی، اقتصاد و نهاد نظامی؛ تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت).
۴. اس، یوزف وان (۱۳۹۷) کلام و جامعه در سده‌های دوم و سوم هجری: تاریخ اندیشه دینی در صدر اسلام؛ مترجمان: فرزین بانکی، احمدعلی حیدری؛ قم: دانشگاه ادیان و مذاهب.
۵. جعفریان، رسول (۱۳۷۳) تاریخ تحول دولت و خلافت از برآمدن اسلام تا برافتادن سفیانیان، قم: دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم.
۶. خربوطلی، علی حسنی (۱۳۸۶) مختار ثقفی: آینه عصر اموی، اثر علی حسنی کربوتلی؛ ترجمه: ابوالفضل طباطبائی، تهران: پدیده.
۷. دیکسون، عبدالامیر عبد (۱۳۸۱) خلافت اموی: بررسی سیاسی، ترجمه: گیتی شکری، تهران، طهوری.
۸. زرین کوب، عبدالحسین (۱۳۸۵) بامداد اسلام: داستان آغاز اسلام و انتشار آن تا پایان دولت اموی؛ تهران: امیرکبیر.
۹. طقوش، محمدسهیل (۱۳۸۴) دولت امویان، ترجمه: حجت الله جودکی، قم: پژوهشگاه حوزه و دانشگاه.
۱۰. ممتحن، حسینعلی (۱۳۸۱) تاریخ سیاسی اسلام در عصر امویان، تهران: دانشگاه شهید بهشتی.
۱۱. هاوتینگ، جerald آر. (۱۳۸۶) امویان: نخستین دودمان حکومت‌گر در اسلام (۶۶۱-۷۵۰ م)؛ ترجمه عیسی عبدی، تهران: امیرکبیر.
۱۲. نادری، نادر (۱۳۸۴) برآمدن عباسیان: ایدئولوژی مذهبی و اقتدار سیاسی؛ ترجمه عبدالحسین آذرنگ، نگار نادری؛ تهران: سخن.
۱۳. هامفریز، آر. استیون (۱۳۹۶) چهارچوبی برای پژوهش در تاریخ اسلام؛ ترجمه: جواد مرشدلو؛ تهران: پژوهشگاه تاریخ اسلام.

عنوان درس به فارسی:		تاریخ و تمدن جهان اسلام از ۳۳۴ هجری تا ۶۵۶ هجری	
عنوان درس به انگلیسی:		History and civilization of the Islamic world from 334 to 656 AH.	
نوع درس و واحد			
پایه ☐ نظری ☒			دروس پیش‌نیاز:
تخصصی ☒ عملی ☐			دروس هم‌نیاز:
اختیاری ☐ نظری-عملی ☐		۲	تعداد واحد:
رساله / پایان‌نامه ☐		۳۲	تعداد ساعت:

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی:

آشنایی و شناخت کلی ویژگی‌ها و تحولات سیاسی، اقتصادی و فرهنگی جوامع و دولت‌های اسلامی جهان اسلام در عصر عباسیان با تاکید بر تحولات در شرق خلافت اسلامی.

ب) اهداف ویژه:

دانشجو باید بتواند:

۱. تاریخچه‌ی خلفای عباسی، برهه‌های سرنوشت‌ساز در تاریخ خلافت و عملکرد خلفای برجسته و تاثیرگذار را نام ببرد.
۲. گونه‌های نگرش مسلمانان، نظریه‌پردازان و گروه‌های فرقه‌ای به نهاد خلافت به مثابه نهادی سیاسی و دینی را ذکر کند.
۳. متن‌ها و اندیشمندان تاثیرگذار در این دوره را نام ببرد.
۴. ساختارهای کلی نظام‌های سیاسی شامل خلافت عباسی و دیگر دولت‌های اسلامی را شرح دهد.
۵. تحولات مهم اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، علمی و دینی حاکم بر قلمرو اسلامی (با تاکید بر شرق جهان اسلام) را توضیح دهد.

پ) سرفصل‌ها:

- کلیات جغرافیای تاریخی قلمروی اسلامی (سده‌های چهار تا هفت هجری)
- تاریخ تحولات و شرایط داخلی خلافت عباسی:
  - تاریخچه‌ی سیاسی خلفا و رخداد‌های مهم
  - گروه‌های ذی‌نفوذ: دارالخلافة، خاندان عباسی و دیگر خاندان‌های بانفوذ، بازرگانان و ثروتمندان، نخبگان دینی، غلامان و سرباز بردگان و...
  - وزارت و دیوان‌سالاری
  - ترکیب و تحولات نهاد نظامی و سپاهیان
  - اقتصادی سیاسی خلافت (درآمدها و هزینه‌های اصلی دولت عباسی، شیوه‌های مالیات‌گیری و تامین هزینه‌ها و ...)
  - ماهیت و تحولات ایدئولوژی و گفتمان سیاسی خلافت
  - گرایش‌های دینی و مذهبی در دستگاه خلافت عباسی
  - تغییرات و تحولات پدید آمده در گستره‌ی قدرت سیاسی و نظامی خلافت عباسیان
- مروری بر مناسبات خلافت عباسی با دولت‌های پیرامونی و مستقل:
  - مناسبات دولت‌های اسلامی با خلافت عباسی

- نگرش‌های اصلی دولت‌های اسلامی به نهاد مرکزی خلافت (غزنویان، سامانیان، آل بویه، سلجوقیان، خوارزمشاهیان، امیرنشین‌های شام عراق و جزیره، دولت‌های شمال آفریقا، فاطمیان، دولت‌های اندلس، موحدون، مرابطون و ...)
- تحولات مهم سیاسی اجتماعی در شرق جهان اسلام (سرزمین‌های اسلامی واقع در شرق رشته کوه‌های زاگرس):
  - تاریخچه‌ی دولت‌های شرق جهان اسلام
  - اسلام آوردن ترکان، زمینه‌ها و پیامدهای آن برای تاریخ جوامع اسلامی
  - مهاجرت‌های صحراگردان به مناطق غربی و پیامدهای آن
  - مهاجرت از نواحی شهری به روستایی و بالعکس
  - شهرنشینی، جوامع روستایی و زیست‌شانی
  - معرفی مهمترین کانون‌های سیاسی و فرهنگی
- تحولات مهم سیاسی اجتماعی در غرب جهان اسلام (شام، جزیره، شبه جزیره‌ی عربی، مصر، شمال آفریقا و اندلس):
  - تاریخچه‌ی دولت‌های غرب جهان اسلام
  - دوگانه‌ی مدنیت/بدویت و عرب/بربر و تاثیر آنها در تحولات تاریخی شمال آفریقا
  - ساخت قبیله‌ای و گروه‌های قبیله‌ای بزرگ
  - معرفی مهمترین کانون‌های سیاسی و فرهنگی
  - ابعاد رقابت سیاسی و دینی فاطمیان مصر و خلافت عباسی
  - مواجهه‌ی سیاسی نظامی مسلمانان با مسیحیان در اندلس، مدیترانه و جنگ‌های صلیبی
- نهادها و نظام‌های اداری و حکومتی:
  - سنت‌های سیاسی و اداری
  - وزارت، دیوان‌سالاری، دیوان‌ها، خاستگاه‌های اجتماعی و تاریخی دبیران و دیوان‌سالاران
  - نهادها و ساختارهای مالی و اقتصادی دولت‌های اسلامی
  - ارتش، ترکیب و الگوهای ساختار نظامی
  - تقسیم‌بندی ایالت‌ها و الگوهای ارتباط مرکز با آنها
  - قضاوت و نظام دادرسی
- شرایط کلان اقتصادی در جوامع اسلامی:
  - سهم تجارت، کشاورزی، پیشه‌وری و دامپروری در اقتصادی کلان و معیشت عمومی (با در نظر داشتن تفاوت‌های منطقه‌ای)
  - نقود و مسکوکات، ارزش آنها و تغییر آن
  - نظام اقطاع و واگذاری زمین و پیامدهای آن
  - مسیرهای اصلی تجارت و کالاهای تجاری
- پدیده‌های مهم فکری، مذهبی، فرهنگی و اجتماعی:
  - کلیات اندیشه‌های سیاسی
  - نگرش عمومی مسلمانان به خلافت به مثابه نهادی سیاسی و دینی
  - جریان‌ها و جنبش‌های فکری، کلامی و مذهبی مهم در قلمروی اسلامی (گروه‌های شیعه شامل امامیه زیدیه و اسماعیلیه، گروه‌های سنی از جمله پیروان مکاتب فقهی، کلام اشعری و معتزله)

- رشد فرقه‌گرایی، کشاکش‌های مذهبی و زمینه‌های گوناگون آن
- گسترش سازمان‌ها و فرقه‌های تصوف، زمینه‌ها و پیامدهای سیاسی، اجتماعی و فرهنگی آن.
- نهادها و نخبگان فرهنگی، دینی، آموزشی و علمی:
  - نخبگان دینی (فقیهان، محدثان، مفسران، متکلمان و قاضیان)
  - نخبگان غیردینی (زبان‌شناسان، شاعران و ادیبان، دانشمندان طبیعی، پزشکان و هنرمندان مانند موسیقی‌دانان و ...)
  - منابع اقتصادی و معیشتی نخبگان و وابستگی‌های سیاسی اجتماعی آنها
  - رابطه‌ی نخبگان با نهادهای سیاسی و جامعه
  - نهادهای آموزشی علمی (مدرسه‌ها، دارالعلم، کتابخانه‌ها، نظامیه، بیمارستان‌ها و ...)
  - امتداد اجتماعی آموزه‌های مکتب اهل بیت (ع)

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ارائه دروس بوسیله استاد متخصص علوم تاریخی آشنا با محورهای اصلی سرفصل؛ برگزاری گفت‌وگوهای علمی؛ انجام تمرین‌های نوشتاری (یادداشت و مقاله‌های کوتاه علمی)؛ ارائه مباحث منتخب بوسیله دانشجویان با استفاده از فناوری‌های جدید؛ آموزش شیوه‌های جستجو در منابع متنوع متنی و غیرمتنی و چگونگی استخراج داده‌های علمی؛ حضور فعال در نشست‌ها و همایش‌های تخصصی و تدوین گزارش‌های مربوطه؛

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

ارزیابی مستمر؛ آزمون میان‌نیم‌سال؛ آزمون نوشتاری پایان نیم‌سال؛ تحقیق پایانی؛ ارزیابی مجموعه فعالیت‌های کلاسی.

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه: اینترنت، نرم‌افزارهای آموزشی، نمایش فیلم‌های آموزشی

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. ابن العبری، دولت‌های اسلامی، ترجمه عبدالحمید آیتی، تهران: شرکت علمی و فرهنگی.
۲. بروکلیمان کارل (۱۳۸۳) تاریخ ملل و دول اسلامی، ترجمه‌های جزایری، تهران: انتشارات علمی و فرهنگی.
۳. بهرامی، روح‌الله (۱۳۹۴) کیسانیه، جریان‌های فکری و تکاپوهای سیاسی (تاملاتی جدید در باب زوال امویان و برآمدن عباسیان)، تهران: پژوهشکده تاریخ اسلام.
۴. حسن، ابراهیم حسن (۱۳۶۰) تاریخ سیاسی اسلام، ترجمه ابوالقاسم پاینده، تهران: انتشارات جاویدان.
۵. خضری احمدرضا، تاریخ خلافت عباسی از آغاز تا پایان آل بویه، تهران: سمت.
۶. دانیل، التون ال. (۱۳۸۹) تاریخ سیاسی و اجتماعی خراسان در آغاز حکومت عباسیان؛ ترجمه مسعود رجب‌نیا، تهران: شرکت انتشارات علمی و فرهنگی.
۷. زهرانی، محمد مسفر (۱۳۹۳) نظام وزارت در دولت عباسیان: عصر آل بویه و سلجوقیان، مترجم: ستار عودی، تهران: انتشارات علمی و فرهنگی.
۸. شعبان، محمد عبدالحی محمد (۱۳۸۶) فراهم آمدن زمینه‌های سیاسی و اجتماعی نهضت عباسیان در خراسان؛ ترجمه: پروین ترکمنی آذر. تهران: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.
۹. طقوش، محمدسهیل (۱۳۸۰) دولت عباسیان؛ مترجم حجت‌الله جودکی؛ قم: پژوهشکده حوزه و دانشگاه.
۱۰. لاپیدوس، ایرام (۱۳۸۱) تاریخ جوامع اسلامی، مترجم: علی بختیاری زاده - تهران: اطلاعات.
۱۱. مکی، محمد کاظم، تمدن اسلامی در عصر عباسیان، ترجمه محمد سپهری، تهران: انتشارات سمت.
۱۲. منتظری، غلامرضا (۱۴۰۱) آیین کشورداری در تمدن اسلامی (عصر عباسیان ۱۳۲ - ۶۵۶ق.)/غلامرضا منتظری؛ مشهد: بنیاد پژوهش‌های اسلامی.
۱۳. موحد ابطحی، رضیه سادات (۱۳۹۲) نقش شیعیان در ساختار حکومت عباسیان: از خلافت ناصر تا سقوط بغداد؛ قم: انتشارات شیعه‌شناسی.

عنوان درس به فارسی:		تاریخ معاصر جهان اسلام ۱ (همسایگان ایران)	
عنوان درس به انگلیسی:		Contemporary History of the Islamic World 1	
دروس پیش نیاز:			
دروس هم نیاز:			
تعداد واحد:		۲	
تعداد ساعت:		۳۲	
نوع درس و واحد			
پایه ☐ نظری ☒			
تخصصی ☒ عملی ☐			
اختیاری ☐ نظری-عملی ☐			
رساله / پایان نامه ☐			

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی:

شناخت کلی تحولات سیاسی، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی جهان اسلام در دو قرن اخیر آگاهی از تاریخ تحولات همسایگان ایران در سده‌های اخیر و مواجهه آنها با استعمار و فهم منطق تاریخی مناسبات ایران با هریک از همسایگان

ب) اهداف ویژه:

دانشجو باید بتواند:

۱. ضرورت مطالعه تاریخ معاصر جهان اسلام و کاربرد آن را شرح دهد.
۲. مهمترین اجزای تاریخ سیاسی، فرهنگی و اقتصادی همسایگان ایران شامل ترکیه، عراق، کشورهای قفقاز، آسیای مرکزی، افغانستان و پاکستان در دو قرن اخیر را به تفکیک نام ببرد.
۳. نقش آفرینی دولت‌های استعماری در غرب آسیا در دو قرن اخیر را توضیح دهد.

پ) سرفصل‌ها:

- شناخت مفاهیم و دوره زمانی مورد بررسی در تاریخ معاصر
- آشنایی با تاریخ تحولات سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی ترکیه از فروپاشی عثمانی تاکنون
- شناخت، احزاب، جریان‌ها و گروه‌های سیاسی و فکری ترکیه در دوره معاصر
- آشنایی با تاریخ تحولات سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی عراق از فروپاشی عثمانی تاکنون
- نقش استعمار انگلیس در عراق، انقلاب ۱۹۲۰ و گروه‌ها و جریان‌های فعال در آن
- حزب بعث از ظهور تا سقوط
- آشنایی با تحولات سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی حوزه قفقاز با تکیه بر کشورهای آذربایجان و ارمنستان از اشغال تزاری روسیه تاکنون
- نقش روسیه تزاری و اتحاد شوروی در تحولات فرهنگی و اقتصادی قفقاز
- اوضاع کشورهای قفقاز پس از فروپاشی شوروی
- آشنایی با تحولات سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی حوزه آسیای مرکزی از اشغال تزاری روسیه تاکنون
- نقش روسیه تزاری و اتحاد شوروی در تحولات فرهنگی و اقتصادی آسیای مرکزی
- اوضاع کشورهای آسیای مرکزی پس از فروپاشی شوروی
- آشنایی با تاریخ تحولات سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی افغانستان پس از جدایی از ایران تا اشغال شوروی
- شناخت، احزاب، جریان‌ها و گروه‌های سیاسی و فکری افغانستان در دوره معاصر با تکیه بر نقش آفرینی آنها در دهه‌های اخیر

- آشنایی با تاریخ تحولات سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی پاکستان از جدایی از هند تا کنون
- شناخت، احزاب، جریان‌ها و گروه‌های سیاسی و فکری پاکستان

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ارائه دروس بوسیله استاد متخصص علوم تاریخی آشنا با محورهای اصلی سرفصل؛ برگزاری گفت‌وگوهای علمی؛ انجام تمرین‌های نوشتاری (یادداشت و مقاله‌های کوتاه علمی)؛ ارائه مباحث منتخب بوسیله دانشجویان با استفاده از فناوری‌های جدید؛ آموزش شیوه‌های جستجو در منابع متنوع متنی و غیرمتنی و چگونگی استخراج داده‌های علمی؛ حضور فعال در نشست‌ها و همایش‌های تخصصی و تدوین گزارش‌های مربوطه؛

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

ارزیابی مستمر؛ آزمون میان‌نیم‌سال؛ آزمون نوشتاری پایان نیم‌سال؛ تحقیق پایانی؛ ارزیابی مجموعه فعالیت‌های کلاسی.

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

اینترنت، نرم‌افزارهای آموزشی، نمایش فیلم‌های آموزشی

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. احمدی منش، محمد (۱۳۹۵) اسلام و سیاست در پاکستان، تهران، انتشارات پژوهشکده تاریخ اسلام.
۲. اسمیت، ویلفرد کنت (۱۳۵۶) اسلام در جهان امروز، ترجمه: حسینعلی هروی، تهران، انتشارات دانشگاه تهران.
۳. ازدلگا، الیزابت (۱۳۸۹) نقش‌بندی در آسیای غربی و مرکزی؛ تغییر و تداوم؛ مترجم فهیمه ابراهیمی؛ تهران: پژوهشکده تاریخ اسلام.
۴. بوزار، مارسل (۱۳۶۹) اسلام و جهان امروز، ترجمه: مسعود محمدی، تهران، دفتر نشر فرهنگ اسلامی.
۵. جمالی فر، مهدی (۱۳۹۱) مقدمه‌ای بر شناخت جامعه علویان ترکیه از پیدایش تا ۲۰۰۹ م؛ تهران، امیرکبیر.
۶. خرمشاد، محمدباقر (۱۳۹۶) جایگاه تمدنی ایران امروز در جهان اسلام، تهران: سرو اندیشه (برای انجمن جامعه‌شناسی ایران).
۷. دکم‌جیان، آر. هرابر (۱۳۶۶) جنبش‌های اسلامی در جهان عرب (بررسی پدیده بنیادگرایی اسلامی) ترجمه: حمید احمدی، تهران، انتشارات کیهان.
۸. رئیس‌نیا، رحیم (۱۳۸۷) جنبش جدیدیه در تاتارستان، تهران، انتشارات وزارت امور خارجه.
۹. زرینی، حسین (۱۳۹۵) ریشه‌های تاریخی جدایی قفقاز از ایران؛ تهران: پژوهشکده تاریخ اسلام.
۱۰. سوسک، اسوات (۱۳۹۸) تاریخ آسیای میانه (از مغولستان تا خوارزم)، سیده فهیمه ابراهیمی، تهران، انتشارات سمت.
۱۱. عنایت، حمید (۱۳۹۸) اندیشه سیاسی در اسلام معاصر، ترجمه: بهاء‌الدین خرمشاهی، تهران، خوارزمی.
۱۲. مطهری، مرتضی (۱۳۵۶) نهضت‌های اسلامی در صدساله اخیر، تهران، انتشارات صدرا.
۱۳. فلاح، رحمت‌الله (۱۳۸۹) جریان‌های اسلامی در آسیای مرکزی، تهران، انتشارات اندیشه سازان نور.
۱۴. فیاض، علی اکبر (۱۳۹۴) تاریخ معاصر افغانستان، مشهد، انتشارات بدخشان.
۱۵. موثقی، احمد، (۱۳۷۴) جنبش‌های اسلامی معاصر، تهران، سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت)
۱۶. وردی، علی (۱۳۹۱) تاریخ عراق، ترجمه: هادی انصاری، تهران، چاپ و نشر بین‌الملل.
۱۷. هیل، ویلیام (۱۳۹۵) سیاست خارجی ترکیه ۱۷۷۴-۲۰۰۰؛ ترجمه ناصر پورابراهیم؛ تهران: پژوهشکده تاریخ اسلام.

عنوان درس به فارسی:		تاریخ معاصر جهان اسلام ۲ (سایر کشورها)	
عنوان درس به انگلیسی:		Contemporary History of the Islamic World 2	
دروس پیش‌نیاز:		تاریخ معاصر جهان اسلام ۱	
دروس هم‌نیاز:			
تعداد واحد:		۲	
تعداد ساعت:		۳۲	
نوع درس و واحد			
☐ پایه ☒ نظری			
☐ عملی ☒ تخصصی			
☐ اختیاری ☐ نظری-عملی			
☐ رساله / پایان‌نامه			

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی:

شناخت کلی تحولات سیاسی، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی جهان اسلام در دو قرن اخیر آگاهی از تاریخ تحولات همسایگان ایران در سده‌های اخیر و مواجهه آنها با استعمار و فهم منطق تاریخی مناسبات ایران با هریک از همسایگان

شناخت جنبش‌ها، انقلابات و جریان‌های موثر مسلمانان و سازمان‌ها و نهادهای بین‌المللی اسلامی در جهان اسلام

ب) اهداف ویژه:

دانشجو باید بتواند:

۱. با تاریخ فرهنگی، سیاسی، اجتماعی و اقتصادی کشورهای حوزه خلیج فارس، مصر و شام و شمال آفریقا در دو قرن اخیر آشنا شده باشد.
۲. با تاریخ تحولات فلسطین در دو قرن اخیر، فرایند شکل‌گیری رژیم صهیونیستی و تاریخچه مقاومت مردم و گروه‌های فلسطینی آشنا شود.
۳. با تاریخ فرهنگی، سیاسی، اجتماعی و اقتصادی کشورهای مسلمان حوزه شبه قاره هند و شرق و جنوب شرق آسیا در دو قرن اخیر آشنا شده باشد.
۴. با مهمترین سازمان‌ها، نهادها و مراکز بین‌المللی اسلامی و وظایف و اثرگذاری آنها آشنا شده باشد.

پ) سرفصل‌ها:

- آشنایی با تاریخ تحولات سیاسی کشورهای خلیج فارس از فروپاشی عثمانی و شکل‌گیری تدریجی کشورهای سواحل خلیج فارس؛
- آشنایی با مهمترین تحولات اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی کشورهای سواحل جنوبی خلیج فارس و جریان وهابیت
- آشنایی با تاریخ فرهنگی، سیاسی، اجتماعی و اقتصادی کشورهای حوزه مصر و شام شامل، مصر، سوریه، اردن و لبنان در دو قرن اخیر، حضور استعمار فرانسه و انگلیس و احزاب و جریان‌های مهم این کشورها
- آشنایی با نهضت فلسطین، فرایند شکل‌گیری و اشغالگری رژیم صهیونیستی و تاریخچه مقاومت
- آشنایی با تاریخ فرهنگی، سیاسی، اجتماعی و اقتصادی کشورهای حوزه شمال آفریقا در دو قرن اخیر، حضور استعمار و جنبش‌های آزادی‌بخش و سرنوشت پس از استقلال این کشورها.
- آشنایی با تاریخ فرهنگی، سیاسی، اجتماعی و اقتصادی مسلمانان حوزه شبه قاره هند، حضور استعمار انگلیس و مواجهه مسلمانان با آن؛
- آشنایی با تاریخ فرهنگی، سیاسی، اجتماعی و اقتصادی کشورهای مسلمان حوزه شرق و جنوب شرق آسیا؛

• آشنایی با تاریخ فرهنگی، سیاسی، اجتماعی و اقتصادی کشورهای مسلمان حوزه شرق، مرکز و غرب آفریقا و حضور استعمار در این مناطق

• آشنایی با تاریخچه نهادهایی همچون سازمان همکاری‌های اسلامی، بانک توسعه اسلامی، سازمان علمی و فرهنگی ملل مسلمان (ایسیسکو)، اکو و ... و کارکرد و اثر بخشی آنها

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ارائه دروس بوسیله استاد متخصص علوم تاریخی آشنا با محورهای اصلی سرفصل؛ برگزاری گفت‌وگوهای علمی؛ انجام تمرین‌های نوشتاری (یادداشت و مقاله‌های کوتاه علمی)؛ ارائه مباحث منتخب بوسیله دانشجویان با استفاده از فناوری‌های جدید؛ آموزش شیوه‌های جستجو در منابع متنوع متنی و غیرمتنی و چگونگی استخراج داده‌های علمی؛ حضور فعال در نشست‌ها و همایش‌های تخصصی و تدوین گزارش‌های مربوطه؛

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

ارزیابی مستمر؛ آزمون میان‌نیم‌سال؛ آزمون نوشتاری پایان نیم‌سال؛ تحقیق پایانی؛ ارزیابی مجموعه فعالیت‌های کلاسی.

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

اینترنت، نرم‌افزارهای آموزشی، نمایش فیلم‌های آموزشی

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. اسفندیار، محمودرضا (۱۳۹۷) تاریخ اسلام در جنوب شرقی آسیا، تهران، انتشارات سمت.
۲. اسمیت، ویلفرد کنت (۱۳۵۶) اسلام در جهان امروز، ترجمه: حسینعلی هروی، تهران، انتشارات دانشگاه تهران.
۳. اطلس رهبران: تصویری از صحنه رقابت داعیان مذهب در جهان اهل سنت (۱۳۹۴) نویسندگان: محمد مهدی تجریشی و دیگران، قم: نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاهها
۴. اولیور، رولند آنتونی (۱۳۹۶) آنتونی اتمور، تاریخ اسلام در آفریقای سده‌های میانه، ترجمه: عباس برومند اعلم و معصومه قمی، تهران، انتشارات سمت.
۵. برومند اعلم، عباس (۱۳۹۲) بررسی تطبیقی جنبش‌های اسلامی الجزایر و تونس، تهران، انتشارات پژوهشکده تاریخ اسلام.
۶. برومند اعلم، عباس (۱۳۹۱) جامعه علویان سوریه: (از پیدایش تا قرن بیستم)؛ تهران: امیرکبیر.
۷. بوازار، مارسل (۱۳۶۹) اسلام و جهان امروز، ترجمه: مسعود محمدی، تهران، دفتر نشر فرهنگ اسلامی.
۸. زعیر، اکرم (۱۳۷۶) سرگذشت فلسطین، ترجمه: اکبر هاشمی رفسنجانی، قم: انتشارات بوستان کتاب قم.
۹. فکری، مسعود (۱۳۹۷) روشنفکران جهان عرب: معرفی آرا و آثار یکصد چهره فکری-فرهنگی معاصر جهان عرب، تهران: ترجمان علوم انسانی.
۱۰. کامیتز، دیوید (۱۳۹۳) وهابیت و عربستان سعودی، ترجمه: مجتبی فاضلی، تهران، انتشارات پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات.
۱۱. کوک، مایکل (۱۳۹۳) مجموعه مقالات و مطالعاتی در تاریخ و اندیشه وهابیت، ترجمه: محمد حسین رفیعی، تهران، انتشارات الهدی.
۱۲. کیالی، عبدالوهاب (۱۳۶۶) تاریخ نوین فلسطین، ترجمه: محمدجواهر کلام، تهران، انتشارات امیرکبیر.
۱۳. مطهری، مرتضی (۱۳۵۶) نهضت‌های اسلامی در صدساله اخیر، تهران، انتشارات صدرا.
۱۴. موحدی، محمدرضا (۱۳۹۰) اسلام در هند، قم، انتشارات المصطفی.
۱۵. وثوقی، محمدباقر (۱۳۸۴) تاریخ خلیج فارس و ممالک همجوار، تهران، سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت)

عنوان درس به فارسی:		تاریخ در قرآن	
عنوان درس به انگلیسی:		History in The Quran	
دروس پیش‌نیاز:		نوع درس و واحد	
دروس هم‌نیاز:		پایه ☐	نظری ☒
تعداد واحد:	۲	تخصصی ☒	عملی ☐
تعداد ساعت:	۳۲	اختیاری ☐	نظری-عملی ☐
		رساله / پایان‌نامه ☐	

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی: شناخت نگرش قرآن به تاریخ و دریافت سیر تحولی تاریخ از نگاه قرآن.

ب) اهداف ویژه:

دانشجو باید بتواند:

۱. درباره مسأله‌بودگی تاریخ در قرآن توضیح دهد؛
۲. واژگان محوری حکایت‌گر توجه قرآن به تاریخ و تاریخ‌اندیشی را برشمرد؛
۳. میزان و نوع توجه قرآن به تاریخ اقوام گذشته را شرح دهد؛
۴. میزان و نوع توجه قرآن به شخصیت‌های تاریخی را بیان کند؛
۵. میزان و نوع توجه قرآن به رویدادهای تاریخی را توضیح دهد؛
۶. میزان و نوع توجه قرآن به قانون‌های تاریخی را تشریح کند.

پ) مباحث یا سرفصل‌ها:

- جایگاه تاریخ در قرآن به عنوان کتاب هدایت و پرهیز از کتاب تاریخ انگاشتن قرآن؛
- بررسی گونه‌های توجه قرآن به تاریخ را شرح دهد: توصیه مستقیم به تاریخ‌نگری، بهره‌گیری از واژگان دارای دلالت تاریخی، بهره‌گیری از گزاره‌های دارای دلالت تاریخی؛
- مفهوم حق و باطل در قرآن و تأثیر بنیادی آن در شناخت نگاه قرآن به تاریخ؛
- واژگان دارای دلالت تاریخی در قرآن و معرفی روش‌های مختلف برای چگونگی بررسی آنها، مانند: اثر، حدیث، رؤیت، سیر، قصه، نبأ، نظر، مثل؛
- آغاز تاریخ در نگاه قرآن؛
- مهمترین اقوام بشری گذشته در قرآن، مانند قوم عاد، قوم ثمود، قوم نوح، اصحاب کهف، اصحاب ایکه، اصحاب اخدود، اهل مدین؛
- مهمترین چهره‌های تاریخی جبهه حق در قرآن مانند پیامبران و لقمان و ذوالقرنین؛
- مهمترین چهره‌های تاریخی جبهه باطل در قرآن مانند قایل، فرعون و قارون و مانند آن؛
- مهمترین رویدادهای تاریخی ذکر شده در قرآن مانند نزاع هابیل و قابیل، ماجرای ساختن کشتی نوح، رویدادهای زمان حضرت ابراهیم و رویدادهای زمان دیگر پیامبران، جنگ ایران و روم و مانند آن؛
- نمونه‌هایی از قانون‌های تاریخی در قرآن: سنت زوال، سنت هلاک، سنت استدراج، سنت جاودانگی حق، سنت زوال‌پذیری باطل، سنت امداد الهی و مانند آن؛

بیان تاریخ در نگاه قرآن؛

- ویژگی‌های بیان رویدادهای تاریخی در قرآن: پراکندگی بیان و عدم روایت واحد، عدم اهتمام به ذکر همه جزئیات، ذکر مستند برخی اندک از رویدادها؛
- ویژگی‌های محتوایی نگاه تاریخی قرآن و وجوه تمایز آن از دیگر رویکردها، مانند توجه به ماوراء، تأکید بر عبرت‌آموزی تاریخ، به هم آمیختگی روایت و تحلیل، و مانند آن؛
- جایگاه احادیث برای فهم و تفسیر آیات تاریخی در قرآن؛
- امکان‌سنجی تدوین تفسیر تاریخی قرآن به مثابه گونه‌ای نواز تفسیر قرآن؛
- امکان‌سنجی تدوین یک پارادایم جدید برای علوم انسانی بر پایه آموزه‌های قرآن و پیامدهای آن برای دانش تاریخ؛

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ارائه دروس بوسیله استاد متخصص علوم تاریخی آشنا با محورهای اصلی سرفصل؛ برگزاری گفت‌وگوهای علمی؛ انجام تمرین‌های نوشتاری (یادداشت و مقاله‌های کوتاه علمی)؛ ارائه مباحث منتخب بوسیله دانشجویان با استفاده از فناوری‌های جدید؛ آموزش شیوه‌های جستجو در منابع متنوع متنی و غیرمتنی و چگونگی استخراج داده‌های علمی؛ حضور فعال در نشست‌ها و همایش‌های تخصصی و تدوین گزارش‌های مربوطه؛

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

ارزیابی مستمر؛ آزمون میان‌نیم‌سال؛ آزمون نوشتاری پایان نیم‌سال؛ تحقیق پایانی؛ ارزیابی مجموعه فعالیت‌های کلاسی.

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه: اینترنت، نرم‌افزارهای آموزشی، نمایش فیلم‌های آموزشی

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. قرآن کریم و نهج البلاغه.
۲. بیومی مهران، محمد (۱۳۸۳) بررسی تاریخی قصص قرآن، ۴ ج؛ ترجمه محمد راستگو، مسعود انصاری؛ تهران: شرکت انتشارات علمی و فرهنگی.
۳. جعفری، یعقوب (۱۳۶۶) بینش تاریخی قرآن، تهران، دفتر نشر فرهنگ اسلامی، چاپ اول.
۴. جوادی آملی، عبدالله (۱۳۷۹) سیره پیامبران در قرآن، قم: مرکز نشر اسراء، ۲ جلد.
۵. حاج منوچهری، فرامرز (۱۳۹۵) گونه‌شناسی و تحلیل ساختار قصص قرآنی، تهران: دانشگاه امام صادق (ع).
۶. حسینی (ژرفا)، سیدابوالقاسم (۱۳۹۴) گونه‌شناسی قصه‌های قرآن، قم: مدرسه اسلامی هنر.
۷. دانش کیا، محمدحسین (۱۳۹۳) نگاهی دیگر به تاریخ در قرآن: تشابه‌ها، تفاوت‌ها و تعارض‌های گزارش‌های تاریخی قرآن با منابع منتخب، قم: نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاهها، دفتر نشر معارف.
۸. رادمنش، عزت الله (۱۳۷۱) تاریخ در قرآن؛ تهران: کویر.
۹. سلیمانی، جواد (۱۳۹۷) فلسفه تاریخ در قرآن، تهران، سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت).
۱۰. صدر، سید محمدباقر (۱۳۸۱) سنت‌های تاریخ در قرآن؛ ترجمه: جمال‌الدین موسوی؛ تهران: تفاهم.
۱۱. فعال عراقی‌نژاد، حسین (۱۳۷۶) کتاب‌شناسی و مقاله‌شناسی قصص قرآن و تاریخ انبیاء؛ تهران: سازمان چاپ و انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی.
۱۲. کافی، مجید (۱۳۹۶) تاریخ در قرآن، قم: پژوهشگاه حوزه و دانشگاه.
۱۳. معرفت، محمدهادی (۱۳۸۷) قصه در قرآن، قم: موسسه فرهنگی انتشاراتی التمهید.
۱۴. مطهری، مرتضی (۱۳۶۲) انسان کامل؛ قم: جامعه مدرسین حوزه علمیه قم.

عنوان درس به فارسی:		تاریخ و باستان شناسی	
عنوان درس به انگلیسی:		History and Archeology	
دروس پیش‌نیاز:		نوع درس و واحد	
دروس هم‌نیاز:		پایه ☐	نظری ☒
تعداد واحد:	۲	تخصصی ☒	عملی ☐
تعداد ساعت:	۳۲	اختیاری ☐	نظری-عملی ☐
		رساله / پایان‌نامه ☐	

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی:

آشنایی با ماهیت باستان‌شناسی، مبانی تعامل و همکاری تاریخ و باستان‌شناسی و چگونگی استفاده دو سویه مطالعات باستان‌شناسی و مطالعات تاریخی از یکدیگر

ب) اهداف ویژه:

دانشجو باید بتواند:

۱. درباره ماهیت دانش باستان‌شناسی و پیوند آن با دانش تاریخ توضیح دهد؛
۲. نمونه‌هایی از تعاملات دانش تاریخ و باستان‌شناسی را در مطالعات جهانی تشریح کند.
۳. درباره روش‌شناسی و رویکردهای باستان‌شناسی در ارتباط با دانش تاریخ توضیح دهد.
۴. مهمترین یافته‌های باستان‌شناختی موثر در پژوهش‌های تاریخی مربوط به هریک از ادوار تاریخی ایران از هزاره‌های پنجم پیش از میلاد تا حال حاضر را نام ببرد.

پ) سر فصل‌ها:

- مبانی، مفاهیم اصلی دانش باستان‌شناسی
- روش‌شناسی دانش باستان‌شناسی و دانش تاریخ در قیاس با یکدیگر
- رویکردها و نظریه‌های تفکر باستان‌شناختی
- باستان‌شناسی تاریخی-فرهنگی و جایگاه آن در بین نظریه‌های باستان‌شناسی
- ابعاد زمانی مطالعات باستان‌شناسی در ارتباط با دانش تاریخ
- آشنایی با انواع داده‌های باستان‌شناسی کاربردی در دانش تاریخ؛ آثار معماری؛ کتیبه‌ها و نقش برجسته‌ها؛ سفال‌ها و کاشی‌ها؛ آجرها؛ فلزات؛ جواهرآلات؛ سکه‌ها؛ اشیاء شیشه‌ای؛ اشیاء چوبی و غیر فلزی؛ ...
- آشنایی با اصول استفاده از کتیبه‌ها و نقش برجسته‌ها در پژوهش‌های تاریخی
- آشنایی با اصول استفاده از سکه‌ها در پژوهش‌های تاریخی
- مبانی صحت سنجی منابع نوشتاری بر مبنای شواهد باستان‌شناسی
- تفاوت در شواهد باستان‌شناسی و تاریخی
- روش‌های تفسیر مدارک باستان‌شناسی جهت بازسازی تاریخ
- کاربردهای باستان‌شناسی در تاریخ و تاریخ در باستان‌شناسی
- بررسی دوره‌های تاریخی ایران بر اساس یافته‌های باستان‌شناختی (آگاهی درباره داده‌های باستان‌شناختی هر دوره):

- از هزاره پنجم پیش از میلاد تا هزاره اول میلادی
- از ایلام تا ورود اسکندر
- از سلوکیان تا پایان حکومت ساسانی
- سده‌های نخستین هجری
- قرن چهارم تا هفتم (غزنویان تا هجوم مغولان)
- قرن هفتم تا دهم (ایلخانان تا برآمدن صفویه)
- قرن دهم تا پانزدهم (صفویه تا پهلوی)

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ارائه دروس بوسیله استاد متخصص علوم تاریخی آشنا با محورهای اصلی سرفصل؛ برگزاری گفت‌وگوهای علمی؛ انجام تمرین‌های نوشتاری (یادداشت و مقاله‌های کوتاه علمی)؛ ارائه مباحث منتخب بوسیله دانشجویان با استفاده از فناوری‌های جدید؛ آموزش شیوه‌های جستجو در منابع متنوع متنی و غیرمتنی و چگونگی استخراج داده‌های علمی؛ حضور فعال در سفر، بازدیدهای علمی، نشست‌ها و همایش‌های تخصصی و تدوین گزارش‌های مربوطه؛

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

ارزیابی مستمر؛ آزمون میان‌نیم‌سال؛ آزمون نوشتاری پایان نیم‌سال؛ تحقیق پایانی؛ ارزیابی مجموعه فعالیت‌های کلاسی.

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

سفر علمی برای بازدید از سایت‌های باستان‌شناسی و اماکن تاریخی یا موزه‌ها؛ اینترنت و نرم افزارهای آموزشی و نمایش فیلم‌های آموزشی.

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. اسنادی از باستان‌شناسی در ایران (حفریات، عتیقیات، و بناهای تاریخی) (۱۳۸۰) به کوشش: روح‌الله بهرامی و عیسی عبدی؛ تهران: وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، سازمان چاپ و انتشارات.
۲. اعتبار باستان‌شناختی آریا و پارس: نقدی بر کتاب دوازده قرن سکوت (۱۳۹۲) محمدتقی عطایی، علی اکبر وحدتی؛ تهران: پردیس دانش.
۳. تریگر، بروس جی (۱۳۹۴) تاریخ تفکر باستان‌شناسی. ترجمه غلامعلی شاملو. تهران: سمت.
۴. دارک، کن (۱۳۸۷) مبانی نظری باستان‌شناسی. ترجمه کامیار عبدی. تهران: مرکز نشر دانشگاهی.
۵. سامی، علی (۱۳۹۷) تمدن ساسانی؛ تهران، سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت)، پژوهشکده تحقیق و توسعه علوم انسانی.
۶. علیزاده، عباس (۱۳۷۳) چرا باستان‌شناسی، لزوم آگاهی فرهنگی و کاربرد علوم انسانی در جوامع امروزی. میراث فرهنگی. شماره ۱۲. تابستان و پاییز. صفحه ۱۱۸-۱۰۷.
۷. ملاصالحی، حکمت‌الله (۱۳۹۴) باستان‌شناسی در صافی جستارهای فلسفی، تهران: نگارستان اندیشه.
۸. نگهبان، عزت‌الله (۱۳۸۵) مروری بر پنجاه سال باستان‌شناسی ایران، تهران: سبحان نور: سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری.
۹. ویسی، مهسا (۱۳۹۹) بازخوانی هشتاد و دو سال آموزش رشته باستان‌شناسی در ایران: تاسیس، توسعه، اشتغال (از ۱۳۱۴ تا ۱۳۹۶)، تهران، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.
۱۰. هادر، ایان (۱۳۹۸) نظریه‌ها در باستان‌شناسی امروز؛ ایان هادر؛ ترجمه افسانه محمدی‌شاهرخ‌آبادی، نورالله مرادی‌نوروزی؛ تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت).

تاریخ شفاهی		عنوان درس به فارسی:
Oral History		عنوان درس به انگلیسی:
نظری ☐	پایه ☐	دروس پیش‌نیاز:
عملی ☐	تخصصی ☒	دروس هم‌نیاز:
نظری-عملی ☒	اختیاری ☐	تعداد واحد:
رساله / پایان‌نامه ☐		تعداد ساعت:
		۲
		۴۸

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟ سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی:

آشنایی دانشجویان با ابعاد، ویژگی‌ها و سازوکارهای تاریخ شفاهی و کارکردهای آن در تاریخ‌نگاری.

ب) اهداف ویژه:

دانشجو باید بتواند:

۱. تعریف جامع از تاریخ شفاهی و اهمیت و جایگاه این مهارت ارائه دهد؛
۲. ویژگی‌ها و کاربرد تاریخ شفاهی و تفاوت آن با خاطره و سایر منابع تاریخ‌نگارانه را شرح دهد؛
۳. مبانی و اصول مصاحبه در تاریخ شفاهی را نام برده و توضیح دهد؛
۴. شیوه‌های نقد، ارزیابی و تدوین داده‌های شفاهی حاصل از مصاحبه را برشمرد.

پ) سرفصل‌ها:

- تعریف تاریخ شفاهی و گونه‌های مختلف آن و تفاوت آن با خاطرات؛
- منابع تاریخ شفاهی؛
- تاریخچه پیدایش و سیر تکامل آن در غرب و ایران؛
- قلمرو موضوعی تاریخ شفاهی؛
- وضعیت تاریخ شفاهی در ایران و مقایسه آن با مکاتب و جریان‌های بزرگ تاریخی شفاهی در غرب؛
- تدارکات مصاحبه: ابزارها، فنون و روش‌ها؛
- اصول پیاده سازی مصاحبه‌ها و خاطرات شفاهی؛
- اصول و مبانی ویرایش و تدوین داده‌های شفاهی؛
- نقد و ارزیابی اعتبار داده‌های شفاهی؛
- نقد مصاحبه‌گر و مصاحبه‌شونده؛
- کاربردهای داده‌های شفاهی در تاریخ‌نگاری و اهمیت داده‌های شفاهی؛
- تاریخ شفاهی ترکیبی، موضوعی؛
- مسائل روش‌شناختی و مسائل معرفت‌شناختی تاریخ شفاهی: نسبت تاریخ شفاهی با دانش تاریخ و تاریخ‌نگاری؛

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ارائه دروس بوسیله استاد متخصص علوم تاریخی آشنا با محورهای اصلی سرفصل؛ برگزاری گفت‌وگوهای علمی؛ انجام تمرین‌های نوشتاری (یادداشت و مقاله‌های کوتاه علمی)؛ ارائه مباحث منتخب بوسیله دانشجویان با استفاده از فناوری‌های جدید؛ آموزش شیوه‌های جستجو در منابع متنوع متنی و غیرمتنی و چگونگی استخراج داده‌های علمی؛ حضور فعال در نشست‌ها و همایش‌های تخصصی و تدوین گزارش‌های مربوطه؛ انجام حداقل یک مصاحبه مبتنی با اصول تاریخ شفاهی و تدوین منسجم گزارش مصاحبه؛

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

ارزیابی مستمر؛ آزمون میان‌نیم‌سال؛ آزمون نوشتاری پایان نیم‌سال؛ تحقیق پایانی؛ ارزیابی مجموعه فعالیت‌های کلاسی؛ ارزیابی گزارش فعالیت عملی.

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

اینترنت، نرم‌افزارهای آموزشی، نمایش فیلم‌های آموزشی

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. آبرامز، لین (۱۳۹۷) نظریه تاریخ شفاهی؛ ترجمه: علی فتحعلی آشتیانی؛ تهران، شرکت انتشارات سوره مهر.
۲. بیمن، جیم (۱۳۸۳) مصاحبه رادیویی؛ مترجم احمد ارژمند؛ تهران: تحقیق و توسعه صدا.
۳. حسن آبادی، ابوالفضل (۱۳۸۶) تاریخ شفاهی؛ مشهد: آستان قدس رضوی.
۴. سامر، باربارا دبلیو (۱۳۹۲) راهنمای تاریخ شفاهی، مری کی کونلین؛ ترجمه: رضا مهاجر؛ تهران، سازمان اسناد و کتابخانه ملی.
۵. عثمان، محمدطیب (۱۳۷۱) راهنمای گردآوری سنت‌های شفاهی؛ ترجمه عطاءالله رهبر؛ تهران: آناهیتا.
۶. عزیزی، غلامرضا (به کوشش) (۱۳۹۰) تاریخ شفاهی دفاع مقدس: (مجموعه مقاله‌های همایش ملی تاریخ شفاهی با محوریت دفاع مقدس)؛ تهران: سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران.
۷. فلاح‌زاده، احمد (۱۳۹۹) تاریخ شفاهی حوزه علمیه، قم: دانشگاه باقرالعلوم (ع)، ۴ جلد؛ جلد دوم: نظریه‌ها، رهیافت‌ها و چشم‌اندازها.
۸. کمری، علیرضا (۱۳۸۸) با یاد و خاطره: درآمدی بر خاطره‌نویس و خاطره نگاشته‌های پارسی در تاریخ ایران؛ تهران: حوزه هنری، جلد اول.
۹. نورایی، مرتضی (۱۳۹۴) تاریخ شفاهی و جایگاه آن در تاریخ‌نگاری معاصر ایران؛ به همراه مهدی ابوالحسنی ترقی؛ تهران، پژوهشکده تاریخ اسلام.
۱۰. فصلنامه یاد (شماره‌های متعدد)؛ پایگاه اطلاع‌رسانی تاریخ شفاهی.

عنوان درس به فارسی:		موزه‌داری و گردشگری تاریخی	
عنوان درس به انگلیسی:		Museum Curatorial and Historical Tourism	
نوع درس و واحد			
☐ نظری	☐ پایه		
☐ عملی	☒ تخصصی		
☒ نظری-عملی	☐ اختیاری	۲	تعداد واحد:
☐ رساله / پایان‌نامه		۴۸	تعداد ساعت:

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی:

آشنایی با اصول علم موزه‌داری و چگونگی بهره‌گیری از آن برای دانش تاریخ
آشنایی با اصول گردشگری و گونه‌های آن و خصوصاً گردشگری تاریخی و چگونگی استفاده از آن برای دانش تاریخ

ب) اهداف ویژه:

دانشجو باید بتواند:

۱. اصول و کلیات دانش موزه‌داری را نام برده و توضیح دهد؛
۲. ساختار ارائه اطلاعات را با تاکید بر ارائه اطلاعات تاریخی در موزه‌ها شرح دهد؛
۳. مهارت اولیه برای فعالیت در بخش‌های مختلف و تخصصی موزه‌ها و جلب گروه‌های مخاطب را به نمایش بگذارد؛
۴. انواع گردشگری را برشمرده و مهمترین وجوه تمایز آنها با یکدیگر را شرح دهد؛
۵. درباره چگونگی ارتباط دانش تاریخ و گردشگری توضیح دهد.
۶. به صورت عملی یک بنا یا محیط گردشگری را از منظر تاریخی توضیح دهد.

پ) سرفصل‌ها:

- مبانی، تاریخچه علم موزه، اهمیت و تاثیر آن در آموزش و پرورش؛ اصطلاحات و واژه‌های فرهنگی، هنری در ارتباط با موزه‌داری؛
- ارتباط دانش تاریخ و موزه‌شناسی
- مهمترین موزه‌های ایران و جهان؛
- چگونگی ایجاد موزه، اصول کلی معماری آن و ویژگی‌های ساختمانی و تأسیساتی؛
- آشنایی با روش تهیه متن و نمونک (ماکت) راهنما، روش طبقه‌بندی اشیاء موزه و شیوه‌های نمایش آثار؛
- اصول و مبانی ارتباط با مخاطب در موزه‌ها و فضاهای گردشگری
- شیوه راهنمایی و توضیح جهت بازدیدکنندگان موزه‌ها؛
- چگونگی تشکیل نمایشگاه‌های موقت، سیار و ثابت؛
- چگونگی حفظ و نگهداری اشیاء موزه‌ها متناسب با جنس اشیاء موزه‌ای
- کلیات علم گردشگری (روند و مفاهیم) گونه‌شناسی گردشگری و انگیزه از سفر
- گردشگری تاریخی و انواع رویکردهای آن؛ بازیابی هویت تاریخی؛ تبادلات میان فرهنگی و...
- مبانی، مفاهیم و اصول گردشگری تاریخی و جایگاه آن در صنعت گردشگری ایران
- آشنایی با مقصدها و فضاهای گردشگری تاریخی ایران

- ویژگی‌ها و وضعیت تاریخی مقاصد و فضاهاى گردشگری تاریخی ایران
- ویژگی‌ها و وضعیت «هنری»، «طبیعی» «اقتصادی» مقاصد و فضاهاى گردشگری تاریخی ایران
- آشنایی با فنون و مهارت‌های راهنمایی گروه (Tour guide) در مقاصد تاریخی
- ابعاد بین‌المللی گردشگری تاریخی ایران؛ گردشگری تاریخی-فرهنگی و پایداری در فضاهاى گردشگری
- اثرات و پیامدهای: فرهنگی-اجتماعی گردشگری تاریخی، درآمدزایی و جایگاه در اقتصاد ملی.
- برگزاری بازدید علمی از مهمترین موزه‌های شهرستان و استان و آشنایی با مهمترین جاذبه‌های گردشگری منطقه.

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ارائه درس بوسیله استاد متخصص علوم تاریخی آشنا با محورهای اصلی سرفصل؛ برگزاری گفت‌وگوهای علمی؛ انجام تمرین‌های نوشتاری (یادداشت و مقاله‌های کوتاه علمی)؛ ارائه مباحث منتخب بوسیله دانشجویان با استفاده از فناوری‌های جدید؛ آموزش شیوه‌های جستجو در منابع متنوع متنی و غیرمتنی و چگونگی استخراج داده‌های علمی؛ حضور فعال در سفر، بازدیدهای علمی، نشست‌ها و همایش‌های تخصصی و تدوین گزارش‌های مربوطه؛

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

ارزیابی مستمر؛ آزمون میان‌نیم‌سال؛ آزمون نوشتاری پایان نیم‌سال؛ تحقیق پایانی؛ ارزیابی مجموعه فعالیت‌های کلاسی.

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

سفر علمی برای بازدید حداقل یک موزه؛ اینترنت و نرم افزارهای آموزشی و نمایش فیلم‌های آموزشی.

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. احمدیان، رضا (۱۳۹۳) مبانی گردشگری فرهنگی، باقرنیا آذین، تهران: تیسرا.
۲. بک، لاری (۱۳۹۲) اصول تفسیر میراث در صنعت گردشگری (مدیریت بازدیدکنندگان و حفاظت از میراث طبیعی و فرهنگی)، تدت کیل، ترجمه بهرام نکوئی صدر و فاطمه فهرسا؛ تهران، انتشارات مهکامه.
۳. پاپلی یزدی، محمدحسین (۱۳۹۳) گردشگری (ماهیت و مفاهیم)؛ مهدی سقایی؛ تهران، انتشارات سمت.
۴. دبیری نژاد، رضا (۱۳۸۳) موزه دیروز امروز فردا، نشر ساحت.
۵. راهنمای موزه‌ها و بناهای تاریخی ایران (۱۳۸۳) تدوین اداره کل موزه‌های سازمان میراث فرهنگی، نشر سازمان میراث فرهنگی.
۶. رهنمایی، محمدتقی (۱۳۹۲) اوغات فراغت و گردشگری، تهران، مهکامه.
۷. صادقی‌پور فیروزآبادی، ابوالفضل و محمود میرعزیزی و مریم خلیل زاده مقدم (۱۳۹۳) مطالعات موزه (اصول و مبانی)، میراث کتاب.
۸. صالحی پور، محمدرضا (۱۳۸۸) مدیریت گردشگری میراث فرهنگی (راهنمای عمل) انتشارات چهارباغ.
۹. گلدنر، چارلز ار (۱۳۹۴) برنت ریجی، ج. شناخت صنعت گردشگری، اصول، رویه‌ها، رویکردها، ترجمه مرتضی بذرافشان و دیگران، تهران، مهکامه.
۱۰. مجموعه راهنمای گردشگری استان‌های ایران (۱۳۹۰) تهران، انتشارات ایران‌شناسی به سفارش سازمان میراث فرهنگی.
۱۱. منصورزاده، یوسف (۱۳۹۶) مبانی موزه داری؛ ابوالقاسم حاتمی؛ تهران، انتشارات سمت.
۱۲. نصیریان، جلال (۱۳۹۵) آداب، الگوهای رفتاری و اخلاق حرفه‌ای در صنعت گردشگری، تهران: مهکامه.
۱۳. نفیسی، نوشین دخت (۱۳۹۳) موزه‌داری، سمت و سازمان میراث فرهنگی کشور، چاپ هشتم.
۱۴. شادی فروغی (۱۳۹۰) هنر و معماری ایران در آینه گردشگری، و محمد زاهدی، اصفهان، انتشارات چهارباغ.

عنوان درس به فارسی:		سند پژوهی و مطالعات آرشیوی	
عنوان درس به انگلیسی:		Documental Research and Archival Studies	
دروس پیش‌نیاز:		نوع درس و واحد	
دروس هم‌نیاز:		پایه ☐ نظری ☐	
تعداد واحد:	۲	تخصصی ☒ عملی ☐	
تعداد ساعت:	۴۸	اختیاری ☐ نظری-عملی ☒	
		رساله / پایان‌نامه ☐	

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی آزمونگاه سمینار کارگاه موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی:

آشنایی با مفهوم اسناد و مدارک آرشیوی، چرخه تولید اوراق اداری و شیوه‌های بایگانی و چرخه گردش اسناد در آرشیو.

ب) اهداف ویژه:

دانشجو باید بتواند:

۱. انواع اسناد و مدارک آرشیوی و ساختارشناسی آن‌ها را بیان کند.
۲. نحوه تولید اوراق اداری و گردش مکاتبات در دوایر دولتی و روش‌های فراهم‌آوری اسناد و مدارک برای آرشیوها را بداند.
۳. انواع شیوه‌های بایگانی اوراق اداری، فرآیند ارزشیابی اوراق و تولید اسناد و امحای اوراق زائد را نام ببرد.
۴. شیوه‌های فهرست‌نویسی اسناد و مدارک آرشیوی و روش‌های مختلف حفاظت و مرمت اسناد را شرح دهد.
۵. چگونگی استفاده از اسناد در یک متن پژوهشی را شرح دهد.

پ) سرفصل‌ها:

- تعاریف، مفهوم و چستی سند و مدارک آرشیوی و گونه‌های مختلف آنها؛
- اوراق و شیوه گردش مکاتبات از تولید اوراق تا بایگانی؛
- تعریف آرشیو و کارکرد آن؛ راه‌های شناسایی، ارزشیابی و فراهم‌آوری اسناد در آرشیوها؛
- آشنایی با فهرست‌نویسی اسناد و مدارک آرشیوی و کاربرگه آن‌ها؛
- حفاظت پیشگیرانه و انواع روش‌های آن؛ شیوه‌های مرمت اسناد و مدارک آرشیوی؛
- اطلاع‌رسانی و دسترسی به اسناد و مدارک آرشیوی همراه با معرفی پایگاه‌های آرشیوی ایران و اسناد و مدارک آن‌ها؛
- ساختارشناسی اسناد دوره مغول تا پایان زندیه؛
- ساختارشناسی اسناد دوره قاجاریه؛ (دو جلسه در نظر گرفته شود)
- ساختارشناسی اسناد دوره پهلوی؛
- ساختارشناسی سایر مدارک آرشیوی شامل عکس، نقشه، فیلم، پوستر و پلاکارد؛
- سندپژوهی (گردآوری و تدوین یک مجموعه سندی، تالیف متن پژوهشی با تمرکز بر یک سند) و انواع روش‌های آن؛ (دو جلسه در نظر گرفته شود)
- پژوهش‌های اسنادی و شیوه‌های آن (آموزش تالیف یک متن پژوهشی با استفاده از اسناد و مدارک آرشیوی)؛ (پنج جلسه در نظر گرفته شود)

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ارائه دروس بوسیله استاد متخصص علوم تاریخی آشنا با محورهای اصلی سرفصل؛ برگزاری گفت‌وگوهای علمی؛ انجام تمرین‌های نوشتاری (یادداشت و مقاله‌های کوتاه علمی)؛ ارائه مباحث منتخب بوسیله دانشجویان با استفاده از فناوری‌های جدید؛ بازخوانی انواع اسناد تاریخی در کلاس و آموزش چگونگی استخراج داده‌های علمی؛ حضور فعال در سفر، بازدیدهای علمی، نشست‌ها و همایش‌های تخصصی و تدوین گزارش‌های مربوطه؛ تهیه یک مقاله با استفاده از اسناد و مدارک آرشیوی و بازدید از سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران (تهران و شعبه‌های شهرستان) و یا دیگر مراکز مشابه

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

ارزیابی مستمر؛ آزمون میان‌نیم‌سال؛ آزمون نوشتاری پایان نیم‌سال؛ تحقیق پایانی؛ ارزیابی مجموعه فعالیت‌های کلاسی.

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

سفر علمی برای بازدید از سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران (تهران و شعبه‌های شهرستان) و یا دیگر مراکز مشابه، اینترنت، بررسی تصاویر یا اصل اسناد و نسخ، نرم افزارهای آموزشی و نمایش فیلم‌های آموزشی

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. رشتیانی، گودرز (۱۳۹۴) گزیده احکام و فرامین شاهان ایران به حکام قفقاز؛ تهران، اداره نشر وزارت امور خارجه.
۲. رضایی، امید (۱۳۸۵) جستارهایی در سندشناسی فارسی؛ تهران، صائن.
۳. رضایی، امید (۱۳۸۸) قباله‌های پارسی پردازش صوری و محتوایی؛ قم، سازمان اوقاف و امور خیریه، اسوه.
۴. رضایی، امید (۱۳۹۰) درآمدی بر اسناد شرعی دوره قاجار؛ تهران، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.
۵. شریفیان، داوود (۱۳۹۶) سازماندهی اسناد و مدارک دولتی؛ تهران، فرهوش.
۶. شیخ‌الحکمایی، عمادالدین (۱۳۸۷) فهرست اسناد بقعه شیخ صفی‌الدین اردبیلی؛ تهران، کتابخانه، موزه و مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی.
۷. شیخ‌الحکمایی، عمادالدین (۱۳۹۸) جستارهایی از سندشناسی دوره مغول؛ تهران، انتشارات بنیاد دکتر محمود افشار، سخن.
۸. صفت گل، منصور (۱۳۸۵) پژوهشی درباره مکتوبات تاریخی فارسی ایران و ماوراءالنهر (صفویان، اوزبکان و امارت بخارا) همراه با گزیده مکتوبات؛ با همکاری نوبوآکی کندو؛ توکیو، دانشگاه مطالعات خارجی توکیو، موسسه مطالعات زبان‌ها و فرهنگ‌های آسیا و آفریقا.
۹. صفی‌نژاد، جواد (۱۳۷۷) تحلیل و تفسیر مجموعه اسناد روستایی و عشایری ایران (متنی در شناخت روستاها و مزارع)؛ تهران، سازمان میراث فرهنگی کشور، آتیه.
۱۰. عبدلی آشتیانی، اسدالله (۱۳۹۵) سیاق تاریخ آموزش دیوانسالاری و ریاضی حسابداری؛ تهران، سفیر اردهال.
۱۱. فراستی، رضا (۱۳۷۲) فرمان‌ها و رقم‌های دوره قاجار؛ تهران، موسسه پژوهش و مطالعات فرهنگی.
۱۲. قائم‌مقامی، جهانگیر (۱۳۹۴) مقدمه‌ای بر شناخت اسناد تاریخی؛ تهران، انجمن آثار و مفاخر فرهنگی.
۱۳. محسنیان، سمیه (۱۳۹۸) راهنمای حفظ و نگهداری آثار کاغذی در موزه‌ها، آرشیوها و کتابخانه‌ها؛ تهران، سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران.
۱۴. ملایجردی، حسین (۱۳۸۴) شیوه نگارش مکاتبات اداری؛ تهران، معاونت پژوهشی ریاست جمهوری.

کاربرد رایانه و فناوری‌های جدید در تاریخ		عنوان درس به فارسی:
نوع درس و واحد	Usage of Computer and New Technologies in History	عنوان درس به انگلیسی:
☐ نظری ☐ پایه		دروس پیش‌نیاز:
☐ عملی ☒ تخصصی		دروس هم‌نیاز:
☒ نظری-عملی ☐ اختیاری		تعداد واحد: ۲
☐ رساله / پایان‌نامه		تعداد ساعت: ۴۸

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی:

آشنایی با برخی از پرکاربردترین فناوری‌های جدید و رسانه‌ای و ارتباطات و کاربردهای رایانه، نرم افزارهای رایانه‌ای و مهمترین فناوری‌های نوین در آموزش و پژوهش در تاریخ.

ب) اهداف ویژه:

دانشجو باید بتواند:

۱. اهمیت بهره‌گیری از فناوری‌های نوین در آموزش و پژوهش در تاریخ را بیان کند.
۲. تفاوت استفاده یا عدم استفاده از فناوری‌های نوین در پژوهش‌های تاریخی را شرح دهد.
۳. راه‌های استفاده از رایانه و فناوری‌های نوین در آموزش و پژوهش در تاریخ را توضیح دهد.
۴. مهارت اولیه کاربرد برخی فناوری‌های نوین در آموزش و پژوهش در تاریخ را نشان داده و شرح دهد.

پ) سرفصل‌ها:

- تعریف مفاهیم: رایانه و مفاهیم مرتبط با آن، نرم افزار، سخت افزار، اینترنت، شبکه رایانه‌ای (Computer network)، سواد مفهومی رایانه، سواد کاربردی رایانه، فناوری، فناوری اطلاعات و ارتباطات (فوا-ICT) (Information and communications technology)، سواد فناورانی (Technological literacy)، فناوری آموزشی، نوآوری فناورانه، تجارت الکترونیکی (Electronic commerce)، واقعیت مجازی (VR)، پایگاه داده، رسانه‌های دیجیتال، کتابخانه دیجیتال.
- کاربردهای رایانه، مهارت‌های هفتگانه (ICDL) و برنامه‌های رایانه‌ای در آموزش و پژوهش در تاریخ، گردآوری و سامان دهی اطلاعات و داده‌ها، ذخیره سازی گزارش‌ها و اطلاعات، فیش نویسی‌های دیجیتالی، سازمان دهی فیش‌های تحقیقاتی پردازش اطلاعات و مقایسه داده‌های کمی
- معرفی برخی نرم افزارهای رایانه‌ای مرتبط با دانش تاریخ در حوزه‌های: دانشی؛ جمع‌آوری و سازمان‌دهی اطلاعات؛ و مانند آن؛
- آشنایی با آموزش مبتنی بر فناوری‌های نوین در آموزش تاریخ
- انواع محتوای الکترونیکی آموزشی و کاربرد برنامه‌های رایانه‌ای در تولید محتوای الکترونیکی آموزشی تاریخ
- دانسته‌های تاریخی و بازی‌های رایانه‌ای
- اینترنت و تاریخ: قابلیت‌ها و کاربردهای اینترنت در آموزش و پژوهش در تاریخ، محاسن و معایب؛ آشنایی با قابلیت‌های اینترنت در عمومیت بخشی و ارتقای آگاهی‌ها و دانش تاریخی؛ کاربرد اینترنت در منبع‌شناسی و تنظیم پیشینه پژوهش
- معرفی برخی از پایگاه‌های اطلاع‌رسانی معتبر مرتبط با موسسات در حوزه آموزش و پژوهش در تاریخ
- معرفی برخی کتابخانه‌های دیجیتال و بانک‌های اطلاعات آثار و منابع تاریخی (کتاب‌ها، مقالات، اسناد، نسخ خطی، نقشه‌های تاریخی، فیلم‌های تاریخی)
- معرفی برخی اماکن تاریخی و موزه‌ها دارای قابلیت بازدید مجازی

- کاربرد شبکه‌های اجتماعی در بررسی‌های تاریخی
- استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات در تولید محتوای درسی الکترونیکی در رشته تاریخ
- آشنایی با محیط‌های یادگیری تعاملی
- آشنایی با کسب و کار دیجیتالی و تجارت الکترونیکی در زمینه تاریخ
- ایده پردازی در بهره‌مندی از فناوری‌های نوین در رشته تاریخ
- آشنایی با وب و ابزارهای وب
- آشنایی با آسیب‌های فناوری‌های نوین در پژوهش‌های تاریخی
- آشنایی با برنامه‌های کاربردی تلفن‌های همراه در مطالعات تاریخی

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ارائه دروس بوسیله استاد متخصص علوم تاریخی آشنا با محورهای اصلی سرفصل؛ برگزاری گفت‌وگوهای علمی؛ انجام تمرین‌های نوشتاری (یادداشت و مقاله‌های کوتاه علمی)؛ ارائه مباحث منتخب بوسیله دانشجویان با استفاده از فناوری‌های جدید؛ آموزش شیوه‌های جستجو در منابع متنوع متنی و غیرمتنی و چگونگی استخراج داده‌های علمی؛ حضور فعال در نشست‌ها و همایش‌های تخصصی و تدوین گزارش‌های مربوطه؛

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

ارزیابی مستمر؛ آزمون میان‌نیم‌سال؛ آزمون نوشتاری پایان نیم‌سال؛ تحقیق پایانی؛ ارزیابی مجموعه فعالیت‌های کلاسی.

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه: اینترنت، نرم‌افزارهای آموزشی، نمایش فیلم‌های آموزشی.

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. حسن زاده، محمد (۱۳۹۷) ذخیره و بازیابی اطلاعات، تهران: سمت.
۲. حسنی جعفری، فتنه (۱۳۹۷) مریم لاریجانی، نیره شاه محمدی، شیرین میرعابدینی؛ فناوری آموزشی، تهران: دانشگاه پیام نور.
۳. خسروییگی، هوشنگ (۱۳۹۷) ارزیابی کارکرد محتوای الکترونیکی در آموزش تاریخ در دانشگاه گام اول برای شناسایی بایسته‌های نقد محتوای الکترونیکی؛ پژوهش‌نامه انتقادی متون و برنامه‌های علوم انسانی، شماره ۶۲: ۹۳-۱۱۶.
۴. ذوفن، شهناز (۱۳۹۵) کاربرد فناوری‌های جدید در آموزش، تهران: سمت.
۵. مینوتی، رولاندو (۱۳۸۷) اینترنت و حرفه تاریخ‌نگاری، مترجم: حسن فرشتیان، تهران: پژوهشگاه حوزه و دانشگاه.
۶. صالحی، نصرالله (۱۳۸۸) مجموعه مقالات راهکارهای آموزش تاریخ، تهران: شورا.
۷. فرج‌اللهی، مهران. معینی کیا، مهدی (۱۳۹۴) طراحی آموزش و یادگیری در عصر دیجیتال، تهران: دانشگاه پیام نور.
۸. کشاورز شگری، عباس (۱۳۸۸) «برخی مسائل و مشکلات پژوهش‌های تاریخی در اینترنت» مجله: کتاب ماه تاریخ و جغرافیا، شماره ۱۳۹: ۲۱-۲۵.
۹. کوکارتس، اودو (۱۴۰۱) تحلیل داده‌های کیفی با استفاده از مکس کیودا؛ استفان رادیکر؛ ترجمه: فاطمه همایونی، ابذر اشتری، زهرا باقرنژاد؛ تهران: اندیشه احسان.
۱۰. کوهن، دانیل جی (۱۳۸۸) «تاریخ و دو دهه شبکه جهانی پهنا»، مترجم: حبیب‌الله اسماعیلی؛ کتاب ماه تاریخ و جغرافیا، ویژه نامه تاریخ و رسانه، ش ۱۳۹: ۱۶-۲۰.
۱۱. گالگانو، مایکل جی. آرنلد، کریس. هایزر، ریموند ام (۱۳۹۸) پژوهش و نگارش تاریخ در عصر دیجیتال، مترجمان: امیرحسین حاتمی، محمد نور محمدی نجف آبادی، تهران: پژوهشگاه تاریخ اسلام.
۱۲. مکس کیودا ۱۱: هنر تجزیه و تحلیل متن، کتابچه مرجع کاربران برای ویندوز (۱۳۹۶) مترجمان: یحیی علی‌بابایی و همکاران؛ تهران: شرکت انتشارات علمی و فرهنگی.
۱۳. نورمحمدی، حمزه علی (۱۳۹۳) آشنایی با پایگاه‌های اطلاعاتی، تهران: سمت.

عنوان درس به فارسی:		تاریخ فرق و مذاهب اسلامی	
عنوان درس به انگلیسی:		History of Islamic Sects and Religions	
دروس پیش‌نیاز:		نظری ☒	پایه ☐
دروس هم‌نیاز:		عملی ☐	تخصصی ☒
تعداد واحد:	۲	نظری-عملی ☐	اختیاری ☐
تعداد ساعت:	۳۲		رساله / پایان‌نامه ☐

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی:

آشنایی با فرق و مذاهب اسلامی گوناگون در ادوار مختلف جهان اسلام و ارتباط آن با تحولات سیاسی و اجتماعی تا قرن دهم هجری.

ب) اهداف ویژه:

دانشجو باید بتواند:

۱. مسائل اصلی در حوزه مذاهب و فرق اسلامی را نام ببرد؛
۲. مهترین مذاهب و فرق اسلامی را در ادوار مختلف و قلمروهای جهان اسلام نام ببرد؛
۳. مهمترین رویکردهای پژوهشی در حوزه فرق و مذاهب اسلامی گوناگون را به تفکیک ذکر کند؛
۴. مهمترین منابع و مطالعات انجام یافته پیرامون فرق و مذاهب اسلامی را نام ببرد؛
۵. ارتباط میان برخی وقایع سیاسی و اجتماعی را با تحولات فرق و مذاهب شرح دهد.

پ) سرفصل‌ها:

- کلیات، مبانی نظری؛ مفاهیم اساسی؛ جامعه‌شناسی دین
- قلمروهای جغرافیای فرق و مذاهب در تاریخ اسلام؛ معرفی منابع فرق و مذاهب در پهنه تاریخی جهان اسلام
- مسائل اصلی فرق و مذاهب در جهان اسلام؛
- ویژگی‌ها، ارتباط متون با یکدیگر؛ آشنایی با ویژگی‌های اصلی اخبار ملل و نحل و چگونگی استخراج داده‌ها از متون
- پدایش نخستین جریان‌های فکری و مذهبی در دو قرن نخست اسلامی؛
- گرایش‌های اصلی دین‌شناختی مانند اهل حدیث و اهل رای
- فرقه‌های اصلی کلامی: اشاعره و معتزله مرجئه، قدریه و مانند آن (نقد و بررسی منابع و آرای مربوطه؛ زمینه‌ها و علل شکل‌گیری و سیر تحول)
- فرقه‌های اصلی سیاسی: خوارج و مانند آن (نقد و بررسی منابع و آرای مربوطه؛ زمینه‌ها و علل شکل‌گیری و سیر تحول)
- فرقه‌های اصلی شیعی: کیسانیه، زیدیه، اسماعیلیه؛ غلات شیعه و مانند آن (نقد و بررسی منابع و آرای مربوطه؛ زمینه‌ها و علل شکل‌گیری و تحول)
- فرقه‌های اصلی صوفیانه: قادریه، نقشبندیه، چشتیه، نعمت‌الهی و مانند آن (نقد و بررسی منابع و آرای مربوطه؛ زمینه‌ها و علل شکل‌گیری و سیر تحول)
- مذاهب اصلی فقهی اهل سنت (ظاهریه، حنفیه، مالکیه، شافعیه، حنبلیه) و شیعه (نقد و بررسی منابع و آرای مربوطه؛ زمینه‌ها و علل شکل‌گیری و تحول)

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ارائه دروس بوسیله استاد متخصص علوم تاریخی آشنا با محورهای اصلی سرفصل؛ برگزاری گفت‌وگوهای علمی؛ انجام تمرین‌های نوشتاری (یادداشت و مقاله‌های کوتاه علمی)؛ ارائه مباحث منتخب بوسیله دانشجویان با استفاده از فناوری‌های جدید؛ آموزش شیوه‌های جستجو در منابع متنوع متنی و غیرمتنی و چگونگی استخراج داده‌های علمی؛ حضور فعال در نشست‌ها و همایش‌های تخصصی و تدوین گزارش‌های مربوطه؛

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

ارزیابی مستمر؛ آزمون میان‌نیم‌سال؛ آزمون نوشتاری پایان نیم‌سال؛ تحقیق پایانی؛ ارزیابی مجموعه فعالیت‌های کلاسی.

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

اینترنت و نرم افزارهای آموزشی و نمایش فیلم‌های آموزشی.

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. ابراهیم‌زاده، عبدالله، نوری، علیرضا علی (۱۳۸۲) ادیان الهی و فرق اسلامی؛ قم؛ تحسین.
۲. اس، یوزف وان (۱۳۹۹) شکوفایی کلام اسلامی؛ ترجمه: سارا مسگر؛ تهران: حکمت.
۳. استادی، رضا (۱۳۷۴) مقدمه‌ای بر ملل و نحل یا ادیان و مذاهب؛ قم: جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، دفتر انتشارات اسلامی.
۴. خمینی، سیدحسن (۱۳۸۹) فرهنگ جامع فرق اسلامی: بر پایه دست‌نوشته‌های مرحوم آیت‌الله سیدمهدی روحانی، تهران: اطلاعات، ۱۳۸۹، جلد ۳.
۵. ربانی گلپایگانی، علی (۱۳۸۵) فرق و مذاهب کلامی؛ قم: مرکز جهانی علوم اسلامی.
۶. سبحانی، جعفر (۱۳۷۱) فرهنگ عقاید و مذاهب اسلامی؛ ترجمه محمدعسی جعفری؛ قم: انتشارات توحید.
۷. شهرستانی، ابوالفتح محمدبن عبدالکریم (۱۳۳۵) الملل و النحل؛ ترجمه افضل‌الدین صدر ترکه‌اصفهانی؛ تبصیح و تحشیه محمدرضا جلالی نائینی؛ بی‌جا: [تهران]: تابان (چاپخانه).
۸. صابری، حسین (۱۳۸۸) تاریخ فرق اسلامی؛ ج ۲؛ تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت).
۹. محقق، مهدی (۱۳۵۵) بیست گفتار در مباحث علمی و فلسفی و کلامی و فرق اسلامی؛ بامقدمه ژوزف فان اس؛ زیر نظر مهدی محقق، چارلز آدامز؛ تهران: موسسه مطالعات اسلامی دانشگاه تهران، دانشگاه مک‌گیل: دانشگاه تهران.
۱۰. مادلونگ، ویلفرد (۱۳۷۷) فرقه‌های اسلامی، تهران، اساطیر.
۱۱. مشکور، محمدجواد (۱۳۷۵) فرهنگ فرق اسلامی؛ با مقدمه و توضیحات کاظم مدیر شانه‌چی؛ مشهد: بنیاد پژوهش‌های اسلامی.
۱۲. ولوی، علی محمد (۱۳۸۰) دیانت و سیاست در قرون نخستین اسلامی: پژوهش در تعامل اندیشه‌های کلام و جریان‌های سیاسی؛ تهران، دانشگاه الزهرا.
۱۳. دو فصلنامه هفت آسمان، دانشگاه ادیان و مذاهب، مقالات متعدد در شماره‌های مجله.

تاریخ علم و فناوری در ایران		عنوان درس به فارسی:
History of Science and Technology in Iran		عنوان درس به انگلیسی:
نوع درس و واحد		دروس پیش‌نیاز:
☐ پایه ☒ نظری		دروس هم‌نیاز:
☐ عملی ☒ تخصصی		تعداد واحد:
☐ نظری-عملی ☐ اختیاری	۲	تعداد ساعت:
رساله / پایان‌نامه ☐	۳۲	

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی:

آشنایی با تعریف سیر تاریخی مفهوم علم، وجوه تمایز علم، قلمروهای موضوعی در تاریخ علم، و زمینه‌ها و عوامل رشد و افول علم در ایران.

ب) اهداف ویژه:

دانشجو باید بتواند:

۱. مقوله علم و تفاوت و تمایزهای آن با مقولات مشابه را توضیح دهد؛
۲. منابع و مراجع اصلی تاریخ علم در ایران را دسته بندی شده ذکر کند؛
۳. تحولات اصلی علوم گوناگون در تمدن ایرانی را به تفکیک برشمرد؛
۴. مهمترین دانشمندان ایرانی در رشته‌های مختلف را به اجمال معرفی کند؛

پ) سرفصل‌ها:

- تعریف‌های علم، سیر تاریخی مفهوم علم، مفهوم تاریخ علم؛
- نظریه‌های مربوط به تاریخ علم و رابطه آن با فلسفه علم، جامعه‌شناسی علم و ...؛
- انقلاب‌های علمی جهان: مراحل، درون مایه‌های اصلی، نتایج؛
- سرآغازها و پیشینه مطالعات تاریخ علم، چهره‌های برجسته تاریخ‌نگاری علمی؛
- معرفی آثار برجسته تاریخ‌نگاری علم در جهان؛
- لوازم و ضرورت‌های تاریخ علم با تاکید بر مسائل تاریخ ایران؛
- منبع‌شناسی تاریخ علم در ایران؛
- رویکردهای مختلف برای پژوهش در تاریخ علم؛
- تاریخ علم در ایران با تاکید بر علوم دقیقه و آشنایی با چهره‌های برجسته هر رشته؛
  - طبیعیات؛ پزشکی و داروسازی؛
  - کشاورزی و گیاه‌شناسی؛
  - نجوم و ریاضیات؛
- زمینه‌ها و عوامل رشد و افول علم در ایران؛
- طبقه‌بندی علوم و سیر تحول آن؛

• تاریخ علم در جهان؛

• علوم جدید و علوم انسانی و تأثیر آن بر علم و فناوری؛

• تاریخ نهادهای علمی در ایران (با تأکید بر ادوار تاریخی پس از دوره صفویه)

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ارائه دروس بوسیله استاد متخصص علوم تاریخی آشنا با محورهای اصلی سرفصل؛ برگزاری گفت‌وگوهای علمی؛ انجام تمرین‌های نوشتاری (یادداشت و مقاله‌های کوتاه علمی)؛ ارائه مباحث منتخب بوسیله دانشجویان با استفاده از فناوری‌های جدید؛ آموزش شیوه‌های جستجو در منابع متنوع متنی و غیرمتنی و چگونگی استخراج داده‌های علمی؛ حضور فعال در نشست‌ها و همایش‌های تخصصی و تدوین گزارش‌های مربوطه؛

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

ارزیابی مستمر؛ آزمون میان‌نیم‌سال؛ آزمون نوشتاری پایان نیم‌سال؛ تحقیق پایانی؛ ارزیابی مجموعه فعالیت‌های کلاسی.

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

اینترنت، نرم‌افزارهای آموزشی، نمایش فیلم‌های آموزشی

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. باینام، ویلیام اف (۱۴۰۱) تاریخچه علم، مترجمین فهیمه مخبردزفولی، مازیار رضایی حاجی دهی؛ تهران: تاریخ علم و تمدن.
۲. حکیمی، محمدرضا (۱۳۸۲) دانش مسلمین، قم: دلیل ما.
۳. خزاییلی، محمد باقر (۱۳۹۶) نقد و بررسی طبقه‌بندی علوم در تمدن اسلامی با تأکید بر نقش ایرانیان (قرن‌های سوم تا یازدهم هجری)، و اصغر منتظرالقائم؛ قم: پژوهشگاه حوزه و دانشگاه.
۴. دفاع، علی‌عبدالله (۱۳۸۲) مشاهیر فیزیک در تمدن اسلامی، و جلال شوقی؛ ترجمه رضا محمدزاده؛ تهران: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.
۵. رنان، کالین ا (۱۳۶۶) تاریخ علم کمبریج؛ ترجمه حسن افشار؛ تهران: نشر مرکز.
۶. سارتون، جرج (۱۳۸۰) درآمدی بر تاریخ علم، ترجمه غلامحسین صدری افشار؛ تهران: علمی فرهنگی.
۷. سرگیویچ مامزین، الکسی (۱۴۰۰) تاریخ و فلسفه علم؛ مترجم: مریم جبه‌داری، تهران: طلیعه پویش.
۸. قربانی، ابوالقاسم (۱۳۶۵) زندگی‌نامه ریاضیدانان دوره اسلامی؛ تهران: نشر دانشگاهی.
۹. کانر، کلیفورد دی (۱۳۹۰) تاریخ علم مردم؛ مترجم حسن افشار، تهران: ماهی.
۱۰. کوهن، توماس اس (۱۳۸۳) ساختار انقلاب‌های علمی؛ ترجمه عباس طاهری؛ تهران: نشر قصه.
۱۱. گمینی، امیرمحمد (۱۳۹۵) پژوهشی در تاریخ کیهان‌شناسی در تمدن اسلامی، تهران: حکمت سینا.
۱۲. معصومی همدانی، حسین (۱۴۰۰) تاریخ و فلسفه علم: مقالاتی از رشدی راشد و درباره او، با همکاری حسن امینی، تهران: هرمس.
۱۳. نصر، سید حسین (۱۳۷۰) علم در اسلام؛ ترجمه احمد آرام؛ تهران: سروش.
۱۴. نصر، سیدحسین (۱۳۴۶) آراء دانشمندان مسلمان درباره طبیعت؛ تهران: خوارزمی.
۱۵. هال، لوئیس ویلیام هلزی (۱۳۶۳) تاریخ و فلسفه علم؛ ترجمه عبدالحسین آذرنگ؛ تهران: سروش.

تاریخ اندیشه‌های سیاسی در اسلام و ایران		عنوان درس به فارسی:
نوع درس و واحد	History of political Thoughts in Islam and Iran	عنوان درس به انگلیسی:
پایه ☐ نظری ☒		دروس پیش‌نیاز:
تخصصی ☒ عملی ☐		دروس هم‌نیاز:
اختیاری ☐ نظری-عملی ☐	۲	تعداد واحد:
رساله / پایان‌نامه ☐	۳۲	تعداد ساعت:

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی:

آشنایی با ابعاد، ویژگی‌ها و سیر تحول اندیشه‌های سیاسی در ایران و جهان اسلام.

ب) اهداف ویژه:

دانشجو باید بتواند:

۱. مفاهیم اصلی در اندیشه سیاسی اسلامی را نام برده و شرح دهد.
۲. بنیادهای اندیشه‌ای سیاسی شیعه و اهل سنت و تفاوت‌های آنها را توضیح دهد.
۳. مهمترین آراء سیاسی متفکران معاصر و متاخر را به تفکیک بر شمرد.
۴. قالب‌های گوناگون بیان اندیشه سیاسی را توضیح دهد.

پ) سرفصل‌ها:

- مفاهیم و مسائل اصلی اندیشه سیاسی اسلام و تفاوت آن با فلسفه سیاسی، ایدئولوژی سیاسی، تفکر سیاسی؛
- منابع و پژوهش‌های مرتبط با اندیشه سیاسی در اسلام؛
- شکل‌گیری آراء سیاسی در تمدن اسلامی؛
- تاثیر قرآن در رویکردهای سیاسی و بالندگی آنها؛
- تاثیر سیره پیامبر اعظم (ص) و امامان شیعه (علیه السلام) در شکل‌گیری اندیشه سیاسی در اسلام؛
- تطوّر اندیشه‌های سیاسی در گستره تمدن اسلامی با تأکید بر:
  - اندیشه‌های سیاسی اهل سنت با تأکید بر شکل‌گیری نظام خلافت
  - اندیشه‌های سیاسی خوارج، مرجئه، اشاعره، قدریه، معتزله و...
  - اندیشه‌های سیاسی شیعیان (امامیه، زیدیه، اسماعیلیه)
- قالب‌های بیان اندیشه سیاسی: سیاست‌نامه‌ها، اندرزنامه‌ها، شریعت‌نامه‌ها، حکم‌ها، وصیت‌نامه‌ها و مانند آن؛
- معرفی اندیشمندان با رهیافت فلسفه سیاسی اهل سنت؛
- معرفی اندیشمندان با رهیافت فلسفه سیاسی شیعه، فقها و جریان‌های فکری؛
- تحولات و نقاط عطف اندیشه سیاسی شیعه در ادوار مختلف تاریخ ایران (از آل بویه تا صفویه)
- اندیشه سیاسی مسلمانان در برخورد با دنیای جدید و ظهور جریان اندیشگی مدرن؛
- اندیشمندان شیعه (ایران، عراق، لبنان) اندیشمندان اهل سنت (مصر، شمال آفریقا، شبه قاره هند، ترکیه و شام)
- اندیشه سیاسی علمای شیعه در دوران معاصر؛

- مسائل اصلی در اندیشه متفکران معاصر (هویت ملی، انقلاب گرایی و...)
- گونه‌شناسی متفکران معاصر؛
- اندیشه سیاسی انعکاس یافته در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران.

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ارائه دروس بوسیله استاد متخصص علوم تاریخی آشنا با محورهای اصلی سرفصل؛ برگزاری گفت‌وگوهای علمی؛ انجام تمرین‌های نوشتاری (یادداشت و مقاله‌های کوتاه علمی)؛ ارائه مباحث منتخب بوسیله دانشجویان با استفاده از فناوری‌های جدید؛ آموزش شیوه‌های جستجو در منابع متنوع متنی و غیرمتنی و چگونگی استخراج داده‌های علمی؛ حضور فعال در نشست‌ها و همایش‌های تخصصی و تدوین گزارش‌های مربوطه؛

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

ارزیابی مستمر؛ آزمون میان‌نیم‌سال؛ آزمون نوشتاری پایان نیم‌سال؛ تحقیق پایانی؛ ارزیابی مجموعه فعالیت‌های کلاسی.

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

اینترنت و نرم افزارهای آموزشی و نمایش فیلم‌های آموزشی

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. بکار، عثمان (۱۳۸۵) تاریخ و فلسفه علوم اسلامی، ترجمه محمدرضا مصباحی، مشهد: بنیاد پژوهش‌های اسلامی.
۲. بلک، آنتونی (۱۳۸۶) تاریخ اندیشه سیاسی اسلام از عصر پیامبر تا امروز؛ ترجمه محمد حسین وقار، تهران: اطلاعات.
۳. تقوی، سید محمدعلی (۱۳۹۲) مبانی آیین و اندیشه سیاسی در اسلام؛ تهران: سمت.
۴. حقیقت، صادق (۱۳۸۹) مبانی اندیشه سیاسی در اسلام؛ تهران: سمت.
۵. دوانی، علی (۱۳۹۴) نهضت روحانیون ایران، تهران: مرکز اسناد انقلاب اسلامی، (۱۰ جلد در ۵ مجلد).
۶. درخشه، جلال (۱۳۸۶) گفت‌مان سیاسی شیعه در ایران معاصر، تهران: دانشگاه امام صادق (ع).
۷. رجائی، فرهنگ (۱۳۷۶) معرکه جهان‌بینی‌ها در خردورزی سیاسی و هویت ما ایرانیان؛ تهران، احیاء کتاب.
۸. زرگری‌نژاد، غلامحسین (۱۳۹۵) سیاست‌نامه‌های قاجاری: سی و یک اندرزنامه سیاسی عصر قاجار؛ تهران: نگارستان اندیشه، ۴ ج.
۹. طباطبائی، سید جواد (۱۳۸۷) زوال اندیشه سیاسی در ایران، تهران، نشر کویر.
۱۰. عنایت، حمید (۱۳۷۲) اندیشه سیاسی در اسلام معاصر؛ بهاء‌الدین خرمشاهی، خوارزمی.
۱۱. فیرحی، داود (۱۳۹۱) فقه و سیاست در ایران معاصر؛ تهران، نشر نی.
۱۲. قادری، حاتم (۱۳۹۲) اندیشه‌های سیاسی در اسلام و ایران، تهران، سمت.
۱۳. کرون، پاتریشیا (۱۳۸۹) تاریخ اندیشه سیاسی در اسلام؛ ترجمه جعفر مسعودی، تهران: سخن.
۱۴. مسجدجامعی، محمد (۱۳۸۵) زمینه‌های تفکر سیاسی در قلمرو تشیع و تسنن، تهران، نشر ادیان.
۱۵. مطهری، مرتضی (۱۳۸۱)، امامت و رهبری، قم: صدرا.
۱۶. منوچهری، عباس (۱۳۹۷) پارادایم نصیحت: اندیشه ایرانی فراسوی «زوال» و «تداوم»؛ به اهتمام عباس منوچهری با همکاری محمد باسط و دیگران؛ تهران، پژوهشکده تاریخ اسلام.
۱۷. منوچهری، عباس (۱۴۰۰) تاریخ فکری ایران معاصر، تهران: روزنه.
۱۸. یاور، نگین (۱۳۹۸) اندرز به سلطان: نصیحت و سیاست در اسلام قرون میانه؛ مترجم محمد دهقانی، تهران: نشر تاریخ ایران.

تاریخ اندیشه‌های سیاسی در غرب		عنوان درس به فارسی:
History of Political Thoughts in the West		عنوان درس به انگلیسی:
نظری ☒ پایه ☐		دروس پیش‌نیاز:
عملی ☐ تخصصی ☒		دروس هم‌نیاز:
نظری-عملی ☐ اختیاری ☐	۲	تعداد واحد:
رساله / پایان‌نامه ☐	۳۲	تعداد ساعت:

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی:

مطالعه و تحقیق در افکار و عقاید سیاسی در تاریخ جوامع غربی؛ بررسی انتقادی و تجزیه و تحلیل مکاتب سیاسی مطرح غرب.

ب) اهداف ویژه:

دانشجو باید بتواند:

۱. مشخصات اصلی مکاتب مطرح سیاسی غرب را برشمارد.
۲. اصول و بنیان‌های نظریه‌های نظریه‌پردازان اصلی هر مکتب را نام ببرد.
۳. نقدهای مطرح درباره هر یک از مکاتب سیاسی مهم غرب را شرح دهد.
۴. درباره ارزیابی جایگاه برخی از مکاتب مطرح در جهان امروز توضیح دهد.

پ) سرفصل‌ها:

- اندیشه سیاسی کلاسیک: یونان، روم و مسیحیت؛
- رنسانس؛ بنیاد و بستر شکل‌گیری اندیشه‌های سیاسی مدرن؛
- ماکیاولی، هابز و اندیشه قرارداد اجتماعی؛
- تفکر سیاسی در سده‌های نوزدهم و بیستم؛
- مکاتب سیاسی شامل:
  - لیبرالیسم؛
  - سوسیالیسم؛
  - مارکسیسم؛
  - آنارشیزم؛
  - کمونیسم؛
  - کنسرواتیسم (محافظه کاری)؛ و نئو کنسرواتیسم (نو محافظه کاری)؛
- جریان فکری سیاسی در دوران پست مدرن؛
- هانتینگتون و نظریه جنگ تمدن‌ها؛
- فوکویاما و اندیشه پایان تاریخ؛

- مکاتب و جریان‌های فکری در حوزه علوم انسانی و اجتماعی مانند اگزیتانسیالیسم، حلقه وین، مکتب فرانکفورت؛ رئالیسم انتقادی و غیره.

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ارائه دروس بوسیله استاد متخصص علوم تاریخی آشنا با محورهای اصلی سرفصل؛ برگزاری گفت‌وگوهای علمی؛ انجام تمرین‌های نوشتاری (یادداشت و مقاله‌های کوتاه علمی)؛ ارائه مباحث منتخب بوسیله دانشجویان با استفاده از فناوری‌های جدید؛ آموزش شیوه‌های جستجو در منابع متنوع متنی و غیرمتنی و چگونگی استخراج داده‌های علمی؛ حضور فعال در نشست‌ها و همایش‌های تخصصی و تدوین گزارش‌های مربوطه؛

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

ارزیابی مستمر؛ آزمون میان‌نیم‌سال؛ آزمون نوشتاری پایان نیم‌سال؛ تحقیق پایانی؛ ارزیابی مجموعه فعالیت‌های کلاسی.

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

اینترنت، نرم‌افزارهای آموزشی، نمایش فیلم‌های آموزشی

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. مک‌کلند، جان (۱۳۹۳) تاریخ اندیشه سیاسی غرب؛ جلد اول: از یونان باستان تا عصر روشنگری؛ جلد دوم: از روشنگری تا افول لیبرالیسم؛ ترجمه جهانگیر معینی علمداری، تهران، نشر نی.
۲. کلوסקو، جورج (۱۳۹۳) تاریخ فلسفه سیاسی، جلد اول: دوران کلاسیک، ترجمه خشایار دیهیمی، تهران، نشر نی.
۳. کلوסקو، جورج (۱۳۹۳) تاریخ فلسفه سیاسی، جلد سوم: از ماکیاولی تا منتسکیو، ترجمه خشایار دیهیمی، تهران، نشر نی.
۴. بلوم، ویلیام (۱۳۷۳) نظریه‌های نظام سیاسی، دو جلد، ترجمه احمد تدین، تهران، نشر آران.
۵. پولادی، کمال (۱۳۹۳) تاریخ اندیشه‌های سیاسی در غرب: از سقراط تا ماکیاولی؛ از ماکیاولی تا مارکس؛ قرن بیستم، تهران: نشر مرکز. ۳ مجلد.
۶. بومر، لوفان (۱۳۸۲) جریان‌های بزرگ در تاریخ اندیشه غرب؛ ترجمه حسین بشیریه؛ تهران: مرکز بازشناسی اسلامی و ایران.
۷. عالم، عبدالرحمن (۱۳۹۰) تاریخ فلسفه سیاسی غرب: از آغاز تا پایان سده‌های میانه، تهران، مرکز انتشارات وزارت امور خارجه.
۸. عالم، عبدالرحمن (۱۳۹۲) تاریخ فلسفه سیاسی غرب: عصر جدید و سده نوزدهم، تهران، مرکز انتشارات وزارت امور خارجه.
۹. فرهنگ اندیشه‌های سیاسی: برگرفته از فرهنگ تاریخ اندیشه‌ها (۱۳۸۷)، سرویراستار فیلیپ پی. وینر، ترجمه خشایار دیهیمی، تهران: نشر نی.
۱۰. قادری، حاتم (۱۳۹۸) اندیشه‌های سیاسی در قرن بیستم، تهران، انتشارات سمت.
۱۱. صالحی، ملک یحیی (۱۳۹۰) اندیشه‌های سیاسی غرب در قرن بیستم؛ تهران، نشر قومس، چاپ پنجم.
۱۲. طاهری، ابوالقاسم (۱۳۷۹) تاریخ اندیشه‌های سیاسی در غرب؛ تهران: قومس.

عنوان درس به فارسی:		توسعه و تحولات تاریخی آن در ایران	
عنوان درس به انگلیسی:		Development and Its Historical Evolutions in Iran	
دروس پیش‌نیاز:		پایه ☐	نظری ☒
دروس هم‌نیاز:		تخصصی ☒	عملی ☐
تعداد واحد:	۲	اختیاری ☐	نظری-عملی ☐
تعداد ساعت:	۳۲	رساله / پایان‌نامه ☐	

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی:

آشنایی دانشجویان با مفهوم توسعه و کارکرد نظریه‌های توسعه، شناخت ابعاد، علل و چالش‌های توسعه در تاریخ ایران.

ب) اهداف ویژه:

دانشجو باید بتواند:

۱. ابعاد و ویژگی‌های توسعه یافتگی و توسعه نیافتگی در ایران را نام ببرد.
۲. تفاوت رویکردهای توسعه‌باور و رویکردهای پیشرفت‌باور را شرح دهد.
۳. نقش و سهم عوامل درونی و بیرونی در بروز وضعیت کنونی توسعه نیافتگی در ایران را ذکر کند.
۴. درباره کاربردهای نظریه‌های توسعه در تاریخ ایران توضیح دهد.

پ) سرفصل‌ها:

- مفاهیم، مسائل و موضوعات مرتبط با توسعه یافتگی و توسعه نیافتگی
- نظریه‌های متفکران درباره علل و چالش‌های توسعه در ایران: نقش باورها و فرهنگ؛ ساختار اجتماعی - اقتصادی جامعه ایران؛ عامل جغرافیا؛ تهاجمات خارجی
- نظریه‌های توسعه در دوران معاصر: دولت محور؛ فرهنگ محور؛ جامعه محور؛ اقتصاد محور؛ نظریه‌های اروپا محور؛ نظریه‌های تاریخ جهانی مدرنیته؛ «استبداد شرقی»، «بی‌آبی» و «جامعه کوتاه مدت» و نقد آنها؛
- وضعیت علم و نقش عامل علم در توسعه در ایران؛
- گفتمان‌های معطوف به توسعه در ایران معاصر: گفتمان مدرنیته و اندیشه ترقی و نظام جهانی؛ گفتمان‌های اصلاح و نوسازی در ایران؛ مشروطیت و گفتمان قانون‌خواهانه و عدالت‌خواهانه (مشروطیت)؛ گفتمان اصلاح آموزشی و نظامی؛ گفتمان‌های نواندیشی دینی
- بررسی و نقد برنامه‌های توسعه در دوره پهلوی دوم؛
- اصلاحات ارضی و پیامدهای آن برای اقتصاد ایران؛
- اقتصاد نفتی و عوارض آن؛
- انقلاب اسلامی و مسأله توسعه و پیشرفت با تاکید بر گونه شناسی دیدگاه‌های مطرح شده؛
- بررسی فعالیت‌های ذیل عنوان الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت؛

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ارائه دروس بوسیله استاد متخصص علوم تاریخی آشنا با محورهای اصلی سرفصل؛ برگزاری گفت‌وگوهای علمی؛ انجام تمرین‌های نوشتاری (یادداشت و مقاله‌های کوتاه علمی)؛ ارائه مباحث منتخب بوسیله دانشجویان با استفاده از فناوری‌های جدید؛ آموزش شیوه‌های جستجو در منابع متنوع متنی و غیرمتنی و چگونگی استخراج داده‌های علمی؛ حضور فعال در نشست‌ها و همایش‌های تخصصی و تدوین گزارش‌های مربوطه؛

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

ارزیابی مستمر؛ آزمون میان‌نیم‌سال؛ آزمون نوشتاری پایان نیم‌سال؛ تحقیق پایانی؛ ارزیابی مجموعه فعالیت‌های کلاسی.

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه: اینترنت، نرم‌افزارهای آموزشی، نمایش فیلم‌های آموزشی

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. تقوی، مصطفی (۱۳۹۵) اندیشه پیشرفت، مسئله تمدنی انسان امروز در گستره‌ای چهارصد ساله: ارائه چارچوبی نظم‌یافته از آرای اندیشمندان حول اندیشه پیشرفت در غرب؛ و صابر منادی‌نوری، تهران: مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت، انتشارات الگوی پیشرفت.
۲. داوری اردکانی، رضا (۱۳۸۹) علوم انسانی و برنامه‌ریزی توسعه؛ تهران: فردایی دیگر.
۳. رحمانیان، داریوش (۱۳۸۲) تاریخ علت‌شناسی انحطاط و عقب‌ماندگی ایرانیان و مسلمین (از آغاز دوره قاجار تا پایان دوره پهلوی)؛ تبریز: دانشگاه تبریز: موسسه تحقیقاتی علوم اسلامی - انسانی.
۴. رفیع‌پور، فرامرز (۱۳۹۴) دریغ است ایران که ویران شود: جنگ فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی یک مدل تحلیلی، تهران: شرکت سهامی انتشار.
۵. سیف، احمد (۱۳۸۰) استبداد، مسئله مالکیت و انباشت سرمایه در ایران؛ تهران: نشر رسانش.
۶. شادمان، سید فخرالدین (۱۳۲۶) تسخیر تمدن فرنگی؛ تهران: چاپخانه مجلس.
۷. علمداری، کاظم (۱۳۸۴) چرا ایران عقب ماند و غرب پیشرفت کرد؟؛ تهران، نشر توسعه.
۸. قوام عبدالعلی (۱۳۷۴) نقد نظریه‌های نوسازی و توسعه سیاسی، تهران: انتشارات دانشگاه شهید بهشتی.
۹. کاتوزیان، محمدعلی (۱۳۹۰) جامعه کوتاه مدت، ترجمه عبدالله کوثری، تهران، نی.
۱۰. کنفرانس الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت (۱۳۹۱ - ۱۴۰۰) مجموعه مقالات (اولین تا دهمین) الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت: مفاهیم، مبانی و ارکان پیشرفت؛ تهران: مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت؛ مجلدات متعدد.
۱۱. لیلاز، سعید (۱۳۹۲) موج دوم، تجدیدسازی آمرانه در ایران: تاریخ برنامه‌های عمرانی سوم تا پنجم؛ تهران: نیلوفر.
۱۲. مختاریانپور، مجید (۱۳۹۴) پارادایم تعالی جایگزین پارادایم توسعه: ضرورت تحول در چارچوب شاخص گذاری برای پیشرفت. تهران: مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت.
۱۳. وطن‌خواه، مصطفی (۱۳۷۹) موانع تاریخی توسعه‌نیافتگی در ایران؛ تهران: وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، سازمان چاپ و انتشارات.

عنوان درس به فارسی:		مطالعات تاریخ اسلام و ایران در غرب	
عنوان درس به انگلیسی:		Islam and Iran History Studies in the West	
دروس پیش‌نیاز:		نوع درس و واحد	
دروس هم‌نیاز:		پایه ☐ نظری ☒	
تعداد واحد:	۲	تخصصی ☒ عملی ☐	
تعداد ساعت:	۳۲	اختیاری ☐ نظری-عملی ☐	
		رساله / پایان‌نامه ☐	

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی: آشنائی با سیر تحول، پیامدها، گونه‌ها و قلمروهای پژوهش‌های غربی درباره تاریخ اسلام و ایران.

ب) اهداف ویژه:

دانشجو باید بتواند:

۱. علت و تاریخچه پرداختن غربی‌ها به تاریخ اسلام و ایران را به اختصار توضیح دهد.
۲. دست کم پنج مرکز مهم مطالعات تاریخ اسلام و تاریخ ایران را در اروپا و آمریکا معرفی کند.
۳. گونه‌ها و قلمروهای پژوهش‌های غربی و از جمله مکتب‌های اصلی شرق‌شناسی درباره تاریخ اسلام و ایران را به اختصار توضیح دهد.
۴. کلیات کاستی‌ها و خطاهای غربی‌ها در شناخت تاریخ اسلام و ایران را برشمرد.
۵. بتواند تأثیر مطالعات غربی را بر نحوه شناخت ما از تاریخ اسلام و ایران بیان کند.

پ) سر فصل‌ها:

- واژه شناسی: شرق‌شناسی، استشراق، اسلام‌شناسی، خاورشناسی، مطالعات اسلامی، ایران‌شناسی، مطالعات ناحیه‌ای و... زمینه‌ها و عوامل پیدایی مطالعات تاریخ اسلام و ایران در غرب؛
- گام‌های نخستین در مطالعات تاریخ اسلام و ایران در غرب؛ ترجمه آثار علمی به زبان‌های اروپایی؛ جنگ‌های صلیبی و تأثیر آن‌ها بر مطالعات تاریخ اسلام؛ عصر اصلاح‌گری و رنسانس و تأثیراتش بر مطالعات تاریخ اسلام؛
- دوره اکتشاف‌ها و تأثیر آن بر مطالعات تاریخ اسلام و ایران؛ عصر روشنگری و مطالعات تاریخ اسلام و ایران؛
- مراکز فراگیری زبان عربی و نقش آن در مطالعات تاریخ اسلام و ایران؛
- سده نوزدهم و تأثیر تحولات این قرن بر مطالعات تاریخ اسلام و ایران؛ چگونگی شکل‌گیری دپارتمان‌ها، انجمن‌ها و مکتب‌های شرق‌شناسی در غرب؛
- مطالعات تاریخ اسلام و ایران در سده بیستم پیش و پس از جنگ جهانی دوم (مطالعات پسا استعماری)؛
- اهم جریان‌های شرق‌شناسی در حوزه‌های تاریخ اسلام و ایران: انگلیس؛ فرانسه؛ ایتالیا؛ اسپانیا؛ آلمان و شرق‌شناسی در ایالات متحده آمریکا؛
- تأثیر مطالعات تاریخ اسلام و ایران غربی‌ها بر پژوهش‌های تاریخی در ایران؛
- بررسی دیدگاه پایان شرق‌شناسی: نقد‌های نسل جدید مستشرقان از پیشینه شرق‌شناسی؛ حضور مسلمانان و ایرانیان در مراکز علمی غرب؛ تقویت نگاه ایجابی به اسلام و جهان اسلام؛
- مهم‌ترین قالب‌های فعالیت‌های مراکز مطالعاتی اسلام و ایران: دایرة المعارف اسلام، نشریات تخصصی، انجمن‌های علمی، کنگره‌های علمی و مانند آن، تصحیح نسخ خطی و مانند آن؛
- اهم مراکز مطالعات تاریخ اسلام و ایران در غرب: در انگلستان (انجمن سلطنتی آسیایی انگلیس و ایرلند، مدرسه مطالعات شرقی و آفریقایی وابسته به دانشگاه لندن، مؤسسه انگلیسی مطالعات ایران در لندن و...); در فرانسه (انجمن آسیایی، کالج دُ فرانس و...); در آلمان (مؤسسه شرقی در هامبورگ، انجمن شرقی آلمان و...); در روسیه (موزه آسیایی در سن پترزبورگ، مدرسه تحقیقات اسلامی در سن پترزبورگ)

...؛ در ایالات متحده آمریکا (انجمن مطالعات خاورمیانه وابسته به دانشگاه هاروارد، انجمن مطالعات ایران در نیویورک، مؤسسه آمریکایی مطالعات ایران ...)؛ در ایتالیا (مؤسسه دانشگاهی شرق شناسی ناپل، مرکز مطالعات اسلامی وابسته به دانشگاه رُم ...)؛ و غیره

• جهانی شدن و اثرات آن بر شرق شناسی و مطالعات تاریخ اسلام و ایران

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ارائه دروس بوسیله استاد متخصص علوم تاریخی آشنا با محورهای اصلی سرفصل؛ برگزاری گفت‌وگوهای علمی؛ انجام تمرین‌های نوشتاری (یادداشت و مقاله‌های کوتاه علمی)؛ ارائه مباحث منتخب بوسیله دانشجویان با استفاده از فناوری‌های جدید؛ آموزش شیوه‌های جستجو در منابع متنوع متنی و غیرمتنی و چگونگی استخراج داده‌های علمی؛ حضور فعال در نشست‌ها و همایش‌های تخصصی و تدوین گزارش‌های مربوطه؛

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی): ارزیابی مستمر؛ آزمون میان‌نیم‌سال؛ آزمون نوشتاری پایان نیم‌سال؛ تحقیق پایانی؛ ارزیابی مجموعه فعالیت‌های کلاسی.

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه: اینترنت و نرم افزارهای آموزشی

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. اروین، رابرت (۱۳۹۹) دانش خطرناک: شرق شناسی و مصائب آن؛ مترجم محمد دهقانی؛ تهران: انتشارات ماهی.
۲. اسعدی، مرتضی (۱۳۸۱) مطالعات اسلامی در غرب انگلیسی زبان از آغاز تا شورای دوم واتیکان (۱۹۶۵م)، تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت).
۳. الویری، محسن (۱۳۸۹) مطالعات اسلامی در غرب، تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت).
۴. بارانی، محمدرضا (۱۳۹۵) تاریخ مطالعات اسلامی در غرب، قم: مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی (ص).
۵. بدوی، عبدالرحمن (۱۳۷۵) فرهنگ کامل خاورشناسان؛ ترجمه شکرالله خاکرند، قم: حوزه علمیه قم، دفتر تبلیغات اسلامی، مرکز انتشارات.
۶. ترنر، برایان اس. (۱۳۸۴) رویکرد جامعه‌شناختی به شرق شناسی، پست مدرنیسم و جهانی شدن، ترجمه: محمدعلی محمدی؛ تهران، یادآوران.
۷. داوری، رضا (۱۴۰۰) گسست تاریخی و شرق شناسی، تهران: نقد فرهنگ.
۸. رستمی، محمد (۱۳۹۲) ایران‌شناسان و ادبیات فارسی، تهران، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.
۹. رودی، متی (۱۳۷۲) ایران‌شناسی در اروپا و ژاپن؛ ترجمه مرتضی اسعدی؛ تهران، الهدی.
۱۰. زمانی، محمدحسن (۱۳۸۶) شرق شناسی و اسلام‌شناسی غربیان: تاریخچه، اهداف، مکاتب و گستره فعالیت مستشرقان، قم: موسسه بوستان کتاب.
۱۱. سعید، ادوارد دلبلیو (۱۳۶۱) شرق شناسی، ترجمه اصغر عسکری خانقاه و حامد فولادوند؛ تهران، عطایی.
۱۲. سازماند، بهاره (۱۳۸۵) راهنمای مراکز و پژوهشگران مطالعات ایرانی، نوشته بهاره سازماند و علی اشرف نظری؛ تهران، موسسه مطالعات ملی.
۱۳. طاهری، ابوالقاسم (۱۳۵۲) سیر فرهنگ ایران در بریتانیا یا تاریخ دوپست ساله مطالعات ایرانی، تهران، انجمن آثار ملی.
۱۴. عقیقی، نجیب (۱۳۹۵) شرق شناسان؛ مترجم حمیدرضا شیخی؛ مشهد: بنیاد پژوهش‌های اسلامی.
۱۵. فرهنگ خاورشناسان: زندگی‌نامه و کتابشناسی ایران‌شناسان و اسلام‌شناسان (۱۳۷۶) تالیف: گروه مولفان و مترجمان؛ تهران: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.
۱۶. مکفی، الکساندر لئون (۱۳۹۸) شرق شناسی، مترجم: مسعود فرهمندفر، تهران، مروارید.
۱۷. همتی گلین، عبدالله (۱۳۸۶) تاریخچه شرق شناسی: کاوشی در سری مطالعات اسلامی در غرب، مشهد، جهاد دانشگاهی.
۱۸. دانشنامه جهان اسلام بنیاد دایرة المعارف اسلامی؛ مداخل مربوط به شخصیت‌ها: خاورشناسان، مستشرقان، اسلام‌شناسان و مانند آن.

تاریخ اروپا در دوران باستان		عنوان درس به فارسی:
نوع درس و واحد	History of Europe in Antiquity	عنوان درس به انگلیسی:
☐ پایه ☒ نظری		دروس پیش‌نیاز:
☐ عملی ☒ تخصصی		دروس هم‌نیاز:
☐ نظری-عملی ☐ اختیاری	۲	تعداد واحد:
رساله / پایان‌نامه ☐	۳۲	تعداد ساعت:

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی:

آشنایی با تاریخ یونان باستان و روم باستان و دستاوردها و میراث فرهنگی و سیاسی آنان در روزگار پساباستان

ب) اهداف ویژه:

دانشجو باید بتواند:

۱. زمینه‌های شکل‌گیری تمدن یونانی در روزگار پیشاکلاسیک را شرح دهد.
۲. دوره‌بندی تاریخ یونان باستان و شاخصه‌های مهم هر دوره را نام ببرد.
۳. ویژگی‌های اصلی سیاسی و اجتماعی، دستاوردهای فرهنگی و تمدنی یونان باستان در روزگار کلاسیک را شرح دهد.
۴. ادوار مهم تاریخ روم باستان و شاخصه‌های هر دوره را نام ببرد.
۵. ویژگی‌های اصلی سیاسی و اجتماعی، دستاوردهای فرهنگی و تمدنی روم باستان در روزگار کلاسیک را شرح دهد.

پ) سرفصل‌ها:

- مفاهیم و دوره‌بندی تاریخ یونان باستان، جغرافیای تاریخی یونان باستان
- آشنایی با منابع اصلی تاریخ یونان
- تمدن اژه‌ای در کرت، جزایر دریای اژه و شبه‌جزیره یونان از میانه هزاره سوم تا میانه هزاره دوم ق.م.
- ورود هند و اروپائیان به یونان در هزاره دوم ق.م. و تمدن موکنایی از آغاز تا افول، عصر تاریکی یونان و بررسی بازتاب دوران موکنایی در اسطوره‌ها و داستان‌های یونانی پسین
- دوران کهن (Archaic) یونان و تکوین دولت‌شهر، کلنی‌سازی در سواحل دریای سیاه و مدیترانه و نظام‌های اجتماعی و سیاسی یونان
- جنگ‌های «مدی» و کشاکش شاهنشاهی هخامنشی و یونان در سده پنجم ق.م.
- تاریخ سیاسی یونان از عصر کلاسیک تا جنگ‌های پلوپونزی
- تاریخ سیاسی یونان از جنگ‌های پلوپونزی تا فتوحات اسکندر
- دین یونانی در روزگار کهن و کلاسیک
- جریان‌های فکری عصر زرین یونانی (فلسفه طبیعی و سیاسی)
- جریان‌های فرهنگی عصر زرین یونانی (ادبیات و هنر)
- فتوحات اسکندر، پایان عصر کلاسیک و رواج فرهنگ هلنیستی در جهان باستان
- آشنایی با منابع دست‌اول تاریخ روم باستان و جغرافیای روم باستان
- ترکیب قومی و فرهنگی ایتالیا در هزاره نخست پیش از میلاد و زمینه‌های پیشارومی شکل‌گیری دولت در رم (با تکیه بر فرهنگ‌های اتروسکی و یونانی) تاریخ آغازین رم، روایت‌های بنیان‌گذاری و روزگار پادشاهی در رم

- رم در عصر جمهوری (سده‌های پنجم تا سوم)
- از رم تا روم: گسترش و فتوحات در جهان مدیترانه‌ای؛ پیدایش نظام امپراتوری و امپراتوری روم و همسایگان آن در روزگار امپراتوری
- نهادهای اجتماعی و سیاسی در روزگار جمهوری
- بحران‌های سیاسی، اقتصادی و اجتماعی جمهوری روم، جنگ‌های داخلی
- دین رومی، جامعه و حیات اجتماعی رومی در عصر امپراتوری
- بحران‌های امپراتوری در سده‌های سوم و چهارم
- فروپاشی امپراتوری روم: زمینه‌ها، علل و جریان‌ها
- میراث رومی در سده‌های میانه

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ارائه دروس بوسیله استاد متخصص علوم تاریخی آشنا با محورهای اصلی سرفصل؛ برگزاری گفت‌وگوهای علمی؛ انجام تمرین‌های نوشتاری (یادداشت و مقاله‌های کوتاه علمی)؛ ارائه مباحث منتخب بوسیله دانشجویان با استفاده از فناوری‌های جدید؛ آموزش شیوه‌های جستجو در منابع متنوع متنی و غیرمتنی و چگونگی استخراج داده‌های علمی؛ حضور فعال در نشست‌ها و همایش‌های تخصصی و تدوین گزارش‌های مربوطه؛

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

ارزیابی مستمر؛ آزمون میان‌نیم‌سال؛ آزمون نوشتاری پایان نیم‌سال؛ تحقیق پایانی؛ ارزیابی مجموعه فعالیت‌های کلاسی.

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه: اینترنت، نرم‌افزارهای آموزشی، نمایش فیلم‌های آموزشی

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. اشپیل فوگل، جکسون (۱۳۹۳) تمدن مغرب زمین، جلد یکم، ترجمه محمدحسین آریا، تهران: امیرکبیر.
۲. بهمنش، احمد (۱۳۷۵) تاریخ یونان قدیم. تهران: دانشگاه تهران، موسسه انتشارات و چاپ.
۳. پلوتارک (۱۳۷۸) حیات مردان نامی، ترجمه رضا مشایخی. تهران: انتشارات علمی و فرهنگی.
۴. توکودیدس (۱۳۹۷) تاریخ جنگ پلوپونزی، ترجمه محمدحسن لطفی. تهران: خوارزمی.
۵. دوران، ویلیام جیمز (۱۳۸۰) تاریخ تمدن، جلد ۲: یونان باستان و جلد ۳: قیصر و مسیح، تهران: انتشارات علمی و فرهنگی.
۶. ژیران، فلیکس (۱۳۷۵) اساطیر یونان؛ ترجمه ابوالقاسم اسماعیل پور. تهران: فکر روز.
۷. ویزهوفر، یوزف (۱۳۸۹) ایرانیان، یونانیان و رومیان: نگاهی به داد و ستد فرهنگی میان ایران و یونان، ترجمه جمشید ارجمند. تهران: فرزانه روز.
۸. هرودوت (۱۳۸۹) تاریخ هرودوت، ترجمه مرتضی ثاقب‌فر. تهران: اساطیر.
۹. دیودوروس سیسیلی (۱۳۸۴) کتابخانه تاریخی. ترجمه حمید بیکس شورکایی، اسماعیل سنگاری. تهران: جامی.
۱۰. سوتونیوس (۱۳۸۹) زندگی قیصرها، ترجمه احد علیقلیان، تهران: نی.
۱۱. کاروفکین، فئودور پتروویچ (۱۳۷۹) تاریخ روم باستان. ترجمه غلامحسین متین، تهران: محور.
۱۲. کومون، فرانس والری ماری (۱۳۷۷) ادیان شرقی در امپراتوری روم. ترجمه ملیحه معلم و پروانه مروج‌نیا، تهران: سمت.
۱۳. گیبون، ادوارد (۱۳۷۳) انحطاط و سقوط امپراتوری روم. ترجمه فرنگیس شادمان، تهران: انتشارات علمی و فرهنگی.
۱۴. ناردو، دان (۱۳۸۴) انحطاط و فروپاشی امپراتوری روم، ترجمه منوچهر پزشکی، تهران: ققنوس.
۱۵. ناردو، دان (۱۳۸۳) جمهوری روم، ترجمه سهیل سمی، تهران: ققنوس.
۱۶. وودفورد، سوزان (۱۳۸۱) تاریخ هنر یونان و روم، ترجمه حسن افشار. تهران: نشر مرکز.

تاریخ اروپا در سده‌های میانه		عنوان درس به فارسی:
نوع درس و واحد	History of Europe in the Middle Ages	عنوان درس به انگلیسی:
☐ پایه ☒ نظری		دروس پیش‌نیاز:
☐ عملی ☒ تخصصی		دروس هم‌نیاز:
☐ نظری-عملی ☐ اختیاری	۲	تعداد واحد:
☐ رساله / پایان‌نامه	۳۲	تعداد ساعت:

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی:

آشنایی با تاریخ اروپا و جایگاه آن در تمدن جهان در سده‌های میانه

ب) اهداف ویژه:

دانشجو باید بتواند:

۱. وضعیت کلی اروپا در سده‌های میانه را توضیح دهند.
۲. نقش و جایگاه مسیحیت را در تحولات اروپای سده‌های میانه توضیح دهند.
۳. فتودالیسم و اهمیت آن را برای درک تاریخ اروپای سده‌های میانه توضیح دهند.
۴. زمینه و علل جنگ‌های صلیبی و پیامدهای آن را برای روابط غرب و شرق توضیح دهند.
۵. جایگاه سده‌های میانه در تاریخ تمدن اروپا و جهان را توضیح دهند.

پ) سرفصل‌ها:

- چشم‌انداز کلی، منبع‌شناسی و بررسی انتقادی پژوهش‌های شاخص
- جهان در آستانه سقوط رُم: واپسین سالهای شکوه امپراتوری روم، تهاجم اقوام شرقی، نقش مسیحیت.
- میراث امپراتوری روم برای اروپای سده‌های میانه: مدنیت رومی، نهادهای امپراتوری روم، گذار از امپراتوری رومی به نظام کلیسایی، تکوین ساختار کلیسا بر بستر اداری و حقوقی امپراتوری روم.
- عصر تاریک اروپا: فروپاشی نظم رومی، جنگ‌وستیز اقوام اروپایی، گوت‌های شرقی و غربی، ژرمن‌ها، وایکینگ‌ها، واندال‌ها، مجارها و اسلاوها، پیامدهای اجتماعی و اقتصادی جنگ و ستیزها.
- گذار فرهنگی از عصر شرک به مسیحیت: رواج مسیحیت و تحول فرهنگی اروپا، نهادینه شدن کلیسا و رسمیت یافتن مسیحیت، نقش کلیسا در گذار فرهنگی اروپا.
- ظهور و توسعه نهادهای مسیحی: تکوین ساختار نهادین مسیحیت، شقاق بزرگ، مسیحیت شرقی و غربی، پاپ‌ها و پادشاهان، غلبه کاتولیسیسم در اروپای غربی.
- ظهور و توسعه فتودالیسم: مباحث نظری، مناسبات زمینداری در روم، ارکان نظام فتودالی، تحول نظام زمین‌داری اروپا تحت تأثیر مسیحیت، نظام سرواژ، فرهنگ فتودالی.
- تولد اروپا: تکوین نقشه سیاسی جدید، اقوام شمالی و شمال شرقی، ژرمن‌ها، وایکینگ‌ها، اسلاوها، دان‌ها، انگلوساکسون‌ها، ظهور پادشاهی‌های محلی.

اروپای غربی و فرانک‌ها: شارلمانی و پاپ، پادشاهی کارولنژین، رنسانس سده دوازدهم، روابط فرانک‌ها و مسلمانان اسپانیا.

- حیات اجتماعی اروپا در سده‌های میانه: شهرنشینی و حیات روستایی، مناسبات ارباب و رعیتی، زندگی یهودیان و مسلمانان.
- فرهنگ و تمدن اروپا در سده‌های میانه: تاریخ‌نگاری، فلسفه، ادبیات و هنر، معماری، علم و معرفت
- حیات اقتصادی اروپا در سده‌های میانه: کشاورزی و زمین‌داری، تجارت و دریانوردی، نهادهای مالی
- جنگ‌های صلیبی: خاستگاه و انگیزه‌ها، مناسبات مسیحیان و مسلمانان، روند جنگها، نتایج و پیامدها
- بحرانهای اجتماعی: افزایش جمعیت و رونق شهرنشینی، ظهور بورژوازی و تضعیف فئودالیسم.
- اندیشه سیاسی در اروپای سده‌های میانه: میراث یونانی و رومی، تأثیر مسیحیت، گفتمان الهیاتی و کلام مسیحی، گفتمان مدرسی.
- بحران و فروپاشی سده چهاردهم: طاعون، جنگ صدساله، بحران در روابط کلیسا و پادشاهان.
- ارزیابی کلی: میراث سده‌های میانه برای تمدن جهانی.

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ارائه دروس بوسیله استاد متخصص علوم تاریخی آشنا با محورهای اصلی سرفصل؛ برگزاری گفت‌وگوهای علمی؛ انجام تمرین‌های نوشتاری (یادداشت و مقاله‌های کوتاه علمی)؛ ارائه مباحث منتخب بوسیله دانشجویان با استفاده از فناوری‌های جدید؛ آموزش شیوه‌های جستجو در منابع متنوع متنی و غیرمتنی و چگونگی استخراج داده‌های علمی؛ حضور فعال در نشست‌ها و همایش‌های تخصصی و تدوین گزارش‌های مربوطه؛

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

ارزیابی مستمر؛ آزمون میان‌نیم‌سال؛ آزمون نوشتاری پایان نیم‌سال؛ تحقیق پایانی؛ ارزیابی مجموعه فعالیت‌های کلاسی.

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

اینترنت، نرم‌افزارهای آموزشی، نمایش فیلم‌های آموزشی

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. اکو، اومبرتو (۱۳۸۱) هنر و زیبایی در سده‌های میانه، ترجمه فریده مهدوی دامغانی، تهران: تیر.
۲. ایلخانی، محمد (۱۳۸۲) تاریخ فلسفه در سده‌های میانه و رنسانس، تهران: انتشارات سمت.
۳. آندرسن، پری (۱۳۸۸) گذار از عهد باستان به فئودالیسم، ترجمه حسن مرتضوی، تهران: نشر ثالث.
۴. بلوخ، مارک (۱۳۶۲) جامعه فئودالی، ترجمه بهزاد باشی، تهران، آگاه.
۵. بومر، فرانکلین لووان (۱۳۸۲) جریان‌های بزرگ در تاریخ اندیشه غربی، ترجمه حسین بشیریه، تهران، مرکز بازشناسی اسلام و ایران.
۶. رایس، دیوید تالبوت (۱۳۸۳) هنر بیزانس، ترجمه رقیه بهزادی و ماندانا علیپور، تهران: نشر قطره.
۷. ژیلسون، اتین (۱۳۷۱) عقل و وحی در سده‌های میانه، ترجمه شهرام پازوکی، تهران: پژوهشگاه.
۸. فوگل اشپیل، جکسون (۱۳۷۹-۱۳۸۰) تمدن مغرب زمین، ترجمه محمدحسن آریا، جلد اول، تهران: امیرکبیر.
۹. کاسمیسکی، یوگنی و دیگران (۱۳۵۳) تاریخ سده‌های میانه، ترجمه صادق انصاری و باقر مؤمنی، تهران: نشر اندیشه.
۱۰. گیون، ادوارد (۱۳۷۱) انحطاط و سقوط امپراتوری روم، ترجمه ابوالقاسم طاهری، تهران: انتشارات علمی و فرهنگی.
۱۱. لاسکم، دیوید ادوارد (۱۳۸۰) تفکر در دوره سده‌های میانه، ترجمه محمدسعید حنایی کاشانی، تهران، قصیده.
۱۲. لوکاس، هنری (۱۳۸۲) تاریخ تمدن، دو جلد، تهران: انتشارات سخن.
۱۳. لوگوف، ژاک (۱۳۹۱) تولد اروپا، ترجمه احد علیقلیان، تهران: مینوی خرد.
۱۴. لومرل، پل، تاریخ بیزانس، ترجمه ابوالقاسم اعتصام زاده، تهران، انتشارات علمی.
۱۵. ماله، آلبر و ژول آیزاک (۱۳۶۱) تاریخ سده‌های میانه تا جنگ صدساله، ترجمه عبدالحسین هژیر، تهران: دنیای کتاب.

عنوان درس به فارسی:		تاریخ غرب از رنسانس تا انقلاب فرانسه	
عنوان درس به انگلیسی:		History of the West from the Renaissance to the French Revolution	
نوع درس و واحد			
پایه ☐ نظری ☒			درس پیش‌نیاز:
تخصصی ☒ عملی ☐			درس هم‌نیاز:
اختیاری ☐ نظری-عملی ☐		۲	تعداد واحد:
رساله / پایان‌نامه ☐		۳۲	تعداد ساعت:

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی:

آشنایی با تاریخ اروپا و آمریکای شمالی در سده‌های جدید (حد فاصل سقوط امپراتوری بیزانس تا انقلاب کبیر فرانسه) و شناخت جایگاه اروپا در تمدن جهانی در این دوره.

ب) اهداف ویژه:

دانشجو باید بتواند:

۱. وضعیت کلی اروپا و جایگاه آن را در تاریخ جهان سده‌های جدید توضیح دهند.
۲. زمینه اکتشافات جغرافیایی را به همراه نتایج آن را برای تمدن جدید اروپا و دیگر نقاط برشمارد.
۳. مفهوم رنسانس و جایگاه آن را در تمدن اروپای سده‌های جدید توضیح دهند.
۴. زمینه جنبش اصلاح دینی را به همراه پیامدها برای تمدن جدید اروپا و جهان توضیح دهند.
۵. ویژگی‌ها، شاخصه‌های اصلی تمدن اروپا در سده‌های جدید و میراث اروپای این دوره برای تمدن جهان را نام ببرد.

پ) سرفصل‌ها:

- چشم‌انداز کلی، منبع‌شناسی و بررسی انتقادی پژوهش‌های شاخص
- سقوط قسطنطنیه و آغاز عصر جدید: واپسین سال‌های امپراتوری بیزانس، تهاجم ترکان، پیروزی مسلمانان و بحران اروپا
- میراث سده‌های میانه (وسطی): مباحث نظری، فلسفه مدرسی و نقش مسیحیت در انتقال میراث یونانی و رومی
- عصر اکتشافات: انسان اروپایی در جستجوی افق‌های نو، پیشرفت علمی و فن‌آوری، دریانوردی، استعمار پرتغال و اسپانیا، گسترش مرزهای استعمار اروپایی به آمریکا و آسیا، رونق تجارت بین‌المللی
- رنسانس: زمینه و بستر اجتماع، اقتصادی و فرهنگی، سهم قسطنطنیه، رونق اقتصادی حوزه مدیترانه، دولت‌شهرهای ایتالیایی، جلوه‌های ادبی و هنری رنسانس، سهم رنسانس در تحول فرهنگی اروپا
- جنبش اصلاح دینی: بحران مشروعیت کلیسا، منتقدان کلیسا، مارتین لوتر، زمینه ژرمنی جنبش پروتستان، اصلاح دینی و ملت‌گرایی، کالونیسیم، پیامدهای جنبش اصلاح دینی.
- تکوین نظم سیاسی و بین‌المللی اروپا: بحران مذهبی و رقابت‌های ملی، جنگ سی‌ساله، مسئله جانشینی شارل پنجم، فرانسه و جنگ هفت‌ساله، استقلال هلند، عهدنامه وستفالی و تولد نظم جدید سیاسی در اروپا
- اقتصاد اروپا در سده‌های جدید: اکتشافات و منابع جدید ثروت، ظهور نظم جدید اقتصادی، اهمیت اقتصادی مستعمرات، تورم و انقلاب قیمت‌ها، ظهور نهادهای اقتصادی جدید
- تکوین بورژوازی اروپایی: افزایش جمعیت و بحران فئودالیسم، گسترش شهرنشینی و ظهور الگوی تقسیم کار جدید، ظهور اصناف و انجمن‌های شهری، توسعه نهادهای شهری، دستاوردهای بورژوازی

- اندیشه سیاسی اروپای عصر جدید: اختلافات مذهبی و اندیشه سیاسی، رنسانس فکری اروپا، اومانسیم، دولت گرایی، گفتمان دولت مطلقه، نیکولو ماکیاوولی، توماس هابز، ژان بَدن
- خردگرایی و انقلاب علمی: بحران گفتمان کلیسایی، انقلاب کپرنیکی، تحولات فنی، تحول معرفت‌شناسی اروپایی، خردگرایی، تجربه گرایی، علم گرایی
- آسیا در برابر اروپای جدید: چین و ژاپن، گورکانیان هند، صفویان، عثمانی، مناسبات تجاری شرق و غرب، مبشران مسیحی و گفتمان خاورشناسی.
- استقلال آمریکا و ظهور جهان جدید: زمینه جنبش استقلال، مهاجرنشینان ساحل اقیانوس اطلس، شورش چای، جورج واشنگتن، انقلاب آمریکا و تأسیس ایالات متحده.
- اوضاع سیاسی اروپا و فرانسه در آستانه انقلاب کبیر فرانسه؛
- ارزیابی کلی: میراث اروپای سده‌های جدید.

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ارائه دروس بوسیله استاد متخصص علوم تاریخی آشنا با محورهای اصلی سرفصل؛ برگزاری گفت‌وگوهای علمی؛ انجام تمرین‌های نوشتاری (یادداشت و مقاله‌های کوتاه علمی)؛ ارائه مباحث منتخب بوسیله دانشجویان با استفاده از فناوری‌های جدید؛ آموزش شیوه‌های جستجو در منابع متنوع متنی و غیرمتنی و چگونگی استخراج داده‌های علمی؛ حضور فعال در نشست‌ها و همایش‌های تخصصی و تدوین گزارش‌های مربوطه؛

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

ارزیابی مستمر؛ آزمون میان‌نیم‌سال؛ آزمون نوشتاری پایان نیم‌سال؛ تحقیق پایانی؛ ارزیابی مجموعه فعالیت‌های کلاسی.

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه: اینترنت و نرم افزارهای آموزشی و نمایش فیلم‌های آموزشی

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. اشپیل فوگل، جکسون، جی (۱۳۷۹-۱۳۸۰) تمدن مغرب زمین، ترجمه محمدحسن آریا، تهران: امیرکبیر.
۲. اصفهانیان، داود (۱۳۶۷) تاریخ تحولات اروپا در عصر رنسانس، تبریز، دانشگاه تبریز.
۳. آندرسن، پری (۱۳۸۹) تبارهای دولت استبدادی، ترجمه حسن مرتضوی، نشر ثالث.
۴. برودل، فرنان، سرمایه‌داری و حیات مادی، ۱۴۰۰-۱۸۰۰، ترجمه بهزاد باشی، تهران: نشر نی.
۵. بورکهارت، یاکوب (۱۳۷۶) فرهنگ رنسانس در ایتالیا، ترجمه محمدحسن لطفی، تهران: طرح نو.
۶. بومر، فرانکلین لووان (۱۳۸۲) جریان‌های بزرگ در تاریخ اندیشه غربی، ترجمه حسین بشیریه، تهران، مرکز بازشناسی اسلام و ایران.
۷. پاکزاد، جهان‌شاه (۱۳۸۹) تاریخ شهر و شهرنشینی در اروپا از آغاز تا انقلاب صنعتی، تهران: آرمان شهر.
۸. پالمر، رابرت روزول (۱۳۸۴) تاریخ جهان نو، ۲ جلد، ترجمه ابوالقاسم طاهری، تهران: امیرکبیر.
۹. پالمر، رابرت روزول (۱۳۵۲) عصر انقلاب دموکراتیک (۱۷۶۰-۱۸۰۰)، ترجمه حسین فرهودی، تهران، امیرکبیر.
۱۰. تیلی، چارلز (۱۳۸۳) تاریخ انقلاب‌های اروپایی (۱۴۹۲-۱۹۹۲) بررسی تحلیلی پانصد سال تاریخ اروپا، ترجمه بهاء‌الدین بازرگانی گیلانی، تهران: کویر.
۱۱. روسی، پائولو (۱۳۹۲) تاریخ پیدایش علوم جدید در اروپا، ترجمه بهاء‌الدین بازرگانی گیلانی، تهران: سروش.
۱۲. لاسکی، هارولد جوزف (۱۳۹۴) سیر آزادی در اروپا، ترجمه رحمت‌الله مقدم مراغه‌ای، تهران: انتشارات علمی و فرهنگی.
۱۳. لطفی، نقی و عزیزاده (۱۳۸۳) تاریخ اروپا در قرون جدید، تهران: سمت.
۱۴. لوکاس، هنری (۱۳۸۲) تاریخ تمدن، دو جلد، تهران: انتشارات سخن.

عنوان درس به فارسی:		تاریخ غرب در دوره معاصر: از انقلاب فرانسه تا پایان سده بیستم	
عنوان درس به انگلیسی:		History of the West in the Contemporary Period: From the French Revolution to the End of the Twentieth Century	
نوع درس و واحد			
پایه ☐	نظری ☒		
تخصصی ☒	عملی ☐		
اختیاری ☐	نظری-عملی ☐		
رساله / پایان نامه ☐		۲	تعداد واحد:
		۳۲	تعداد ساعت:

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی:

آشنایی با تاریخ اروپا و آمریکای شمالی در سده‌های جدید (از انقلاب کبیر فرانسه تا فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی) و شناخت جایگاه اروپا و ایالات متحده و شوروی در تمدن و تحولات جهانی در این دوره.

ب) اهداف ویژه:

دانشجو باید بتواند:

۱. تحلیلی کلی از وضعیت جهان در دوره معاصر ارائه کنند.
۲. تحلیلی کلی از جایگاه اروپا و آمریکا و شوروی در تحولات جهان معاصر ارائه کنند.
۳. مفهوم نظام سرمایه‌داری و اهمیت آن برای درک تحولات جهان معاصر را توضیح دهند.
۴. زمینه تاریخی دو جنگ جهانی اول و دوم و پیامدهای آن برای نظم بین‌المللی را توضیح دهند.
۵. مفهوم جهان دوقطبی و زمینه ظهور و پیامدهای آن را برای جهان معاصر توضیح دهند.

پ) سرفصل‌ها:

- چشم‌انداز کلی، منبع‌شناسی و بررسی انتقادی پژوهش‌های شاخص
- اوضاع سیاسی اروپا و فرانسه در آستانه انقلاب ۱۷۸۹
- تحولات سیاسی فرانسه از آغاز انقلاب تا پایان جنگ‌های ناپلئونی: پیامدهای انقلاب فرانسه در اروپا و واکنش کشورهای اروپائی به انقلاب فرانسه، جنگ‌های ناپلئونی، کنگره وین و سیستم مترتیک و اتحاد مقدس
- انقلاب‌های اروپایی: انقلاب ۱۸۳۰، انقلاب ۱۸۴۸، فرانسه و ناپلئون سوم
- انقلاب صنعتی و پیامدهای آن: تحولات سیاسی انگلستان در نیمه اول قرن نوزدهم؛ پیامدهای اجتماعی انقلاب صنعتی در اروپای غربی نیمه اول قرن نوزدهم، جامعه شهری، خانواده، طبقه کارگر
- تحولات ایتالیا و آلمان تا آستانه جنگ بین‌الملل اول: ایتالیا در قرن نوزدهم، وحدت سیاسی و چالش‌های سیاسی و اقتصادی آن پس از وحدت؛ تحولات سیاسی در پروس تا وحدت سیاسی آلمان؛ دیپلماسی بیسمارک و..
- وضعیت اروپا از دوران صلح تا جنگ بین‌الملل اول: ویژگی‌های سیاسی و نظامی دوره؛ وضعیت خلافت عثمانی و روسیه تزاری؛ بحران‌های سیاسی پیش از جنگ جهانی اول؛ حوزه‌های همگانی مطبوعات، جامعه دینی بهداشت، امنیت عمومی
- پیامدهای جنگ جهانی اول: اشغال آلمان، تضعیف اروپا، گسترش فقر و رکود اقتصادی، فروپاشی اجتماعی.

- اروپا در میانه دو جنگ: وضعیت آلمان، کنفرانس ورسای، رکود بزرگ، جمهوری وایمار، انگلستان و تکاپو برای صلح، اروپا در مسیر جنگ جدید.
- تمامیت خواهی اروپایی: بحران لیبرالیسم و سرمایه داری، فاشیسم، نازیسم، زمینه اجتماعی اقتصادی فاشیسم و نازیسم، زمینه فکری فاشیسم و نازیسم، توتالیترالیسم اروپایی.
- جنگ جهانی دوم: زمینه تاریخی و بستر اقتصادی جنگ، ائتلافها و اتحادهای اروپایی، خاستگاه هیتلر، هیتلر از ریاست جمهوری تا پیشوایی، روند جنگ جهانی دوم، مداخله ایالات متحده، گسترش جنگ به آسیای شرقی.
- پیامدهای جنگ جهانی دوم: فروپاشی نظم سیاسی اروپا، پیامدهای اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی جنگ، نتایج فنی و صنعتی جنگ.
- جهان پس از جنگ: اوج گیری کمونیسم، جریان های سوسیالیستی، شوروی و جنگ سرد، ظهور نظم جدید بین الملل و نظام دوقطبی.
- تحولات فکری اروپای پس از جنگ: روشنفکران و جنگ، مکتب فرانکفورت، نقد توتالیترالیسم، ظهور مکاتب انتقادی.
- احیای اروپا: اروپای غربی در مسیر احیا، همکاری اروپا و آمریکا، جامعه زغال و فولاد، سیاست های حمایتی آمریکا از اروپا.
- اوج گیری تنش در نظام دوقطبی: رقابت شوروی و آمریکا در شرق، جنگ کره، انقلاب مائو، جنگ ویتنام، یارگیری جهانی و پیمان های بین المللی، رقابت های نظامی و اطلاعاتی، اوج تنش شوروی و آمریکا.
- موج انقلابی ۱۹۶۸ و افق جهان جدید: زمینه فکری و فرهنگی انقلاب ها، زمینه اجتماعی و اقتصادی انقلابها، ظهور نسل جدید اروپایی، سراب سوسیالیسمو بحران لیبرالیسم، جنبش زنان، نتایج و پیامدهای انقلاب ۱۹۶۸.
- تمدن اروپا در دوره معاصر: علم و فن، ادبیات، هنر، معماری، موسیقی، سینما و تئاتر، رسانه و تکنولوژی نمایشی، پیامدهای اجتماعی و فرهنگی
- فروپاشی شوروی و پایان نظام دوقطبی: رونق اقتصادی اروپای غربی، بحران اروپای شرقی، میراث استالین، خروشچف و انقلاب مجارستان، بهار پراگ، وحدت آلمان، بحران کمونیسم و فروپاشی شوروی، پیروزی لیبرالیسم، ظهور اتحادیه اروپا و نظم نوین جهانی

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ارائه دروس بوسیله استاد متخصص علوم تاریخی آشنا با محورهای اصلی سرفصل؛ برگزاری گفت و گوهای علمی؛ انجام تمرین های نوشتاری (یادداشت و مقاله های کوتاه علمی)؛ ارائه مباحث منتخب بوسیله دانشجویان با استفاده از فناوری های جدید؛ آموزش شیوه های جستجو در منابع متنوع متنی و غیرمتنی و چگونگی استخراج داده های علمی؛ حضور فعال در نشست ها و همایش های تخصصی و تدوین گزارش های مربوطه؛

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

ارزیابی مستمر؛ آزمون میان نیم سال؛ آزمون نوشتاری پایان نیم سال؛ تحقیق پایانی؛ ارزیابی مجموعه فعالیت های کلاسی.

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

اینترنت و نرم افزارهای آموزشی و نمایش فیلم های آموزشی

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. آرنه، هانا (۱۳۸۸) توتالیترالیسم، ترجمه محسن ثلاثی، تهران: ثالث.
۲. بارکلی، گلن جان (۱۳۶۹) ناسیونالیسم قرن بیستم، ترجمه یونس شکرخواه، تهران: نشر سفیر.
۳. بریتون، کرین (۱۳۸۲) کالبدشکافی چهار انقلاب، ترجمه محسن ثلاثی، تهران: زریاب.
۴. بولیت، ریچارد (۱۳۸۲) تاریخ قرن بیستم، ترجمه محمد رفیعی مهرآبادی، تهران: دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی.

۵. تامسن، دیوید (۱۳۸۷) اروپا از دوران ناپلئون، ۱۷۸۹-۱۹۷۰، ترجمه خشایار دیهیمی و احد علیقلیان، جلد دوم، تهران: نشر نی.
۶. تیلور، آلن جان پریسوال (۱۳۸۱) تاریخ تحولات اروپا از آغاز جنگ جهانی اول تا پایان جنگ جهانی دوم، ترجمه نقی لطفی، تهران: سروا.
۷. تیلی، چارلز (۱۳۸۳) تاریخ انقلاب‌های اروپایی (۱۴۹۲-۱۹۹۲)، بررسی تحلیلی پانصد سال تاریخ اروپا، ترجمه بهاء‌الدین بازرگانی گیلانی، تهران: کویر.
۸. روده، جورج (۱۳۸۰) انقلاب فرانسه و پیامدهای جهانی آن، ترجمه مجید امین مؤید، تهران: نشر اشاره.
۹. غفاری فرد، عباسقلی (۱۳۸۲) تاریخ اروپا از رنسانس تا جنگ جهانی دوم، تهران: جامی.
۱۰. فیشر، هربرت آلبرت لارنس، تاریخ اروپا از انقلاب فرانسه تا زمان ما، ۱۷۸۹-۱۹۳۵، ترجمه ع. وحید مازندرانی، تهران: انتشارت دانشگاه تهران.
۱۱. لیتل فیلد، هنری ویلسون (۱۳۸۸) تاریخ اروپا از ۱۸۱۵-۱۹۶۱، ترجمه فرید قرچه‌داغی، تهران: علمی و فرهنگی.
۱۲. مور، برینگتن (۱۳۶۹) ریشه‌های اجتماعی دیکتاتوری و دموکراسی، ترجمه حسین بشیریه، تهران: مرکز نشر دانشگاهی.
۱۳. میکسینزوود، آلن (۱۳۸۷) امپراتوری سرمایه، ترجمه حسن مرتضوی، مشهد، نیکا.
۱۴. هیوز، استوارت (۱۳۶۱) تاریخ معاصر اروپا، ترجمه علی اکبر بامداد، تهران: امیرکبیر.
۱۵. وینسنت، اندرو (۱۳۷۸) ایدئولوژی‌های مدرن سیاسی، ترجمه مرتضی ثاقب‌فر، تهران: ققنوس.

عنوان درس به فارسی:		تاریخ و تمدن اسلامی در مصر و شام	
عنوان درس به انگلیسی:		History and Civilization of Islam in Egypt and the Syria (Levant)	
دروس پیش نیاز:		پایه ☐	نظری ☒
دروس هم نیاز:		تخصصی ☐	عملی ☐
تعداد واحد:	۲	اختیاری ☒	نظری-عملی ☐
تعداد ساعت:	۳۲	رساله / پایان نامه ☐	

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی:

آشنایی با سیر تحولات سیاسی، اجتماعی و فرهنگی سرزمین های مصر و شام از ورود اسلام تا سقوط دولت ممالیک

ب) اهداف ویژه:

دانشجو باید بتواند:

۱. منابع و مطالعات و رویکردهای کلان در بررسی تاریخ مصر و شام را معرفی کند؛
۲. روند و فرایند اسلامی و عربی شدن مصر و شام را شرح دهد؛
۳. نقش دولت های محلی طولونی، حمدانی و اخشیدی، مرداسی، زنگی و... را در تحولات سیاسی، اجتماعی و فرهنگی این دو منطقه معرفی کند؛
۴. کارنامه فاطمیان را در سیاست، جامعه و فرهنگ مصر و شام بررسی نماید؛
۵. زمینه ها، علل و پیامدهای جنگ های صلیبی را شرح دهد؛
۶. تاثیر ایوبیان در تحولات سیاسی و مذهبی شام و مصر را ذکر کند.

پ) سرفصل ها:

- اهمیت این دوره مطالعاتی برای رشته تاریخ؛
- بررسی منابع و مطالعات تاریخ مصر و شام؛ جغرافیای مصر و شام
- درآمد تاریخی: میراث رومی-بیزانسی
- فتوحات اسلامی در مصر و شام
- مصر در عصر والیان (۲۰-۲۵۴هـ.)
- شام در عصر اموی و دوره والیان عباسی
- دولت های خودمختار: طولونیان، حمدانیان، اخشیدیان
- کارنامه فرهنگی و تمدنی طولونیان، حمدانیان و اخشیدیان
- فاطمیان: عصر قدرت سیاسی؛ عصر وزرای نظامی؛ کارنامه فرهنگی و تمدنی
- دولت های محلی شام: آل مرداس، بنی مُنقذ، بنی عَمّار، سلجوقیان شام، بوریان (اتابکان بوری) و زنگیان (اتابکان زنگی)
- جنگ های صلیبی: زمینه ها و علل؛ جنگ های اول و دوم صلیبی
- ایوبیان و ادامه جنگ های صلیبی
- کارنامه فرهنگی و تمدنی ایوبیان

- ممالیک بحری
- ممالیک برجی
- کارنامه فرهنگی و تمدنی ممالیک
- تشیع در مصر و شام تا پایان عصر ممالیک

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ارائه دروس بوسیله استاد متخصص علوم تاریخی آشنا با محورهای اصلی سرفصل؛ برگزاری گفت‌وگوهای علمی؛ انجام تمرین‌های نوشتاری (یادداشت و مقاله‌های کوتاه علمی)؛ ارائه مباحث منتخب بوسیله دانشجویان با استفاده از فناوری‌های جدید؛ آموزش شیوه‌های جستجو در منابع متنوع متنی و غیرمتنی و چگونگی استخراج داده‌های علمی؛ حضور فعال در نشست‌ها و همایش‌های تخصصی و تدوین گزارش‌های مربوطه؛

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

ارزیابی مستمر؛ آزمون میان‌نیم‌سال؛ آزمون نوشتاری پایان نیم‌سال؛ تحقیق پایانی؛ ارزیابی مجموعه فعالیت‌های کلاسی.

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

اینترنت و نرم افزارهای آموزشی و نمایش فیلم‌های آموزشی

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. بادکوبه هزاره، و معصومه آبانگاه از گمی (۱۳۹۵) تاریخ‌نگاری مصر و شام در دوره ایوبیان، قم، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه.
۲. پنجه، معصومه (۱۳۹۸) تاریخ مصر و شام از فتح اسلامی تا پایان خلافت فاطمی، تهران، سمت.
۳. دالس، مایکل والترز؛ طاعون و افول تمدن اسلامی؛ ترجمه: قربان بهزادیان نژاد؛ تهران، پژوهشگاه تاریخ اسلام.
۴. ذیلابی، نگار، فاطمیان (۱۳۹۶) از خشونت تا رواداری، تهران، انتشارات علمی و فرهنگی.
۵. رانسیمان، استیون (۱۳۸۴) تاریخ جنگ‌های صلیبی، ترجمه منوچهر کاشف، تهران، انتشارات علمی و فرهنگی.
۶. سامر، فیصل (۱۳۸۰) دولت حمدانیان، ترجمه علیرضا ذکاوتی قراگوزلو، قم، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه.
۷. شبارو، عصام محمد (۱۳۸۰) دولت ممالیک، ترجمه شهلا بختیاری، قم، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه.
۸. شهیدی‌پاک، محمدرضا (۱۳۹۸) مصر در دوره اسلامی تاریخ اسلام در مصر تاریخ محلی و جغرافیای تاریخی مصر؛ قم: سرای کتاب.
۹. شهیدی‌پاک، محمدرضا (۱۳۹۷) مطالعه تحلیلی تاریخ مصر و شام و جزیره: تاریخ محلی و جغرافیای تاریخی مصر و شام و جزیره؛ قم: سرای کتاب.
۱۰. طقوش، محمد سهیل (۱۳۸۰) دولت ایوبیان، ترجمه عبدالله ناصری طاهری، قم، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه.
۱۱. قاسم، قاسم عبده (۱۳۹۶) تاریخ سیاسی و اجتماعی دوره پادشاهان مملوکی، ترجمه بهزاد مفاخری، تهران، سروش.
۱۲. کریم‌زاده سورشجانی، شهناز (۱۴۰۰) مناسبات شیعیان و اهل سنت در شامات از عصر سلاجقه شام تا پایان ممالیک (۴۸۷-۹۲۲.ق)، قم: دانشگاه باقر العلوم (ع)، انتشارات.
۱۳. معزی، مریم (۱۳۹۰) پیشگامان حکومت‌های شیعی تاریخ حمدانیان و فاطمیان، تهران، سمت.
۱۴. ناصری طاهری، عبدالله (۱۳۹۲) فاطمیان در مصر، قم، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه.
۱۵. نورایی، مرتضی، و مهناز شعرباغچی‌زاده (۱۳۹۲) تاریخ‌نگاری محلی و خط‌نویسی در مصر دوره اسلامی (قرن سوم تا دهم هجری / نهم تا شانزدهم میلادی)، قم، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه.
۱۶. واکر، پل ارنست (۱۳۸۳) پژوهشی در یکی از امپراتوریهای اسلامی، تاریخ فاطمیان و منابع آن، ترجمه فریدون بدره‌ای، فرزانه روز.
۱۷. هیرشلمر، کنراد (۱۳۹۵) تاریخ‌نگاری عربی در دوره میانه: مولف در مقام کنشگر، ترجمه زهیر صیامیان گرجی، تهران، سمت.

تاریخ و تمدن اسلامی در مغرب و اندلس		عنوان درس به فارسی:
نوع درس و واحد	History and Civilization of Islam in Morocco and Andalusia	عنوان درس به انگلیسی:
☐ پایه ☒ نظری		دروس پیش‌نیاز:
☐ تخصصی ☐ عملی		دروس هم‌نیاز:
☒ اختیاری ☐ نظری-عملی		تعداد واحد:
رساله / پایان‌نامه		تعداد ساعت:
		۲
		۳۲

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی:

آشنایی با سیر تحولات سیاسی، اجتماعی و فرهنگی مغرب و اسپانیای مسلمان از فتح اسلامی تا فتح عثمانی و بررسی مظاهر مختلف فرهنگ و تمدن آن تا پیش از دوره جدید.

ب) اهداف ویژه:

دانشجو باید بتواند:

۱. تحولات سیاسی و تکامل نهاد دولت در مغرب و اندلس اسلامی را شرح دهد.
۲. مهم‌ترین جریان‌های فکری و فلسفی غرب جهان اسلام را نام ببرد؛
۳. ترتیب و توالی دولت‌های مهم مسلمان در مغرب و اندلس را توضیح دهد؛
۴. مهم‌ترین مظاهر فرهنگ و تمدن اسلامی و جلوه‌های علوم عقلی را در مغرب و اندلس را نام ببرد.

پ) سرفصل‌ها:

- کلیات درس و چرایی اهمیت مطالعه؛ جغرافیای تاریخی مغرب: حدود و تقسیمات؛ جغرافیای طبیعی و انسانی: بربرها و زیست بدوی و حضری/شهری
- فتوحات اسلامی در مغرب: از ستیز تا سازش
- عصر والیان و تداوم سیاست امویان و عباسیان در مغرب
- دولت‌های مستقل و نیمه مستقل پیش از روی کار آمدن فاطمیان: جریان‌های فکری و مکاتب فقهی و مذهبی اباضیان، مالکیان، صفریان و ادریسیان.
- فاطمیان و جانشینان آنها در مغرب: بنی زیری و بنی حماد.
- حکومت‌های مرابطون و موحدون: از شکل‌گیری در مغرب تا کشاکش با مسیحیان در اندلس.
- اندیشه‌های دینی و مبانی فکری نهضت‌های دینی مرابطون و موحدون با تاکید بر مهدویت و نقش دعوت‌های رهایی بخش در مغرب اسلامی.
- مغرب پس از موحدون (بنی حفص، بنی مرین، بنی زیان): روابط سیاسی و تجاری مسلمانان و مسیحیان در دریای مدیترانه.
- تصوف در مغرب اسلامی و نقش زاویه‌ها و فرق صوفیه در گسترش اسلام.
- فتوحات اسلامی در اندلس و گالیسیا: زمینه‌ها، علل و پیامدها.
- روابط اجتماعی و فرهنگی عرب‌های بلدی و شامی و بربرها بایکدیگر در اندلس دوره والیان.

- ادوار سیاسی ملوک الطوائف در اندلس: دوره اول، دوم و سوم: بنی جهور، بنی عباد، بنی صمادح، بنی زیری، بنی هود و بنی نصر و...
- فقه، تصوف و علوم دینی در اندلس دوره امویان: از شکل‌گیری مذهب اوزاعی تا تثبیت فقه مالکی، ابن مسره و ابن حزم.
- مسلمانان و دیگران (مولدان و مستعربان و یهودیان و دولتهای مسیحی) در عصر خلافت اموی: همزیستی مسالمت آمیز پیروان ادیان مختلف.

- سازمان اداری و قضایی مسلمان اندر اندلس دوره اموی: قاضی الجماعه، حسبه، شرطه و نظام اداری.
- جریان‌های فکری و فلسفی در اندلس دوره ملوک الطوائف: ابن باجه، ابن طفیل و ابن رشد.

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ارائه درس بوسیله استاد متخصص علوم تاریخی آشنا با محورهای اصلی سرفصل؛ برگزاری گفت‌وگوهای علمی؛ انجام تمرین‌های نوشتاری (یادداشت و مقاله‌های کوتاه علمی)؛ ارائه مباحث منتخب بوسیله دانشجویان با استفاده از فناوری‌های جدید؛ آموزش شیوه‌های جستجو در منابع متنوع متنی و غیرمتنی و چگونگی استخراج داده‌های علمی؛ حضور فعال در نشست‌ها و همایش‌های تخصصی و تدوین گزارش‌های مربوطه؛

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

ارزیابی مستمر؛ آزمون میان‌نیم‌سال؛ آزمون نوشتاری پایان نیم‌سال؛ تحقیق پایانی؛ ارزیابی مجموعه فعالیت‌های کلاسی.

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

اینترنت، نرم‌افزارهای آموزشی، نمایش فیلم‌های آموزشی

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. برومند اعلم، عباس (۱۴۰۰) تاریخ مغرب اسلامی: از فتح مسلمانان تا سلطه عثمانی؛ تهران، سمت.
۲. برومند اعلم، عباس (۱۳۹۳) فرهنگ و تمدن مغرب اسلامی در عصر بنی مرین؛ رقیه انارکی؛ قم، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه.
۳. عنان، محمد عبدالله، تاریخ دولت اسلامی در اندلس، ترجمه عبدالمحمد آیتی، کیهان، بی تا.
۴. روغنی، شهره (۱۳۹۶) تاریخ اندلس از آغاز تا عصر ملوک الطوائف، سمت.
۵. خضری جیوسی، سلمی (۱۳۸۰) میراث اسپانیای مسلمان، ترجمه عبدالله عضیمایی و دیگران، بنیاد پژوهش‌های آستان قدس رضوی، مشهد.
۶. عودی، ستار (۱۳۸۵) تاریخ آفریقه و دولت اغلییان، امیرکبیر.
۷. شهیدی پاک، محمدرضا (۱۳۸۹) تاریخ تحلیلی مغرب، جامعه المصطفی العالمیه.
۸. شهیدی پاک، محمدرضا (۱۳۹۴) تاریخ تحلیلی اندلس، جامعه المصطفی العالمیه.
۹. عمر موسی، عزالدین (۱۳۸۱) دولت موحدون در غرب جهان اسلام، ترجمه صادق خورشاه، قم، حوزه و دانشگاه.
۱۰. مونس، حسین (۱۳۹۲) تاریخ و تمدن مغرب، ترجمه حمید رضا شیخی، سمت.
۱۱. مونس، حسین (۱۳۷۷) سیده دم اندلس، ترجمه حمیدرضا شیخی، بنیاد پژوهش‌های اسلامی آستان قدس رضوی، مشهد.
۱۲. ناصری طاهری، عبدالله (۱۳۹۶) مقدمه‌ای بر تاریخ مغرب اسلامی، نشر پژوهشگاه حوزه و دانشگاه.

تاریخ عثمانی و جمهوری ترکیه		عنوان درس به فارسی:
History of the Ottoman Empire and the Republic of Turkey		عنوان درس به انگلیسی:
نظری ☒	پایه ☐	دروس پیش نیاز:
عملی ☐	تخصصی ☐	دروس هم نیاز:
نظری-عملی ☐	اختیاری ☒	تعداد واحد: ۲
	رساله / پایان نامه ☐	تعداد ساعت: ۳۲

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی:

آشنایی با دولت عثمانی و مقابله آن با اروپا، آشنایی با روند شکل گیری ترکیه جدید.

ب) اهداف ویژه:

دانشجو باید بتواند:

۱. اوضاع آناتولی پیشاعثمانی، ظهور امیرنشین ها و نحوه استقرار امیرنشین عثمانی را توضیح دهد.
۲. چگونگی تشکیل حکومت عثمانی را در آناتولی تشریح نماید.
۳. چگونگی گسترش دولت عثمانی را در سه قاره آسیا، اروپا و آفریقا بداند.
۴. مهمترین تحولات حکومت عثمانی را نام ببرد.
۵. چگونگی افول و فروپاشی دولت عثمانی را تجزیه و تحلیل کند.

پ) سرفصل ها:

- تاریخ نگاری و منبع شناسی تاریخ دولت عثمانی
- اوضاع آناتولی در سده پنج هجری، تاریخ ترکان، ترکان عثمانی، قدرت یافتن ترکان در آناتولی، جنگ ملازگرد و تأسیس حکومت سلاجقه روم، حمله مغولان و انحطاط سلجوقیان روم، پیدایش امیرنشین های مستقل ترک در آناتولی.
- امپراتوری عثمانی، نحوه اسکان عثمانی ها در آناتولی، تاریخ سیاسی، اجتماعی و فکری حکومت عثمانی در دوران متقدم تا حمله تیمور.
- تاریخ سیاسی، اجتماعی و فکری حکومت عثمانی در عصر متقدم از حمله تیمور تا تصرف قسطنطنیه.
- تاریخ سیاسی، اجتماعی و فکری دولت عثمانی در عهد طلایی از تصرف قسطنطنیه تا مرگ سلیمان قانونی
- تاریخ سیاسی، اجتماعی و فکری دولت عثمانی در دوران توقف و رکود از سلیم دوم تا سلیم سوم
- تاریخ سیاسی، اجتماعی و فکری دولت عثمانی در دوران اصلاحات از عصر لاله تا مشروطه اول ۱۸۷۶م/۱۲۹۳ق.
- تاریخ سیاسی، اجتماعی و فکری دولت عثمانی در دوران مشروطه خواهی از مشروطه اول تا پایان مشروطه دوم ۱۳۲۶ق. ۱۹۰۸م.
- تاریخ سیاسی، اجتماعی و فکری دولت عثمانی در دوران زوال و فروپاشی
- مناسبات سیاسی، اجتماعی و فکری دولت عثمانی با دولت های بزرگ
- مناسبات سیاسی، اجتماعی و فکری ایران و دولت عثمانی
- چگونگی شکل گیری ترکیه جدید

- تحولات سیاسی، اجتماعی و فکری ترکیه در دوران آتاتورک
- تاریخ سیاسی، اجتماعی و فکری ترکیه پس از آتاتورک تا ۱۹۵۰م. ظهور حزب دموکرات
- تاریخ سیاسی، اجتماعی و فکری ترکیه از ۱۹۵۰ تا ۱۹۹۶م. ظهور حزب رفاه
- تاریخ سیاسی، اجتماعی و فکری ترکیه از ۱۹۹۶م. تا ۲۰۰۲م. ظهور حزب عدالت و توسعه

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ارائه دروس بوسیله استاد متخصص علوم تاریخی آشنا با محورهای اصلی سرفصل؛ برگزاری گفت‌وگوهای علمی؛ انجام تمرین‌های نوشتاری (یادداشت و مقاله‌های کوتاه علمی)؛ ارائه مباحث منتخب بوسیله دانشجویان با استفاده از فناوری‌های جدید؛ آموزش شیوه‌های جستجو در منابع متنوع متنی و غیرمتنی و چگونگی استخراج داده‌های علمی؛ حضور فعال در نشست‌ها و همایش‌های تخصصی و تدوین گزارش‌های مربوطه؛

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

ارزیابی مستمر؛ آزمون میان‌نیم‌سال؛ آزمون نوشتاری پایان نیم‌سال؛ تحقیق پایانی؛ ارزیابی مجموعه فعالیت‌های کلاسی.

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

اینترنت، نرم‌افزارهای آموزشی، نمایش فیلم‌های آموزشی

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. استانفورد، جی شاو (۱۳۷۰) تاریخ امپراتوری عثمانی و ترکیه جدید، ترجمه محمود رمضان‌زاده، مشهد، آستان قدس رضوی.
۲. امامی خویی، محمد تقی (۱۳۹۴) تاریخ امپراتوری عثمانی، تهران، سمت.
۳. امامی خویی، محمد تقی (۱۳۹۲) ترکان، اسلام، علوی گری در آناتولی، تهران، پژوهشگاه علوم انسانی.
۴. اوزون چارشی‌لی، اسماعیل حقی (۱۳۸۹) تاریخ عثمانی، ترجمه وهاب ولی، تهران، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی ۴ جلد.
۵. اینالجیق، خلیل (۱۳۹۴) امپراتوری عثمانی عصر متقدم ۱۳۰۰-۱۶۰۰، ترجمه کیومرث قرقلو، تهران: نشر بصیرت.
۶. حضرتی، حسن (۱۳۸۹) مشروطه عثمانی، تهران: پژوهشگاه تاریخ اسلام.
۷. حضرتی، حسن و دیگران (۱۳۹۷) جستارهایی در تاریخ عثمانی و ترکیه جدید، قم: لوگوس.
۸. رئیس‌نیا، رحیم (۱۳۷۴) ایران و عثمانی در آستانه قرن بیستم، تبریز: انتشارات ستوده.
۹. زورش، اریک جان (۱۳۹۷) تاریخ جدید ترکیه، ترجمه نفیسه شکور و حسن حضرتی، تهران: سمت.
۱۰. صالحی، نصرالله (ترجمه و تدوین) (۱۳۹۲) تاریخ‌نگاری و مورخان عثمانی، تهران: پژوهشگاه تاریخ اسلام.
۱۱. رابینسون، ریچارد (۱۳۵۶) جمهوری اول ترکیه، ترجمه ایرج امینی، تهران: کتابفروشی تهران با همکاری موسسه انتشارات فرانکلین.
۱۲. لوئیس، برنارد (۱۳۷۲) ظهور ترکیه جدید، ترجمه محسن علی سبحانی، تهران، سمیه.
۱۳. هامر، پورگشتال (۱۳۸۷) تاریخ امپراتوری عثمانی، ترجمه میرزا زکی علی‌آبادی، تهران، اساطیر.

تاریخ و تمدن اسلامی در قفقاز		عنوان درس به فارسی:
نوع درس و واحد	History and Civilization of Islam in the Caucasus	عنوان درس به انگلیسی:
☐ پایه ☒ نظری		دروس پیش نیاز:
☐ عملی ☐ تخصصی		دروس هم نیاز:
☐ نظری-عملی ☒ اختیاری		تعداد واحد:
☐ رساله / پایان نامه		تعداد ساعت:
		۲
		۳۲

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی:

آشنایی با چگونگی ورود اسلام به منطقه و تاریخ تحولات منطقه قفقاز تا اورال تا زمان فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی

ب) اهداف ویژه:

دانشجو باید بتواند:

۱. وضعیت جغرافیایی، سیاسی و فرهنگی قفقاز تا اورال را ترسیم نماید؛
۲. فتوح اسلامی در قفقاز را شرح و گسترش اسلام در آن سرزمین در سده‌های اول و دوم هجری را توضیح دهد؛
۳. شرح مختصری از دولت‌های اسلامی در منطقه در ادوار مختلف تاریخی آن، ارائه دهد؛
۴. ارتباط حکومت‌های آن منطقه و تعاملات آنها با حکومت‌های مرکزی در ایران در ادوار گوناگون را شرح دهد؛
۵. تاریخ جریان‌های فکری در قفقاز را بیان نماید.

پ) سرفصل‌ها:

- اهمیت و کلیات درس؛ معرفی منابع و مطالعات انجام شده؛
- حدود جغرافیایی قفقاز تا اورال و معرفی تقسیمات آن؛
- تاریخچه سیاسی و فرهنگی قفقاز پیش از ورود اسلام؛
- روابط سیاسی، فرهنگی و اقتصادی ایران با قفقاز پیش از اسلام؛
- فتوح اسلامی در قفقاز و گسترش اسلام در آن سرزمین در سده‌های اول و دوم هجری؛
- امرای اموی و عباسی در قفقاز و تحولات منطقه در قرون دوم تا چهارم هجری؛
- برآمدن دولت‌های اسلامی در قفقاز و نقش آنان در تحولات فرهنگی و اجتماعی در آن سرزمین‌ها؛
- قفقاز در دوره حکومت‌های: ساجیان، سالاریان، سلجوقیان، شدادیان، جلایران، چوپانان، ایلخانان، صفویان و ترکان عثمانی؛
- قفقاز در دوره افشاریه، زندیه و قاجاریه؛
- دلایل و چگونگی جدایی قفقاز از ایران؛
- سیاست‌های روسیه در قفقاز تا فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی؛
- جریان‌های سیاسی و فکری در قفقاز.

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ارائه دروس بوسیله استاد متخصص علوم تاریخی آشنا با محورهای اصلی سرفصل؛ برگزاری گفت‌وگوهای علمی؛ انجام تمرین‌های نوشتاری (یادداشت و مقاله‌های کوتاه علمی)؛ ارائه مباحث منتخب بوسیله دانشجویان با استفاده از فناوری‌های جدید؛ آموزش شیوه‌های جستجو در منابع متنوع متنی و غیرمتنی و چگونگی استخراج داده‌های علمی؛ حضور فعال در نشست‌ها و همایش‌های تخصصی و تدوین گزارش‌های مربوطه؛

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

ارزیابی مستمر؛ آزمون میان‌نیم‌سال؛ آزمون نوشتاری پایان نیم‌سال؛ تحقیق پایانی؛ ارزیابی مجموعه فعالیت‌های کلاسی.

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

اینترنت، نرم‌افزارهای آموزشی، نمایش فیلم‌های آموزشی

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. احمدی، حسین (۱۳۸۵) تحولات منطقه‌ای ویژه قفقاز، تهران: موسسه مطالعات تاریخ معاصر ایران.
۲. امیراحمدیان، بهرام (۱۳۸۱) جغرافیای کامل قفقاز، تهران: سازمان جغرافیایی نیروهای مسلح.
۳. بارتولد، واسیلی ولادیمیروویچ (۱۳۷۵) جایگاه مناطق اطراف دریای خزر در تاریخ جهان اسلام؛ ترجمه لیلا ربن‌شاه؛ ویراستار عنایت‌ا... رضا، تهران: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.
۴. پاسدر ماجیان هراند (۱۳۷۷) تاریخ ارمنستان، ترجمه محمد قاضی، تهران: انتشارات زرین.
۵. حسین‌زاده شانه‌چی، غلامحسین (۱۳۹۳) تاریخ اسلام در آسیای میانه و قفقاز، قم: مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی (ص).
۶. اورسول، ارنست، سفرنامه قفقاز و ایران، ترجمه علی اصغر سعیدی، تهران: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.
۷. دهقان نژاد، مرتضی (۱۳۸۷) سیاست مذهبی نادر شاه در قفقاز، لقمان دهقان نیری، رمان سمبائیان، قم: موسسه فرهنگی و اطلاع رسانی تیبان.
۸. رضا، عنایت‌الله (۱۳۶۰) آذربایجان و اران، تهران: انتشارات ایران‌زمین.
۹. رضا، عنایت‌الله (۱۳۸۰) اران از دوران باستان تا آغاز عهد مغول، تهران: انتشارات وزارت امور خارجه.
۱۰. عرفانیان، مسعود (۱۳۹۵) پیدایش جمهوری آذربایجان: با مروری فشرده بر جنگ‌های ایران و روسیه و دگرگونی‌های سیاسی - اجتماعی قفقاز در اواخر سده نوزدهم و دو دهه نخست سده بیستم، تبریز: ایران‌شناخت.
۱۱. گوگجه، جمال (۱۳۷۳) قفقاز و سیاست امپراطوری عثمانی، ترجمه وهاب ولی، تهران: موسسه انتشارات وزارت امور خارجه.
۱۲. مینورسکی، ولادیمیر (۱۳۷۵) تاریخ شروان و دربند، ترجمه محسن خادم، تهران: بنیاد دائرةالمعارف اسلامی.
۱۳. نایب پور، محمد (۱۳۹۴) تاریخ ایران‌شناسی در روسیه، تهران: نگارستان اندیشه.
۱۴. ورجاوند، پرویز (۱۳۷۸) ایران و قفقاز (اران و شروان)، گردآوری و تنظیم پرویز ورجاوند، تهران: نشر قطره.
۱۵. هالپرین، چارلز ج.؛ روسیه و اردوی زرین؛ ترجمه علی مزینانی؛ تهران: پژوهشگاه تاریخ اسلام.

تاریخ و تمدن اسلامی آسیای مرکزی		عنوان درس به فارسی:
History and Civilization of Islam in Central Asia		عنوان درس به انگلیسی:
نوع درس و واحد		دروس پیش‌نیاز:
پایه ☐ نظری ☒		دروس هم‌نیاز:
تخصصی ☐ عملی ☐		تعداد واحد:
اختیاری ☒ نظری-عملی ☐	۲	تعداد ساعت:
رساله / پایان‌نامه ☐	۳۲	

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی:

آشنائی با جغرافیا و تحولات تاریخی ماوراءالنهر (فرارود) در دوره اسلامی و فهم نسبت تحولات این منطقه با سیر رخدادهای سایر مناطق ایران

امکان تحلیل شرایط کنونی در این سرزمین مبتنی بر شناخت شالوده‌ها و بن مایه‌های تاریخی

ب) اهداف ویژه:

دانشجو باید بتواند:

۱. مختصات جغرافیایی و حدود و ثغور این سرزمین را ترسیم کند؛
۲. تحولات تاریخی و شکل‌گیری حکومت‌های مختلف را تشریح نمایند؛
۳. نوع روابط، همگرایی‌ها و واگرایی‌ها با ایران را توضیح دهند؛
۴. مهمترین عناصر فرهنگی این سرزمین و برجسته شدن قومیت‌های جدید را برشمرد؛
۵. رقابت هویت فارسی - ترکی را فهم و توصیف کند.

پ) سرفصل‌ها:

- جغرافیای تاریخی ماوراءالنهر(فرارود)
- عناصر فرهنگی در ماوراءالنهر(فرارود)
- مرور مهمترین وقایع و تحولات سیاسی ماوراءالنهر(فرارود) پیش از ورود اسلام به منطقه
- وضعیت سیاسی ماوراءالنهر(فرارود) مقارن ورود اعراب
- فتوحات اعراب و ورود به دوره اسلامی
- خراسان و ماوراءالنهر(فرارود) در عهد عباسی: پیروزی نهضت عباسی در خراسان و ماوراءالنهر(فرارود) قیام‌های عهد اول عباسی در خراسان و ماوراءالنهر(فرارود)
- شکل‌گیری حکومت‌های مستقل و نیمه مستقل در خراسان و ماوراءالنهر(فرارود): طاهریان؛ سامانیان (بنیانگذاری شالوده‌های فرهنگ ایرانی - اسلامی) قراخانیان (ورود زیست جهان ترکی به جهان ایرانی) ترکان غزنوی؛ سلجوقیان
- مغولان: ماوراءالنهر(فرارود) در آستانه ورود مغولان؛ چنگیز خان به سوی ماوراءالنهر(فرارود)؛ امپراتوری جغتائی

- تیموریان؛ پایان شکوه ماوراءالنهر (فرارود): قدرت گیری تیمور و یکپارچگی دوباره خراسان و ماوراءالنهر؛ سرنوشت قلمرو تیموری پس از فاتح بزرگ
  - ازبکان و شکل گیری خانات در ماوراءالنهر: شیانیان؛ خان نشین خیه؛ خان نشین خوقند؛ اشترخانیان؛ منغیتیان
  - روسیه تزاری در ماوراءالنهر (فرارود)
  - پایان کار روسیه تزاری در ماوراءالنهر (فرارود) و آغاز عصری جدید
- ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:**

ارائه دروس بوسیله استاد متخصص علوم تاریخی آشنا با محورهای اصلی سرفصل؛ برگزاری گفت و گوهای علمی؛ انجام تمرین های نوشتاری (یادداشت و مقاله های کوتاه علمی)؛ ارائه مباحث منتخب بوسیله دانشجویان با استفاده از فناوری های جدید؛ آموزش شیوه های جستجو در منابع متنوع متنی و غیرمتنی و چگونگی استخراج داده های علمی؛ حضور فعال در نشست ها و همایش های تخصصی و تدوین گزارش های مربوطه؛

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

ارزیابی مستمر؛ آزمون میان نیم سال؛ آزمون نوشتاری پایان نیم سال؛ تحقیق پایانی؛ ارزیابی مجموعه فعالیت های کلاسی.

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

اینترنت، نرم افزارهای آموزشی، نمایش فیلم های آموزشی

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. آلتون، دنیل (۱۳۶۷) تاریخ سیاسی و اجتماعی خراسان در زمان حکومت عباسیان، ترجمه مسعود رجب نیا، انتشارات علمی و فرهنگی، چاپ اول.
۲. اسکرین، فرانسیس هنری (۱۳۸۹) تاریخ ماوراءالنهر در قرون جدید، ترجمه میرزا احمد خان سرتیپ، به کوشش دکتر احمد شعبانی و دکتر صمد اسماعیل زاده، تهران، بنیاد موقوفات دکتر محمود افشار.
۳. بارتولد، و.و (۱۳۷۶) تاریخ ترک های آسیای میانه، ترجمه غفار حسینی، تهران، قومس.
۴. ساوسک، اسوات، تاریخ آسیای میانه (از مغولستان تا خوارزم)، ترجمه سیده فهیمه ابراهیمی، تهران، سمت.
۵. شیخ نوری، محمدمیر (۱۳۸۸) تاریخ اسلام در آسیای مرکزی تا حمله مغول، تهران: سازمان انتشارات پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی.
۶. غفوراف، بابا جان (۱۹۹۷) تاجیکان، دوشنبه، عرفان.
۷. فرای، ریچارد (۱۳۷۳) بخارا دستاورد قرون وسطی، ترجمه محمود محمودی، تهران، بنگاه ترجمه و نشر کتاب.
۸. کالینز، کتلین (۱۴۰۱) سیاست طایفه ای و گذار در آسیای مرکزی؛ ترجمه الهه کولایی، محمد کاظم شجاعی، تهران: وزارت امور خارجه، اداره چاپ و انتشارات.
۹. گلجان، مهدی (۱۳۸۳) میراث مشترک (نظری اجمالی بر حوزه فرهنگ و تمدن شرق ایران و ماوراءالنهر)، تهران، امیرکبیر.
۱۰. نرشخی، ابوبکر محمد بن جعفر (۱۳۶۳) تاریخ بخارا، ترجمه ابونصر احمد بن محمد بن نصر القباوی، تصحیح سید محمد تقی مدرس رضوی، تهران، توس.
۱۱. وامبری، آرمینیوس (۱۳۸۰) تاریخ بخارا (از کهن ترین روزگار تا کنون)، ترجمه سید محمد روحانی، تهران، سروش.

عنوان درس به فارسی:		تاریخ و تمدن اسلامی در شبه قاره هند	
عنوان درس به انگلیسی:		History and Civilization of Islam in the Indian Subcontinent	
دروس پیش نیاز:		نظری ☒ پایه ☐	نوع درس و واحد
دروس هم نیاز:		عملی ☐ تخصصی ☐	
تعداد واحد:	۲	نظری-عملی ☐ اختیاری ☒	
تعداد ساعت:	۳۲	رساله / پایان نامه ☐	

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی:

بررسی تحولات سیاسی-اجتماعی شبه قاره هند از ورود اسلام تا تجزیه شبه قاره

ب) اهداف ویژه:

دانشجو باید بتواند:

۱. ویژگی های تاریخ و تمدن هند در آستانه ورود اسلام را شرح دهد.
۲. مختصات تمدن اسلامی در هند را به صورت منسجم بر شمارد.
۳. تحولات سیاسی حکومت های مسلمان در تاریخ هند را نام ببرد و شرح دهد.
۴. تعاملات سیاسی و فرهنگی و اجتماعی حکومت های مسلمان در هند با ایران را ذکر کند.
۵. نقش اسلام در زندگی سیاسی، اجتماعی و فرهنگی مسلمانان هند را تشریح کند.

پ) سرفصل ها:

- اهمیت درس؛ منابع و پژوهش های اصلی مرتبط با موضوع؛ بررسی نقادانه رویکردهای موجود درباره اسلام در هند؛
- تاریخ سیاسی
  - جغرافیای تاریخی شبه قاره هند در دوره اسلامی
  - تاریخ تحولات هند در دوران پیش از ورود اسلام
  - ورود و گسترش اسلام به هند
  - خاندان های حکومتگر مسلمان در هند
  - سلاطین دهلی
  - بابریان
  - حکومت های مستقل و نیمه مستقل در جنوب و شمال هند:
    - سلاطین دکن؛ سلاطین مالوه؛ سلاطین کشمیر
    - سلاطین بنگال؛ سلاطین گجرات؛ نواب ها؛ گورکانیان و...
  - تعاملات حکومت های هند مسلمان با مناطق گوناگون ایران و حکومت های ایران
- فرهنگ و تمدن اسلامی هند
  - فرق مسلمان (تشیع، تسنن و...)
  - تصوف

- دیوانسالاری مسلمانان در هند
- هنر و معماری اسلامی در هند
- میراث اسلامی به زبان فارسی در هند
- آداب و مناسک اسلامی در هند
- هند در دوره انگلیسی‌ها
- هند در دوره کمپانی هند شرقی
- هند در دوره تسلط بریتانیا

- عکس‌العمل مسلمانان نسبت به سیاست‌های دینی، اجتماعی و اقتصادی و فرهنگی انگلیسی‌ها در هند
- سهم مسلمانان در آزادسازی شبه قاره از سلطه انگلیسی‌ها

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ارائه دروس بوسیله استاد متخصص علوم تاریخی آشنا با محورهای اصلی سرفصل؛ برگزاری گفت‌وگوهای علمی؛ انجام تمرین‌های نوشتاری (یادداشت و مقاله‌های کوتاه علمی)؛ ارائه مباحث منتخب بوسیله دانشجویان با استفاده از فناوری‌های جدید؛ آموزش شیوه‌های جستجو در منابع متنوع متنی و غیرمتنی و چگونگی استخراج داده‌های علمی؛ حضور فعال در نشست‌ها و همایش‌های تخصصی و تدوین گزارش‌های مربوطه؛

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

ارزیابی مستمر؛ آزمون میان‌نیم‌سال؛ آزمون نوشتاری پایان نیم‌سال؛ تحقیق پایانی؛ ارزیابی مجموعه فعالیت‌های کلاسی.

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه: اینترنت، نرم‌افزارهای آموزشی، نمایش فیلم‌های آموزشی

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. اطهر رضوی، سیدعباس (۱۳۷۶) شیعه در هند، قم، دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم.
۲. احمد، عزیز (۱۳۶۷) تاریخ تفکر اسلامی در هند، ترجمه نقی لطفی و یاحقی، تهران: انتشارات کیهان.
۳. اندیشه ایرانی فرهنگ هندی (آثاری از کارل ارنست، سیداطهر عباس رضوی، یوهانان فریدمان و دیگران) (۱۳۹۱) ترجمه و تالیف: سیدمهدی حسینی اسفیدواجانی، تهران: نشر علم.
۴. باغستانی کوزه‌گر، محمد (۱۳۹۲) مجموعه مقالات هند شناخت، تهیه‌کننده گروه تاریخ تمدن اسلامی موسسه پژوهشی اسلام و علوم انسانی، مشهد: نسیم رضوان.
۵. بونگارد. ل. ا. (۱۳۶۱) تاریخ نوین هند، ترجمه: پ. علوی، تهران، نشر بین‌الملل.
۶. تاریخ اسلام در هند (۱۳۹۵) تالیف جمعی از محققین دانشگاه کمبریج؛ مترجمین: سید عبدالمجید طباطبایی لطفی، حسین ایزدی، زهرا طباطبایی لطفی، قم: نوید حکمت.
۷. رضوی، اطهرعباس (۱۳۹۶) تاریخ اجتماعی - فکری شیعه اثناعشری در هند؛ ترجمه منصور معتمدی؛ قم: پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، ج ۲.
۸. شایگان، داریوش (۱۳۷۶) ادیان و مکتب‌های فلسفی هند، تهران، امیرکبیر.
۹. کرمی، مجتبی (۱۳۷۳) نگاهی به تاریخ حیدرآباد، تهران: دفتر مطالعات وزارت خارجه.
۱۰. مجتبائی، فتح‌الله (۱۳۸۹) پیوندهای فرهنگی ایران و هند در دوره اسلامی؛ ترجمه ابوالفضل محمودی، تهران: موسسه پژوهشی حکمت و فلسفه ایران.
۱۱. یاری، سیاوش (۱۳۸۸) تاریخ اسلام در هند (از آغاز تا قرن پنجم هجری)، تهران، نشر ادیان.
۱۲. یاری، سیاوش (۱۴۰۱) سادات در هند، قم: پژوهشگاه حوزه و دانشگاه: دانشگاه ایلام.

هالیستر، جان نورمن (۱۳۷۳) تشیع در هند، ترجمه آذرمدخت مشایخ فریدنی، تهران: مرکز نشر دانشگاهی.

عنوان درس به فارسی:		تاریخ و تمدن اسلامی در شرق آسیا	
عنوان درس به انگلیسی:		History and civilization of Islam in East Asia	
دروس پیش‌نیاز:		نوع درس و واحد	
دروس هم‌نیاز:		پایه ☐	نظری ☒
تعداد واحد:	۲	تخصصی ☐	عملی ☐
تعداد ساعت:	۳۲	اختیاری ☒	نظری-عملی ☐
		رساله / پایان‌نامه ☐	

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی:

آشنایی با گسترش اسلام در شرق آسیا و بخش‌هایی از تاریخ این سرزمین‌ها

ب) اهداف ویژه:

دانشجو باید بتواند:

۱. ویژگی‌های تاریخ و تمدن اسلامی در این سرزمین‌ها را به تفکیک برشمرد.
۲. ویژگی‌های تمدن اسلامی در شرق آسیا را شرح دهد.
۳. نقش اسلام در زندگی سیاسی، اجتماعی و فرهنگی مسلمانان شرق آسیا را تشریح کند.

پ) سرفصل‌ها:

- اسلام در چین
- ورود و گسترش اسلام در چین
- تصوف در چین
- جایگاه فرهنگ و ادب فارسی در میان مسلمانان چین
- هنر و تمدن اسلامی در چین
- نگاهی به وضعیت مسلمانان در چین معاصر
- اسلام در ژاپن
- تاریخ و تمدن اسلامی در سرزمین‌های مالایی
- فرهنگ و تمدن پیشا اسلامی
- گسترش و ورود اسلام در سرزمین‌های مالایی
- تصوف و نقش آن در گسترش اسلام
- تأثیر فرهنگ و ادب فارسی در جهان مالایی
- سلطنت‌های اسلامی
- نهضت‌های اسلامی و ضد استعماری
- اندونزی از استقلال تا کنون
- مالزی از استقلال تا کنون

وضعیت مسلمانان در بروئی، سنگاپور و فیلیپین از استقلال تا کنون

• هنر و تمدن اسلامی در جهان مالایی

• اسلام و وضعیت مسلمانان در تایلند

• اسلام و وضعیت مسلمانان در کامبوج، ویتنام، میانمار

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ارائه دروس بوسیله استاد متخصص علوم تاریخی آشنا با محورهای اصلی سرفصل؛ برگزاری گفت‌وگوهای علمی؛ انجام تمرین‌های نوشتاری (یادداشت و مقاله‌های کوتاه علمی)؛ ارائه مباحث منتخب بوسیله دانشجویان با استفاده از فناوری‌های جدید؛ آموزش شیوه‌های جستجو در منابع متنوع متنی و غیرمتنی و چگونگی استخراج داده‌های علمی؛ حضور فعال در نشست‌ها و همایش‌های تخصصی و تدوین گزارش‌های مربوطه؛

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

ارزیابی مستمر؛ آزمون میان‌نیم‌سال؛ آزمون نوشتاری پایان نیم‌سال؛ تحقیق پایانی؛ ارزیابی مجموعه فعالیت‌های کلاسی.

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

اینترنت، نرم‌افزارهای آموزشی، نمایش فیلم‌های آموزشی

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. اسفندیار، محمودرضا (۱۳۹۷) تاریخ اسلام در جنوب شرقی آسیا، تهران، انتشارات سمت.
۲. سخاوند، سعید (۱۳۶۲) اسلام در ژاپن، سعید سخاوند، قم، انتشارات پیام اسلام.
۳. فنگک، جین یوان، بی تا، فرهنگ اسلامی و ایرانی در چین، ترجمه محمد جواد امیدوارنیا، تهران، انتشارات بین‌المللی الهدی.
۴. مرادزاده، رضا (۱۳۸۲) چگونگی نفوذ و گسترش اسلام در چین، مشهد، بنیاد پژوهش‌های اسلامی آستان قدس رضوی.
۵. عثمان، محمدتائب (۱۳۸۰) تمدن اسلامی در سرزمین‌های مالایی؛ مترجم محمدجواد ناطق‌پور و همکاران؛ تهران: بنیاد اندیشه اسلامی.
۶. گوسولت، ژاک (۱۳۵۴) اسلام در چین، ترجمه عبدالحمید بدیع، تهران، چاپخانه حیدری.
۷. مهدوی دامغانی، احمد (۱۳۹۶) اسلام در چین و فرهنگ و علوم اسلامی در چین، تهران، مؤسسه مطبوعاتی عطایی.
۸. مهاجری، مسیح (۱۳۵۸) اسلام در ژاپن: به ضمیمه یادداشت‌هایی از هند، تایلند و هنگ‌کنگ، با مقدمه‌ای از محمدحسین بهشتی، تهران، دفتر نشر فرهنگ اسلامی.
۹. هوکر، ام بی (۱۳۷۱) اسلام در جنوب شرقی آسیا، ترجمه محمد مهدی حیدرپور، مشهد، آستان قدس رضوی، مؤسسه چاپ و انتشارات، مشهد.

تاریخ روسیه و اروپای شرقی		عنوان درس به فارسی:
History of Russia and Eastern Europe		عنوان درس به انگلیسی:
نوع درس و واحد		دروس پیش نیاز:
☐ پایه ☒ نظری		دروس هم نیاز:
☐ تخصصی ☐ عملی		تعداد واحد:
☒ اختیاری ☐ نظری-عملی	۲	تعداد ساعت:
☐ رساله / پایان نامه	۳۲	

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی:

آشنایی با تاریخ و تحولات فرهنگی و تمدنی روسیه و اروپای شرقی از آغاز تا فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی

ب) اهداف ویژه:

دانشجو باید بتواند:

۱. اهمیت آگاهی درباره تاریخ روسیه در ارتباط با تاریخ ایران و تاریخ جهان به تفکیک را شرح دهد.
۲. چگونگی تشکیل دولت در روسیه و اروپای شرقی را توضیح دهد.
۳. مهمترین فراز و فرودهای سلطنت خاندان رومانوف در روسیه را نام ببرد.
۴. تلاش‌های استعماری روسیه را ذکر کند.
۵. انقلاب ۱۹۱۷ م. روسیه را بررسی و تاثیرات آن در منطقه و جهان را شرح دهد.

پ) سرفصل‌ها:

- اهمیت درس، کلیات و جغرافیای منطقه مورد بررسی؛
- منابع و پژوهش‌های اصلی مرتبط با تاریخ روسیه
- روسیه در سپیده دم تاریخ
- روسیه، اروپای شرقی و پیوند با مسیحیت و امپراتوری بیزانس
- ورود اسلام به بخش‌هایی از روسیه
- نهادها و ساختارهای اسلامی و تاثیر آن بر تحولات این منطقه؛ فرق، گروه‌های اجتماعی و جریان‌های فکری اسلامی و تاثیر آن بر تحولات روسیه
- روسیه و سلطه مغولان
- روسیه و خاندان رومانوف: تحولات سیاسی روسیه در ذیل سلطه خاندان رومانف
- تلاش‌های استعماری روسیه در عصر جدید
- توسعه طلبی روس‌ها و عکس‌العمل انگلیس و فرانسه
- روسیه و انقلاب ۱۹۱۷ میلادی
- فروپاشی نظام سلطنتی و تشکیل اتحاد جماهیر شوروی
- اعمار ناراضی از دهه ۱۹۵۰ تا دهه ۱۹۸۰ م.
- مجارستان؛ چکسلواکی؛ لهستان

- سال‌های زمامداری برژنف در اتحاد شوروی: دگرگونی و رکود ۱۹۶۴-۱۹۸۲ م.
- سال‌های زمامداری گورباچف و سقوط اتحاد جماهیر شوروی
- وضعیت مسلمانان مناطق تحت سلطه شوروی

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ارائه دروس بوسیله استاد متخصص علوم تاریخی آشنا با محورهای اصلی سرفصل؛ برگزاری گفت‌وگوهای علمی؛ انجام تمرین‌های نوشتاری (یادداشت و مقاله‌های کوتاه علمی)؛ ارائه مباحث منتخب بوسیله دانشجویان با استفاده از فناوری‌های جدید؛ آموزش شیوه‌های جستجو در منابع متنوع متنی و غیرمتنی و چگونگی استخراج داده‌های علمی؛ حضور فعال در نشست‌ها و همایش‌های تخصصی و تدوین گزارش‌های مربوطه؛

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

ارزیابی مستمر؛ آزمون میان‌نیم‌سال؛ آزمون نوشتاری پایان نیم‌سال؛ تحقیق پایانی؛ ارزیابی مجموعه فعالیت‌های کلاسی.

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه: اینترنت، نرم‌افزارهای آموزشی، نمایش فیلم‌های آموزشی

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. استریکلر. جیمز. ای (۱۳۸۱) روسیه تزاری، تهران، انتشارات ققنوس.
۲. امپسون، جان مینز (۱۴۰۱) اسلاوهای سرگردان: تاریخ روسیه: از عصر کی‌یف تا پوتین؛ ترجمه: میکائیل وحیدی‌راد، تهران: کتاب نیستان.
۳. انقلاب بلشویکی (۱۴۰۱) ویراسته سیلویا انگدال؛ ترجمه شهربانو صارمی؛ تهران: ققنوس.
۴. پوپوف، میخائیل واسیلیویچ (۱۳۹۶) سفرنامه بابوشکین: هیات سیاسی یفیم آدریانویچ بابوشکین در ایران برگی ارزشمند و منتشر نشده از تاریخ دیپلماسی شوروی سابق؛ مترجم محمد نایب‌پور، تهران: نگارستان اندیشه.
۵. تاریخ روسیه: از آغاز تا روزگار معاصر (۱۳۹۹) نویسندگان جمعی از استادان دانشگاه دولتی سنت پترزبورگ روسیه؛ ترجمه به سرپرستی گودرز رشتیانی و ناهید عبدالتاجدینی با همکاری جمعی از مترجمان، تهران: نگارستان اندیشه.
۶. تروتسکی، لئو (۱۳۶۰) تاریخ انقلاب روسیه، ترجمه سعید باستانی، تهران، فانوسا.
۷. دو تکلیویچ، پیوتر (۱۳۹۹) روسیه پس از فروپاشی شوروی: مردم، جامعه، اصلاحات؛ ویراستاران یلی‌ینا باریسون‌نا شستوپال، اندری یوری یویچ شوتوف، و دیگران، مترجم: محسن شجاعی، تهران: نگارستان اندیشه.
۸. شانی‌نوف. بریان (۱۳۸۳) تاریخ روسیه از آغاز تا انقلاب اکتبر، ترجمه: دکتر خانابا بیانی، تهران، انتشارات دانشگاه تهران.
۹. فایجس، اورلاندو (۱۳۸۸) تراژدی مردم: انقلاب روسیه ۱۸۹۱-۱۹۲۴، ترجمه احد علیقلیان، تهران، نشر نی.
۱۰. فیندلی، کارتر، جان م. راثی (۱۳۷۹) جهان در قرن بیستم، ترجمه بهرام معلمی، تهران، انتشارات ققنوس.
۱۱. فیتس‌پاتریک، شیلا (۱۴۰۰) انقلاب روسیه؛ مترجم فائقه شاه‌حسینی، تهران: نشر نیماژ.
۱۲. کار. ای. اچ (۱۳۷۱) تاریخ روسیه شوروی، ترجمه: نجف دریابندری، بی‌جا، نشرزنده‌رود.
۱۳. کازلوف، ا.ا. (۱۴۰۱) تاریخ جامع روسیه (از آغاز تا انقلاب اکتبر)؛ مترجمان: مریم مرادی، ناهیده کلاشی؛ تهران: دانشگاه علامه طباطبایی.
۱۴. کنز. پیتر (۱۳۸۱) تاریخ اتحاد شوروی از آغاز تا پایان، ترجمه علی اکبر مهدیان، تهران، انتشارات امیرکبیر.
۱۵. کولمن، فرد (۱۴۰۱) از استالین تا یلتسین: چهل سالی که دنیا را تکان داد؛ مترجم علی ایثاری کسمایی؛ تهران: موسسه فرهنگی مطبوعاتی ایران، انتشارات ایران.
۱۶. ماتپوز، جان آر (۱۳۸۲) ظهور و سقوط اتحاد شوروی، ترجمه فرید جواهر کلام، تهران، انتشارات ققنوس.
۱۷. هالپرین، چارلز ج. (۱۳۹۶) روسیه و اردوی زرین؛ ترجمه: علی مزینانی؛ تهران: پژوهشکده تاریخ اسلام.

عنوان درس به فارسی:		تاریخ قاره آمریکا	
عنوان درس به انگلیسی:		History of the American Continent	
دروس پیش‌نیاز:		پایه ☐	نظری ☒
دروس هم‌نیاز:		تخصصی ☐	عملی ☐
تعداد واحد:	۲	اختیاری ☒	نظری-عملی ☐
تعداد ساعت:	۳۲	رساله / پایان‌نامه ☐	

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی:

بررسی تاریخ قاره آمریکا به تفکیک شمالی و مرکزی و جنوبی از دوره باستان تا عصر حاضر

ب) اهداف ویژه:

دانشجو باید بتواند:

۱. تمدن‌های بومیان قاره آمریکا در جنوب و شمال را تا قبل از تسلط اروپاییان توضیح دهد.
۲. فرآیند تبدیل آمریکا به یک قدرت جهانی و امپریالیسم را به صورت منسجم نام ببرد؛
۳. نحوه تسلط اسپانیا و پرتغال بر منطقه را توضیح دهد.
۴. جنگ‌های استقلال طلبانه منطقه آمریکای جنوبی را علیه استعمارگران شرح دهد.
۵. مهم‌ترین فرازهای روابط آمریکای جنوبی و مرکزی پس از جنگ دوم جهانی با جهان را نام ببرد.

پ) سر فصل‌ها:

- اهمیت درس؛ کلیات تاریخ قاره آمریکا؛ ضرورت آگاهی تاریخی قاره برای آگاهی از تحولات جهانی و مرتبط با تاریخ ایران؛
- مهم‌ترین منابع و پژوهش‌های مرتبط با تاریخ قاره آمریکا؛ بررسی نقادانه رویکردهای اصلی به تاریخ قاره آمریکا

آمریکای شمالی:

- تمدن بومیان آمریکا در آستانه ورود اروپاییان، اکتشاف آمریکا، مهاجرت و استقرار، استعمار آمریکا: (فرانسه سیاست استعماری انگلیسی، رقابت مستعمراتی فرانسه و انگلیس در آمریکای شمالی)، اوضاع مستعمرات پیش از جنگ‌های استقلال).
- سیاست انگلستان در مستعمرات، اعلامیه ۱۷۶۳ م، تشکیل نخستین کنگره آمریکائی، تشکیل کنگره فیلادلفیا، جنگ‌های استقلال ۱۷۷۶-۱۷۸۳ م، دوره بحرانی، ویژگی‌های قوانین جدید آمریکا
- قانون اساسی فدرال، دوران فدرالیستی، بررسی ریاست جمهوری جورج واشنگتن تا ابراهام لینکلن و جنگ داخلی و عواقب آن (۱۸۶۱-۱۸۷۷)،
- از لینکلن تا جنگ جهانی اول، آغاز سرمایه‌داری بزرگ آمریکا.
- آمریکای شمالی و جنگ جهانی اول، امپریالیسم و رفوریسم در فاصله دو جنگ، آمریکای شمالی و جنگ دوم جهانی، جنگ سرد، آمریکای شمالی و مسئله سیاهان.
- نظامی‌گری و اقتصاد در آمریکای شمالی، خصوصیات عام نظامی‌گری آمریکای شمالی، گرایش اقتصاد آمریکا به سوی نظامی-گری، آمریکا و جنبش‌های ملی، دخالت‌های نظامی آمریکا در کشورهای جهان سوم.
- نقش آمریکا در ایران

آمریکای مرکزی و جنوبی:

- تمدن‌های آمریکای لاتین قبل از ورود استعمار اروپاییان، موقعیت جغرافیایی و وسعت آمریکای لاتین، آزنک‌ها و اسلاف آنان در آمریکای مرکزی و تسلط بر مکزیک، مایاها، اینکاها و اسلاف آنان، چیچاها، مهارت‌های آنها در پیشه و هنر و ریاضیات و هنر مجسمه‌سازی و سالنامه‌نویسی و تصویرنگاری و ...
- اسپانیا و پرتغال در عصر اکتشافات و فتوحات، (کاشفان-فاتحان)، پیشگامان پرتغالی، سایر اروپاییان، رقابت پرتغال و اسپانیا در آمریکای لاتین.
- امپراتوری اسپانیا، دولت و روش حکومت، کلیسا، برزیل پرتغال
- اداره مستعمرات، سیستم اقتصادی در مستعمرات، جامعه مستعمراتی، فرهنگ مستعمراتی
- انقلابات استقلال‌طلبانه، مقدمه استقلال مستعمرات، استقلال متصرفات اسپانیا (استقلال مکزیک، استقلال آمریکای مرکزی، استقلال پرو و بولیوی، استقلال برزیل)، آمریکای لاتین در پایان انقلابات استقلال
- ظهور ناسیونالیسم از پایان جنگ اول جهانی به بعد، مکزیک، پنج جمهوری آمریکای مرکزی، پرو، بولیوی و شیلی، آرژانتین، برزیل، کشورهای جزیره کارائیب (جمهوری هائیتی، جمهوری دومینیک، کوبا).
- روابط بین‌المللی از زمان کسب استقلال، روابط کشورهای آمریکای لاتین با یکدیگر، آمریکای لاتین و آمریکا شمالی (دکترین مونروئه، سیاست امپریالیستی آمریکای شمالی نسبت به آمریکای لاتین).
- سیستم پان آمریکن، اتحادیه پان آمریکن، کنفرانس‌های تخصصی کشورهای آمریکایی.
- آمریکای لاتین و کشورهای غیرآمریکایی، روابط با بریتانیا، روابط با اسپانیا، آمریکای لاتین و جامعه ملل، آمریکای لاتین و سازمان ملل متحد.
- آمریکای لاتین پس از جنگ دوم جهانی و روابط با کشورهای آسیایی، آفریقایی، اصلاحات اجتماعی، مبارزه با آمریکای شمالی.

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ارائه دروس بوسیله استاد متخصص علوم تاریخی آشنا با محورهای اصلی سرفصل؛ برگزاری گفت‌وگوهای علمی؛ انجام تمرین‌های نوشتاری (یادداشت و مقاله‌های کوتاه علمی)؛ ارائه مباحث منتخب بوسیله دانشجویان با استفاده از فناوری‌های جدید؛ آموزش شیوه‌های جستجو در منابع متنوع متنی و غیرمتنی و چگونگی استخراج داده‌های علمی؛ حضور فعال در نشست‌ها و همایش‌های تخصصی و تدوین گزارش‌های مربوطه؛

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

ارزیابی مستمر؛ آزمون میان‌نیم‌سال؛ آزمون نوشتاری پایان نیم‌سال؛ تحقیق پایانی؛ ارزیابی مجموعه فعالیت‌های کلاسی.

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

اینترنت، نرم‌افزارهای آموزشی، نمایش فیلم‌های آموزشی

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. استفن امبروز (۱۳۵۶) روند سلطه‌گری، ترجمه احمد تابنده، تهران، چاپخش.
۲. بودن، لوئی (۱۳۷۶) جامعه اینکا، ترجمه هوشنگ ساعدلو، تهران، انتشارات علمی و فرهنگی.
۳. پندل، جورج: تاریخ آمریکای لاتین، ترجمه منوچهر پوریان خیر، تهران، اردیبهشت.
۴. بنجامین، براولی (۱۳۵۴) تاریخ اجتماعی سیاهان آمریکا، ترجمه سروش حبیبی، تهران.
۵. دبوزی، ماریان (۱۳۵۲) سرمایه‌داری آمریکا، ترجمه محمد قاضی، تهران.
۶. دی براون (۱۳۵۳) فاجعه سرخپوستان آمریکا، ترجمه محمد قاضی، تهران، خوارزمی.
- ریموله، فرانسوا (۱۳۶۹) تاریخ مکزیک، سروقد مقدم ابوالحسن، مشهد، آستان قدس رضوی.

۸. شوئل، فرانک ال (۱۳۶۳) امریکا چگونه آمریکا شد، ترجمه ابراهیم صدقیانی، تهران، امیرکبیر.
۹. شولزینگر، رابرت (۱۳۷۹) دیپلماسی آمریکا در قرن بیستم، ترجمه محمد رفیعی مهرآبادی، تهران، دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی.
۱۰. کندری، مهران (۱۳۷۱) فرهنگ و تمدن آمریکای جنوبی پیش از کلمب، تهران، موسسه مطالعات و تحقیقات فرهنگی.
۱۱. لنچافسکی، جورج (۱۳۷۳) رؤسای جمهور آمریکا و خاورمیانه، ترجمه عبدالرضا هوشنگ مهدوی، تهران، نشر البرز.
۱۲. موجانی، سیدعلی (۱۳۸۴) بررسی مناسبات ایران و آمریکا (۱۹۲۵-۱۸۵۱)، تهران، دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی.
۱۳. موروا، آندره (۱۳۸۳) تاریخ آمریکا، ترجمه نجفقلی معزی، تهران، انتشارات اقبال.
۱۴. نیدرگانک، مارسل (۱۳۶۷) بیست کشور آمریکای لاتین، ترجمه محمد قاضی، تهران، خوارزمی.
۱۵. ویلگوس و دسا (۱۳۵۲) تاریخ آمریکای لاتین، ترجمه جلال رضایی‌راد، تهران، امیرکبیر.

تاریخ قاره آفریقا		عنوان درس به فارسی:
نوع درس و واحد	History of the African Continent	عنوان درس به انگلیسی:
نظری ☒ پایه ☐		دروس پیش‌نیاز:
عملی ☐ تخصصی ☐		دروس هم‌نیاز:
نظری-عملی ☐ اختیاری ☒	۲	تعداد واحد:
رساله / پایان‌نامه ☐	۳۲	تعداد ساعت:

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی:

بررسی تاریخ قاره آفریقا و آشنایی با روند ورود و گسترش اسلام در قاره آفریقا و روند استعمار در آن.

ب) اهداف ویژه:

دانشجو باید بتواند:

۱. تاریخ قدیم مهم‌ترین نقاط قاره آفریقا را معرفی کند.
۲. ورود اسلام در قاره آفریقا و تاثیرات آن را به اجمال توضیح دهد.
۳. چگونگی ورود استعمار در قاره آفریقا توسط اروپاییان و مهم‌ترین نتایج آن را نام ببرد.
۴. مهم‌ترین مبارزات مردم آفریقا جهت رهایی از استعمار را شرح دهد.

پ) سرفصل‌ها:

- اهمیت درس؛ جایگاه قاره آفریقا و نقاط مهم آن در تاریخ جهان؛ ارتباط تاریخ قاره آفریقا با تاریخ ایران و ضرورت آگاهی از آن؛
- سیر تاریخ‌نگاری آفریقا، جایگاه تاریخ در جامعه آفریقایی، باستان‌شناسی آفریقا.
- تاریخ آفریقا از روزگار باستان، خاستگاه‌ها، تکامل و توسعه فنون کشاورزی، کشف و انتشار فلزات و تکامل نظام‌های اجتماعی.
- قاره آفریقا در جستجوی گذشته خود، هنرمندان دوران نوسنگی، امپراتوری‌ها، فرمانروایی ملکه‌ها، سرچشمه‌های مصر باستان.
- اسلام در آفریقا، آفریقای شمالی، آفریقای شرقی، آفریقای جنوبی،
- اوج تمدن سواحلی، بسط و توسعه اسلام در میان مردم سواحلی (آفریقای خاوری).
- دوران استعماری، ورود استعمارگران پرتغالی، اقدامات مبلغان مذهبی، رقابت برای تملک آفریقا، دوران یورش استعمارگران ۱۸۸۰-۱۹۰۰، نظام مستقرگشته ۱۹۲۰-۱۹۰۰.
- به سوی آزادی، طلایه‌داران جنبش‌های استقلال طلب آفریقای امروزی، شمال و جنوب صحرا، رشد ملت‌گرایی و پیدایی دولت‌های مستقل.
- میراث گذشته و دشواری‌های جدید، اتحاد ملی، احزاب و قهرمانان ملی، اتحادیه‌هایی به مقیاس وسیع‌تر، پان آفریکانیسم و فدراسیون‌های ناحیه‌ای، احیای فرهنگی، آفریقا و دنیا.
- نهادها و ساختارهای اسلامی و تاثیر آن بر تحولات قاره آفریقا؛
- فرق، گروه‌های اجتماعی و جریان‌های فکری اسلامی و تاثیر آن بر تحولات این قاره؛
- آفریقا در نظام بین‌الملل از دهه ۸۰ میلادی تا کنون؛

• وضعیت کنونی مسلمانان در این مناطق؛

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ارائه دروس بوسیله استاد متخصص علوم تاریخی آشنا با محورهای اصلی سرفصل؛ برگزاری گفت‌وگوهای علمی؛ انجام تمرین‌های نوشتاری (یادداشت و مقاله‌های کوتاه علمی)؛ ارائه مباحث منتخب بوسیله دانشجویان با استفاده از فناوری‌های جدید؛ آموزش شیوه‌های جستجو در منابع متنوع متنی و غیرمتنی و چگونگی استخراج داده‌های علمی؛ حضور فعال در نشست‌ها و همایش‌های تخصصی و تدوین گزارش‌های مربوطه؛

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

ارزیابی مستمر؛ آزمون میان‌نیم‌سال؛ آزمون نوشتاری پایان نیم‌سال؛ تحقیق پایانی؛ ارزیابی مجموعه فعالیت‌های کلاسی.

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

اینترنت، نرم‌افزارهای آموزشی، نمایش فیلم‌های آموزشی

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. ایوانف (۱۳۶۱) استعمار آفریقا (در دوران استعمار) ترجمه علی فراهانی جلالی، تهران، استقلال.
۲. اولیور، رولند آنتونی (۱۳۹۶) تاریخ اسلام در آفریقای سده‌های میانی (۱۲۵۰-۱۸۰۰ میلادی)؛ مترجمان عباس برومند اعلم، معصومه قمی؛ تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت).
۳. پطرس، غالی (۱۳۴۹) جنبش آسیایی - آفریقایی، فرج‌الله ناصری، تهران، فرمند.
۴. خسروشاهی، هادی (۱۳۵۴) نبرد اسلام در آفریقا، قم، دارالتبلیغ اسلامی قم.
۵. دخانیانی، علی (۱۳۵۸) تاریخ آفریقا، تهران، توکاء.
۶. دیویدسن، بزیل (۱۳۶۹) تاریخ آفریقا، ترجمه هرمز ریاحی، فرشته مولوی، تهران، امیر کبیر.
۷. زیگلر، ژان (۱۳۶۵) غارت آفریقا، استعمار دوباره، ترجمه عباس آگاهی، مشهد، معاونت فرهنگی آستان قدس رضوی.
۸. سرمد، خسرو (۱۳۵۰) کشف و استعمار آفریقا، تهران، بنیاد.
۹. کورنون، ماریان (۱۳۶۵) تاریخ معاصر آفریقا، ترجمه ابراهیم صدقیای، تهران، انتشارات امیر کبیر.
۱۰. کی، زربو (۱۳۷۲) تاریخ عمومی آفریقا، ۲ جلد، ترجمه حسن انوشه، یحیی مدرس، تهران، انتشارات علمی و فرهنگی.
۱۱. والرستاین، ایمانوئل (۱۳۴۵) استقلال آفریقا، ترجمه علی اصغر بهرام بیگی، تهران، کتاب‌های جیبی.
۱۲. الهی، حسین (۱۳۶۸) تاریخ آفریقا، تهران، چاپخش.

عنوان درس به فارسی:		تاریخ شرق آسیا	
عنوان درس به انگلیسی:		History of East Asia	
دروس پیش‌نیاز:		پایه ☐	نظری ☒
دروس هم‌نیاز:		تخصصی ☐	عملی ☐
تعداد واحد:	۲	اختیاری ☒	نظری-عملی ☐
تعداد ساعت:	۳۲	رساله / پایان‌نامه ☐	

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی: آشنایی با تحولات تاریخی و مولفه‌های فرهنگی و تمدنی سرزمین‌های چین، ژاپن و شبه جزیره کره.

ب) اهداف ویژه:

دانشجو باید بتواند:

۱. مهمترین ادوار تاریخی سرزمین چین، را از دوره باستان تا ورود استعمارگران به این سرزمین برشمارد.
۲. مهمترین ادوار تاریخی سرزمین ژاپن، را از دوره باستان تا ورود استعمارگران به این سرزمین برشمارد.
۳. مهمترین ادوار تاریخی سرزمین کره، را از دوره باستان تا ورود استعمارگران به این سرزمین برشمارد.
۴. درباره مکانیزم‌های تماس و برهم‌کنش تمدن‌های آسیای شرقی با دولت‌های استعمارگر توضیح دهد.
۵. تحولات اصلی در کشورهای چین، ژاپن و کره را در قرن‌های هجدهم تا بیستم را به تفکیک نام ببرد.

پ) سرفصل‌ها:

- منابع اصلی پژوهشی؛ آشنایی با نظریه‌های تفسیر تاریخ شرق آسیا
- واکاوی مولفه‌های تمدن چین و نقش آن در شکل‌گیری دیگر تمدن‌های شرق آسیا
- مرور تاریخ چین از دوره باستان تا ظهور سلسله تانگ؛ اندیشه‌های کنفوسیوس و تاثیر آن بر جامعه چین
- روابط ایران و چین در دوره باستان؛ نقش ایرانیان در نفوذ ادیان مختلف در چین باستان؛
- ورود اسلام در بخش‌هایی از چین؛ نهادها و ساختارهای اسلامی و تاثیر آن بر تحولات این منطقه؛ فرق، گروه‌های اجتماعی و جریان‌های فکری اسلامی و تاثیر آن بر تحولات چین
- نظریه نایتو و عصر نوسازی در دوره تانگ؛ تحولات چین در فاصله سال‌های حکومت تانگ تا ظهور منچوها
- دودمان چینگ ۱۶۴۴ تا ۱۹۱۱ و پایان سلطه نظام‌های امپراتوری بر چین
- استعمارگران اروپایی و سلطه بر چین؛ مبارزات و مقاومت‌های مردمی علیه استعمارگران، جنبش کومینتانگ و انقلاب مائو؛ مائو و انقلاب فرهنگی؛
- دوره پسا مائو و دونگ شی‌پینگ (معمار چین نو)
- وضعیت کنونی مسلمانان در شرق آسیا
- نقش چین در شکل‌گیری تمدن ژاپن و کره
- ژاپن از آغاز تا دوره ادو و شروع اصلاحات میجی
- حکومت شگون‌ها؛ رویارویی ژاپن با استعمارگران اروپایی
- ساخت ژاپن نوین ۱۸۶۸-۱۸۷۳ م.

• عصر میجی و مسئله مشروطیت ۱۸۷۳-۱۸۹۴ م.

• تحولات عصر میجی و ورود ژاپن به صف استعمارگران

• تاریخ سرزمین کره از دوره باستان تا دوره سه پادشاهی (هزاره سوم ق.م تا دهم م.)

• دوره دودمانی در تاریخ کره از قرن دهم تا چهاردهم میلادی؛ دوره حکومت چوسان از قرن چهاردهم تا قرن نوزدهم؛

• دوره استعمار در کره؛ استعمار ژاپن در کره؛ تقسیم کره به دو بخش شمالی و جنوبی پس از جنگ جهانی دوم

• تحولات سیاسی، اجتماعی و فرهنگی در کره جنوبی؛ تحولات سیاسی، اجتماعی و فرهنگی در کره شمالی.

• جایگاه چین، ژاپن و شبه جزیره کره در روابط بین‌الملل پس از سال ۲۰۰۰ م.

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ارائه دروس بوسیله استاد متخصص علوم تاریخی آشنا با محورهای اصلی سرفصل؛ برگزاری گفت‌وگوهای علمی؛ انجام تمرین‌های

نوشتاری (یادداشت و مقاله‌های کوتاه علمی)؛ ارائه مباحث منتخب بوسیله دانشجویان با استفاده از فناوری‌های جدید؛ آموزش شیوه‌های جستجو

در منابع متنوع متنی و غیرمتنی و چگونگی استخراج داده‌های علمی؛ حضور فعال در نشست‌ها و همایش‌های تخصصی و تدوین گزارش‌های مربوطه؛

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

ارزیابی مستمر؛ آزمون میان‌نیم‌سال؛ آزمون نوشتاری پایان نیم‌سال؛ تحقیق پایانی؛ ارزیابی مجموعه فعالیت‌های کلاسی.

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه: اینترنت، نرم‌افزارهای آموزشی، نمایش فیلم‌های آموزشی

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. آزرکان، مایکل وی (۱۳۸۸) چین از جنگ جهانی دوم به بعد، ترجمه رضا علیزاده، تهران، ققنوس.

۲. استوری، ر (۱۳۶۷) تاریخ معاصر ژاپن، ترجمه: ف. مهاجر، تهران، نشر پایپروس.

۳. ادلر، جوزف ا. (۱۳۹۲) دین‌های چینی، ترجمه حسن افشار، نشر مرکز.

۴. اصغری، محمد (۱۳۹۶) آشنایی با فلسفه ژاپن: مکتب کیوتو، نشر ققنوس.

۵. بودری ولرس. دلفین (۱۳۸۲) چین از کنفوسیوس تا راهپیمایی بزرگ، ترجمه: شهرنوش پارسی‌پور، تهران، انتشارات علمی و فرهنگی.

۶. بیزلی، ویلیام جی (۱۳۹۳) ظهور ژاپن مدرن: نگاهی به مشروطه ژاپنی، ترجمه شهریار خواجهان، تهران، ققنوس.

۷. جرالده، ف (۱۳۶۷) تاریخ فرهنگ چین، ترجمه: اسماعیل دولتشاهی، تهران، انتشارات علمی و فرهنگی.

۸. داربی شر، یان (۱۳۶۸) تحولات سیاسی در جمهوری خلق چین، ترجمه: عباس هدایت‌وزیری، تهران، انتشارات و آموزش انقلاب اسلامی.

۹. دلین، ژان (۱۳۵۴) اقتصاد چین، ترجمه سیروس سهامی، مشهد، دانشگاه فردوسی.

۱۰. رجب‌زاده، هاشم (۱۳۶۷) تاریخ ژاپن از آغاز تا معاصر، تهران، نشر اسطوره.

۱۱. رجب‌زاده، هاشم (۱۳۹۷) تاریخ تجدد ژاپن، انتشارات موسسه فرهنگی - هنری.

۱۲. ستوده‌نژاد، شهاب (۱۳۸۳) بازتاب تمدن‌های اشکانی - ساسانی به سه پادشاهی در شبه جزیره کره میراث و پیوندهای فرهنگی - قومی ایران

باستان با مردم کره؛ تهران: آشیانه کتاب: مرکز بین‌المللی گفتگوی تمدن‌ها.

۱۳. علمایی فر، ابوالفضل (۱۳۹۶) جامعه، سیاست و اقتصاد در چین امروز، موسسه فرهنگی مطالعات و تحقیقات بین‌المللی.

۱۴. کریل، هرلی گلستر (۱۳۹۳) تاریخ اندیشه در چین از کنفوسیوس تا مائو دسه - دونگ؛ مترجم مرضیه سلیمانی، تهران: انتشارات ماهی.

۱۵. گیل، کیم‌هان (۱۳۶۰) تاریخ نوین کره: نوسازی اقتصاد و جامعه و مبارزه برای تجدید وحدت ملی؛ ترجمه حبیب‌الله تیموری، تهران: نگاه.

۱۶. ماری، کلبرژ (۱۳۶۸) جمهوری خلق چین ۱۹۴۹-۱۹۸۵، ترجمه عباس آگاهی، مشهد، آستان قدس رضوی.

۱۷. نادرو، دان (۱۳۸۷) ژاپن امروز، ترجمه مهدی حقیقت‌خواه، تهران، ققنوس.

• حال، النورج (۱۳۸۱) چین باستان، ترجمه: مهدی حقیقت‌خواه، تهران، ققنوس.

عنوان درس به فارسی:		آشنایی با تاریخ ادیان بزرگ جهان	
عنوان درس به انگلیسی:		An Introduction to the History of the World's Major Religions	
دروس پیش‌نیاز:		پایه ☐	نظری ☒
دروس هم‌نیاز:		تخصصی ☐	عملی ☐
تعداد واحد:	۲	اختیاری ☒	نظری-عملی ☐
تعداد ساعت:	۳۲	رساله / پایان‌نامه ☐	

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی:

آشنایی با دین به عنوان یکی از مهم‌ترین شاخصه‌های فرهنگی بشر از دوران پیش از تاریخ تا کنون و نقش موثر دین در تحولات و دگرگونی‌های تاریخی

ب) اهداف ویژه:

دانشجو باید بتواند:

۱. مبانی و اصول دین‌های بزرگ جهان را نام ببرد.
۲. مهمترین مؤلفه‌های تاریخ‌ساز دین‌های بزرگ را بیان کند.
۳. زمینه‌های پیدایش و سیر تحول تاریخی دین‌های اصلی را شرح دهد.
۴. ارتباط ادیان بزرگ با حکومت‌ها و تحولات سیاسی مهم ادوار تاریخی را نام ببرد.
۵. درباره کلیات شیوه‌های مطالعه دین در ارتباط با پژوهش‌های تاریخی توضیح دهد.

پ) سرفصل‌ها:

- روش‌شناسی در مطالعات تاریخ دین
- ابزارهای مورخانه برای بررسی تاریخ دین
- دین‌های آغازین تاریخی:
  - میان‌رودان و عیلام
  - مصر باستان
  - دین‌های هندواروپایی و آریایی اولیه
- دین‌های اروپای کلاسیک: دین یونانی و دین رومی
- کیش مزدیسنی و تحولات آن از آغاز تا کنون
- آشنایی با کیش مانوی و فرق‌گنوسی در هزاره نخست میلادی
- آشنایی با دین یهود و تحولات آن تا عصر حاضر
- آشنایی با مبانی و تاریخ دین مسیحیت و تحولات آن تا کنون
- دین اسلام: پیدایش، گسترش و تحولات آن تا کنون
- آشنایی با آیین بودا و تحولات آن در خاور دور
- آیین تائو و کنفوسیوسی در چین

• آیین شینتو و تأثیر آن در فرهنگ و جامعه ژاپن

(ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ارائه درس بوسیله استاد متخصص علوم تاریخی آشنا با محورهای اصلی سرفصل؛ برگزاری گفت‌وگوهای علمی؛ انجام تمرین‌های نوشتاری (یادداشت و مقاله‌های کوتاه علمی)؛ ارائه مباحث منتخب بوسیله دانشجویان با استفاده از فناوری‌های جدید؛ آموزش شیوه‌های جستجو در منابع متنوع متنی و غیرمتنی و چگونگی استخراج داده‌های علمی؛ حضور فعال در سفر، بازدیدهای علمی، نشست‌ها و همایش‌های تخصصی و تدوین گزارش‌های مربوطه؛

(ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

ارزیابی مستمر؛ آزمون میان‌نیم‌سال؛ آزمون نوشتاری پایان نیم‌سال؛ تحقیق پایانی؛ ارزیابی مجموعه فعالیت‌های کلاسی.

(ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

سفر علمی برای بازدید حداقل یکی از اماکن مقدس مسیحیت یا یهود یا زرتشتی، اینترنت، نرم افزارهای آموزشی و نمایش فیلم‌های آموزشی.

(چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. ادیان و مذاهب در ایران باستان (۱۳۹۴) کتابیون مزداپور ... [و دیگران]؛ تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت)، مرکز تحقیق و توسعه علوم انسانی.
۲. آزادگان، جمشید (۱۳۸۹) تاریخ ابتدایی ادیان، تهران، سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت).
۳. آشتیانی، جلال‌الدین (۱۳۸۶) تحقیقی در دین یهود. تهران: نگارش.
۴. آدلر، جوزف (۱۳۸۳) دین‌های چینی. ترجمه: حسن افشار. تهران: نشر مرکز.
۵. اونو، موتونوری (۱۳۸۲) شین تو: راه کامی. تهران: موسسه نگاه معاصر.
۶. ایزدی، مهرداد (۱۳۸۱) آشنایی با ادیان قدیم اروپا، تهران: محور.
۷. بويس، مری (۱۳۹۳) تاریخ کیش زرتشت، ترجمه همایون صنعتی‌زاده. تهران: گستره.
۸. تاراپوروالا، دستور (۱۳۷۹) آیین مانوی، تهران: فروهر.
۹. شارپ، اریک (۱۳۹۴) تاریخچه دین‌شناسی تطبیقی، ترجمه عبدالرحیم گواهی. قم: دانشگاه ادیان و مذاهب.
۱۰. شاله، فیلیسین (۱۳۴۴) تاریخ مختصر ادیان بزرگ، ترجمه با اضافات: منوچهر خدایار محبی، تهران، دانشگاه تهران.
۱۱. گواهی، عبدالرحیم (۱۳۹۸) درآمدی بر تاریخ ادیان در قرآن، قم، موسسه بوستان کتاب.
۱۲. ناس، جان بی (۱۳۷۹) تاریخ جامع ادیان، ترجمه: علی اصغر حکمت، تهران، انتشارات علمی و فرهنگی، ویراست سوم به بعد.
۱۳. واخ، یواخیم (۱۳۹۴) جامعه‌شناسی دین، ترجمه: جمشید آزادگان، تهران، سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت).

تاریخ عرفان و تصوف در ایران		عنوان درس به فارسی:
نوع درس و واحد	History of Mysticism and Sufism in Iran	عنوان درس به انگلیسی:
پایه ☐ نظری ☒		دروس پیش‌نیاز:
تخصصی ☐ عملی ☐		دروس هم‌نیاز:
اختیاری ☒ نظری-عملی ☐	۲	تعداد واحد:
رساله / پایان‌نامه ☐	۳۲	تعداد ساعت:

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی:

آشنائی با مفاهیم، پیشینه عرفان و تصوف، مکاتب عرفانی و جریان‌های فکری مربوطه.

ب) اهداف ویژه:

دانشجو باید بتواند:

۱. مسائل تاریخی مرتبط با جریان عرفان و تصوف در طول تاریخ ایران را نام ببرد؛
۲. مکاتب اصلی عرفانی در ایران را معرفی کند؛
۳. مهمترین و شاخص‌ترین عارفان و متصوفان بزرگ را معرفی کند؛
۴. منابع اصلی و مطالعات انجام یافته پیرامون تاریخ عرفان، تصوف و مکاتب عرفانی در ایران را نام ببرد؛

پ) سرفصل‌ها:

- تعریف عرفان و تصوف و مکاتب عرفانی و مفاهیم اصلی آن؛
- قلمروهای تاریخ عرفان و تصوف و مکاتب عرفانی در تاریخ ایران و جهان اسلام؛
- منابع اصلی و پژوهش‌های انجام شده درباره تاریخ عرفان و تصوف و مکاتب عرفانی در تاریخ ایران و جهان اسلام و بررسی انتقادی رویکردهای کلان‌هریک از این پژوهش‌ها؛
- تاریخ عرفان و تصوف و مکاتب عرفانی پیش از اسلام؛
- شناسائی و دسته‌بندی جریان‌های اصلی تاریخ عرفان و تصوف و مکاتب عرفانی در ایران؛
- معرفی برجسته‌ترین عارفان ایرانی؛
- سیر تحول و تطور عرفان و تصوف در تاریخ ایران؛
- نسبت عرفان شیعی و عرفان سنی با مسایل سیاسی و اجتماعی؛
- نهادها، ساختارها، تشکیلات تصوف (قطب، سلسله، زاویه، خانقاه، رباط، و ...)؛ میراث عرفان و تصوف در ساختارهای تمدنی جهان اسلام و جوامع مسلمان؛
- نقش عارفان و صوفیان در تحولات تاریخ سیاسی، اجتماعی ایران در دوران اسلامی؛
- گونه‌شناسی طریق صوفیانه (شیعی، سنی، شریعی، غیر شریعی و ...)
- جریان‌های عرفانی دهه‌های پایانی قرن چهاردهم خورشیدی.
- کاربست متن‌های عرفانی در مطالعات تاریخی.
- بررسی انتقادی عرفان‌های غیردینی در ایران معاصر.

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ارائه دروس بوسیله استاد متخصص علوم تاریخی آشنا با محورهای اصلی سرفصل؛ برگزاری گفت‌وگوهای علمی؛ انجام تمرین‌های نوشتاری (یادداشت و مقاله‌های کوتاه علمی)؛ ارائه مباحث منتخب بوسیله دانشجویان با استفاده از فناوری‌های جدید؛ آموزش شیوه‌های جستجو در منابع متنوع متنی و غیرمتنی و چگونگی استخراج داده‌های علمی؛ حضور فعال در نشست‌ها و همایش‌های تخصصی و تدوین گزارش‌های مربوطه؛

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

ارزیابی مستمر؛ آزمون میان‌نیم‌سال؛ آزمون نوشتاری پایان نیم‌سال؛ تحقیق پایانی؛ ارزیابی مجموعه فعالیت‌های کلاسی.

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

اینترنت، نرم‌افزارهای آموزشی، نمایش فیلم‌های آموزشی

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. اقبالی، حسن (۱۳۸۳) عرفان در ادیان و تاریخ؛ تهران: رادمهر.
۲. دایره‌المعارف جنبش‌های دینی نوظهور (۱۴۰۰) پیتربی. کلارک؛ مقدمه و ترجمه از هادی و کیلی؛ تهران: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.
۳. زرین کوب، عبدالحسین (۱۳۸۹) ارزش و میراث صوفیه؛ تهران: امیرکبیر.
۴. زرین کوب، عبدالحسین (۱۳۹۳) جستجو در تصوف ایران؛ تهران، امیرکبیر.
۵. زرین کوب، عبدالحسین (۱۳۹۳) دنباله جستجو در تصوف ایران؛ تهران، امیرکبیر.
۶. سجادی، ضیاءالدین (۱۳۸۸) مقدمه‌ای بر مبانی عرفان و تصوف؛ تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت).
۷. شریفی، احمدحسین (۱۳۹۵) بررسی و نقد عرفان‌های نوظهور، قم: مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی (ص).
۸. شیخی، کامل مصطفی (۱۳۵۹) تشیع و تصوف تا آغاز سده دوازدهم هجری؛ ترجمه علیرضا ذکاوتی قراگزلو؛ تهران، امیرکبیر.
۹. شیمیل، آنه‌ماری (۱۳۹۴) ابعاد عرفانی اسلام؛ ترجمه: عبدالرحیم گواهی؛ تهران: دفتر نشر فرهنگ اسلامی.
۱۰. صدوقی سها، منوچهر (۱۳۸۳) فوائد: حاوی چهل گفتار در عرفان و فلسفه و تصوف و تاریخ آن؛ تهران: آفرینش.
۱۱. کتاب‌شناسی تاریخ عرفان (۱۳۹۳) مرکز پژوهشی دایره‌المعارف علوم عقلی اسلامی وابسته به موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)؛ موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)، انتشارات.
۱۲. مطهری، مرتضی (۱۳۶۶) خدمات متقابل اسلام و ایران؛ تهران، صدرا.
۱۳. منابع و روش تحقیق در ادبیات و فرهنگ ایران و تاریخ تصوف اسلامی (۱۳۸۸) به کوشش فرهاد عطایی؛ تهران: سخن.
۱۴. نیکلسون، رنلد الین (۱۳۷۹) تصوف اسلامی و رابطه انسان و خدا؛ ترجمه محمدرضا شفیعی کدکنی، تهران: سخن.
۱۵. وکیلی، هادی (۱۳۹۸) عرفان تطبیقی / ترجمه و تدوین هادی و کیلی؛ تهران: موسسه فرهنگی دانش و اندیشه معاصر.
۱۶. وکیلی، هادی (۱۳۹۵) درآمدی تحلیلی - انتقادی به جنبش‌های نوظهور دینی - معنوی؛ تهران: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.

عنوان درس به فارسی:		نقد متون در مطالعات تاریخی	
عنوان درس به انگلیسی:		Critique of Texts in Historical Studies	
دروس پیش‌نیاز:		نوع درس و واحد	
دروس هم‌نیاز:		☐ پایه	☐ نظری
تعداد واحد:	۲	☐ تخصصی	☐ عملی
تعداد ساعت:	۴۸	☒ اختیاری	☒ نظری-عملی
		☐ رساله / پایان‌نامه	

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی:

آشنایی با شیوه‌های نقد متن برای بررسی و تحلیل متون و به ویژه شیوه‌های نقد تاریخی متن.

ب) اهداف ویژه:

دانشجو باید بتواند:

۱. اصول و کلیات تفاوت متن‌های تاریخی با غیر تاریخی را شرح دهد.
۲. روش‌های گوناگون و اجزای اصلی هریک از شیوه‌های نقد متون تاریخی را نام ببرد.
۳. بتواند شیوه‌های گوناگون نقد و بررسی متن را در یک متن یکسان به کار برده و نتایج را با یکدیگر مقایسه کند.
۴. ارتباط استخراج انواع داده‌ها و تحلیل‌های سیاسی، فرهنگی، اقتصادی، اجتماعی از متن‌های تاریخی با روش‌های گوناگون نقد متن را بیان کند.

پ) سرفصل‌ها:

- کلیات، مفاهیم اصلی، موضوعات مرتبط با متن و نقد متن
- جایگاه نقد متن در مطالعات تاریخی
- نقد درونی و نقد بیرونی متن
- تاریخچه نقد متن در غرب و جهان اسلام
- ارتباط نقد متن با حوزه‌های تفسیر و تاویل متن
- روش‌های بازخوانی متون کلاسیک (متقدم)
- روابط بینامتنی و نقد متون تاریخی
- ترامتیت و نقد متون تاریخی
- اصالت متن‌های تاریخی
- سازگاری و ناسازگاری در متن‌های تاریخی
- زبان متن‌های تاریخی
- روش‌های فهم متن
- روش‌های تحلیل متن
- آشنایی با شیوه‌های تدوین متن

مؤلف و نقد متن تاریخی

• نقد تاریخی و نقدهای غیر تاریخی: اصول و روش‌ها

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ارائه دروس بوسیله استاد متخصص علوم تاریخی آشنا با محورهای اصلی سرفصل؛ برگزاری گفت‌وگوهای علمی؛ انجام تمرین‌های نوشتاری (یادداشت و مقاله‌های کوتاه علمی)؛ ارائه مباحث منتخب بوسیله دانشجویان با استفاده از فناوری‌های جدید؛ آموزش شیوه‌های جستجو در منابع متنوع متنی و غیرمتنی و چگونگی استخراج داده‌های علمی؛ حضور فعال در نشست‌ها و همایش‌های تخصصی و تدوین گزارش‌های مربوطه؛

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

ارزیابی مستمر؛ آزمون میان‌نیم‌سال؛ آزمون نوشتاری پایان نیم‌سال؛ تحقیق پایانی؛ ارزیابی مجموعه فعالیت‌های کلاسی.

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

نمایش فیلم‌های آموزشی

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. احمدی، بابک (۱۳۸۹) ساختار و تاویل متن، تهران، مرکز.
۲. ایزدی، مهدی (۱۳۹۴) روش‌شناسی نقد متن حدیث: (با رویکرد تطبیق بر نمونه‌ها)، تهران، دانشگاه امام صادق (ع).
۳. پاکتچی، احمد (۱۳۹۱) درس گفتارهایی درباره نقد متن، تنظیم و ویرایش صالح زارعی؛ تهران: دانشگاه امام صادق (ع).
۴. پاکتچی، احمد (۱۳۹۲) روش‌شناسی تاریخ، تنظیم و ویرایش صالح زارعی؛ تهران: دانشگاه امام صادق (ع).
۵. پاینده، حسین (۱۳۹۷) نظریه و نقد ادبی، تهران: سمت. ۲ جلد.
۶. سلدن، رمان (۱۳۹۲) راهنمای نظریه ادبی معاصر، پیترویدوسون، ترجمه: عباس مخبر، تهران، طرح نو.
۷. کارول، نوئل (۱۳۹۳) درباره نقد؛ گذری بر فلسفه نقد؛ ترجمه: صالح طباطبایی؛ تهران، نی.
۸. لی، آلیسون (۱۳۸۸) فرهنگ و متن: گفتمان و روش‌شناسی پژوهش اجتماعی و مطالعات فرهنگی/ویراسته آلیسون لی و کیت پوینتون؛ ترجمه حسن چاوشیان. تهران، پژوهشکده مطالعات فرهنگی و اجتماعی: دانشگاه امام صادق (ع).
۹. نامورمطلق، بهمن (۱۳۹۵) بینامتنیت از ساختارگرایی پسامدرنیسم؛ تهران، سخن.
۱۰. هلیدی، مایکل (۱۳۹۳) زبان، بافت، متن، رقیه حسن؛ ترجمه: مجتبی منشی زاده و طاهره ایشانی؛ تهران، نشر علمی.

عنوان درس به فارسی:		تاریخ آسیای غربی و مصر در دوران باستان	
عنوان درس به انگلیسی:		The History of Western Asia and Egypt in Ancient Ages	
دروس پیش‌نیاز:		پایه ☐	نظری ☒
دروس هم‌نیاز:		تخصصی ☐	عملی ☐
تعداد واحد:	۲	اختیاری ☒	نظری-عملی ☐
تعداد ساعت:	۳۲	رساله / پایان‌نامه ☐	

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی:

آشنایی با تحولات تاریخی و تمدنی مناطق میان‌رودان، آسیای صغیر، فینیقیه و مصر باستان.

ب) اهداف ویژه:

دانشجو باید بتواند:

۱. ادوار مهم تاریخ میان‌رودان را به تفکیک دولت‌های حاکم بر منطقه بر شمرد.
۲. حکومت‌های حاکم بر منطقه ماوراء فرات را نام برده و ویژگی‌های مهم هریک را بر شمرد.
۳. ادوار مهم تاریخ مصر باستان را نام ببرد.
۴. میراث تمدن و فرهنگ میان‌رودان و مصر باستان را در جهان پساباستان شرح دهد.
۵. تاثیر و تاثیرهای اصلی سرزمین‌های مجاور در مؤلفه‌های سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی مردمان پهنه سرزمینی ایران را به تفکیک نام ببرد.

پ) سرفصل‌ها:

- منابع اصلی تاریخ میان‌رودان
- فرایند شکل‌گیری دولت در جهان باستان آغازین
- تاریخ سیاسی دولت‌شهرهای میان‌رودانی در دوره دودمان‌های آغازین سومر و جامعه و فرهنگ سومری
- دولت‌های اکدی و نوسومری: شکل‌گیری سرزمین یکپارچه میان‌رودان در پایان هزاره سوم ق.م.
- فراز و فرود دولت بابل کهن در نیمه نخست هزاره دوم ق.م.
- آشوریان و کاسیان: پادشاهی‌های متقارن در میان‌رودان شمالی و جنوبی در هزاره دوم ق.م.
- «فروپاشی عصر مفرغ» در جهان باستان
- دولت‌های نوآشوری و نوبابلی در هزاره نخست ق.م.
- دین و حیات اجتماعی و فرهنگی میان‌رودان عصر باستان
- منابع اصلی تاریخ آسیای صغیر، فینیقیه
- فرهنگ و تمدن هیتی در آسیای صغیر
- دولت‌های ماوراء فرات در هزاره‌های دوم و یکم ق.م.
- منابع اصلی تاریخ مصر باستان
- شکل‌گیری تمدن مصر در روزگار پادشاهی کهن و میانه

- امپراتوری مصر در دوره پادشاهی نو تا پایان هزاره یکم ق.م.
- دین و حیات اجتماعی و فرهنگی در مصر باستان

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ارائه دروس بوسیله استاد متخصص علوم تاریخی آشنا با محورهای اصلی سرفصل؛ برگزاری گفت‌وگوهای علمی؛ انجام تمرین‌های نوشتاری (یادداشت و مقاله‌های کوتاه علمی)؛ ارائه مباحث منتخب بوسیله دانشجویان با استفاده از فناوری‌های جدید؛ آموزش شیوه‌های جستجو در منابع متنوع متنی و غیرمتنی و چگونگی استخراج داده‌های علمی؛ حضور فعال در نشست‌ها و همایش‌های تخصصی و تدوین گزارش‌های مربوطه؛

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

ارزیابی مستمر؛ آزمون میان‌نیم‌سال؛ آزمون نوشتاری پایان نیم‌سال؛ تحقیق پایانی؛ ارزیابی مجموعه فعالیت‌های کلاسی.

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

نمایش فیلم‌های آموزشی

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. استیل، فیلیپ (۱۳۹۸) تاریخ فرهنگ و تمدن بین‌النهرین، مترجم محمدصادق شریعتی. تهران: سبزان.
۲. اسنپ، استیون آر (۱۴۰۱) دایره‌المعارف مصور مصر باستان؛ مترجم الهام شوشتری‌زاده؛ ویراستار علمی علیرضا عسگری؛ تهران: نشر سایان.
۳. بوترو، ژان (۱۳۸۷) مذهب در بین‌النهرین باستان، ترجمه خشایار بهاری. تهران: فرزین.
۴. بهمنش، احمد (۱۳۳۹) تاریخ ملل قدیم آسیای غربی: از آغاز تا روی کار آمدن پارس‌ها. تهران: دانشگاه تهران.
۵. جی.بی. بری، اس.ا. کوک، اف. ای. ادکاک (۱۳۹۲) تاریخ جهان باستان کمبریج: هیتی‌ها، تهران: مهتاب.
۶. دریوتن اتین ماری و ژاک وان‌دیه (۱۳۳۶) تاریخ مصر قدیم، ترجمه: احمد بهمنش. تهران: دانشگاه تهران.
۷. ژیران، فلیکس (۱۳۹۲) اساطیر آشور و بابل، ترجمه ابوالقاسم اسماعیل‌پور. تهران: کاروان.
۸. شی‌یرا، ادوارد (۱۳۷۵) الواح بابل، ترجمه علی‌اصغر حکمت. تهران: شرکت انتشارات علمی و فرهنگی.
۹. مجیدزاده، یوسف (۱۳۷۶-۱۳۷۹) تاریخ و تمدن بین‌النهرین (۳ جلد). تهران: مرکز نشر دانشگاهی.
۱۰. گرنی، اولیور رابرت (۱۳۷۱) هیتی‌ها، ترجمه رقیه بهزادی. تهران: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.
۱۱. نیسن، هانس-یورگ (۱۴۰۰) تاریخ مختصر میان‌رودان: از بین‌النهرین باستان تا عراق امروز؛ و پیتر هاینه؛ ترجمه کامیار عبدی، تهران: ندای تاریخ.

عنوان درس به فارسی:		تاریخ محلی	
عنوان درس به انگلیسی:		Local History	
دروس پیش‌نیاز:		نظری ☒	پایه ☐
دروس هم‌نیاز:		عملی ☐	تخصصی ☐
تعداد واحد:	۲	نظری-عملی ☐	اختیاری ☒
تعداد ساعت:	۳۲	رساله / پایان‌نامه ☐	

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی:

آشنایی با مفهوم، کارکرد و چگونگی استخراج داده‌ها از متون تاریخ محلی

ب) اهداف ویژه:

دانشجو باید بتواند:

۱. ارزش و اهمیت تاریخ‌های محلی را از منظرهای گوناگون شرح دهد.
۲. ویژگی‌های نظری و موضوعی تاریخ‌نگاری محلی را به تفکیک نام ببرد.
۳. شیوه‌های مختلف تاریخ‌نگاری محلی و گونه‌شناسی داده‌های مستخرج از این تاریخ‌نگاری‌ها را شرح دهد؛
۴. درباره روش تحقیق بین رشته‌ای تاریخ محلی توضیح دهد.
۵. مقاله‌ای با محوریت تاریخ محلی زندگی خود و بر اساس رویکردها و روش‌های این حوزه تهیه کند.

پ) سرفصل‌ها:

- تعریف، قلمرو و اهمیت تاریخ محلی (اهمیت تاریخ محلی در برنامه توسعه ملی و منطقه‌ای؛ حفظ میراث محلی در کنار میراث ملی؛ روایت تاریخ محلی به موازات موضوعات تاریخی)
- انواع منابع پژوهش در تاریخ محلی (انواع زندگی‌نامه‌ها؛ تاریخ‌های عمومی و دودمانی؛ متون جغرافیایی؛ متون ادبی (نظم و نثر)؛ اسناد محلی؛ منابع مادی؛ سفرنامه‌ها و خاطرات؛ یافته‌های باستان‌شناختی و...)
- مسائل، موضوعات و مفاهیم اصلی در تاریخ محلی
- ساختار و سبک‌های اصلی در تاریخ‌نگاری محلی
- روش و رویکردهای اصلی در تاریخ محلی
- نسبت تاریخ محلی با تاریخ ملی، جغرافیای تاریخی، تاریخ شهر و قوم‌نگاری
- جغرافیای تاریخ‌نگاری محلی ایران تا دوره معاصر (ایالت، ولایت، شهر و روستا، ایل، محله، خانواده)
- تحولات تاریخ‌نگاری، تمایز و تشابه تاریخ محلی پیشامدرن و تاریخ‌نگاری محلی جدید
- تاریخ اجتماعی و تاریخ محلی
- بررسی ادوار تاریخ‌نگاری محلی در ایران: ایران باستان؛ ایران دوره میانه؛ ایران معاصر
- موضوع‌شناسی و تنوع آن در تاریخ محلی (ولادت و مرگ، زندگی روزمره، آموزش، حرف و اصناف، تغییرات معماری محلات، نهادهای گوناگون، فرهنگ عامه، بهداشت، غذا و پوشاک، قوانین و سیاست و سیاست‌مداران محلی و...)

بررسی نمونه‌های برجسته تاریخ محلی در کلاس

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ارائه دروس بوسیله استاد متخصص علوم تاریخی آشنا با محورهای اصلی سرفصل؛ برگزاری گفت‌وگوهای علمی؛ انجام تمرین‌های نوشتاری (یادداشت و مقاله‌های کوتاه علمی)؛ ارائه مباحث منتخب بوسیله دانشجویان با استفاده از فناوری‌های جدید؛ آموزش شیوه‌های جستجو در منابع متنوع متنی و غیرمتنی و چگونگی استخراج داده‌های علمی؛ حضور فعال در سفر، بازدیدهای علمی، نشست‌ها و همایش‌های تخصصی و تدوین گزارش‌های مربوطه؛

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

ارزیابی مستمر؛ آزمون میان‌نیم‌سال؛ آزمون نوشتاری پایان نیم‌سال؛ تحقیق پایانی مربوط به تاریخ محل سکونت یا تحصیل (الزامی)؛ ارزیابی مجموعه فعالیت‌های کلاسی.

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

سفر علمی، اینترنت، نرم‌افزارهای آموزشی، نمایش فیلم‌های آموزشی

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. آژند، یعقوب (۱۳۸۰) سیری در تاریخ‌نگاری محلی در ایران، کتاب ماه تاریخ و جغرافیا، خرداد-تیر، شماره ۴۵-۴۴.
۲. بیکر، الن، اچ و.. (۱۳۹۲) جغرافیا و تاریخ (پیوند مرزها) ترجمه مرتضی گودرزی، تهران، پژوهشکده تاریخ اسلام.
۳. بیهقی، علی بن زید (۱۳۹۶) تاریخ بیهق؛ مقدمه، تصحیح و تحشیه و فهرست‌ها از سید کلیم‌الله حسینی؛ با دو گفتار از محمد قزوینی، احمد بهمنیار؛ به اهتمام عبدالکریم جریزه‌دار؛ تهران: اساطیر.
۴. خیراندیش، عبدالرسول (۱۳۸۰) تاریخ شهری و موقعیت تاریخ‌های محلی در تاریخ‌نگاری ایرانی، کتاب ماه تاریخ و جغرافیا، خرداد-تیر، شماره ۴۵-۴۴.
۵. خیراندیش، عبدالرسول (۱۳۸۰) صورت‌شناسی تاریخ‌های محلی، کتاب ماه تاریخ و جغرافیا، مرداد-شهریور، شماره ۴۴۶-۴۷.
۶. قنوت، عبدالرحیم (۱۳۹۳) تاریخ‌نگاری محلی در دوره اسلامی (تا سده هفتم)، تهران، سمت.
۷. روزنتال، فرنانس (۱۳۶۸/۱۳۶۵) تاریخ تاریخ‌نگاری در اسلام، ترجمه اسدالله آزاد، مشهد، آستان قدس رضوی.
۸. زینلی، بهمن (۱۳۹۸) تاریخ‌نگاری محلی ایران در دوره اسلامی: از سقوط عباسیان تا پایان صفویان (۶۵۶-۱۱۳۵ق) قم: پژوهشگاه حوزه و دانشگاه.
۹. شهیدی‌پاک، محمدرضا (۱۴۰۰) تاریخ اجتماعی قم، تاریخ محلی قم، جغرافیای تاریخی قم از اسلام تا سقوط آل‌بویه؛ قم: سرای کتاب.
۱۰. صالحی، نصرالله (۱۳۸۰) کتاب‌شناسی توصیفی تاریخ‌های محلی (منابع و متون)، کتاب ماه تاریخ و جغرافیا، خرداد-تیر، شماره ۴۵-۴۴.
۱۱. کامن، کارول (۱۴۰۱) در باب تاریخ محلی؛ مترجمان مرتضی نورانی، زهره رضائی؛ تهران: پژوهشکده تاریخ اسلام.
۱۲. گوردوم ایست، دابلو (۱۳۹۲) تاریخ در بستر جغرافیا، ترجمه حسین حاتمی‌نژاد، حمیدرضا پیغمبر، تهران: پژوهشکده تاریخ اسلام.
۱۳. یوسفی‌فر، شهرام (۱۳۹۰) جستارهایی در مناسبات شهر و شهرنشینی دوره سلجوقیان؛ تهران: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.
۱۴. مجله علمی-پژوهشی مطالعات تاریخی محلی، دانشگاه پیام نور (مقالات گوناگون)

تاریخ و ادبیات		عنوان درس به فارسی:
نوع درس و واحد		عنوان درس به انگلیسی:
☐ پایه	☒ نظری	دروس پیش‌نیاز:
☐ تخصصی	☐ عملی	دروس هم‌نیاز:
☒ اختیاری	☐ نظری-عملی	تعداد واحد:
☐ رساله / پایان‌نامه		تعداد ساعت:
		۲
		۳۲

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی:

آشنایی با ماهیت چندگانه دانش تاریخ و فهم پیوندهای میان‌رشته‌ای تاریخ و ادبیات

ب) اهداف ویژه:

دانشجو باید بتواند:

۱. ارتباط میان دو حوزه ادبیات و تاریخ در ساحت متون توضیح دهد.
۲. مهمترین دیدگاه‌های جهانی مرتبط با حوزه ادبیات و ارتباط آن با تاریخ را نام ببرد.
۳. شیوه‌های بررسی متون ادبی برای کشف روابط و تحولات تاریخی را برشمرد.
۴. رویکردهای اصلی مطالعاتی ادبیات در تاریخ و بالعکس را نام ببرد و شرح دهد.

پ) سرفصل‌ها:

- مفاهیم اصلی، موضوعات و مسائل بنیادی در رابطه دانش تاریخ با ادبیات
  - نظریه تاریخ ادبیات
  - تاریخ ادبیات‌نگاری در ایران و جهان
  - تاریخ سبک‌ها و گونه‌های ادبی
  - تاریخ و نظریه ادبی
  - تاریخ‌گرایی نوین
  - ایدئولوژی و شیوه‌های تولید ادبیات و تاریخ
  - ادبیات مهاجرت، پسااستعمارگرایی و تاریخ
  - تحلیل گفتمان
  - روایت‌شناسی کلاسیک
  - روایت‌شناسی‌های پساکلاسیک: روایت‌شناسی تاریخ‌نگارانه
  - تاریخ و روایت (۱) از تاریخ به ادبیات
  - تاریخ و روایت (۲) از ادبیات به تاریخ
  - تخیل ادبی و تاریخ‌نگاری و مهارت داستان‌نویسی تاریخی
  - حماسه و تاریخ؛ سوگ و تاریخ
- تاریخ و ادبیات عامیانه

- ادبیات عامه پسند در دوره معاصر
- رمان تاریخی
- واقعیت تاریخی و داستانی

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ارائه دروس بوسیله استاد متخصص علوم تاریخی آشنا با محورهای اصلی سرفصل؛ برگزاری گفت‌وگوهای علمی؛ انجام تمرین‌های نوشتاری (یادداشت و مقاله‌های کوتاه علمی)؛ ارائه مباحث منتخب بوسیله دانشجویان با استفاده از فناوری‌های جدید؛ آموزش شیوه‌های جستجو در منابع متنوع متنی و غیرمتنی و چگونگی استخراج داده‌های علمی؛ حضور فعال در نشست‌ها و همایش‌های تخصصی و تدوین گزارش‌های مربوطه؛

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

ارزیابی مستمر؛ آزمون میان‌نیم‌سال؛ آزمون نوشتاری پایان نیم‌سال؛ تحقیق پایانی؛ ارزیابی مجموعه فعالیت‌های کلاسی.

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

نمایش فیلم‌های آموزشی

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. تودوروف، تزوتان (۱۳۷۹) بوطیقای ساختارگرا، ترجمه محمد نبوی، تهران: آگاه.
۲. دانشنامه نظریه‌های روایت (۱۳۹۶) ویرایش دیوید هرمان، منفرد یان و ماری لور رایان، گردآوری، به کوشش محمد راغب، تهران: انتشارات نیلوفر.
۳. درباره تاریخ ادبیات (۱۳۹۶) به کوشش ناصرقلی سارلی و مهدی احمدی، تهران: سمت.
۴. رابرتز، جفری (۱۳۸۹) تاریخ و روایت، ویراستار جفری رابرتز، مترجم: جلال فرزانه‌دهکردی، تهران، دانشگاه امام صادق (ع).
۵. راغب، محمد (۱۳۹۴) روایت‌شناسی تاریخ‌نگارانه تاریخ بیهقی، تهران: پژوهشکده تاریخ اسلام.
۶. زرقانی، سیدمهدی (۱۳۹۰) تاریخ ادبی ایران و قلمرو زبان فارسی: تطور و دگردیسی ژانرها تا میانه سده پنجم: به انضمام نظریه تاریخ ادبیات، تهران: سخن.
۷. همو و محمودرضا قربان‌صباغ (۱۳۹۷) نظریه ژانر (نوع ادبی): رویکرد تحلیلی - تاریخی، تهران: هرمس.
۸. سیدی، سیدحسین (۱۳۸۹) بررسی انتقادی تاریخ ادبیات‌نگاری در ادب عربی، تهران: سخن.
۹. فتوحی، محمود (۱۳۸۷) نظریه تاریخ ادبیات، تهران: سخن.
۱۰. کلارک، الیزابت (۱۳۹۷) تاریخ، متن، نظریه: مورخان و چرخش زبانی، ترجمه سیدهاشم آقاجری، تهران، نشر مروارید.
۱۱. لوکاج، گئورگ (۱۳۹۳) رمان تاریخی، ترجمه امید مهرگان، تهران، ثالث.
۱۲. لوکاج، جرج (۱۳۸۱) نظریه رمان، ترجمه حسن مرتضوی، تهران: قصه.
۱۳. لوکاج، جرج (۱۳۹۷) جامعه‌شناسی رمان، ترجمه محمدجعفر پوینده، تهران: ماهی.
۱۴. یان، مانفرد (۱۳۹۷) روایت‌شناسی: مبانی نظریه روایت، ترجمه محمد راغب، تهران: انتشارات ققنوس.

عنوان درس به فارسی:		تاریخ نهادها و سازمان‌های مدنی در تاریخ معاصر ایران	
عنوان درس به انگلیسی:		History of Civil Institutions and Organizations in the Contemporary History of Iran	
دروس پیش‌نیاز:		پایه ☐	نظری ☒
دروس هم‌نیاز:		تخصصی ☐	عملی ☐
تعداد واحد:	۲	اختیاری ☒	نظری-عملی ☐
تعداد ساعت:	۳۲	رساله / پایان‌نامه ☐	

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی:

کسب مهارت‌های لازم در نگارش تاریخ سازمان‌ها، نهادها و نیز توانائی دسته‌بندی و گونه‌شناسی انواع نهادها و سازمان‌ها.

ب) اهداف ویژه:

دانشجو باید بتواند:

۱. مهمترین شیوه‌های دسترسی به اسناد و منابع تاریخ نهادها و سازمان‌های مختلف را نام ببرد.
۲. اصول و قواعد اساسی تاریخ سازمان‌ها و نهادها را شرح دهد.
۳. سازمان‌ها و نهادهای مهم تاریخ ایران را دسته‌بندی و گونه‌شناسی کند.
۴. سبک‌های مختلف تاریخ‌نگاری سازمان‌ها و نهادها را معرفی کند.

پ) سرفصل‌ها:

- مسائل، مفاهیم و موضوعات اصلی در تاریخ‌نگاری سازمان‌ها و نهادها
- منابع و پژوهش‌های اصلی و روش‌های پژوهش در تاریخ سازمان‌ها و نهادها
- اهمیت، ضرورت و کارکرد تاریخ سازمان‌ها و نهادها
- تشکیلات اداری در ایران باستان
- تشکیلات اداری و دیوانی در ایران از ورود اسلام به ایران تا تأسیس حکومت قاجاریه
- گونه‌شناسی و دسته‌بندی نهادها و سازمان‌ها در ایران از ورود اسلام به ایران تا تأسیس حکومت قاجاریه
- نهادهای آموزشی مدرن در ایران (مدرسه‌ها، موسسه‌های آموزش عالی، دانشگاه‌ها و...)
- نهادهای نظامی جدید در ایران (مدرسه‌ها و آموزشگاه‌های نظامی، پادگان‌ها، لشکرها، تأسیسات نظامی و...)
- تاریخ سازمان‌های قضائی و نهادهای حقوقی در ایران معاصر (دادگستری‌ها، سازمان ثبت اسناد و املاک، زندان‌ها، قوه قضائیه، کانون و کلا و...)
- تاریخ نهادهای بهداشتی (بیمارستان‌ها، تیمارستان‌ها، مجتمع‌های پزشکی و...)
- تاریخ نهادهای اقتصادی (تجارتخانه‌ها، شرکت‌های صادرات و واردت، گمرکات، بانک‌ها و...)
- تاریخ کارخانه‌ها و صنایع جدید
- تاریخ نهادهای سیاسی جدید (پارلمان، احزاب سیاسی، تشکل‌ها و...)

- نهادهای خدماتی (شرکت‌های بیمه، راه و حمل و نقل، فروشگاه‌های بزرگ و...)
- نهادها و سازمان‌های کشاورزی (مجتمع‌های کشت و صنعت، دامداری‌ها و...)
- وزارتخانه‌ها و سازمان‌ها و اداره‌های دولتی؛
- سازمان‌ها و نهادهای خصوصی (اوقاف و امور خیریه و...)
- نهادها و سازمان‌های نیمه دولتی (شهرداری‌ها، آتش‌نشانی‌ها، کمیته امداد امام خمینی و...)
- نهادهای غیردولتی (سمن‌ها و...).

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ارائه درس بوسیله استاد متخصص علوم تاریخی آشنا با محورهای اصلی سرفصل؛ برگزاری گفت‌وگوهای علمی؛ انجام تمرین‌های نوشتاری (یادداشت و مقاله‌های کوتاه علمی)؛ ارائه مباحث منتخب بوسیله دانشجویان با استفاده از فناوری‌های جدید؛ آموزش شیوه‌های جستجو در منابع متنوع متنی و غیرمتنی و چگونگی استخراج داده‌های علمی؛ حضور فعال در نشست‌ها و همایش‌های تخصصی و تدوین گزارش‌های مربوطه؛

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

ارزیابی مستمر؛ آزمون میان‌نیم‌سال؛ آزمون نوشتاری پایان نیم‌سال؛ تحقیق پایانی؛ ارزیابی مجموعه فعالیت‌های کلاسی.

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

اینترنت و نرم افزارهای آموزشی و نمایش فیلم‌های آموزشی

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. تاج‌بخش، حسن (۱۳۷۹) تاریخ بیمارستان‌های ایران از آغاز تا عصر حاضر، تهران، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.
۲. جونز، جفری (۱۳۹۳) تاریخچه بانک شاهی در ایران، ترجمه‌ی ناصر موفقیان، انجمن ایرانی تاریخ.
۳. خزایی، یعقوب (۱۳۹۵) فرآیند ساخت یابی نهاد زندان از مشروطه تا پایان پهلوی اول؛ تهران، نشر آگه.
۴. تاریخ بنگاه‌داری (۱۳۹۹) جفری جونز، جانانان زیتلین؛ ترجمه محمدرضا فرهادی‌پور، تهران: شیرازه کتاب ما، ۲ جلد.
۵. زرگری‌نژاد، غلامحسین (۱۳۹۸) تاریخ دانشگاه تهران، غلامحسین زرگری نژاد، منصور صفت گل و محمدباقر وثوقی؛ تهران، دانشگاه تهران.
۶. سعیدی، علی‌اصغر (۱۳۹۵) موقعیت تجار و صاحبان صنایع در ایران عصر پهلوی: زندگی و کارنامه حاج محمد تقی برخوردار، شیرین کام، فریدون، تهران: گام نو، چاپ دوم.
۷. شیرین کام، فریدون، (۱۳۹۶) کارآفرینان صنعتی در عصر پهلوی (زندگی و کارنامه حسن تفضلی)، تهران، گام نو.
۸. محبوبی اردکانی، حسین (۱۳۷۰) تاریخ موسسات تمدنی جدید در ایران، تهران، دانشگاه تهران، دوره سه جلدی.
۹. قائم مقامی، جهانگیر (۱۳۴۵) تاریخ ژاندارمری ایران از قدمی‌ترین ایام تا عصر حاضر، تهران، کتابخانه ملی.
۱۰. عیسوی، چارلز (۱۳۶۲) تاریخ اقتصادی ایران، ترجمه یعقوب آژند، تهران، نشر گستره.
۱۱. اکبری، محمدعلی (۱۳۸۲) بررسی برنامه‌ریزی دولتی در حوزه تأمین اجتماعی ایران، تهران، موسسه عالی پژوهش.
۱۲. یکتائی، مجید، (۱۳۴۲) تاریخ دارائی تهران، تهران، کتابفروشی دهخدا.
۱۳. خارابی، فاروق (۱۳۸۵) انجمن‌های عصر مشروطه، تهران، موسسه تحقیقات و توسعه علوم انسانی.

عنوان درس به فارسی:		تاریخ رجال و خاندان‌ها	
عنوان درس به انگلیسی:		History of Famous People and Dynasties	
دروس پیش‌نیاز:		نوع درس و واحد	
دروس هم‌نیاز:		☐ پایه ☒ نظری	
تعداد واحد:	۲	☐ تخصصی ☐ عملی	
تعداد ساعت:	۳۲	☐ نظری-عملی ☒ اختیاری	
		رساله / پایان‌نامه ☐	

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی:

آشنایی با شیوه‌های نگارش زندگینامه تاریخی شخصیت‌ها و تاریخ خاندان‌های گوناگون در ایران و گونه شناسی و دسته‌بندی آنها

ب) اهداف ویژه:

دانشجو باید بتواند:

۱. منابع و شیوه‌های دستیابی به داده‌های تاریخی درباره شخصیت‌های تاریخ و خاندان‌ها را نام ببرد.
۲. مبانی، قواعد و روش‌های نگارش تاریخ خاندان‌ها را شرح دهد.
۳. سبک‌های مختلف زندگینامه‌نویسی و تاریخ‌نگاری خاندانی را توضیح دهد.
۴. شخصیت‌ها و خاندان‌های مهم تاریخ ایران را دسته‌بندی و گونه‌شناسی کند.
۵. تاریخ زندگی یک شخصیت یا خاندان یا خانواده را از بین مواد مختلف تاریخی از جمله اسناد، عکس‌ها، روزنامه‌ها استخراج کند.
۶. یک شجره خاندانی یا خانوادگی را ترسیم کند.

پ) سرفصل‌ها:

- تعاریف، کلیات: تاریخ خانواده، تاریخ خاندان، تاریخ رجال و شخصیت‌ها؛
- موضوعات و انواع دسته‌بندی‌ها: زندگی‌نامه‌نویسی، شرح احوال، شرح حال، تاریخ رجال، رجال حدیثی، تاریخ خاندان‌ها؛
- نظریات مختلف و تاریخچه پیدایش: تاریخ خانواده و خاندان، تاریخ رجال و اشخاص
- اهمیت و ضرورت نگارش تاریخ شخصیت‌ها و خاندان‌های تاریخی
- ابعاد معرفتی زندگی‌نامه‌نویسی و تاریخ خاندان‌ها
- مناسبات تاریخ رجال و خاندان‌ها با تاریخ اجتماعی
- دانش‌های لازم برای نگارش زندگی‌نامه اشخاص و خاندان‌ها
- روش‌های پژوهش برای نگارش زندگی‌نامه اشخاص و خاندان‌ها
- آشنایی با مراکز مطالعات تاریخ اشخاص و تاریخ خاندان‌ها (خصوصی و دولتی در ایران و دنیا؛ پایگاه‌های اطلاع‌رسانی و بانک‌های اطلاعاتی)
- خاندان‌های مهم تاریخ ایران در دوره‌های مختلف تاریخی بر اساس رویکرد تاثیر گذاری در:
  - تاریخ سیاسی
  - تاریخ اجتماعی
  - تاریخ اقتصادی

○ تاریخ فرهنگی و مذهبی

○ تاریخ نظامی

○ رجال شیعی و نقد و بررسی کتب رجال شناسی

○ خاندان‌های سادات، خاندان‌های قومی و اقلیتی

- چگونگی تدوین شجره نامه برای خانواده و خاندان
- راهکارها و چگونگی تدوین تاریخ رجال با استفاده از اسناد و مدارک به صورت کار عملی
- راهکارها و چگونگی تدوین تاریخ خانواده با استفاده از اسناد و مدارک به صورت کار عملی

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ارائه دروس بوسیله استاد متخصص علوم تاریخی آشنا با محورهای اصلی سرفصل؛ برگزاری گفت‌وگوهای علمی؛ انجام تمرین‌های نوشتاری (یادداشت و مقاله‌های کوتاه علمی)؛ ارائه مباحث منتخب بوسیله دانشجویان با استفاده از فناوری‌های جدید؛ آموزش شیوه‌های جستجو در منابع متنوع متنی و غیرمتنی و چگونگی استخراج داده‌های علمی؛ حضور فعال در نشست‌ها و همایش‌های تخصصی و تدوین گزارش‌های مربوطه؛

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

ارزیابی مستمر؛ آزمون میان‌نیم‌سال؛ آزمون نوشتاری پایان نیم‌سال؛ تحقیق پایانی؛ ارزیابی مجموعه فعالیت‌های کلاسی.

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

اینترنت و نرم افزارهای آموزشی و نمایش فیلم‌های آموزشی

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. آذربورن، برایان دی (۱۳۸۹) چگونه زندگی نامه بنویسیم؟ ریچادر سائر؛ ترجمه: محسن سلیمانی؛ تهران، سوره مهر.
۲. بامداد، مهدی (۱۳۹۰) شرح حال رجال ایران در قرن ۱۲ و ۱۳ و ۱۴ هجری؛ تهران، زوار، ۶ جلد.
۳. پهلوی‌ها (خاندان پهلوی به روایت اسناد) (۱۳۷۸) به کوشش جلال اندرمانی زاد؛ مختار حدیدی؛ تهران: موسسه مطالعات تاریخ معاصر ایران، بنیاد مستضعفان و جانبازان.
۴. شکوری، ابوالفضل (بهار ۱۳۶۷) مقالات متعدد در مجله یاد؛ شماره ۱ زمستان ۱۳۶۴ تا شماره ۱۰.
۵. شیرین کام، فریدون (۱۳۹۳) سرگذشت پنجاه کنشگر اقتصادی ایران؛ به کوشش فریدون شیرین کام، ایمان فرجام‌نیا؛ تهران، فرهنگ صبا.
۶. ستوده، منوچهر (۱۳۹۳) نامنامه ایلات و عشایر و طوایف و خاندان‌ها (ایران تاریخی و فرهنگی)؛ با همکاری خورشید مومنی؛ تهران، مرکز دایره‌المعارف بزرگ اسلامی، مرکز پژوهش‌های ایرانی و اسلامی.
۷. لی، هرمانی (۱۴۰۰) زندگی نامه نویسی، ترجمه: فرنوش سلیمان‌زاده، تهران: حکمت سینا.
۸. مارکوس، لورا (۱۴۰۰) خودزندگی نامه: درآمدی خیلی کوتاه؛ ترجمه: مریم قیاسوند، تهران: لوگوس.
۹. ملایی توانی، علیرضا (۱۳۸۸) اصول و مبانی سرگذشت نگاری: ملاحظاتی درباره روش شناسی زندگی نامه نویسی؛ فصلنامه تاریخ‌نگاری و تاریخ‌نگاری؛ سال ۱۹، ش ۳، پیاپی ۸۰، پاییز ۱۳۸۸، صص ۱۴۱-۱۶۵.

تاریخ مطبوعات در ایران		عنوان درس به فارسی:
نوع درس و واحد	History of Press in Iran	عنوان درس به انگلیسی:
☐ پایه ☒ نظری		دروس پیش‌نیاز:
☐ تخصصی ☐ عملی		دروس هم‌نیاز:
☒ اختیاری ☐ نظری-عملی	۲	تعداد واحد:
رساله / پایان‌نامه ☐	۳۲	تعداد ساعت:

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟ سفر علمی ■ آزمایشگاه □ سمینار ■ کارگاه □ موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی:

آشنایی با مفاهیم، مباحث نظری، تحولات تاریخی مطبوعات در ایران و چگونگی استخراج داده‌های تاریخی از مطبوعات.

ب) اهداف ویژه:

دانشجو باید بتواند:

۱. کلیات تاریخچه پیدایش مطبوعات در جهان و ایران را بر شمارد.
۲. مهمترین منابع و مطالعات انجام یافته پیرامون مطبوعات در تاریخ ایران را نام ببرد.
۳. مهمترین مطبوعات منتشر شده در ایران در هر یک از انواع مطبوعات به همراه چند شاخصه اصلی آنها را معرفی کند.
۴. تحولات اصلی در حوزه مطبوعات در ایران را شرح دهد.
۵. اصول و مبانی چگونگی استخراج داده‌های تاریخی از مطبوعات را شرح دهد.

پ) سرفصل‌ها:

- پیشینه تاریخی مطبوعات در جهان؛
- بررسی پیشینه تاریخی مطبوعات در ایران؛
- قلمروهای مطالعه تاریخ مطبوعات؛
- مباحث نظری مطبوعات؛
- منابع اصلی و پژوهش‌های انجام شده درباره تاریخ مطبوعات و تحولات آن در ایران؛
- تاریخ تحول مطبوعات در ایران؛
- مطبوعات و گفتمان‌های تاریخی یکصد و پنجاه سال اخیر ایران.
- مسائل اصلی مطبوعات در تاریخ ایران؛
- جریان‌شناسی مطبوعات ایرانی از گذشته تا امروز؛
- موانع تاریخی پیش روی مطبوعات مستقل در ایران؛
- مناسبات دولت با مطبوعات در ایران؛
- تأثیر‌گذارترین مطبوعات ایرانی
- تأثیر‌گذارترین روزنامه‌نگاران ایرانی
- آشنایی با مهمترین مراکز و موسسات نگهداری و ارائه مطبوعات در ایران؛

- روش پژوهش در مطبوعات با هدف استخراج اطلاعات تاریخی؛
- تاریخ ایران در مطبوعات و آشنائی با کارهای تاریخی در مطبوعات؛
- مطبوعات تاریخی و شیوه‌های تهیه مطالب تاریخی برای انتشار در مطبوعات؛
- راه‌های افزایش مهارت‌های دانش‌آموختگان تاریخ برای فعالیت در مطبوعات؛

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ارائه دروس بوسیله استاد متخصص علوم تاریخی آشنا با محورهای اصلی سرفصل؛ برگزاری گفت‌وگوهای علمی؛ انجام تمرین‌های نوشتاری (یادداشت و مقاله‌های کوتاه علمی)؛ ارائه مباحث منتخب بوسیله دانشجویان با استفاده از فناوری‌های جدید؛ آموزش شیوه‌های جستجو در منابع متنوع متنی و غیرمتنی و چگونگی استخراج داده‌های علمی؛ حضور فعال در نشست‌ها و همایش‌های تخصصی و تدوین گزارش‌های مربوطه؛

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

ارزیابی مستمر؛ آزمون میان‌نیم‌سال؛ آزمون نوشتاری پایان نیم‌سال؛ تحقیق پایانی؛ ارزیابی مجموعه فعالیت‌های کلاسی.

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

اینترنت، نرم‌افزارهای آموزشی، نمایش فیلم‌های آموزشی

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. آلبر، پیر (۱۳۶۸) مطبوعات؛ و فرناند ترو، ترجمه فضل‌الله جلوه، تهران: سازمان انتشارات و آموزش انقلاب اسلامی.
۲. بشیر، حسن (۱۳۹۳) دانشنامه علوم ارتباطات؛ تهران: انتشارات کارگزار روابط عمومی؛ ج ۷: روزنامه‌نگاری.
۳. جلالی، نادره (۱۳۸۸) تاریخ مطبوعات و احزاب سیاسی در عصر قاجار (رشته تاریخ)؛ تهران: دانشگاه پیام نور.
۴. قاسمی، فرید (۱۳۷۲) راهنمای مطبوعات ایران عصر قاجار (۱۲۵۳ق/ ۱۲۱۵ش - ۱۳۰۴ش)؛ تهران: وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، مرکز مطالعات و تحقیقات رسانه‌ها.
۵. قاسمی، فرید (۱۳۷۹) تاریخ روزنامه‌نگاری ایران مجموعه مقالات؛ تهران: وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، سازمان چاپ و انتشارات.
۶. قاسمی، فرید (۱۳۸۲) تاریخ شفاهی مطبوعات ایران: گفت و گوهایی با پیشکسوتان روزنامه‌نگاری و مجله‌نگاری؛ علی‌دهباشی با همکاری طوبی ساطعی؛ تهران: ققنوس.
۷. قاسمی؛ سید فرید (۱۳۹۰) اسناد روزنامه‌نگاری و مطبوعات به انضمام اسناد چاپ؛ تهران: کتابخانه موزه و مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی.
۸. محیط طباطبائی، محمد (۱۳۶۷) تاریخ تحلیلی مطبوعات ایران؛ تهران: بعثت.
۹. مجموعه مقالات مجله یاد در حوزه مطبوعات فارسی زبان در جهان و در ایران.

عنوان درس به فارسی:		مناسبات فرهنگی و تمدنی ایران با تمدن‌های دیگر (از عصر باستان تا دوره معاصر)	
عنوان درس به انگلیسی:		Cultural and Civilizational Relations Between Iran and Other Civilizations (from the Antiquity to the Contemporary Period)	
دروس پیش‌نیاز:		پایه ☐	نظری ☒
دروس هم‌نیاز:		تخصصی ☐	عملی ☐
تعداد واحد:	۲	اختیاری ☒	نظری-عملی ☐
تعداد ساعت:	۳۲	رساله / پایان‌نامه ☐	

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی:

آشنایی با تعاملات و داد و ستدها، تأثیر و تأثرات فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی ایران با فرهنگ‌ها و تمدن‌های همجوار از دوره ایلام تا عصر صفوی.

ب) اهداف ویژه:

دانشجو باید بتواند:

۱. کلیاتی درباره نقش و نفوذ فرهنگ و تمدن ایرانی در مهمترین ادوار تاریخی آن بر تمدن‌ها و فرهنگ‌های همجوار بیان کند؛
۲. درباره توانایی‌ها و کاستی‌های فرهنگ و تمدن ایرانی به هنگام مواجهه با دیگران نکات مهم را مطرح کند؛
۳. درباره مقوله هویت ملی و مذهبی و سبک زندگی بومی در مواجهه با دیگر فرهنگ‌ها و تمدن‌ها توضیح دهد؛

پ) سرفصل‌ها:

- مناسبات فرهنگ و تمدن ایلام و دیگر تمدن‌های پیش از هخامنشیان با تمدن‌های دیگر
- مناسبات مناطق تمدن‌های موجود در سرزمین ایران با تمدن‌های بین‌النهرین
- مناسبات تمدن‌های موجود در سرزمین ایران با تمدن‌های مصر، هند و چین
- مناسبات ایران عصر ماد تا پایان هخامنشیان با فرهنگ و تمدن یونان و روم
- مناسبات فرهنگی و تمدنی ایران عصر اشکانی با همسایگان و تمدن‌های همجوار
- مناسبات فرهنگی و تمدنی ایران عصر ساسانیان با همسایگان و تمدن‌های همجوار
- مناسبات فرهنگ و تمدن ایرانی با دیگر اجزا و تمدن‌های فرهنگ اسلامی در دو قرن نخست
- مناسبات فرهنگ و تمدنی مردمان و حکومت‌های مستقر در سرزمین ایران از قرن دوم تا ششم
- بررسی تأثیر حملات مغولان بر فرهنگ و تمدن ایرانی
- تحولات فرهنگی و تمدنی ایران در دوران ایلخانی؛ حضور گسترده ایران از شرق جهان مسکون تا مرکز اروپا
- مناسبات فرهنگی و تمدنی ایران در دوره تیموریان تا برآمدن صفویه
- مناسبات فرهنگی و تمدنی ایران در عصر صفویه؛
- مواجهه مستقیم و گسترده با اروپائیان
- مناسبات فرهنگی و تمدنی ایران صفوی تا زنده با دیگران: عثمانی، گورکانیان

• مناسبات فرهنگی و تمدنی ایران از عصر قاجار تا دوره معاصر

- مناسبات با تمدن جدید غرب
- ورود اندیشه مدرن به ایران و نوع مواجهه جریان‌های مختلف داخلی با آن در عصر قاجاریه
- نوع مواجهه پهلوی‌ها با غرب

• مناسبات فرهنگی و تمدنی ایران در عصر انقلاب اسلامی و جمهوری اسلامی

- مناسبات با غرب
- مناسبات با شرق

(ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ارائه دروس بوسیله استاد متخصص علوم تاریخی آشنا با محورهای اصلی سرفصل؛ برگزاری گفت‌وگوهای علمی؛ انجام تمرین‌های نوشتاری (یادداشت و مقاله‌های کوتاه علمی)؛ ارائه مباحث منتخب بوسیله دانشجویان با استفاده از فناوری‌های جدید؛ آموزش شیوه‌های جستجو در منابع متنوع متنی و غیرمتنی و چگونگی استخراج داده‌های علمی؛ حضور فعال در نشست‌ها و همایش‌های تخصصی و تدوین گزارش‌های مربوطه؛

(ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

ارزیابی مستمر؛ آزمون میان‌نیم‌سال؛ آزمون نوشتاری پایان نیم‌سال؛ تحقیق پایانی؛ ارزیابی مجموعه فعالیت‌های کلاسی.

(ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

اینترنت، نرم افزارهای آموزشی و نمایش فیلم‌های آموزشی

(چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. آکسورتی، مایکل (۱۳۹۴) امپراتوری اندیشه: تاریخ ایران، ترجمه شهربانو صارمی، تهران، ققنوس.
۲. پلوتارک (۱۳۸۰) ایرانیان و یونانیان، ترجمه احمد کسروی، تهران، جامی.
۳. حائری، عبدالهادی (۱۳۸۰) نخستین رویارویی اندیشه‌گران ایران با دو رویه تمدن بورژوازی غرب، تهران، امیرکبیر.
۴. رمضان، روح‌الله (۱۳۹۹) تاریخ سیاست خارجی ایران از صفویه تا پایان پهلوی اول، ۸۷۹ تا ۱۳۲۰ شمسی؛ ترجمه: روح‌الله اسلامی، زینب پزشکیان، تهران: نشر نی.
۵. ضیغمی، حبیب (۱۳۹۰) خدمات متقابل تمدن اسلام و هند؛ تهران: سازمان انتشارات جهاد دانشگاهی.
۶. فراستخواه، مقصود (۱۳۸۸) سرآغاز نواندیشی معاصر، مقصود فراستخواه، تهران، شرکت سهامی انتشار.
۷. فرای، ریچارد نلسون (۱۳۸۸) عصر زرین فرهنگ ایران؛ ترجمه مسعود رجب‌نیا، تهران، سروش.
۸. کاتوزیان، همایون (۱۳۹۸) ایرانیان از دوران باستان تا دوران معاصر، ترجمه حسین شهیدی، تهران، نشر مرکز.
۹. کربن، هانری (۱۳۸۸) روح ایران، ترجمه محمود بهفروزی، تهران، آفرینش.
۱۰. مطهری، مرتضی (۱۳۶۶) خدمات متقابل اسلام و ایران؛ تهران، صدرا.
۱۱. محمدی ملایری، محمد (۱۳۶۳) فرهنگ ایرانی پیش از اسلام و آثار آن در تمدن اسلامی و ادبیات عربی؛ تهران، توس، ۶ جلد.
۱۲. هابسون، جان (۱۳۹۱) ریشه‌های شرقی تمدن غربی، ترجمه عبدالله فرهی، تهران، پژوهشگاه مطالعات فرهنگی و اجتماعی.
۱۳. نصری، عبدالله (۱۳۸۶) رویارویی با تجدد، عبدالله نصری، تهران، نشر علم.
۱۴. یارشاطر، احسان (۱۳۸۲) حضور ایران در جهان اسلام؛ نویسندگان احسان یارشاطر... و دیگران؛ ویرایش: جرج صباغ، ریچارد جی. هووانسیان؛ ترجمه: فریدون بدره‌ای؛ تهران، مروارید.

کاربرد آمار در تاریخ		عنوان درس به فارسی:
Usage of Statistics in History		عنوان درس به انگلیسی:
نظری ☐	پایه ☐	دروس پیش‌نیاز:
عملی ☐	تخصصی ☐	دروس هم‌نیاز:
اختیاری ☒	نظری-عملی ☒	تعداد واحد: ۲
رساله / پایان‌نامه ☐		تعداد ساعت: ۴۸

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی:

استفاده از مدل‌ها و روش‌های آماری و نرم افزارهای محاسباتی برای تجزیه و تحلیل داده‌های کمی در تاریخ پژوهی

ب) اهداف ویژه:

دانشجو باید بتواند:

۱. اصول کاربرد آمار در مطالعات تاریخی را بیان کند.
۲. ظرفیت‌های کمی و آماری در متون تاریخی تشخیص دهد.
۳. شیوه‌های تبدیل داده‌های کیفی در متون تاریخی به مقادیر کمی را شرح دهد.
۴. تبدیل داده‌های کمی به نمودارها و جداول آماری را انجام دهد.
۵. روش استفاده از نرم افزارهای آماری و محاسباتی را بداند.

پ) سرفصل‌ها:

- تشریح ضرورت استفاده از شیوه‌های نو در تحلیل و بررسی‌های تاریخی؛
- بررسی کارکردهای آمار در آموزش تاریخ با ارائه برخی نمونه‌ها؛
- تعریف اصول و مفاهیم اولیه (آمار، اندازه‌گیری، آزمون، سنجش، ...)
- طبقه‌بندی مسایل آمار توصیفی و استنباطی؛
- جامعه، نمونه، پارامتر و مشخصه‌های آماری؛
- سازه، مفهوم، متغیر و انواع آن؛
- طبقه‌بندی متغیر از لحاظ مقیاس اندازه‌گیری؛
- جدول‌های آماری، انواع نمودارها و کاربرد آن در آمار؛
- طبقه‌بندی آمار توصیفی (یک متغیری و چند متغیری)؛
- شاخص‌های مرکزی (میانگین، میانه و نما)؛
- شاخص‌های پراکندگی (واریانس، انحراف معیار، انحراف چارکی، دامنه تغییرات)؛
- نقاط درصدی و رتبه‌بندی؛
- منحنی طبیعی و کاربردی آن در آمار؛
- حساب احتمالات؛
- نمره‌های استاندارد و انواع آن؛

شاخص‌های همبستگی و انواع آن با تاکید بر همبستگی پیرسون و اسپیرمن؛

- رویکردهای استنباط آماری؛
- طبقه‌بندی مسایل استنباط آماری؛
- آزمون استنباط یک متغیری؛
- آشنایی با نرم افزارهای محاسباتی نظیر exel و spss و maxqda.
- مهارت بررسی داده‌های آماری در متون تاریخی
- مهارت تبدیل اطلاعات کیفی به داده‌های کمی
- مهارت استفاده از داده‌های کمی برای روشن شدن، تفسیر و مقایسه رویدادهای تاریخی
- مهارت تفسیر نمودارهای آماری، مقایسه داده‌ها و تجزیه تحلیل داده‌های آماری

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ارائه دروس بوسیله استاد متخصص علوم تاریخی آشنا با محورهای اصلی سرفصل؛ برگزاری گفت‌وگوهای علمی؛ انجام تمرین‌های نوشتاری (یادداشت و مقاله‌های کوتاه علمی)؛ ارائه مباحث منتخب بوسیله دانشجویان با استفاده از فناوری‌های جدید؛ آموزش شیوه‌های جستجو در منابع متنوع متنی و غیرمتنی و چگونگی استخراج داده‌های علمی؛ حضور فعال در نشست‌ها و همایش‌های تخصصی و تدوین گزارش‌های مربوطه؛ برگزاری کارگاه تخصصی در صورت وجود امکانات لازم؛

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

ارزیابی مستمر؛ آزمون میان‌نیم‌سال؛ آزمون نوشتاری پایان نیم‌سال؛ تحقیق پایانی؛ ارزیابی مجموعه فعالیت‌های کلاسی، ارزیابی گزارش عملی درس.

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

اینترنت، نرم‌افزارهای آموزشی، نمایش فیلم‌های آموزشی

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. امین پور، حسن (۱۳۹۸) آمار توصیفی در روان‌شناسی و علوم تربیتی؛ تهران؛ دانشگاه پیام نور.
۲. حبیبی، غلامحسین (۱۳۸۹) آمار و ریاضی در علوم اجتماعی، پژوهش، علوم ارتباطات اجتماعی، مطالعات زنان؛ تهران؛ جهاد دانشگاهی، واحد تهران.
۳. سرمد، زهره (۱۳۹۲) آمار استنباطی: گزیده‌ای از تحلیل‌های آماری تک متغیری؛ تهران؛ سمت.
۴. شقاقی، فرهاد و علی اکبری، مهناز (۱۳۹۸) روش‌های آمار استنباطی در روان‌شناسی و علوم تربیتی؛ تهران؛ دانشگاه پیام نور.
۵. عبادی، نرگس و شادرخ، علی و وحیدی اصل، قاسم؛ آمار و احتمال ۱؛ تهران؛ دانشگاه پیام نور.
۶. عمیدی، علی (۱۳۹۷) احتمال و کاربرد؛ تهران؛ دانشگاه پیام نور.
۷. کشاورز، امراله (۱۳۹۴) SPSS و کاربرد آن در تحلیل‌های آماری؛ تهران؛ انتشارات جامعه‌شناسان.
۸. کیامنش، علیرضا؛ ۱۳۸۷؛ آمار پایه در علوم رفتاری؛ تهران؛ شرکت انتشارات علمی و فرهنگی.
۹. گفتارهایی درباره تاریخ و همکاری‌های میان‌رشته‌ای (۱۳۹۵) ترجمه: محسن علوی پور؛ مجتبی فاضلی؛ تهران، پژوهشکده تاریخ اسلام.
۱۰. منصورفر، کریم (۱۳۸۸) روش‌های آماری؛ تهران، دانشگاه تهران.
۱۱. نایی، هوشنگ (۱۳۸۸) آمار توصیفی برای علوم اجتماعی؛ تهران، سمت.

تاریخ هنر و معماری در ایران		عنوان درس به فارسی:
نوع درس و واحد	History of Art and Architecture in Iran	عنوان درس به انگلیسی:
☐ پایه ☒ نظری		دروس پیش‌نیاز:
☐ تخصصی ☐ عملی		دروس هم‌نیاز:
☒ اختیاری ☐ نظری-عملی	۲	تعداد واحد:
رساله / پایان‌نامه ☐	۳۲	تعداد ساعت:

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی ■ آزمایشگاه □ سمینار ■ کارگاه □ موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی:

آشنایی با پیشینه و ویژگی‌های هنر و معماری در هریک از ادوار تاریخی ایران.

ب) اهداف ویژه:

دانشجو باید بتواند:

۱. انواع و ویژگی‌های شاخص هنرهای ایرانی را برشمارد.
۲. اصلی‌ترین نشانه‌ها و نمادها در هریک از هنرهای ایرانی به تفکیک توضیح دهد.
۳. ویژگی‌های شاخص معماری ایرانی را در هریک از ادوار تاریخی بیان کند.
۴. کاربرد و جایگاه هنر ایرانی در جامعه امروز را در تناسب با تاریخ آن شرح دهد.

پ) سرفصل‌ها:

- کلیات، مبانی و مفاهیم اصلی هنر و مولفه‌های آن
  - تعاریف هنر و جایگاه هنر در زیبایی‌شناسی اسلامی
  - اهمیت و کاربرد هنر در پژوهش‌های تاریخی
  - گونه‌های هنر در تاریخ ایران
  - بررسی نمونه‌های برجسته و شاخص هریک از انواع هنرهای ایرانی
  - پیشینه و سیر تحول هنر در ایران از دوران باستان تا عصر حاضر
  - مبانی و مفاهیم اصلی معماری و مولفه‌های آن
  - اهمیت، کاربرد استفاده از دانش معماری در پژوهش‌های تاریخی
  - سبک‌های اصلی معماری
  - سیر تحولات معماری ایران در ادوار مهم تاریخ ایران: ایلامی؛ هخامنشی؛ سلوکی؛ اشکانی؛ ساسانی؛ سده‌های نخستین اسلامی؛ سامانی و آل بویه؛ غزنوی؛ سلجوقی؛ ایلخانی؛ تیموری؛ صفویه؛ قاجاریه؛ پهلوی
  - بررسی نمونه‌های برجسته و شاخص معماری ایرانی و ایرانی-اسلامی
  - هنرهای سنتی وابسته به معماری (گچبری، مقرنس کاری، آئینه کاری، ...)
- ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ارائه دروس بوسیله استاد متخصص علوم تاریخی آشنا با محورهای اصلی سرفصل؛ برگزاری گفت‌وگوهای علمی؛ انجام تمرین‌های نوشتاری (یادداشت و مقاله‌های کوتاه علمی)؛ ارائه مباحث منتخب بوسیله دانشجویان با استفاده از فناوری‌های جدید؛ آموزش شیوه‌های جستجو در منابع متنوع متنی و غیرمتنی و چگونگی استخراج داده‌های علمی؛ حضور فعال در سفر، بازدیدهای علمی، نشست‌ها و همایش‌های تخصصی و تدوین گزارش‌های مربوطه؛

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

ارزیابی مستمر؛ آزمون میان‌نیم‌سال؛ آزمون نوشتاری پایان نیم‌سال؛ تحقیق پایانی؛ ارزیابی مجموعه فعالیت‌های کلاسی.

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

سفر علمی، اینترنت و نرم افزارهای آموزشی و نمایش فیلم‌های آموزشی

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. ایهام پوپ، آرتور (۱۳۸۷) سیری در هنر ایران؛ گروه مترجمان؛ ۱۳ جلد؛ تهران: انتشارات علمی و فرهنگی.
۲. اتینگهاوزن، ریچارد؛ گرابر، الگ (۱۳۹۳) هنر و معماری اسلامی (۱): ۱۲۵۰-۶۵۰؛ تهران: سمت.
۳. افندی، جعفر (۱۳۸۹) رساله معماریه: متنی از سده یازدهم هجری؛ ترجمه به انگلیسی هاو نرد کرین؛ مترجم مهرداد قیومی بیدهندی؛ تهران: موسسه تالیف، ترجمه و نشر آثار هنری، متن.
۴. او کوپیک استینسون، ویگ بون کایتون (۱۳۹۳) مبانی هنر: نظریه و عمل؛ ترجمه محمدرضا یگانه دوست؛ تهران: سمت.
۵. بلخاری، حسن (۱۳۹۰) فلسفه هنر اسلامی (مجموعه مقالات)، تهران: شرکت انتشارات علمی و فرهنگی
۶. بلخاری، حسن (۱۳۸۸) سرگذشت هنر در تمدن اسلامی (موسیقی و معماری) تهران: شرکت انتشارات سوره مهر.
۷. بلر، شیلا؛ بلوم، جانانان (۱۳۹۱) هنر و معماری اسلامی (۲): ۱۸۰۰-۱۲۵۰؛ تهران: سمت.
۸. بورکهارت، تیتوس (۱۳۹۴) هنر اسلامی: زبان و بیان؛ ترجمه مسعود رجب‌نیا؛ تهران: یکتا.
۹. پازوکی، شهرام (۱۳۹۸) حکمت هنر و زیبایی در اسلام؛ تهران: فرهنگستان هنر.
۱۰. ربیعی، هادی (۱۳۹۶) مجموعه هنر در تمدن اسلامی: مبانی نظری، تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت).
۱۱. سیلوان، بارنت (۱۳۹۲) راهنمای تحقیق و نگارش در هنر؛ ترجمه بتی آواکیان؛ تهران: سمت.
۱۲. قیومی بیدهندی، مهرداد (۱۳۹۱) درآمدی کتاب‌شناسی بر متون فارسی از منظر تاریخ معماری، تهران: دانشگاه شهید بهشتی، مرکز چاپ و انتشارات.
۱۳. کیانی، محمد یوسف (۱۳۹۲) تاریخ هنر معماری ایران در دوره اسلامی؛ تهران: سمت.
۱۴. عطارزاده، عبدالکریم (۱۳۹۶) مجموعه هنر در تمدن اسلامی: هنرهای صناعی، و مهران هوشیار، تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت).
۱۵. مجتهدزاده، روح الله (۱۴۰۰) مناسبات معماری و علوم در ایران دوران اسلامی، تهران: فرهنگستان هنر جمهوری اسلامی ایران، موسسه تالیف، ترجمه و نشر آثار هنری متن.
۱۶. موسوی‌خامنه، زهرا (۱۳۹۹) تاریخ هنر ایران در دوره اسلامی: مجسمه‌سازی (برگرفته از صنایع دستی)، تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت).
۱۷. هیلن برنند، رابرت (۱۳۹۴) هنر و معماری اسلامی، ترجمه اردشیر اشراقی. تهران: نشر روزنه.

اساطیر و حماسه‌های ملی ایران		عنوان درس به فارسی:
Iranian Myths and Epics		عنوان درس به انگلیسی:
نوع درس و واحد		دروس پیش‌نیاز:
پایه ☐ نظری ☒		دروس هم‌نیاز:
تخصصی ☐ عملی ☐		تعداد واحد:
اختیاری ☒ نظری-عملی ☐	۲	تعداد ساعت:
رساله / پایان‌نامه ☐	۳۲	

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟ سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی:

آشنایی با اساطیر ایرانی و حماسه ملی ایران، منابع و نسبت آنها با یکدیگر و با تاریخ ایران باستان

ب) اهداف ویژه:

دانشجو باید بتواند:

۱. گونه (ژانر) اسطوره و حماسه، و تفاوت آن با داستان، افسانه، رمان و... را توضیح دهد؛
۲. منابع اساطیر ایرانی و حماسه ملی ایران را نام ببرد؛
۳. اساطیر مهم ایرانی و منشأ آنها، رموز و مفاهیم نمادین مربوطه، با ویژگی‌های مهم آنها را ذکر کند؛
۴. اسطوره‌های ایرانی با اساطیر هندوایرانی و هند و اروپایی را مطابقت و بررسی کند؛
۵. چگونگی تدوین و شکل‌گیری حماسه ملی ایران و نسبت حماسه ملی ایران با تاریخ ایران باستان و اساطیر ایرانی را شرح دهد؛

پ) سرفصل‌ها:

- اهمیت درس؛ نسبت این درس با کلیت تاریخ ایران و مسائل تاریخ ایران و جامعه امروز؛
- گونه اسطوره؛ مکاتب مهم اسطوره‌پژوهی، تفاوت اسطوره با تاریخ، افسانه، داستان، رمان، حماسه و...؛
- آشنایی با منابع اساطیر هندواروپایی، هندوایرانی و ایرانی با تمرکز بر منابع اساطیر ایرانی (اوستا و متون فارسی میانه به ویژه متون تألیف شده بر اساس زند اوستا)؛
- ساختار کلی امشاسپندان؛ ایزدان و دیوان در اساطیر ایران باستان، وظایف و کارکرد و تحول آنها؛
- مطالعه و تحلیل اسطوره آفرینش زرتشتی و اسطوره پایان جهان و مقایسه با دیگر ادیان ایران باستان
- مطالعه و بررسی یکی از اساطیر ایرانی در منابع اصلی
- گونه حماسه و انواع حماسه‌ها، ویژگی‌های اصلی حماسه و مباحث اصلی در مطالعات حماسی با تمرکز بر حماسه ملی ایران
- آشنایی با منابع مهم حماسه ملی ایران: شاهنامه، گرشاسب‌نامه، سام‌نامه، بهمن‌نامه، فرامرزنامه، برزنامه و... آشنایی با نوع ادبی، ویژگی‌ها و مضامین کلی حماسه‌های ایرانی (با نگاهی تطبیقی با حماسه‌های ملل دیگر)
- منشأ حماسه ملی ایران: منابع ایرانی، دینی و غیر ایرانی
- تدوین و شکل‌گیری حماسه ملی ایران، بررسی اوضاع سیاسی و اجتماعی ایران در شکل‌گیری خداینامه‌ها در دوره ساسانیان و شاهنامه‌ها در دوره پس از اسلام
- نسبت حماسه ملی ایران با اساطیر ایرانی و تاریخ ایران باستان
- دوره پیشدادیان؛ کیانیان و تاریخی در حماسه ملی ایران

• اهمیت روایت‌های شفاهی عامیانه در نقل حماسه‌های ایرانی و پیشینه این روایت‌گری در ایران باستان (گوسان‌های پارتی و بعد از آن)

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ارائه دروس بوسیله استاد متخصص علوم تاریخی آشنا با محورهای اصلی سرفصل؛ برگزاری گفت‌وگوهای علمی؛ انجام تمرین‌های نوشتاری (یادداشت و مقاله‌های کوتاه علمی)؛ ارائه مباحث منتخب بوسیله دانشجویان با استفاده از فناوری‌های جدید؛ آموزش شیوه‌های جستجو در منابع متنوع متنی و غیرمتنی و چگونگی استخراج داده‌های علمی؛ حضور فعال در نشست‌ها و همایش‌های تخصصی و تدوین گزارش‌های مربوطه؛

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

ارزیابی مستمر؛ آزمون میان‌نیم‌سال؛ آزمون نوشتاری پایان نیم‌سال؛ تحقیق پایانی؛ ارزیابی مجموعه فعالیت‌های کلاسی.

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

اینترنت، نرم افزارهای آموزشی و نمایش فیلم‌های آموزشی

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. آموزگار، ژاله (۱۳۸۰) تاریخ اساطیری ایران. تهران: سمت.
۲. اسماعیل پور، ابوالقاسم (۱۳۸۷) اسطوره، بیان نمادین. تهران: سروش.
۳. الیاده، میرچا (۱۳۸۶) چشم‌اندازهای اسطوره. ترجمه جلال ستاری. تهران: طوس.
۴. الیاده، میرچا (۱۳۸۴) اسطوره بازگشت جاودانه. ترجمه بهمن سرکاراتی. تهران: طهوری.
۵. بهار، مهرداد (۱۳۷۵) پژوهشی در اساطیر ایران. ویراستار کتابون مزدپور. تهران: آگاه.
۶. بهار، مهرداد (۱۳۸۱) از اسطوره تا تاریخ. گردآورنده و ویراستار ابوالقاسم اسماعیل پور. تهران: چشمه.
۷. پورداد، ابراهیم (۱۳۵۶) یشت‌ها. ۲ ج. تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
۸. صدیقیان، مهیندخت (۱۳۷۵) فرهنگ اساطیری - حماسی ایران. تهران: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.
۹. فردوسی، ابوالقاسم (۱۳۸۶) شاهنامه. به کوشش جلال خالقی مطلق. ۸ ج. تهران: مرکز دایره‌المعارف بزرگ اسلامی.
۱۰. کریستن سن، آرتور (۱۳۸۱) کیانیان، ترجمه ذبیح‌الله صفا. تهران: انتشارات علمی و فرهنگی.
۱۱. کریستن سن، آرتور (۱۳۸۳) نمونه‌های نخستین انسان و نخستین شهریار، ترجمه ژاله آموزگار و احمد تفضلی. تهران: چشمه.
۱۲. کوپ، لارنس (۱۳۸۴) اسطوره، ترجمه محمد دهقانی. تهران: انتشارات علمی و فرهنگی.
۱۳. صفا، ذبیح‌الله (۱۳۸۷) حماسه‌سرایی در ایران. تهران: فردوسی.
۱۴. نولدکه، تئودور (۱۳۸۴) حماسه ملی ایران، ترجمه بزرگ علوی. تهران: نگاه.
۱۵. ورهرام، لیلی (۱۳۹۷) مدخل حماسه ملی ایران. تهران: فاطمی.
۱۶. یارشاطر، احسان (۱۳۸۶) «تاریخ ملی ایران»، تاریخ کمبریج، ترجمه حسن انوشه. تهران: امیرکبیر. صص ۴۷۱-۵۸۷.

تاریخ نفت در ایران و آسیای غربی		عنوان درس به فارسی:
نوع درس و واحد	History of Oil in Iran and the West Asia	عنوان درس به انگلیسی:
پایه ☐ نظری ☒		دروس پیش‌نیاز:
تخصصی ☐ عملی ☐		دروس هم‌نیاز:
اختیاری ☒ نظری-عملی ☐	۲	تعداد واحد:
رساله / پایان‌نامه ☐	۳۲	تعداد ساعت:

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی:

شناخت یکی از مهمترین عوامل تحول سیاسی، اقتصادی و اجتماعی در تاریخ جهان و تاریخ معاصر ایران

ب) اهداف ویژه:

دانشجو باید بتواند:

۱. مهمترین وقایع مربوط به فرآیند کشف نفت، نخستین چاه‌های نفت در جهان، خاورمیانه و در ایران را در دو سده اخیر توضیح دهد.

۲. تحولات اجتماعی و اقتصادی مهم در جهان و ایران متأثر از حضور نفت در چرخه اقتصادی را شرح دهد.

۳. ادوار مهم تاریخ معاصر ایران در یکصد سال اخیر را در ارتباط مستقیم با تحولات نفت منسجم بیان کند.

پ) سرفصل‌ها:

- آغاز اندیشیدن به نفت به عنوان یک کالای صنعتی در جهان
- آغاز اندیشیدن به نفت به عنوان یک کالای صنعتی در ایران
- نفت در دهه ۱۳۲۰ و پیدایش زمینه‌های جنبش ملی شدن صنعت نفت ایران
- نخست وزیری دکتر محمد مصدق: مذاکره و مبارزه برای احقاق حقوق ملی؛ خلع ید، دادگاه لاهه، مذاکرات با شرکت نفت و دول بریتانیا، آمریکا، حضور در شورای امنیت سازمان ملل متحد
- قیام ۳۰ تیر ۱۳۳۱ ش. و نخست وزیری دوم دکتر مصدق
- تحلیل اقتصاد عصر مصدق؛ برپایه اقتصاد بدون نفت
- بررسی اصلاحات اداری، اجتماعی و اقتصادی عصر مصدق با تکیه بر لوایح ناشی از «قانون اختیارات فوق‌العاده»
- رفراندوم انحلال مجلس هفدهم و اختیارات شاه در عزل و نصب وزرا بر اساس قانون اساسی
- ناسیونالیسم و جنبش ملی شدن صنعت نفت ایران
- تاثیر پدید نفت بر روابط ایران و آمریکا
- بررسی تاریخچه تأسیس و سیر تحولات اوپک (سازمان کشورهای صادرکننده نفت)
- نقش نفت در اقتصاد ایران ۱۹۵۰-۱۹۵۷ م.: عامل توسعه یا مانع آن
- تاریخ نفت ایران از انعقاد قرارداد کنسرسیوم (۱۳۵۴ ش.) تا سقوط شاه (۱۹۷۹ م.)
- بررسی قراردادهای نفتی
- تاریخ نفت و نقش آن در دوران جنگ تحمیلی

• تحولات نفت و صنایع نفتی از ابتدای انقلاب تا پایان دوران سازندگی

(ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ارائه درس بوسیله استاد متخصص علوم تاریخی آشنا با محورهای اصلی سرفصل؛ برگزاری گفت‌وگوهای علمی؛ انجام تمرین‌های نوشتاری (یادداشت و مقاله‌های کوتاه علمی)؛ ارائه مباحث منتخب بوسیله دانشجویان با استفاده از فناوری‌های جدید؛ آموزش شیوه‌های جستجو در منابع متنوع متنی و غیرمتنی و چگونگی استخراج داده‌های علمی؛ حضور فعال در نشست‌ها و همایش‌های تخصصی و تدوین گزارش‌های مربوطه؛

(ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

ارزیابی مستمر؛ آزمون میان‌نیم‌سال؛ آزمون نوشتاری پایان نیم‌سال؛ تحقیق پایانی؛ ارزیابی مجموعه فعالیت‌های کلاسی.

(ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه: اینترنت و نرم افزارهای آموزشی، نمایش فیلم‌های آموزشی

(چ) فهرست منابع پیشنهادی:

- ۱- اطاعت، جواد (۱۳۹۲) ژئوپلیتیک نفت و سیاست خارجی ایران، و حمیدرضا نصرتی، تهران: نشر علم.
- ۲- الول ساتن (۱۳۷۲) نفت ایران، ترجمه: رضا رئیس طوسی، تهران: مؤسسه انتشارات صابرین.
- ۳- بیل، جیمز (۱۳۷۱) شیر و عقاب: روابط بدفرجام ایران و آمریکا، ترجمه دکتر فروزنده برلیان (جهانشاهی)، تهران: نشر فاخته.
- ۴- تاج بخش، غلامرضا و فرخ نجم آبادی (ویراستاران و پژوهشگران) (۱۳۹۶) ناگفته‌هایی درباره سیاست نفتی ایران در دهه پس از ملی شدن و یادداشت‌های فؤاد روحانی (نخستین دبیر کل سازمان کشورهای صادر کننده نفت (اوپک))، تهران: نشر نی، چاپ دوم.
- ۵- ترزیان، پیر (۱۳۶۷) داستان اوپک، ترجمه عبدالرضا غفرانی، تهران: فراندیش.
- ۶- حشمت زاده، محمدباقر (۱۳۸۸) نفت ایران بین دو انقلاب، تهران: دانشگاه شهیدبهشتی، مرکز چاپ و انتشارات.
- ۷- خامه‌ای، انور (۱۳۶۹) اقتصاد بدون نفت، تهران: شرکت سهامی انتشار.
- ۸- خلیل الله مقدم، احمد (۱۳۷۷) تاریخ جامع ملی شدن نفت، تهران: نشر علم.
- ۹- روحانی، فؤاد (۱۳۵۳) تاریخ اوپک، ترجمه منوچهر روحانی، تهران: جیبی.
- ۱۰- داور شیخاوندی، داور (۱۳۶۹) زایش و خیزش ملت، تهران: ققنوس.
- ۱۱- شیخ زاده، حسین (۱۳۹۱) نفت ایران، عامل یا مانع توسعه؟، تهران: شرکت سهامی انتشار.
- ۱۲- فرشاد گهر، ناصر (۱۳۸۱) سیری در قراردادهای نفتی ایران، تهران: پژوهشکده امور اقتصادی.
- ۱۳- فرمانفرمائی، منوچهر و رخسان فرمانفرمائی (۱۳۷۷) خون و نفت، خاطرات یک شاهزاده ایرانی، ترجمه مهدی حقیقت خواه، تهران: ققنوس.
- ۱۴- لاجوردی، حبیب (۱۳۶۹) اتحادیه‌های کارگری و خودکامگی در ایران، ترجمه ضیاء صدقی، تهران: نشر نو.
- ۱۵- موحد، علی محمد (۱۳۷۸-۱۳۹۳) خواب آشفته نفت، از قرارداد داری تا سقوط رضاشاه، تهران: نشر کارنامه، چهار جلد.
- ۱۶- موحد، محمدعلی (۱۳۵۷) نفت ما و مسائل حقوقی آن، تهران: انتشارات خوارزمی.
- ۱۷- میرترابی، سعید (۱۳۸۷) مسائل نفت ایران، تهران: نشر قومس.

عنوان درس به فارسی:		مبانی حکومت و ساخت قدرت در تاریخ ایران	
عنوان درس به انگلیسی:		Foundations of Governance and Power Construction in Iran History	
دروس پیش‌نیاز:		پایه ☐	نظری ☒
دروس هم‌نیاز:		تخصصی ☐	عملی ☐
تعداد واحد:	۲	اختیاری ☒	نظری-عملی ☐
تعداد ساعت:	۳۲	رساله / پایان‌نامه ☐	

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی:

آشنائی با مفاهیم دولت، حکومت و ساخت آن و ریشه‌یابی آن‌ها در متن‌های تاریخی و تأمل در ماهیت دولت و قدرت در تاریخ ایران.

ب) اهداف ویژه:

دانشجو باید بتواند:

۱. مسائل اصلی مرتبط با دولت، نظریه‌های دولت و ساخت قدرت در تاریخ ایران را نام ببرد؛
۲. مهمترین منابع و مطالعات انجام یافته پیرامون مبانی دولت و ساخت حکومت در تاریخ ایران را نام ببرد.
۳. قلمروهای حکومت و دولت در تاریخ ایران بر شمارد.
۴. مهمترین تحولات دولت در تاریخ ایران را به تفکیک و منسجم شرح دهد.

پ) سرفصل‌ها:

- ضرورت و اهمیت درس و نسبت آن با مسائل تاریخی؛
- مفاهیم، مسائل و موضوعات اصلی در قلمرو دولت و حکومت؛
- نظریه‌های شکل‌گیری نخستین حکومت‌ها و بررسی پیشینه‌ی تاریخی آن؛
- نظریه‌های دولت و گونه‌شناسی حکومت‌ها در تاریخ ایران؛
- فره ایزدی، ظل‌الهی و مشروعیت حکومت؛
- ساخت دولت و حکومت در ایران پیش از اسلام؛
- ساخت دولت و حکومت در ایران بعد از اسلام و سیر تحول آن؛
- جایگاه وزارت و دیوان‌ها در ساختار حکومت‌ها
- ثبات و بی‌ثباتی سیاسی در تاریخ ایران؛
- خاندان‌های حکومتگر در تاریخ ایران؛
- علل تحول در ساختارهای قدرت و حکومت در دوره قاجار؛
- شکل‌گیری نهادهای جدید قدرت در تاریخ ایران؛
- ساخت دولت و حکومت در دوره مشروطه؛
- ساخت دولت در دوره پهلوی و تحولات آن؛
- ساخت دولت در نظام جمهوری اسلامی و تحولات آن.

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ارائه دروس بوسیله استاد متخصص علوم تاریخی آشنا با محورهای اصلی سرفصل؛ برگزاری گفت‌وگوهای علمی؛ انجام تمرین‌های نوشتاری (یادداشت و مقاله‌های کوتاه علمی)؛ ارائه مباحث منتخب بوسیله دانشجویان با استفاده از فناوری‌های جدید؛ آموزش شیوه‌های جستجو در منابع متنوع متنی و غیرمتنی و چگونگی استخراج داده‌های علمی؛ حضور فعال در نشست‌ها و همایش‌های تخصصی و تدوین گزارش‌های مربوطه؛

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

ارزیابی مستمر؛ آزمون میان‌نیم‌سال؛ آزمون نوشتاری پایان نیم‌سال؛ تحقیق پایانی؛ ارزیابی مجموعه فعالیت‌های کلاسی.

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

اینترنت، نرم افزارهای آموزشی و نمایش فیلم‌های آموزشی

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. افضل‌ی، رسول (۱۳۸۵) دولت مدرن در ایران (مجموعه مقالات)؛ قم: دانشگاه علوم انسانی مفید.
۲. بارتولد، و.و (۱۳۷۷) خلیفه و سلطان؛ ترجمه سیروس ایزدی؛ تهران: امیرکبیر.
۳. جعفریان، رسول (۱۳۷۳) تاریخ تحول دولت و خلافت؛ قم: حوزه علمیه قم، دفتر تبلیغات اسلامی، مرکز مطالعات و تحقیقات اسلامی.
۴. شایو، توفیق محمد (۱۳۹۲) فقه حکومت اسلامی؛ از منظر شیعه و سنی؛ مترجم غلامرضا خواجه‌سروی. تهران: پژوهشکده مطالعات فرهنگی و اجتماعی.
۵. فیرحی، داود (۱۳۸۲) نظام سیاسی دولت در اسلام؛ تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت)؛ قم: موسسه آموزشی عالی باقرالعلوم (ع).
۶. لمبتن، آن. کی. اس (۱۳۷۹) نظریه دولت در ایران؛ گردآوری و ترجمه: چنگیز پهلوان؛ تهران، نشر گویو.
۷. مصباح یزدی، محمدتقی (۱۳۸۳) حقوق و سیاست در قرآن، نگارش محمد شهبابی، قم: موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره).
۸. موسویان، ابوالفضل (۱۳۸۱) مبانی مشروعیت حکومت: جایگاه رای و بیعت در اندیشه اسلامی؛ تهران: ذکر.
۹. شهبابی، هوشنگ (۱۳۸۰) نظام‌های سلطانی؛ به کوشش هوشنگ شهبابی و خوان لینز؛ مترجم منوچهر صبوری؛ تهران: شیرازه
۱۰. وینسنت، اندرو (۱۳۷۱) نظریه‌های دولت؛ ترجمه حسین بشیریه؛ تهران: نشر نی.

عنوان درس به فارسی:		تاریخ روابط خارجی ایران از صفویه تا دوره معاصر	
عنوان درس به انگلیسی:		History of Foreign Relations in Iran from Safavids to the Contemporary Period	
دروس پیش‌نیاز:		نظری ☒ پایه ☐	نوع درس و واحد
دروس هم‌نیاز:		عملی ☐ تخصصی ☐	
تعداد واحد:	۲	نظری-عملی ☐ اختیاری ☒	
تعداد ساعت:	۳۲	رساله / پایان‌نامه ☐	

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی:

آشنائی با دلایل شکل‌گیری، تداوم مناسبات و مسائل اصلی مناسبات سیاسی، اقتصادی و فرهنگی ایران با سایر ملل و حکومت‌ها

ب) اهداف ویژه:

دانشجو باید بتواند:

۱. کلیات تاریخ تحولات دیپلماسی و مناسبات سیاسی و اقتصادی ایران با سایر سرزمین‌ها را به تفکیک بیان کند.
۲. انواع روابط سیاسی، اقتصادی و فرهنگی ایران با در نظر داشتن وجوه متفاوت هریک را شرح دهد.
۳. جهت‌گیری‌های سیاسی مناسبات ایران با سرزمین‌های همجوار و غیر همجوار را با لحاظ کردن تفاوت‌ها و تعارضات کشورهای گوناگون به تفکیک بیان کند.

پ) سرفصل‌ها:

- مسائل، مفاهیم و موضوعات اصلی در حوزه روابط خارجی
- نظریه‌های مهم در روابط بین‌الملل متناسب با ادوار گوناگون تاریخ دیپلماسی ایران
- شرح کلیات دوره بندی مناسبات و پیدایش تاریخ روابط خارجی (دیپلماسی) ایران با سایر ملل و حکومت‌ها
- منابع اصلی در شناخت تاریخ مناسبات سیاسی، اقتصادی و فرهنگی ایران با سرزمین‌های همجوار و غیر همجوار به تفکیک و متناسب با دوره بندی
- مرور اجمالی مناسبات ایران با تمدن‌ها و حکومت‌های پیرامونی از دوره باستان تا آغاز حکومت صفویه
- بررسی اجمالی تغییر ماهیت مناسبات سیاسی، اقتصادی و فرهنگی روابط بین‌الملل با آغاز عصر اکتشافات و شکل‌گیری تاریخ جهان و جهان جدید
- بررسی علل آغاز، چگونگی و تداوم مناسبات ایران با کشورهای اروپایی و روسیه با تفکیک هریک از کشورهای تاثیرگذار از عصر صفویه تا آغاز جنگ‌های ایران و روسیه
- بررسی علل آغاز، چگونگی و تداوم مناسبات ایران با ممالک همجوار (هندوستان، عثمانی و ازبکان) از عصر صفویه تا برآمدن حکومت قاجاریه
- مسائل و موضوعات اصلی در روابط خارجی ایران با کشورهای غیر همجوار از پایان جنگ‌های ایران و روسیه تا آغاز جنگ بین الملل اول
- مسائل و موضوعات اصلی در روابط خارجی ایران با کشورهای همجوار از پایان جنگ‌های ایران و روسیه تا آغاز جنگ بین الملل اول

- مسائل و موضوعات اصلی در روابط خارجی ایران در حد فاصل دو جنگ جهانی
- مسائل و موضوعات اصلی در روابط خارجی ایران از ۱۳۲۰ تا ۱۳۳۲ ش.
- مسائل و موضوعات اصلی در روابط خارجی ایران از ۱۳۳۲ تا ۱۳۵۷ ش.
- مسائل و موضوعات اصلی در روابط خارجی ایران از ۱۳۵۷ تا ۱۳۶۷ ش.

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ارائه دروس بوسیله استاد متخصص علوم تاریخی آشنا با محورهای اصلی سرفصل؛ برگزاری گفت‌وگوهای علمی؛ انجام تمرین‌های نوشتاری (یادداشت و مقاله‌های کوتاه علمی)؛ ارائه مباحث منتخب بوسیله دانشجویان با استفاده از فناوری‌های جدید؛ آموزش شیوه‌های جستجو در منابع متنوع متنی و غیرمتنی و چگونگی استخراج داده‌های علمی؛ حضور فعال در نشست‌ها و همایش‌های تخصصی و تدوین گزارش‌های مربوطه؛

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

ارزیابی مستمر؛ آزمون میان‌نیم‌سال؛ آزمون نوشتاری پایان نیم‌سال؛ تحقیق پایانی؛ ارزیابی مجموعه فعالیت‌های کلاسی.

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

اینترنت، نرم افزارهای آموزشی و نمایش فیلم‌های آموزشی

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. ازغندی، علیرضا (۱۳۹۴) سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران: چارچوب‌ها و جهت‌گیری‌ها؛ تهران، قومس.
۲. امینی، علیرضا (۱۳۸۲) تاریخ روابط خارجی ایران از قاجاریه تا سقوط رضاشاه؛ تهران: خط سوم.
۳. رویمر، هانس روبرت؛ ایران در راه عصر جدید: تاریخ ایران از (۱۳۵۰ تا ۱۷۵۰) ترجمه آذر آهنچی، تهران: دانشگاه تهران، موسسه انتشارات و چاپ، ۱۳۸۰
۴. علی‌صوفی، علیرضا (۱۳۸۹) نقش سیاست موازنه و نیروی سوم در تاریخ ایران؛ تهران، دانشگاه پیام نور
۵. طاهری، ابوالقاسم (۱۳۴۹) تاریخ روابط بازرگانی و سیاسی ایران و انگلیس از دوران فرمانروائی مغولان تا پایان عهد قاجار؛ ج ۲ تهران: سلسله انتشارات انجمن آثار ملی
۶. فرمانفرمایان، حافظ (۱۳۵۵) تحلیل تاریخی سیاست خارجی ایران از آغاز تا امروز؛ ترجمه اسماعیل شاکری؛ تهران، دانشگاه تهران.
۷. محمود، محمود (۱۳۷۰) تاریخ روابط ایران و انگلیس؛ ج ۸؛ تهران: اقبال.
۸. نقیب‌زاده. احمد (۱۳۷۴) تحولات روابط بین‌الملل (از کنگره وین تا امروز)؛ تهران: شرکت نشر قومس.
۹. نوائی، عبدالحسین (۱۳۷۰) اسناد و مکاتبات تاریخی ایران: از تیمور تا شاه اسماعیل؛ تهران: شرکت انتشارات علمی و فرهنگی
۱۰. نوائی، عبدالحسین (۱۳۶۹) ایران و جهان؛ ج ۳؛ تهران: هما.
۱۱. هوشنگ‌مهدوی، عبدالرضا (۱۳۸۵) تاریخ روابط خارجی ایران: از ابتدای دوران صفویه تا پایان جنگ دوم جهانی؛ تهران: امیرکبیر.
۱۲. هوشنگ‌مهدوی، عبدالرضا (۱۳۹۴) سیاست خارجی ایران در دوران پهلوی، ۱۳۰۰-۱۳۵۷؛ تهران، پیکان.

عنوان درس به فارسی:		کلیات تاریخ اقتصادی	
عنوان درس به انگلیسی:		Principles of Economic History	
دروس پیش‌نیاز:		نوع درس و واحد	
دروس هم‌نیاز:		پایه ☐	نظری ☒
تعداد واحد:	۲	تخصصی ☐	عملی ☐
تعداد ساعت:	۳۲	اختیاری ☒	نظری-عملی ☐
		رساله / پایان‌نامه ☐	

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی:

آشنایی با نظریات مهم تاریخ اقتصادی و الگوهای نظری اقتصاد و انطباق آنها با تحولات اقتصادی و تقویت الگوهای مطالعاتی میان‌رشته‌ای در تاریخ

ب) اهداف ویژه:

دانشجو باید بتواند:

۱. مهمترین منابع و مطالعات تاریخ اقتصادی جهان و ایران را نام ببرد؛
۲. نظریه‌های اصلی تاریخ اقتصادی را شرح دهد؛
۳. کاربست نظریه‌های اقتصادی در تاریخ ایران را به صورت موردی شرح دهد؛
۴. مهمترین مسائل مرتبط در حوزه مطالعات تاریخ اقتصادی را نام ببرد.

پ) سرفصل‌ها:

- اهمیت و ضرورت مطالعات اقتصادی و تاریخ اقتصاد برای رشته تاریخ؛
- تعریف تاریخ اقتصادی، روش‌ها، نظریه‌ها، قلمروها و مفاهیم؛
- مآخذشناسی نظریات تاریخ اقتصادی و تاریخ اقتصادی ایران؛
- آشنایی با نظریه‌های مطرح در باب تاریخ اقتصادی ایران؛
- آشنایی با عوامل تولید و ساختارهای مرتبط با اقتصاد؛
- دولت و اقتصاد (اقتصاد سیاسی): تشکیلات اقتصادی، سیاست‌های اقتصادی، آموزه‌های اقتصادی.
- سیر تحول نهادهای اقتصاد سنتی و جدید در جهان؛
- تاریخ اقتصاد شهری: بازار، تولید پیشه‌وری، خدمات شهری؛
- تاریخ اقتصاد روستایی: مناسبات تولید، مالکیت زمین، دامپروری، باغداری؛
- تاریخ اقتصاد مالی و پولی؛
- نظام مالیات‌ها و الگوهای مالیات‌ستانی؛
- نقش عوامل داخلی و خارجی در تحولات اقتصادی عمده در جهان: نقش جنگ‌ها، مهاجرت‌ها؛ بیماری‌ها؛ ناامنی سرمایه؛
- آشنایی با عوامل تولید و گروه بندی مربوط در اقتصاد ایران؛
- سیر تحول نهادهای اقتصاد سنتی و جدید در ایران (موسسات اقتصادی؛ کاروانسرا؛ باراندازها، بنادر، نهادهای مدرن اقتصادی در ایران)؛
- نقش راه‌های داخلی و خارجی در تاریخ اقتصادی ایران: شبکه داخلی راه‌ها، جاده ابریشم، راه‌های دریایی؛

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ارائه دروس بوسیله استاد متخصص علوم تاریخی آشنا با محورهای اصلی سرفصل؛ برگزاری گفت‌وگوهای علمی؛ انجام تمرین‌های نوشتاری (یادداشت و مقاله‌های کوتاه علمی)؛ ارائه مباحث منتخب بوسیله دانشجویان با استفاده از فناوری‌های جدید؛ آموزش شیوه‌های جستجو در منابع متنوع متنی و غیرمتنی و چگونگی استخراج داده‌های علمی؛ حضور فعال در نشست‌ها و همایش‌های تخصصی و تدوین گزارش‌های مربوطه؛

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

ارزیابی مستمر؛ آزمون میان‌نیم‌سال؛ آزمون نوشتاری پایان نیم‌سال؛ تحقیق پایانی؛ ارزیابی مجموعه فعالیت‌های کلاسی.

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

اینترنت، نرم افزارهای آموزشی و نمایش فیلم‌های آموزشی

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. اشرف، احمد (۱۳۵۹) موانع تاریخی رشد سرمایه‌داری در ایران؛ تهران: زمینه.
۲. اشرف، احمد (۱۳۸۷) طبقات اجتماعی، دولت و انقلاب در ایران/ احمد اشرف، علی بنوعزیزی؛ ترجمه سهیلا ترابی‌فارسانی؛ تهران، نیلوفر.
۳. برودل، فرنان (۱۳۷۲) روح سرمایه‌داری و حیات مادی ۱۸۰۰-۱۴۰۰؛ ترجمه بهزاد باشی؛ تهران: نشر نی.
۴. پتروشفسکی، ایلیا پاولویچ (۱۳۵۷) کشاورزی و مناسبات ارضی در ایران عهد مغول؛ ترجمه کریم کشاورز؛ تهران: نیل.
۵. تاوونی، ریچارد (۱۳۷۷) دین و ظهور سرمایه‌داری، ترجمه احمد خزاعی، تهران، نشر مرکز.
۶. تاپیتون، فرانک (۱۳۷۵) تاریخ اقتصادی و اجتماعی اروپا، ۱۹۳۹ - ۱۸۹۰؛ تهران: شرکت انتشارات علمی و فرهنگی.
۷. جانی واگی، جانی (۱۳۸۶) پیتر گرونز و گن؛ تاریخ مختصر اندیشه اقتصادی از مرکانتیلیسم تا پول‌باوری؛ ترجمه غلامرضا آزاد؛ تهران: نشر نی.
۸. دادگر، یدالله (۱۳۸۳) تاریخ تحولات اندیشه اقتصادی (آزمون مجدد)؛ قم، دانشگاه علوم انسانی مفید.
۹. عیسوی، چارلز (۱۳۸۸) تاریخ اقتصادی ایران؛ عصر قاجار، ترجمه یعقوب آژند، تهران، گستره
۱۰. کاتوزیان، محمدعلی (۱۳۶۶) اقتصاد سیاسی ایران: استبداد و شبه مدرنیسم ۱۳۵۷-۱۳۵۰، تهران، مرکز
۱۱. کلاف، شپرد بنکرافت (۱۳۶۸) تاریخ اقتصادی اروپا در قرن بیستم (۱۹۱۰-۱۹۵۰م). توماس مودی، کارول مودی؛ مترجم محمدحسین وقار؛ تهران: گستره.
۱۲. لمبتون، آن کاترین (۱۳۶۲) مالک و زارع در ایران؛ ترجمه منوچهر امیری؛ تهران: انتشارات علمی و فرهنگی.
۱۳. مدوما، استیون جی (۱۳۹۰) تاریخ اندیشه اقتصادی: از ارسطو تا استوارت میل؛ ویراستاران: استیون جی مدما و وارن جی سمیونلز؛ ترجمه‌ی محمدحسین وقار؛ تهران، مرکز.
۱۴. نورث، داگلاس سیل (۱۳۷۹) ساختار و دگرگونی در تاریخ اقتصادی؛ ترجمه غلامرضا آزاد (ارمکی) تهران: نشر نی.
۱۵. وبر، ماکس (۱۳۷۱) اخلاق پروتستان و روح سرمایه‌داری، ترجمه: عبدالمعجود انصاری؛ تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت).

عنوان درس به فارسی:		آشنایی با تاریخ ادیان و آیین‌های ایران باستان	
عنوان درس به انگلیسی:		History of Religions and Rituals of Ancient Iran	
نوع درس و واحد			
پایه ☐ نظری ☒			دروس پیش‌نیاز:
تخصصی ☐ عملی ☐			دروس هم‌نیاز:
اختیاری ☒ نظری-عملی ☐		۲	تعداد واحد:
رساله / پایان‌نامه ☐		۳۲	تعداد ساعت:

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی:

آشنایی با عوامل اصلی و اساسی باورهای دینی و آیینی در ایران از هزاره دوم پیش از میلاد تا ورود اسلام به ایران

ب) اهداف ویژه:

دانشجو باید بتواند:

۱. مهمترین منابع و مطالعات، پژوهش‌ها دربارهٔ ادیان و آیین‌های رایج در سرزمین ایران تا پیش ورود اسلام را معرفی کند.
۲. اصلی‌ترین ادیان و فرق رایج در ایران باستان را نام برده و کلیات هر یک را شرح دهد.
۳. اصلی‌ترین مباحث نظری و رویکردها برای بررسی ادیان و باورهای مذهبی را نام ببرد.
۴. درباره وضعیت ادیان اصلی رایج در سرزمین ایران حد فاصل هخامنشیان، تا ورود اسلام توضیح دهد.
۵. جایگاه دین زرتشتی در حکومت ساسانی را شرح دهد.

پ) سرفصل‌ها:

- مفاهیم، مسائل و موضوعات مرتبط با ادیان و آیین‌های رایج در سرزمین ایران تا پیش از ورود اسلام
- بررسی مهمترین منابع و نقد رویکرد پژوهش‌های انجام یافته دربارهٔ ادیان و آیین‌های رایج در سرزمین ایران
- پیدایش خدایان آریایی و پرستشگاه‌های آنان؛
- پیدایش و ویژگی‌های دین زروانی و تأثیر آن بر سایر ادیان؛ نقش روحانیان ایران باستان پیش از زرتشت؛
- پیدایش میترائیسم (عقاید و رسوم، دلایل منافات با دین زرتشت، نفوذ در غرب، پرستشگاه‌ها)؛
- خدایان و وضعیت مذهب در دوره هخامنشی؛
- تحولات دینی در عصر سلوکی؛
- وضعیت دینی در دوره اشکانی (چند خدایی، آزادی مذهبی، رواج مذهب زرتشت)؛
- رویکرد انتقادی به برخی باورهای دینی باستانی؛
- آیین مزدیسنا: اصول و احکام آن؛
- ریشه و تبار زرتشت، ظهور و توسعه آیین زرتشت، باورها و اصول تعلیمی زرتشت، سلسله مراتب مذهبی، تحریف مذهب زرتشت؛
- خاستگاه مانی، نوشته‌های مانی، اندیشه‌های مانی اساطیر و ایزدان مانوی، تعلیمات و آموزه‌های دینی، نگاه روحانیون زرتشتی و سلاطین ساسانی نسبت به دین مانی؛

- خاستگاه مزدک، آموزه‌های مزدک، نگاه روحانیون زرتشتی و سلاطین ساسانی نسبت به دین مزدک؛
- آشنایی اجمالی با اصول و تاریخ پیدایش آیین‌های یهود، مسیحیت و بودیسم؛
- مسیحیت در ایران، عوامل گسترش دین مسیحیت در ایران، مناسبات ایرانیان باستان با مسیحیان، نگاه روحانیان زرتشتی و شاهان ساسانی نسبت به مسیحیان؛
- سابقه حضور ارمنیان در ایران، عوامل گسترش ارمنیان در ایران باستان، مناسبات ایرانیان باستان با ارمنیان، نگاه روحانیان زرتشتی و سلاطین نسبت به ارمنیان؛
- خاستگاه بودائی‌ان، سابقه حضور بودائی‌ان در ایران باستان، رواج دین بودائی در نواحی شرق ایران، تعالیم بودائی، فرق بودایی در نواحی شرقی ایران، مشابهت آیین زرتشت با دین بودائی؛
- تاریخ حضور یهودیان در ایران باستان، نگاه روحانیان زرتشتی و شاهان ساسانی به دین یهودیان؛
- تشابه برخی آیین و رسم‌های زرتشتی با اسلام: اقتباس یا تغییر.

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ارائه دروس بوسیله استاد متخصص علوم تاریخی آشنا با محورهای اصلی سرفصل؛ برگزاری گفت‌وگوهای علمی؛ انجام تمرین‌های نوشتاری (یادداشت و مقاله‌های کوتاه علمی)؛ ارائه مباحث منتخب بوسیله دانشجویان با استفاده از فناوری‌های جدید؛ آموزش شیوه‌های جستجو در منابع متنوع متنی و غیرمتنی و چگونگی استخراج داده‌های علمی؛ حضور فعال در نشست‌ها و همایش‌های تخصصی و تدوین گزارش‌های مربوطه؛

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

ارزیابی مستمر؛ آزمون میان‌نیم‌سال؛ آزمون نوشتاری پایان نیم‌سال؛ تحقیق پایانی؛ ارزیابی مجموعه فعالیت‌های کلاسی.

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

اینترنت، نرم افزارهای آموزشی و نمایش فیلم‌های آموزشی

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. بویس، مری (۱۳۸۱) زردشتیان، باورها و آداب دینی آنها، ترجمه عسکر بهرامی، تهران: ققنوس.
۲. بویس، مری (۱۳۷۶) تاریخ کیش زرتشت، ترجمه همایون صنعتی زاده، تهران، توس، ۳ جلد.
۳. بنونیست، امیل (۱۳۵۴) دین ایرانی بر پایه متن‌های مهم یونانی. ترجمه بهمن سرکاراتی، تهران: بنیاد فرهنگ ایران.
۴. رضی، هاشم (۱۳۸۲) دین و فرهنگ ایرانی پیش از عصر زرتشت، تهران، سخن.
۵. زرنر، آر. سی (۱۳۷۵) زروان یا مَعمای زردشتی گری، ترجمه تیمور قادری، تهران، فکر روز.
۶. عقیقی، رحیم (۱۳۷۴) اساطیر و فرهنگ ایران در نوشته‌های پهلوی. تهران: توس.
۷. فولتس، ریچارد (۱۴۰۱) دین‌های ایران باستان؛ ترجمه امیر زمانی، تهران: فرهنگ نشر نو: آسیم.
۸. کلیمما، اوتاکر (۱۳۸۶) تاریخ جنبش مزدکیان، ترجمه جهانگیر فکری ارشاد، تهران، توس.
۹. منتظری، سیدسعیدرضا (۱۳۹۷) پژوهشی در باورهای ادیان ایران باستان، قم: مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی (ص).
۱۰. نیبرگ، هنریک ساموئل (۱۳۵۹) دین‌های ایران باستان. ترجمه سیف‌الدین نجم‌آبادی، تهران: مرکز ایرانی مطالعه فرهنگ‌ها.
۱۱. هینلز، جان (۱۳۷۵) شناخت اساطیر ایران، ترجمه ژاله آموزگار و احمد تفضلی، تهران: چشمه.

عنوان درس به فارسی:		قرائت و درک متون تاریخی به زبان عربی ۲	
عنوان درس به انگلیسی:		Reading and Comprehension of Historical Texts in Arabic 2	
نظری	☒	پایه	☐
عملی	☐	تخصصی	☐
نظری-عملی	☐	اختیاری	☒
		رساله / پایان‌نامه	☐
تعداد واحد:		۲	
تعداد ساعت:		۳۲	

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی: تکمیل و تقویت توانایی دانشجویان در خواندن روان، فهم محتوا و دریافت صحیح متون تاریخی به زبان عربی.

ب) اهداف ویژه:

دانشجو باید بتواند:

۱. اصول و فنون لازم برای فهم متون تاریخی به زبان عربی را نام ببرد؛
۲. اصطلاحات و مفاهیم مهم در متون تاریخی به زبان عربی را بشناسد؛
۳. فرهنگ‌های واژگانی مناسب برای ترجمه متون تاریخی از زبان عربی اعم از چاپی و مجازی را بشناسد و چگونگی استفاده از آنها را بداند؛
۴. از مهارت نسبی در قرائت و فهم محتوای متون تاریخنگاری به زبان عربی (متون غیر دشوار) برخوردار باشد.

پ) سرفصل‌ها:

- تبیین اهمیت فهم متون عربی در مطالعات تاریخی
- شرح انواع فهم متون تاریخی به زبان عربی (فهم متن برای درک اولیه؛ فهم متن برای ارجاع؛ فهم متن برای ترجمه و...)
- آشنایی با ظرایف، نکات و اشتباهات رایج مرتبط با فهم متون تاریخی به زبان عربی
- مراحل ترجمه یک متن تاریخی عربی و معرفی ظرفیت‌های دنیای مجازی برای ترجمه
- معرفی فرهنگ‌های واژگان مناسب برای درک و ترجمه متون تاریخی از زبان عربی
- قرائت متن‌های متعدد از متون تاریخی به زبان عربی با تاکید بر آشنایی با تحولات تاریخ ایران و اسلام: تاریخ طبری، تاریخ یعقوبی، مروج الذهب مسعودی، فتوح البلدان بلاذری، معارف ابن قتیبه، تاج جاحظ، تجارب الامم مسکویه، الکامل ابن اثیر و مانند آن.

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ارائه دروس بوسیله استاد متخصص علوم تاریخی آشنا با محورهای اصلی سرفصل؛ برگزاری گفت‌وگوهای علمی؛ انجام تمرین‌های نوشتاری (یادداشت و مقاله‌های کوتاه علمی)؛ ارائه مباحث منتخب بوسیله دانشجویان با استفاده از فناوری‌های جدید؛ آموزش شیوه‌های جستجو در منابع متنوع متنی و غیرمتنی و چگونگی استخراج داده‌های علمی؛ حضور فعال در نشست‌ها و همایش‌های تخصصی و تدوین گزارش‌های مربوطه؛

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

ارزیابی مستمر؛ آزمون میان‌نیم‌سال؛ آزمون نوشتاری پایان نیم‌سال؛ تحقیق پایانی؛ ارزیابی مجموعه فعالیت‌های کلاسی.

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

نرم افزارهای آموزشی و نمایش فیلم‌های آموزشی

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

با انتخاب استاد و متناسب با متن‌های ارائه شده در درس «قرائت و درک متون تاریخی به زبان عربی

۱» است.

عنوان درس به فارسی:		قرائت و درک متون تاریخی به زبان انگلیسی ۲	
عنوان درس به انگلیسی:		Reading and Comprehension of Historical Texts in English 2	
نظری	☒	پایه	☐
عملی	☐	تخصصی	☐
نظری-عملی	☐	اختیاری	☒
		رساله / پایان نامه	☐
تعداد واحد:	۲		
تعداد ساعت:	۳۲		

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی:

تکمیل و تقویت توانایی دانشجویان در خواندن روان، فهم محتوا و دریافت صحیح متون تاریخی به زبان انگلیسی.

ب) اهداف ویژه:

دانشجو باید بتواند:

۱. اصول و فنون لازم برای فهم متون تاریخی به زبان انگلیسی را نام ببرد؛
۲. اصطلاحات و مفاهیم مهم در متون تاریخی به زبان انگلیسی را بشناسد؛
۳. فرهنگ‌های واژگانی مناسب برای ترجمه متون تاریخی از زبان انگلیسی اعم از چاپی و مجازی را بشناسد و چگونگی استفاده از آنها را بداند؛
۴. از مهارت نسبی در قرائت و فهم محتوای متون تاریخنگاری به زبان انگلیسی (متون غیر دشوار) برخوردار باشد.

پ) سرفصل‌ها:

- تبیین اهمیت فهم متون انگلیسی در مطالعات تاریخی
- شرح انواع فهم متون تاریخی به زبان انگلیسی (فهم متن برای درک اولیه؛ فهم متن برای ارجاع؛ فهم متن برای ترجمه و...)
- آشنایی با ظرایف، نکات و اشتباهات رایج مرتبط با فهم متون تاریخی به زبان انگلیسی
- مراحل ترجمه یک متن تاریخی به زبان انگلیسی و معرفی ظرفیت‌های دنیای مجازی برای ترجمه
- معرفی فرهنگ‌های واژگان مناسب برای درک و ترجمه متون تاریخی از زبان انگلیسی
- قرائت متن‌های متعدد از متون تاریخی به زبان انگلیسی با تاکید بر آشنایی با تحولات تاریخ ایران و جهان

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ارائه دروس بوسیله استاد متخصص علوم تاریخی آشنا با محورهای اصلی سرفصل؛ برگزاری گفت‌وگوهای علمی؛ انجام تمرین‌های نوشتاری (یادداشت و مقاله‌های کوتاه علمی)؛ ارائه مباحث منتخب بوسیله دانشجویان با استفاده از فناوری‌های جدید؛ آموزش شیوه‌های جستجو در منابع متنوع متنی و غیرمتنی و چگونگی استخراج داده‌های علمی؛ حضور فعال در نشست‌ها و همایش‌های تخصصی و تدوین گزارش‌های مربوطه؛

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

ارزیابی مستمر؛ آزمون میان‌نیم‌سال؛ آزمون نوشتاری پایان نیم‌سال؛ تحقیق پایانی؛ ارزیابی مجموعه فعالیت‌های کلاسی.

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه: اینترنت، نرم افزارهای آموزشی و نمایش فیلم‌های آموزشی.

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

فهرست منابع پیشنهادی استاد و متناسب با متن‌های ارائه شده در درس «قرائت و درک متون تاریخی به زبان انگلیسی ۱» است.

عنوان درس به فارسی:		شناخت و نقد منابع و مآخذ تاریخ ایران دوران باستان	
عنوان درس به انگلیسی:		Recognition and Criticism of Sources and References of Ancient History of Iran	
دروس پیش‌نیاز:		پایه ☐	نظری ☒
دروس هم‌نیاز:		تخصصی ☐	عملی ☐
تعداد واحد:	۲	اختیاری ☒	نظری-عملی ☐
تعداد ساعت:	۳۲	رساله / پایان‌نامه ☐	

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی:

آشنایی با گونه‌شناسی منابع، مآخذ و مراجع تاریخ ایران در دوره باستان و ایجاد مهارت طبقه‌بندی و بهره‌گیری علمی از آنها.

ب) اهداف ویژه:

دانشجو باید بتواند:

۱. اهم مآخذ (مکتوب و غیر مکتوب) تاریخ ایران در هر دوره را نام ببرد؛
۲. تقسیم بندی منظمی از مهمترین منابع کهن تاریخ ایران در ادوار مربوطه ارائه دهد؛
۳. روش‌های دستیابی و استفاده از منابع جدید را نام ببرد.
۴. مهمترین پژوهش‌های مرتبط و رویکردهای پژوهشی درباره منابع و مآخذ هر دوره را نام ببرد.

پ) سرفصل‌ها:

دوره پیش از تاریخ و دوره ایلام:

یافته‌های باستان‌شناختی؛ کتیبه‌های خارج از فلات ایران؛ کتیبه‌های یافت شده در فلات ایران

دوره ماد و هخامنشی:

- تاریخ‌ها و آثار یهودی: کتاب استر، کتاب ارمیا و اشعیا، کتاب جودیت، یوسف فلاویوس و ...؛ تاریخ‌ها و آثار ارمنی: مارآپاس کاتینا، باردسن، آگاتانژ، فوستوس بیزانسی، زنون گلاگی و ...؛ تاریخ‌ها و آثار یونانی: هرودوت، گزنفون، کتزیاس و ...؛ پژوهش‌های سده‌های اخیر درباره این دوره؛ کتیبه‌های تاریخی: کتیبه‌های آشوری، رویدادنامه‌های بابل، کتیبه بیستون، تخت جمشید و ...؛ سکه‌ها

دوره سلوکی و اشکانی:

منابع بابلی؛ منابع یونانی، رومی؛ منابع سریانی؛ منابع ارمنی؛ منابع عبری؛ فلاویوس؛ منابع کلاسیک: اپی‌ین، اری‌ین، آفریکانوس، آمین مارسلن، استرابون، پلوتارک و ...؛ متون هندی و چینی؛ منابع دوره اسلامی (فارسی و عربی)؛ کتیبه‌ها و دیگر یافته‌های منقوش باستان‌شناختی؛ سکه‌ها؛ پژوهش‌های سده‌های اخیر درباره این دوره؛

دوره ساسانی:

یونانی - رومی: آگاتیاس اسکولاستیکوس، هرودیانوس، یوتروپیوس و ...؛ ارمنی: ازنیک کلبی، سبتوس، فوستوس بیزانسی، لازار فارابی، موسی خورنی و ...؛ سریانی: تاریخ استیلیتیس دروغی، تاریخ ادسا، تاریخ الیاس نصیبینی، میشل سریانی و ...؛ تاریخ نصرانی در ایران؛ پارسی میانه: کارنامه اردشیر بابکان، گزیده‌های زادسپرم، دینکرد، مینوی خرد؛ منابع دوره اسلامی (فارسی و عربی): شاهنامه فردوسی، تاریخ طبری و ...؛ منابع یهودی؛ منابع چینی؛ کتیبه‌ها: کتیبه اردشیر بابکان و اورمزد در نقش رستم،

کتیبه‌های کرتیر، کتیبه مهرنرسی و ...؛ مجموعه یافته‌های منقوش دوره ساسانی؛ سکه‌ها؛ پژوهش‌های سده‌های اخیر درباره این دوره

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ارائه دروس بوسیله استاد متخصص علوم تاریخی آشنا با محورهای اصلی سرفصل؛ برگزاری گفت‌وگوهای علمی؛ انجام تمرین‌های نوشتاری (یادداشت و مقاله‌های کوتاه علمی)؛ ارائه مباحث منتخب بوسیله دانشجویان با استفاده از فناوری‌های جدید؛ آموزش شیوه‌های جستجو در منابع متنوع متنی و غیرمتنی و چگونگی استخراج داده‌های علمی؛ حضور فعال در نشست‌ها و همایش‌های تخصصی و تدوین گزارش‌های مربوطه؛

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

ارزیابی مستمر؛ آزمون میان‌نیم‌سال؛ آزمون نوشتاری پایان نیم‌سال؛ تحقیق پایانی؛ ارزیابی مجموعه فعالیت‌های کلاسی.

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه: اینترنت، نرم افزارهای آموزشی و نمایش فیلم‌های آموزشی

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. اکبرزاده، داریوش (۱۳۸۲) کتیبه‌های پهلوی اشکانی، تهران، پازینه.
۲. جفری دهقی، محمود (۱۳۹۳) بازشناسی منابع و مآخذ تاریخ ایران باستان. تهران: سمت.
۳. بیات، عزیز الله (۱۳۸۰) شناسایی منابع و مآخذ تاریخ ایران، تهران: امیرکبیر.
۴. پیرنیا، حسن (۱۳۶۲) تاریخ ایران باستان، تهران: دنیای کتاب.
۵. تفضلی، احمد (۱۳۷۶) تاریخ ادبیان ایران پیش از اسلام، تهران، سخن.
۶. راشد محصل، محمدتقی (۱۳۸۰) کتیبه‌های ایران باستان، تهران، دفتر پژوهش‌های فرهنگی.
۷. عریان، سعید (۱۳۸۲) راهنمای کتیبه‌های ایرانی میانه، تهران، پژوهشکده زبان و گویش.
۸. مورلی، نویل (۱۳۹۹) نظریه‌ها، مدل‌ها و مفاهیم در تاریخ باستان، ترجمه: احسان افکنده، تهران، سمت.
۹. میراحمدی، مریم (۱۳۶۹) کتابشناسی تاریخ ایران در دوران باستان، تهران: انتشارات امیرکبیر.
۱۰. نصراله زاده، سیروس (۱۳۹۸) کتیبه‌های خصوصی فارسی میانه ساسانی و پساساسانی (گورنوشته، یادبودی)، تهران، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، دو جلد.
۱۱. وثوقی، محمدباقر (۱۳۸۵) بررسی منابع و مآخذ تاریخ ایران پیش از اسلام، تهران، انتشارات دانشگاه پیام نور.

عنوان درس به فارسی:		شناخت و نقد منابع و مآخذ تاریخ ایران دوره اسلامی	
عنوان درس به انگلیسی:		Recognition and Criticism of Sources and References of Islamic Iran History	
دروس پیش‌نیاز:		پایه ☐	نظری ☒
دروس هم‌نیاز:		تخصصی ☐	عملی ☐
تعداد واحد:	۲	اختیاری ☒	نظری-عملی ☐
تعداد ساعت:	۳۲	رساله / پایان‌نامه ☐	

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی:

آشنایی با گونه‌شناسی منابع، مآخذ و مراجع تاریخ ایران و جهان اسلام مرتبط با ایران در دوره اسلامی و ایجاد مهارت طبقه‌بندی و بهره‌گیری علمی از آنها.

ب) اهداف ویژه:

دانشجو باید بتواند:

۱. اهم مآخذ (مکتوب و غیر مکتوب) تاریخ ایران و اسلام در دوره اسلامی را نام ببرد؛
۲. تقسیم‌بندی منظمی از مهمترین منابع کهن تاریخ ایران در ادوار مختلف ارائه دهد؛
۳. روش‌های دستیابی و استفاده از منابع جدید را نام ببرد.
۴. مهمترین پژوهش‌های مرتبط و رویکردهای پژوهشی درباره منابع و مآخذ هر دوره را نام ببرد.

پ) سرفصل‌ها:

- معرفی کلیات و مفاهیم پرکاربرد؛
- معرفی نسخ‌های منابع مکتوب و غیر مکتوب تاریخ ایران و اسلام؛
- آشنایی با سنت تاریخ شفاهی و تاثیر آن در تدوین تاریخ معاصر؛
- معرفی گونه‌های تاریخ‌نویسی اسلامی، منابع حدیثی و رجالی؛
- معرفی مهمترین منابع کهن تاریخ ایران در دو قرن اول هجری؛
- منابع تاریخ عمومی و جغرافیایی؛
- تاریخ‌های اختصاصی؛
- تاریخ‌های محلی و خط‌نویسی؛
- منابع جغرافیای تاریخی؛
- مجمل‌نویسی در تاریخ؛
- منابع به زبان عربی، عبری، ارمنی، سریانی، ترکی درباره تاریخ ایران تا پیش از حمله مغول؛
- منابع به زبان‌های ترکی، مغولی، چینی، لاتین، و سایر زبان‌های اروپایی درباره تاریخ ایران تا سده‌های جدید
- منابع تاریخ اجتماعی؛

- منابع تاریخ ادبی و دیوانی؛
- منابع اندیشه‌ای و فرق اسلامی.

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ارائه دروس بوسیله استاد متخصص علوم تاریخی آشنا با محورهای اصلی سرفصل؛ برگزاری گفت‌وگوهای علمی؛ انجام تمرین‌های نوشتاری (یادداشت و مقاله‌های کوتاه علمی)؛ ارائه مباحث منتخب بوسیله دانشجویان با استفاده از فناوری‌های جدید؛ آموزش شیوه‌های جستجو در منابع متنوع متنی و غیرمتنی و چگونگی استخراج داده‌های علمی؛ حضور فعال در نشست‌ها و همایش‌های تخصصی و تدوین گزارش‌های مربوطه؛

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

ارزیابی مستمر؛ آزمون میان‌نیم‌سال؛ آزمون نوشتاری پایان نیم‌سال؛ تحقیق پایانی؛ ارزیابی مجموعه فعالیت‌های کلاسی.

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

اینترنت، نرم افزارهای آموزشی و نمایش فیلم‌های آموزشی

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. آینه وند، صادق، علم تاریخ در گستره تمدن اسلامی، تهران: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، ۱۳۸۵.
۲. ابن ندیم، محمد بن اسحاق، الفهرست، رضا تجدد، تهران، اساطیر، ۱۳۸۱ ش.
۳. آقابزرگ تهرانی، محمد محسن، الذریعه الی تصانیف الشیعه، قم: اسماعیلیان.
۴. بیات، عزیزالله، شناسایی منابع و مآخذ تاریخ ایران، تهران، امیرکبیر، ۱۳۸۷.
۵. ترکمنی آذر، پروین، کتابشناسی گزیده توصیفی تاریخ ایران: دوره اسلامی (تا پایان دوره قاجاریه)، تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت)، ۱۳۸۷.
۶. جعفریان، رسول، منابع تاریخ اسلام، تهران: انتشارات انصاریان، ۱۳۸۷.
۷. داداش‌نژاد، منصور، منابع تاریخ تشیع، قم: پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، انتشارات: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت)، پژوهشکده تحقیق و توسعه علوم انسانی، ۱۳۹۹.
۸. صادقی، مقصودعلی، شناخت و نقد منابع و مآخذ تاریخ ایران بعد از اسلام (رشته تاریخ) / مقصودعلی صادقی. تهران: دانشگاه پیام نور، ۱۳۹۳.
۹. عالم زاده، هادی؛ سجادی، سید صادق، تاریخنگاری در اسلام؛ تهران: انتشارات سمت ۱۳۸۸.
۱۰. قدیمی قیداری، عباس، تاریخ‌نویسی در ایران: نقد و بررسی منابع برگزیده (از ابوعلی بلعمی تا میرزا آقاخان کرمانی)، تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت)، پژوهشکده تحقیق و توسعه علوم انسانی، ۱۳۹۶.
۱۱. نصر، سید حسین، کتابشناسی توصیفی، منابع تاریخ علوم اسلامی، تهران: موسسه مطالعات و تحقیقات فرهنگی، ۱۳۷۰ ش.

عنوان درس به فارسی:		تاریخ تحلیلی سیره ائمه اطهار(علیهم السلام)	
عنوان درس به انگلیسی:		Analytical History of Shia Imams' (AS) Biography	
نوع درس و واحد			
پایه ☐ نظری ☒			دروس پیش‌نیاز:
تخصصی ☐ عملی ☐			دروس هم‌نیاز:
اختیاری ☒ نظری-عملی ☐		۲	تعداد واحد:
رساله / پایان‌نامه ☐		۳۲	تعداد ساعت:

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی:

آشنایی با تاریخ سیره ائمه اطهار(ع) و سیر تحول آن

ب) اهداف ویژه:

دانشجو باید بتواند:

۱. منابع اصلی تاریخ سیره ائمه اطهار در ادوار مختلف را بشناسد؛
۲. شاخه‌های مختلف سیره ائمه علیهم السلام را شرح دهد؛
۳. اطلاعات پایه تاریخی قابل قبولی درباره روند سیره ائمه علیهم السلام ارائه دهد؛
۴. درباره مجموعه پژوهش‌های جدید و رویکردهای اصلی اسلامی و استشرافی پیرامون بررسی سیره ائمه علیهم السلام توضیح دهد.

پ) سرفصل‌ها:

- کلیات و مفاهیم: امامت، امامان علیهم السلام، سیره و تفاوت آن با تاریخ و شرح حال، کاربرد واژه سیره برای غیر معصومان علیهم السلام
- معرفی، گونه‌شناسی و بررسی مهمترین منابع تدوین یافته با نام سیره
- گونه‌شناسی منابع شناخت سیره ائمه علیهم السلام همراه با ذکر نمونه
- سیر تحول مفهوم سیره در طول تاریخ اسلام؛ از سیره‌نگاری عمومی تا سیره‌نگاری تخصصی
- سیره سیاسی ائمه علیهم السلام و سیر تحول آن از زمان امیرالمؤمنین علی علیه السلام تا پایان غیبت صغری
- سیره تربیتی ائمه علیهم السلام و سیر تحول آن از زمان امیرالمؤمنین علی علیه السلام تا پایان غیبت صغری
- سیره تبلیغی (دعوت) ائمه علیهم السلام و سیر تحول آن از زمان امیرالمؤمنین علی علیه السلام تا پایان غیبت صغری
- سیره عبادی ائمه علیهم السلام و سیر تحول آن از زمان امیرالمؤمنین علی علیه السلام تا پایان غیبت صغری
- سیره اخلاقی ائمه علیهم السلام و سیر تحول آن از زمان امیرالمؤمنین علی علیه السلام تا پایان غیبت صغری
- سیره خانوادگی ائمه علیهم السلام و سیر تحول آن از زمان امیرالمؤمنین علی علیه السلام تا پایان غیبت صغری
- سیره ائمه علیهم السلام در زمینه خوراک و پوشاک و سیر تحول آن از زمان امیرالمؤمنین علی علیه السلام تا پایان غیبت صغری
- سیره ارتباطی ائمه علیهم السلام و سیر تحول آن از زمان امیرالمؤمنین علی علیه السلام تا پایان غیبت صغری
- سیره اقتصادی ائمه علیهم السلام و سیر تحول آن از زمان امیرالمؤمنین علی علیه السلام تا پایان غیبت صغری

- سیره علمی و آموزشی ائمه علیهم السلام و سیر تحول آن از زمان امیرالمؤمنین علی علیه السلام تا پایان غیبت صغری
- سیره قضائی ائمه علیهم السلام و سیر تحول آن از زمان امیرالمؤمنین علی علیه السلام تا پایان غیبت صغری
- سیره ائمه علیهم السلام در مواجهه با انواع مخالفان خود و سیر تحول آن از زمان امیرالمؤمنین علی علیه السلام تا پایان غیبت صغری

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ارائه دروس بوسیله استاد متخصص علوم تاریخی آشنا با محورهای اصلی سرفصل؛ برگزاری گفت‌وگوهای علمی؛ انجام تمرین‌های نوشتاری (یادداشت و مقاله‌های کوتاه علمی)؛ ارائه مباحث منتخب بوسیله دانشجویان با استفاده از فناوری‌های جدید؛ آموزش شیوه‌های جستجو در منابع متنوع متنی و غیرمتنی و چگونگی استخراج داده‌های علمی؛ حضور فعال در نشست‌ها و همایش‌های تخصصی و تدوین گزارش‌های مربوطه؛

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

ارزیابی مستمر؛ آزمون میان‌نیم‌سال؛ آزمون نوشتاری پایان نیم‌سال؛ تحقیق پایانی؛ ارزیابی مجموعه فعالیت‌های کلاسی.

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

اینترنت، نرم افزارهای آموزشی و نمایش فیلم‌های آموزشی

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. ادیب، عادل (۱۳۸۸) زندگانی تحلیلی پیشوایان ما، ائمه‌دوازده‌گانه (ع)، ترجمه اسدالله مبشری؛ تهران، دفتر نشر فرهنگ اسلامی.
۲. پیشوایی، مهدی (۱۳۹۰) سیره پیشوایان: نگرشی بر زندگانی اجتماعی سیاسی و فرهنگی امامان معصوم علیهم السلام، تهران، موسسه امام صادق (ع).
۳. جعفریان، رسول (۱۳۶۹) حیات سیاسی فکری امامان شیعه، تهران، سازمان تبلیغات اسلامی.
۴. حسنلو، امیرعلی (۱۳۹۳)، پوشش و تغذیه در سیره معصومان علیهم السلام، قم، پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی.
۵. حکیم، سیدمنذر (۱۳۸۵ ش.)، پیشوایان هدایت، ۱۴ ج، قم: مجمع جهانی اهل بیت علیهم السلام.
۶. ذاکری، علی اکبر (۱۳۹۸)، سیره معصومان علیهم السلام در کتاب‌های چهارگانه شیعه.
۷. عبدالخالق، عبدالرحمن (بی تا)، سیره اهل بیت علیهم السلام، زاهدان، المکتبه الاسلامیه.
۸. عبدالمحمدی، حسین (۱۳۸۹)، درآمدی بر سیره اهل بیت علیهم السلام، قم، مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی.
۹. مجموعه مقالات همایش بین‌المللی سیره شناختی پیامبر اعظم (۱۳۸۵)، ۳ ج، اصفهان، انتشارات دانشگاه اصفهان.
۱۰. مجموعه مقالات همایش سیره و زمانه امام جواد علیه السلام (۱۳۹۵)، ۲ ج، به کوشش: حمیدرضا مطهری، انجمن تاریخ پژوهان حوزه علمیه قم، قم، مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه.
۱۱. مجموعه مقالات همایش سیره و زمانه حضرت امام کاظم علیه السلام (۱۳۹۲)، ۳ ج، انجمن تاریخ پژوهان حوزه علمیه قم، قم، مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه.
۱۲. مجموعه مقالات همایش علمی پژوهشی سبک زندگی اهل بیت علیهم السلام (۱۳۹۳)، ۲ ج، قم: مجمع جهانی اهل بیت علیهم السلام.
۱۳. مطهری، مرتضی (متعدد)، سیری در سیره نبوی؛ تهران؛ قم، انتشارات صدرا.
۱۴. واسعی، سیدعلیرضا (۱۳۸۸)، درآمدی بر روشهای تبلیغی ائمه علیهم السلام، و دیانی، محمدشمس‌الدین، قم، پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی.

عنوان درس به فارسی:		مبانی و مفاهیم علم سیاست	
عنوان درس به انگلیسی:		Foundations and Concepts of Politics	
دروس پیش‌نیاز:		نوع درس و واحد	
دروس هم‌نیاز:		پایه ☐ نظری ☒	
تعداد واحد:	۲	تخصصی ☐ عملی ☐	
تعداد ساعت:	۳۲	اختیاری ☒ نظری-عملی ☐	
		رساله / پایان‌نامه ☐	

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی:

آشنایی با منابع دانش سیاست، مفاهیم سیاسی در متن‌های تاریخی، کاربرد دانش سیاست در علم تاریخ، توانایی تأمل در

مسائل سیاسی تاریخ

ب) اهداف ویژه:

دانشجو باید بتواند:

۱. مفاهیم سیاسی و کاربردهای آن در تاریخ ایران، اسلام و جهان را شرح دهد؛
۲. منابع مربوط به مباحث سیاسی در تاریخ را بشناسد؛
۳. درباره تحقیق در حوزه مسائل سیاسی گذشته و امروز کشور مهارت داشته باشد؛

پ) سرفصل‌ها:

- مفاهیم اصلی دانش سیاسی و کاربرد آن‌ها در دانش تاریخ؛
- نسبت دانش سیاست با دانش تاریخ؛
- تعریف، ویژگی‌ها و کارکردهای دولت، حکومت، قدرت و ...؛
- نظام‌های سیاسی و انواع آن‌ها؛
- ایدئولوژی‌های سیاسی؛
- نظریه‌های سیاسی و کاربردهای آن‌ها در تاریخ؛
- احزاب و جریان‌های سیاسی؛
- انقلاب‌ها و اصلاحات و دگرگونی‌های سیاسی؛
- بسیج سیاسی؛
- جنگ‌ها، بحران‌ها و چالش‌های سیاسی؛
- نظام بین‌الملل و روابط بین‌المللی؛
- مردم‌سالاری

(ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ارائه دروس بوسیله استاد متخصص علوم تاریخی آشنا با محورهای اصلی سرفصل؛ برگزاری گفت‌وگوهای علمی؛ انجام تمرین‌های نوشتاری (یادداشت و مقاله‌های کوتاه علمی)؛ ارائه مباحث منتخب بوسیله دانشجویان با استفاده از فناوری‌های جدید؛ آموزش شیوه‌های جستجو در منابع متنوع متنی و غیرمتنی و چگونگی استخراج داده‌های علمی؛ حضور فعال در نشست‌ها و همایش‌های تخصصی و تدوین گزارش‌های مربوطه؛

(ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

ارزیابی مستمر؛ آزمون میان‌نیم‌سال؛ آزمون نوشتاری پایان نیم‌سال؛ تحقیق پایانی؛ ارزیابی مجموعه فعالیت‌های کلاسی.

(ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

اینترنت، نرم افزارهای آموزشی و نمایش فیلم‌های آموزشی

(چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. برلین، آیزیا؛ ۱۳۸۷؛ فرهنگ اندیشه‌های سیاسی (برگرفته از فرهنگ تاریخ اندیشه‌ها)؛ ترجمه خشایار دیهیمی؛ تهران: نشر نی.
۲. فروند، ژولین؛ ۱۳۸۴؛ سیاست چیست؛ ترجمه عبدالوهاب احمدی؛ تهران: آگه.
۳. قوام، عبدالعلی؛ ۱۳۹۰؛ سیاست‌شناسی: مبانی علم سیاست؛ تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت)، مرکز تحقیق و توسعه علوم انسانی.
۴. مک کالوم، جرالدهی؛ ۱۳۸۳؛ فلسفه سیاسی؛ ترجمه: بهروز جندقی؛ قم: کتاب طه.
۵. وبر، ماکس؛ ۱۳۷۴؛ اقتصاد و جامعه: مفاهیم اساسی جامعه‌شناسی، جامعه‌شناسی اقتصادی، جامعه‌شناسی سیاسی، ترجمه عباس منوچهری، مهرداد ترابی‌نژاد، مصطفی عمادزاده تهران، انتشارات مولی.
۶. هاکس‌ورث، ماری؛ ۱۳۸۲؛ علم سیاست و سیاست علم؛ ترجمه علیرضا کاهه؛ تهران: دانشگاه آزاد اسلامی، دفتر پژوهش و تدوین تاریخ انقلاب اسلامی.
۷. عالم، عبدالرحمن؛ ۱۳۹۳؛ بنیادهای علم سیاست؛ تهران: نشر نی.
۸. نجفی، موسی (۱۳۹۸) تاریخ تحولات سیاسی ایران: بررسی مولفه‌های دین، تجدد و مدنیت در تاسیس دولت - ملت در گستره هویت ملی ایران؛ موسی نجفی، موسی فقیه‌حقانی، تهران: موسسه مطالعات تاریخ معاصر ایران.

عنوان درس به فارسی:		جامعه‌شناسی تاریخی	
عنوان درس به انگلیسی:		Historical Sociology	
نوع درس و واحد			
پایه ☐ نظری ☒			دروس پیش‌نیاز:
تخصصی ☐ عملی ☐			دروس هم‌نیاز:
اختیاری ☒ نظری-عملی ☐		۲	تعداد واحد:
رساله / پایان‌نامه ☐		۳۲	تعداد ساعت:

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی:

آشنایی با دانش جامعه‌شناسی تاریخی، روش‌ها و نظریه‌های مرتبط.

ب) اهداف ویژه:

دانشجو باید بتواند:

۱. باید بتواند مناسبات دانش‌های تاریخ و جامعه‌شناسی را با دانش جامعه‌شناسی تاریخی شرح دهد؛
۲. از اطلاعات و نظریه‌های دانش جامعه‌شناسی تاریخی در مطالعات تاریخ استفاده کند؛
۳. مکاتب و مراحل شکل‌گیری و تحول نظریات جامعه‌شناسی تاریخی را نام ببرد و مهمترین آنها را توضیح دهد؛
۴. منابع و مآخذ مطالعات جامعه‌شناسی تاریخی و به خصوص در ارتباط با تاریخ ایران را معرفی کند؛
۵. نظریات کلان جامعه‌شناسی تاریخی در حوزه جهانی را شرح دهد.

پ) سرفصل‌ها:

- تعریف: جامعه‌شناسی تاریخی، روش‌های پژوهش و نظریه‌های مسلط جامعه‌شناسی تاریخی؛
- تعریف علوم هم‌مرز: تاریخ اجتماعی، جامعه‌شناسی تاریخ، و تاریخ جامعه‌شناختی، بررسی نسبت تاریخ و جامعه‌شناسی در جامعه‌شناسی تاریخی؛
- الگوهای روش‌شناسی، نحله‌ها و سنت‌های فکری در جامعه‌شناسی تاریخی؛
- مکتب جامعه‌شناسی تاریخی آلمان؛
- مکتب جامعه‌شناسی تاریخی - تطبیقی؛
- نگرش‌های والرش‌تاین به نظام مدرن جهانی؛
- رویکرد خُرد و کلان جامعه‌شناسی تاریخی؛
- مفهوم تغییر به مثابه محور اصلی مطالعات جامعه‌شناسی تاریخی؛
- آشنایی با صاحب‌نظران در حوزه جامعه‌شناسی تاریخی و تالیفات اصلی آنان؛
- معرفی ادوار و مراحل پنج‌گانه دانش جامعه‌شناسی تاریخی، مراحل رشد و تحول جامعه‌شناسی تاریخی در جهان؛
- جامعه‌شناسی تاریخی در رویکرد اندیشمندان مسلمان؛
- نگرش ابن‌خلدون در کاربرد جامعه‌شناسی و تاریخ؛

- رویکرد فیلسوفان ایرانی به مسائل جهان ایرانی در ادوار مختلف؛
- الگوهای نظری جامعه‌شناسی تاریخی در تحلیل تاریخ ایران و تاریخ اسلام؛
- نقد رویکردهای رایج در جامعه‌شناسی تاریخی در ایران و اسلام؛
- بررسی تطبیقی میان ایران و سایر جوامع درباره پدیده‌های تاریخی یا نهادهای اجتماعی - اقتصادی؛
- بررسی جامعه‌شناسی تاریخی پدیده‌ها یا نهادهای اجتماعی - اقتصادی؛
- جامعه‌شناسی تاریخی سیر تحول رسم، سنت، آیین، هنجار، قانون، عادات، سبک زندگی، شیوه‌های معیشتی، حکومت‌داری، تعلیم و تربیت؛
- بررسی جامعه‌شناسی تاریخی انقلاب‌ها و جنبش‌های اجتماع؛

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ارائه دروس بوسیله استاد متخصص علوم تاریخی آشنا با محورهای اصلی سرفصل؛ برگزاری گفت‌وگوهای علمی؛ انجام تمرین‌های نوشتاری (یادداشت و مقاله‌های کوتاه علمی)؛ ارائه مباحث منتخب بوسیله دانشجویان با استفاده از فناوری‌های جدید؛ آموزش شیوه‌های جستجو در منابع متنوع متنی و غیرمتنی و چگونگی استخراج داده‌های علمی؛ حضور فعال در نشست‌ها و همایش‌های تخصصی و تدوین گزارش‌های مربوطه؛

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

ارزیابی مستمر؛ آزمون میان‌نیم‌سال؛ آزمون نوشتاری پایان نیم‌سال؛ تحقیق پایانی؛ ارزیابی مجموعه فعالیت‌های کلاسی.

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

اینترنت، نرم افزارهای آموزشی و نمایش فیلم‌های آموزشی

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. آبرامز، فیلیپ (۱۳۹۷) جامعه‌شناسی تاریخی، ترجمه: منصوره لولاآور، غلامرضا جمشیدی‌ها، تهران: دانشگاه تهران.
۲. اسکاچپل، تدا؛ ۱۳۸۸؛ بینش و روش در جامعه‌شناسی تاریخی؛ ترجمه هاشم آقاجری؛ تهران: مرکز.
۳. اسمیت، دنیس؛ ۱۳۸۶؛ برآمدن جامعه‌شناسی تاریخی ترجمه: هاشم آقاجری، تهران، مروارید.
۴. برگ، پیتر؛ ۱۳۸۷؛ تاریخ و نظریه اجتماعی؛ ترجمه غلامرضا جمشیدی‌ها، تهران، دانشگاه تهران.
۵. تاوونی، ریچارد هنری؛ ۱۳۷۷؛ دین و ظهور سرمایه‌داری؛ تهران: نشر مرکز.
۶. روزه، گی؛ ۱۳۷۷؛ تغییرات اجتماعی؛ ترجمه منصور وثوقی؛ تهران: نشرنی.
۷. عبداللهیان، حمید (۱۴۰۰) جامعه‌شناسی تاریخی ایران: شکل‌گیری نظام ارباب غایب؛ تهران: دانشگاه تهران، موسسه انتشارات.
۸. فوران، جان؛ ۱۳۸۲؛ مقاومت شکننده تاریخ تحولات اجتماعی ایران از سال ۱۵۰۰ میلادی مطابق با ۸۷۹ شمسی تا انقلاب؛ تهران: موسسه خدمات فرهنگی رسا.
۹. همیلتون، گری. جی؛ ۱۳۸۵؛ تاریخ‌نگاری و جامعه‌شناسی تاریخی؛ رندال کولینز و دیرگان؛ ترجمه: هاشم آقاجری؛ تهران: نشر کویر.
۱۰. یزدانی‌نسب، محمد (۱۳۹۹) جامعه‌شناسی تاریخی نخبگان ایران، ترکیه و ژاپن عصر مدرن، تهران: طرح نو.

عنوان درس به فارسی:		تاریخ خلیج فارس و ممالک همجوار	
عنوان درس به انگلیسی:		History of the Persian Gulf and neighboring countries	
درس پیش‌نیاز:		نوع درس و واحد	
درس هم‌نیاز:		پایه ☐ نظری ☒	
تعداد واحد:		تخصصی ☐ عملی ☐	
تعداد ساعت:		اختیاری ☒ نظری-عملی ☐	
		رساله / پایان‌نامه ☐	
		۲	
		۳۲	

اگر واحد عملی دارد، چه نوع آموزش تکمیلی نیاز است؟: سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر: .....

الف) هدف کلی: آشنایی با جغرافیای طبیعی و اقلیمی و مهمترین تحولات سیاسی و اجتماعی خلیج فارس و کشورهای حاشیه آن.

ب) اهداف ویژه:

دانشجو باید بتواند:

۱. منابع و مطالعات و اسناد تاریخی درباره خلیج فارس و کشورهای حاشیه آن را نام ببرد؛
۲. جغرافیای تاریخی و تحولات مرزهای تاریخی در حوزه خلیج فارس و دگرگونی‌های ترکیب انسانی و قومی در کشورهای اسلامی جنوب خلیج فارس را شرح دهد؛
۳. تاریخ خلیج فارس در دوره باستان و دوره اسلامی را بداند.
۴. عوامل مؤثر بر روابط ژئوپولیتیک ایران و کشورهای حوزه خلیج فارس را بر شمارد و مناسبات ایران و کشورهای حاشیه خلیج فارس در ادوار تاریخی را با تکیه بر دوران معاصر و نقش قدرت‌های خارجی را شرح دهد؛
۵. درباره حضور قدرت‌های خارجی در خلیج فارس و کلیات مناسبات سیاسی و اقتصادی آنان با کشورهای منطقه توضیح دهد؛

پ) سرفصل‌ها:

- کلیات، معرفی منابع و معرفی اسناد تاریخی درباره خلیج فارس و کشورهای حاشیه آن؛
- جغرافیای طبیعی خلیج فارس، جغرافیای سیاسی خلیج فارس
- خلیج فارس در دوره باستان، تحولات خلیج فارس تا ظهور اسلام
- جغرافیای تاریخی و تحولات مرزهای تاریخی در حوزه خلیج فارس و دگرگونی‌های ترکیب انسانی و قومی در کشورهای اسلامی جنوب خلیج فارس؛
- گسترش اسلام در کشورهای حاشیه جنوبی خلیج فارس؛
- تجارت خلیج فارس در قرون اسلامی
- استعمارگران در خلیج فارس
- تاریخ سیاسی کشورهای اسلامی در حوزه جنوبی خلیج فارس و دریای عمان؛
- تاریخ اقتصادی کشورهای اسلامی در حوزه جنوبی خلیج فارس و دریای عمان با تکیه بر نقش نفت در دوران معاصر؛
- مذاهب اسلامی در کشورهای حوزه خلیج فارس؛
- عوامل تأثیرگذار بر روابط ژئوپولیتیک ایران و کشورهای حوزه خلیج فارس؛
- مناسبات ایران و کشورهای حاشیه خلیج فارس در ادوار تاریخی (با تکیه بر دوران معاصر و نقش قدرت‌های خارجی)؛
- بررسی روابط ایران با قبایل و شیخ‌نشین‌های سواحل جنوبی خلیج فارس در دوران پیش از قاجار؛
- بررسی روابط ایران، عربستان سعودی، امیرنشینان عمان، مسقط و... در دوران قاجار؛

- سیاست انگلستان در خلیج فارس، مسئله بحرین، قدرت آل سعود در سواحل خلیج فارس،
- سیاست قدرت های بزرگ در خلیج فارس در دوره معاصر،
- اکتشافات نفتی در کرانه های خلیج فارس، امتیازات نفتی
- خلیج فارس در دوره پهلوی اول، سیاست های کلی انگلستان در خلیج فارس، مذاکرات ایران و انگلیس بر سر مسئله جزایر خلیج فارس، مسئله بحرین.
- نحوه تشکیل شیخ نشین های خلیج فارس توسط انگلستان
- خلیج فارس در دوره پهلوی دوم، سیاست آمریکا در منطقه، تبدیل ایران به ژاندارم منطقه، تحولات منطقه پس از جنگ دوم جهانی، تشکیل سازمان کشورهای تولیدکننده نفت (اوپک)،
- خروج نیروهای نظامی انگلیس از خلیج فارس و جایگزینی نیروهای نظامی آمریکایی.
- تحولات سیاسی-اقتصادی شیخ نشین های عربی خلیج فارس، تحولات سیاسی منطقه
- حضور قدرت های خارجی در خلیج فارس و مناسبات سیاسی و اقتصادی آنان با کشورهای منطقه؛

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ارائه درس بوسیله استاد متخصص علوم تاریخی آشنا با محورهای اصلی سرفصل؛ برگزاری گفت و گوهای علمی؛ انجام تمرین های نوشتاری (یادداشت و مقاله های کوتاه علمی)؛ ارائه مباحث منتخب بوسیله دانشجویان با استفاده از فناوری های جدید؛ آموزش شیوه های جستجو در منابع متنوع متنی و غیرمتنی و چگونگی استخراج داده های علمی؛ حضور فعال در نشست ها و همایش های تخصصی و تدوین گزارش های مربوطه؛

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی): ارزیابی مستمر؛ آزمون میان نیم سال؛ آزمون نوشتاری پایان نیم سال؛ تحقیق پایانی؛ ارزیابی مجموعه فعالیت های کلاسی.

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه: اینترنت، نرم افزارهای آموزشی و نمایش فیلم های آموزشی

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. اقبال، عباس (۱۳۲۸) مطالعاتی در باب بحرین و جزایر و سواحل خلیج فارس، تهران، چاپخانه مجلس.
۲. الهی، همایون (۱۳۸۴) خلیج فارس و مسایل آن، نشر قومس.
۳. امامی، محمدعلی (۱۳۸۰) عوامل تأثیرگذار داخلی در خلیج فارس، دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی.
۴. امین، عبدالامیر (۱۳۷۰) منافع بریتانیا در خلیج فارس، ترجمه علی رجیبی یزدی، تهران، امیرکبیر.
۵. پاپ، ملکم: خلیج فارس در آستانه قرن بیستم، ترجمه حسن زنگنه، تهران، انتشارات به دید، ۱۳۸۰.
۶. حافظ نیا، محمدرضا: خلیج فارس و نقش استراتژیک تنگه هرمز، تهران، انتشارات سمت، ۱۳۷۱.
۷. سازمان جغرافیایی نیروهای مسلح (۱۳۸۷) "ژئوپلیتیک منطقه خلیج فارس (با تأکید بر شیعیان)"، انتشارات سازمان جغرافیایی نیروهای مسلح.
۸. عزتی، عزت... (۱۳۸۹) جغرافیای استراتژیک ایران، جلد دوم، انتشارات سازمان جغرافیایی نیروهای مسلح.
۹. عقیل، مصطفی (۱۳۹۱) رقابت بین المللی در خلیج فارس، ترجمه یاسر قزوینی حائری، تهران، انتشارات امیرکبیر.
۱۰. قائم مقامی، جهانگیر (۱۳۴۱) بحرین و مسائل خلیج فارس، تهران، کتابخانه طهوری.
۱۱. کازرونی، محمدابراهیم: تاریخ بنادر و جزایر خلیج فارس، تصحیح منوچهر ستوده، تهران، موسسه فرهنگی جهانگیری، ۱۳۶۷.
۱۲. کوپریوش، بریتون (۱۳۸۰) منافع انگلستان، روسیه، آلمان در خلیج فارس، ترجمه حسن زنگنه، تهران، نشر به دید.
۱۳. موحد، محمدعلی (۱۳۸۰) مبالغه مستعار: بررسی مدارک مورد استناد شیوخ در ادعا بر جزایر تنب کوچک، تنب بزرگ، ابوموسی، تهران، کارنامه.
۱۴. وثوقی، محمدباقر (۱۳۸۴) تاریخ خلیج فارس و ممالک همجوار، تهران، سمت.

من الله التوفيق